

GUVERNUL ROMÂNIEI

***RAPORTUL STRATEGIC NAȚIONAL 2012
privind implementarea
Fondurilor Structurale și de Coeziune***

Februarie 2013

LISTĂ DE ABREVIERI	3
INTRODUCERE	5
1. ANALIZĂ ECONOMICĂ ȘI TENDINȚE	7
1.1 Contextul macroeconomic	7
1.2 Infrastructura de bază	11
1.3 Competitivitatea economiei românești	15
1.4 Capitalul uman	16
1.5 Capacitatea administrativă	18
1.6 Aspecte regionale	21
2. REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE IMPLEMENTĂRII PROGRAMELOR OPERAȚIONALE	24
2.1 Stadiul implementării programelor operaționale la 30 iunie 2012	24
2.2 Contribuția programelor operaționale la realizarea obiectivelor stabilite prin Cadrul Strategic Național de Referință	35
2.3 Stadiul implementării mecanismului de top-up	42
2.4 Sinteza Evaluărilor efectuate în perioada 2009 – 2012	43
2.5 Contribuția la realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune, fondurilor structurale și de coeziune și cele stabilite prin Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune	45
2.6 Contribuția programelor operaționale la realizarea priorităților Programului Național de Reformă în contextul strategiei Europa 2020	50
2.7 Contribuția programelor operaționale la realizarea obiectivelor stabilite prin alte strategii/documente comunitare	53
3. DIFICULTĂȚI ȘI PROVOCĂRI ÎN IMPLEMENTAREA PRIORITĂȚILOR ȘI STRATEGIEI APROBATE	55
3.1 Principalele dificultăți întâmpinate în implementarea programelor operaționale și măsuri întreprinse pentru depășirea acestora	55
3.2 Schimbări semnificative la nivelul politicilor naționale relevante	65
3.3 Contribuția programelor operaționale la aplicarea Planului European de Redresare Economică	65
3.4 Contribuția programelor operaționale la diminuarea efectelor crizei economice și susținerea stabilității financiare	66

4. COOPERAREA TERITORIALĂ EUROPEANĂ ÎN ROMÂNIA	70
4.1. Stadiul implementării Programelor de Cooperare Teritorială Europeană	70
4.2. Dificultăți și "Leccióni învățate" în implementarea Programelor de Cooperare Teritorială Europeană	73
4.3. Pregătirea perioadei de programare 2014-2020	74
4.4. Contribuția programelor de cooperare teritorială europeană la Strategia Dunării	74
4.5. Grupări Europene de Cooperare Teritorială pe teritoriul României	75
5. EXEMPLE DE BUNE PRACTICI	77
5.1 Creștere durabilă	77
5.2 Creștere inteligentă	77
5.3 Creștere incluzivă	78
5.4 Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune	78
6. CONCLUZII	79
6.1 Previzunile privind evoluțiile socio-economice	79
6.2 "Leccióni învățate" în perioada de programare 2007-2013	81
6.3 Pregătirea perioadei de programare 2014 – 2020	82
7. ANEXE	84
7.1 Anexa I - Anexa XXIII a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006	84
7.2 Anexa II - Prezentarea progreselor financiare la nivel de Program Operațional (30.06.2012)	85
7.3 Anexa III- Alocări financiare la nivel național pe teme prioritare raportat la valoarea contractelor de finanțare încheiate (31.12.2011)	86
7.4 Anexa IV - Întrebări orientative privind măsurile luate la nivel național pentru implementarea Planului European de Redresare Economică	90
7.5 Anexa V – Sinteza evaluărilor efectuate în perioada 2009 – 2012 și al modalităților de implementare a recomandărilor propuse	96
7.6 Anexa VI – Exemple de bune practici	134
7.7 Anexa VII – Stadiul indicatorilor programelor operaționale la 30 iunie 2012	147
7.8 Anexa VIII - Stadiul indicatorilor la nivelul priorităților CSNR 2007-2013	149

Listă de abrevieri

Abreviere	Denumire
ACB	Analiza Cost Beneficiu
ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ACP	Autoritatea de Certificare și Plată
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
AM	Autoritate de Management
AMIGO	Ancheta Asupra Forței de Muncă din Gospodării
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANR	Agenția Națională pentru Romi
ANRMAP	Agenția Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice
AP	Axă Prioritară
ARACIP	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională din România
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CE	Comisia Europeană
CEECAI	Centrul Est European de Cercetare Aplicativă Integrată
CFR	Căile Ferate Române
CM	Comitet de Monitorizare
CNP	Comisia Națională de Prognoză
CNSC	Consiliul Național pentru Soluționarea Contestațiilor
COCOF	Comitetul de Coordonare a Fondurilor
COFIN	Cofinanțare
CRESC	Comitetul Regional de Evaluare Strategică și Corelare
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
CTE	Cooperare Teritorială Europeană
DGTE	Direcția Generală Cooperare Teritorială Europeană
DMI	Domeniu Major de Intervenție
DPL	Împrumut pentru Politici de Dezvoltare
DST	Drepturi Speciale de Tragere
ECDL	Permisul European de Lucru cu Computerul
ENPI	Instrumentul european pentru vecinătate și parteneriat (European Neighbourhood and Partnership Instrument)
EPO	Oficiul European pentru Brevete
ERTMS/ETCS	Sistemul European de Management al Traficului Feroviar
EURES	Rețeaua Europeană de Ocupare a Locurilor de Muncă
FAT	Facilitatea Asistență Tehnică
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEI	Fondul European de Investiții
FMI	Fondul Monetar Internațional
FNGCIMM	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii
FPC	Formare Profesională Continuă
FSE	Fondul Social European
GHG	Gaze cu Efect de Seră
GRID	Tehnologie Electronică de Comunicare în Domeniul Cercetării
GECT	Grupare Europeană de Cooperare Teritorială

Abreviere	Denumire
HG	Hotărâre de Guvern
IFI	Instituții Financiare Internaționale
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IPA	Instrumentul de asistență pentru pre-Aderare (Instrument for Pre-Accession Assistance)
ISPA	Instrumentul pentru Politici Structurale de pre-Aderare
IT	Tehnologie Informatică
JASPERS	Asistență Comună pentru Susținerea Proiectelor în Regiunile Europene (Joint Assistance to Support Projects in European Regions)
JEREMIE	Resurse Europene Comune pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)
OI	Organism Intermediar
ONG	Organizații Non-Guvernamentale
OSC	Orientările Strategice de Coeziune ale Uniunii Europene
OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PERE	Planul European de Redresare Economică
PIB	Produs Intern Brut
PND	Planul Național de Dezvoltare
PNR	Programul Național de Reformă
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PO DCA	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
PO AT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POR	Programul Operațional Regional
POS	Program Operațional Sectorial
POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
RSN	Raport Strategic Național
SAWP	Grupul de Lucru pentru Acțiuni Structurale al Consiliului UE
SIM POS DRU	Sistem Integrat de Management pentru POS DRU
SMIS	Sistemul Unic de Management al Informației
SMURD	Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare
SPO	Serviciul Public de Ocupare
TEN-T	Rețele Trans-Europene de Transport
TIC	Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UCVAP	Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice
UE	Uniunea Europeană
VTMIS	Sistem de Informare privind Managementul Traficului de Nave

Introducere

Prezentul Raport Strategic a fost elaborat în conformitate cu prevederile Regulamentului Consiliului nr.1083/2006, Art. 29, privind obligația Statelor Membre de a transmite Comisiei Europene, până la sfârșitul anilor 2009 și 2012, un raport conținând informații privind stadiul implementării programelor operaționale 2007-2013 cofinanțate din instrumente structurale, cu accent pe stadiul îndeplinirii obiectivelor strategice stabilite prin documentele europene și naționale de programare. Ministerul Fondurilor Europene, prin Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, a asigurat pentru România elaborarea Raportului Strategic Național 2012, la realizarea căruia au contribuit autoritățile de management pentru gestionarea instrumentelor structurale precum și alte instituții de specialitate (Comisia Națională de Prognoză, Institutul Național de Statistică, Ministerul Finanțelor Publice ș.a.).

RSN 2012 prezintă într-o manieră succintă stadiul implementării programelor operaționale, precum și contribuția acestora la realizarea priorităților stabilite prin Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013, la implementarea obiectivelor politicii de coeziune prevăzute în Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune, precum și la alte obiective stabilite prin Strategia Europa 2020.

Documentul descrie o serie de evoluții socio-economice relevante înregistrate de la momentul elaborării documentelor de programare, surprinzând inclusiv impactul crizei economico-financiare asupra prevederilor CSNR. În ceea ce privește țintele stabilite prin programele operaționale, având în vedere faptul că numărul de proiecte finalizate este încă limitat, RSN 2012 se axează pe prezentarea rezultatelor așteptate plecând de la indicatorii asumați prin proiectele contractate.

Totodată, sunt prezentate principalele dificultăți cu care s-au confruntat autoritățile implicate în managementul instrumentelor structurale și beneficiarii acestor fonduri, precum și soluțiile identificate și puse în aplicare de Guvern și instituțiile de resort pentru depășirea acestor dificultăți și accelerarea absorbției. O contribuție importantă la identificarea obstacolelor și la stabilirea măsurilor necesare a fi adoptate în vederea creșterii absorbției a avut-o și multitudinea de evaluări realizate în perioada 2009-2012, o sinteză a acestora fiind inclusă în Anexa V a raportului.

Din punct de vedere instituțional, cadrul legal pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale a fost adoptat în 2008 (HG nr. 457/2008 privind cadrul instituțional de coordonare și de gestionare a instrumentelor structurale, cu modificările și completările ulterioare) stabilindu-se înființarea în acest scop unor structuri distincte în cadrul ministerelor și agențiilor de resort pentru managementul programelor operaționale. Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale a fost inclusă inițial în cadrul Ministerului Finanțelor Publice.

Sistemul instituțional astfel creat a fost evaluat de către Autoritatea de Audit și Comisia Europeană prin intermediul misiunilor efectuate în perioada 2008-2009, finalizate prin acreditarea sistemelor de management și control pentru fiecare dintre cele șapte programe operaționale, atestându-se astfel conformitatea procedurilor de implementare cu normele și standardele europene.

În scopul asigurării sprijinului politic necesar pentru coordonarea eficientă a instrumentelor structurale, la sfârșitul lunii septembrie 2011 a fost înființat Ministerul Afacerilor Europene, ACIS și AM POAT fiind transferate sub autoritatea acestuia. Din decembrie 2012, ca urmare a reorganizării guvernamentale, aceste autorități se află în cadrul Ministerului Fondurilor Europene, care asigură în prezent coordonarea la nivel național.

În aprilie 2011, în scopul consolidării capacității de absorbție a Fondurilor Structurale și de Coeziune, Guvernul României a adoptat un Plan de Măsuri Prioritare agreat cu CE în vederea accelerării semnificative a absorbției și implicit a evitării dezangajării automate a fondurilor pentru 2012 și 2013. Cu toate acestea, dezideratul propus prin acest plan a fost atins doar parțial, RSN 2012 prezentând principalele dificultăți cu care s-au confruntat autoritățile în managementul programelor operaționale, precum și măsurile concrete puse în practică pe parcursul ultimilor trei ani.

România a fost printre primele State Membre ale căror programe operaționale au fost aprobate de către Comisia Europeană, dar demararea efectivă a implementării acestora a cunoscut numeroase sincope. Problemele întâmpinate de către autoritățile de management și beneficiari au fost multiple și complexe, soluționarea lor necesitând timp și eforturi consistente. Obstacolele apărute în derularea programelor au fost de natură diversă, începând cu dificultățile în pregătirea portofoliului de proiecte și în lansarea cererilor de proiecte, urmate de întâzieri în evaluarea și selecția proiectelor, de implementare defectuoasă la nivelul beneficiarilor, în special a proiectelor majore, de numeroase bariere legislative, dar și de probleme de natură instituțională.

1. ANALIZĂ ECONOMICĂ ȘI TENDINȚE

1.1 Contextul macroeconomic

În perioada 2009-2012, **produsul intern brut** al României a cunoscut o evoluție oscilantă. După înregistrarea unui ritm mediu anual de creștere de +7,2% în perioada 2006-2008, a urmat o cădere abruptă în 2009 cu -6,6%, anul 2010 consemnând din nou o diminuare cu -1,6%. Tendința s-a inversat începând cu 2011 când PIB a cunoscut o creștere de +2,5% urmată pe primele două trimestre ale anului 2012 de un avans de +0,3% în trimestrul I și +1,1% în cel de al doilea trimestru comparativ cu trimestrele corespunzătoare din anul 2011. În trimestrul III 2012, produsul intern brut a înregistrat o reducere cu 0,5% față de trimestrul III 2011. Creșterea economică, cumulată pe primele 3 trimestre, a fost de 0,2% față de aceeași perioadă din 2011.

Factorul determinant care a contribuit la scăderea drastică a PIB în 2009 a fost diminuarea cererii interne cu -12%, ceea ce a antrenat și o reducere cu -20,5% a importului de bunuri și servicii. În perioada 2009-2011 investițiile au scăzut substanțial, formarea brută de capital fix înregistrând un declin de -8,8%. În ceea ce privește consumul final, ritmul mediu anual de scădere în intervalul de timp menționat a fost de -2,6%.

Evoluția produsului intern brut

- modificări procentuale față de perioada corespunzătoare a anului precedent –

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Trim I 2012	Trim II 2012	Trim III 2012
Cererea internă, din care:	12,9	14,2	7,3	-12,0	-1,1	2,5	1,2	1,3	0,4
Consum privat	12,7	11,9	9,0	-10,1	-0,3	1,1	0,5	2,2	-1,3
Consum guvernamental	-4,1	-0,1	7,2	3,1	-4,7	0,2	-1,2	-2,4	2,0
Formarea brută de capital fix	19,9	30,3	15,6	-28,1	-1,8	7,3	12,2	15,5	11,7
Export de bunuri și servicii	10,4	7,8	8,3	-6,4	13,2	10,3	-2,2	-0,5	-5,2
Import de bunuri și servicii	22,6	27,3	7,9	-20,5	11,1	10,0	-0,3	0,2	-2,3
PIB	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,1	2,2	0,3	1,1	-0,5
Industrie	7,2	5,4	1,9	-1,4	4,0	0,1	-0,2	0,3	-0,5
Agricultură	3,4	-15,3	20,7	-3,3	-5,5	12,4	4,0	-1,6	-29,8
Construcții	23,4	33,9	26,2	-9,9	-4,5	-6,4	0,0	3,6	-1,0
Servicii	6,8	7,0	5,4	-7,4	-3,6	2,9	-1,3	0,1	5,0

Sursa: INS

În perioada 2009-2011, valoarea adăugată brută din sectorul construcțiilor a înregistrat o scădere medie anuală de -7%, determinată, în parte, de stoparea investițiilor imobiliare și, pe de altă parte, de limitarea sau lansarea cu întârziere a investițiilor publice în domeniul construcțiilor de infrastructură. În aceeași perioadă, și sectorul serviciilor a cunoscut un declin major, cel mai accentuat înregistrându-se în 2009, media anuală a perioadei fiind de -2,8%. O evoluție pozitivă a fost consemnată în industrie, care în intervalul 2009-2011, a reușit o revenire cu un ritm mediu anual de creștere de +0,9%. Agricultură, puternic dependentă de factorii climatici, a cunoscut doi ani, 2009 și 2010, de scădere cu o medie de -4,4% recuperată în anul 2011, excepțional din punct de vedere meteorologic în care s-a înregistrat o creștere cu +12,4% față de anul anterior, rezultând în ansamblul perioadei 2009-2011 o creștere medie anuală de +0,9%.

În perioada 2009-2011, **comerțul exterior de bunuri**¹ a înregistrat un avans semnificativ, pe fundalul scăderii PIB, cu o medie anuală de -1,9%. Astfel, în anul 2009, atât exporturile cât și importurile de bunuri au consemnat o evoluție negativă față de anul anterior. Începând cu anul 2010 această tendință s-a schimbat radical, valoarea exporturilor crescând constant în ultimii trei ani chiar dacă, în prima parte a anului curent, avansul a încetinit din cauza persistenței crizei în zona Euro, principala regiune de export a României (71% din valoarea exportului României și 72,7% din importuri, în anul 2011). La rezultatele pozitive înregistrate de exportatori a contribuit și deprecierea monedei naționale cu circa 13,7%, în perioada 2009 - 30 septembrie 2012 comparativ cu anul 2008, situație care a determinat și reducerea substanțială a deficitului de cont curent.

Comerțul exterior de bunuri

Modificări procentuale față de aceeași perioadă din anul precedent (%)	2007	2008	2009	2010	2011	Ian - Sept 2012
Export de bunuri	14,3	14,1	-13,8	28,5	21,2	-0,5
Import de bunuri FOB ²	26,0	11,5	-31,9	25,0	17,2	0,2
Deficitul de cont curent, % din PIB	-13,4	-11,6	-4,2	-4,4	-4,5	-3,9
RON/EUR						
Curs de schimb mediu anual	3,3373	3,6827	4,2373	4,2099	4,2379	4,4331
Curs infoeuro	3,3325	3,6657	4,2151	4,2150	4,2281	4,4106

Notă: modificările procentuale s-au calculat pe baza valorilor exprimate în euro.

Sursa: Institutul Național de Statistică, BNR, Comisia Europeană

Deficitul de cont curent³ a fost în anul 2009, cu aproximativ 70% mai redus față de 2008 din cauza, în principal, a reducerii semnificative a importurilor de bunuri și servicii, ajungând astfel în 2009 la -4,2% din PIB. În 2010, acest indicator a înregistrat o creștere de 11,8% față de anul anterior, pentru ca în 2011 avansul să încetinească la 8,1%, determinând o stabilizare a ponderii deficitului în PIB la -4,5%. În perioada ianuarie-septembrie 2012, deficitul de cont curent a înregistrat o reducere semnificativă față de aceeași perioadă a anului anterior (-23,2%), ajungând la 3,9% din PIB.

În perioada 2009-2011, **rata de ocupare**⁴ (conform BIM) a înregistrat o evoluție oscilantă în timp ce șomajul a fost în continuă scădere. În 2009, din totalul populației cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani și apte de muncă, doar 58,6% figurau în categoria persoanelor ocupate, timp în care rata șomajului BIM era de 6,9%. În 2011, rata de ocupare a scăzut la 58,5% iar rata șomajului a crescut la 7,4%. Per total, piața forței de muncă la nivelul țării s-a caracterizat, în primele 9 luni 2012, printr-o rată de ocupare de 59,6% și o rată a șomajului de 7,1% plasându-se în continuare sub media UE de 10,3%.

Pe 9 luni 2012, rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a fost de 63,9%, la o distanță de 6,1 puncte procentuale față de ținta națională de 70%, stabilită în contextual Strategiei Europa 2020.

În legătură directă cu rata de ocupare se află vârsta medie de pensionare care în România înregistrează un nivel foarte scăzut. În anul 2011⁵, vârsta medie efectivă de pensionare a fost de 58,3 ani pentru bărbați comparativ cu vârsta medie standard (legală)⁶ de 64,1 ani și de 56,3 ani pentru femei comparativ cu vârsta medie standard (legală) de 59,1 ani.

¹ INS

² Începând cu anul 2010, coeficientul de transformare CIF/FOB a importurilor este de 1,043, care înlocuiește vechiul coeficient de 1,0834

³ BNR

⁴ INS, Ancheta forței de muncă în gospodării, AMIGO

⁵ Casa Națională de Pensii Publice

⁶ Legea nr.263/2010 - anexa 5

Rata șomajului înregistrat a fost de 7,8% la sfârșitul anului 2009 scăzând la 7% în 2010 și 5,2% în 2011. În anul 2012, rata șomajului înregistrat a continuat să scadă ajungând la 5,01% la sfârșitul lunii septembrie.

În perioada 2009-2011, **prețurile de consum**⁷ s-au majorat cu un ritm mediu anual de +5,8%. În această perioadă, prețurile mărfurilor alimentare au crescut în medie cu +3,9%, cele ale mărfurilor nealimentare cu +7,4% iar în cazul serviciilor prețurile s-au majorat cu +6,1%. În primele 9 luni 2012, prețurile de consum au crescut cu +2,8% față de perioada similară a anului anterior. Defalcat pe categorii ale principalelor ramuri economice, mărfurile alimentare au înregistrat creșteri ale prețurilor cu 0,5% iar lacele nealimentare prețurile s-au majorat cu +3,7%. Tendința de creștere s-a menținut și în cazul serviciilor, tarifele acestora au avansat cu +5,4%.

Conform Ministerului Finanțelor Publice, în perioada 2009-2011, **deficitul bugetar general consolidat** al României a înregistrat o tendință de scădere. Ca pondere în PIB, deficitul bugetar (în termeni de angajamente - metodologia ESA 95) a fost de 9% în anul 2009, a scăzut la 6,8% în 2010 ajungând la o valoare de 5,7% în anul 2011.

Pentru a preîntâmpina deteriorarea situației economice și financiare, în anul 2009, autoritățile române au agreeat un pachet financiar pe o perioadă de 2 ani cu Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană și alte instituții financiare internaționale (BIRD⁸, BEI, BERD) în valoare de 19,95 mld. euro, obiectivul acestuia fiind asigurarea stabilității macroeconomice în condițiile crizei economice internaționale. În cadrul acestui pachet de finanțare externă, BEI și BERD au contribuit cu 1 mld. de euro pentru susținerea sectorului privat. La data de 10 martie 2011, autoritățile române au solicitat finalizarea anticipată a Acordului Stand-by cu Fondul Monetar Internațional și aprobarea simultană a unui nou Acord Stand-By de tip preventiv, cu durata de 24 luni (aprobat în 25 martie 2011), în valoare de 3.090,6 mil. DST (aproximativ 3,5 mld. euro).

Complementar sprijinului FMI, pe 12 mai 2011, Consiliul UE a aprobat alocarea pentru România a unei asistențe financiare de tip preventiv, pe termen mediu de până la 1,4 mld. euro, aceasta fiind condiționată de implementarea unui program complex de politici economice, concentrat în special pe măsuri de reformă structurală care vizează îmbunătățirea pieței muncii și a produselor, precum și majorarea rezistenței și potențialului de creștere al economiei românești. În scopul accesării împrumuturilor acordate în principal de FMI și UE, România s-a angajat să mențină **deficitul bugetar** în anumite limite prin implementarea unor măsuri de reducere a cheltuielilor publice ca de exemplu diminuarea salariilor și a numărului angajaților din administrația publică, introducerea grilei unice de salarizare a funcționarilor publici, eliminarea subvențiilor de la bugetul de stat acordate pentru încălzirea locuințelor, eficientizarea sistemului ajutoarelor pentru populația defavorizată, recalcularea pensiilor speciale, limitarea pensionărilor anticipate, utilizarea eficientă și îmbunătățirea absorbției fondurilor UE etc.⁹

Ponderea veniturilor, cheltuielilor bugetare și a deficitului bugetar în PIB (Conform ESA 95)
(- % din PIB -)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Trim I 2012	Trim II 2012	Trim III 2012
Venituri bugetare	32,4	33,3	35,3	33,6	32,1	33,3	33,6	42,9	36,1	29,2
Cheltuieli bugetare	33,6	35,5	38,2	39,3	41,1	40,1	39,4	45,1	38,8	29,7
Deficit public	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,7	-2,3	-2,8	-0,5

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice, Eurostat (Pentru anul 2011 date aferente PIB-ului revizuit.)

⁷ INS: România în cifre, Buletin statistic de prețuri; MFP – Raport privind situația economică și bugetară în primele șase luni ale anului 2012

⁸ Parte a grupului Băncii Mondiale

⁹ OUG nr.82/2009 privind ratificarea Memorandumului de înțelegere dintre Comunitatea Europeană și România

În perioada 2009-2011, tendința veniturilor bugetare a fost de continuă creștere, de la 32% în PIB în 2009, la 33,6% în PIB în 2011. În schimb, cheltuielile bugetare au înregistrat o evoluție oscilantă. Ponderea acestora în PIB a scăzut de la 41,1% în 2009 la 40,1% în 2010 (pe fundalul diminuării PIB) pentru ca în 2011, odată cu implementarea reformelor structurale agreeate cu UE și FMI, cheltuielile publice să scadă la 37,9% din PIB.

La sfârșitul lunii septembrie 2012, **datoria guvernamentală** calculată conform metodologiei UE, a fost de 36,1% din PIB (211,5 mld. lei*), România având unul dintre cele mai mici niveluri de îndatorare ca procent în PIB din UE după Estonia (9,6%), Bulgaria (18,7%) și Luxemburg (20,9%). În ansamblul perioadei 2009-2011, tendința datoriei guvernamentale a fost de creștere accentuată, înregistrând unul dintre cele mai mari avansuri la nivelul Uniunii Europene.

Datoria guvernamentală conform metodologiei UE

- % din PIB anual-

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	30.09.2012
Datoria guvernamentală	15,8	12,4	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7	36,1
- externă	12,7	9,7	8,4	8,0	11,4	14,9	17,1	18,0
- internă	3,1	2,7	4,4	5,4	12,2	15,6	17,6	18,1

Sursa: MFP; *)PIB pentru anul 2012 conform proiecției principalilor indicatori macroeconomici pentru perioada 2012-2016 a CNP din ianuarie 2013

Datoria externă pe termen scurt, o importantă vulnerabilitate existentă în anii anteriori, și-a diminuat potențialul negativ asupra stabilității financiare. Datorită consecvenței în aplicarea politicilor macro-economice, percepția mediului financiar internațional față de România s-a îmbunătățit, costurile asigurării împotriva riscului de faliment (CDS) scăzând considerabil.

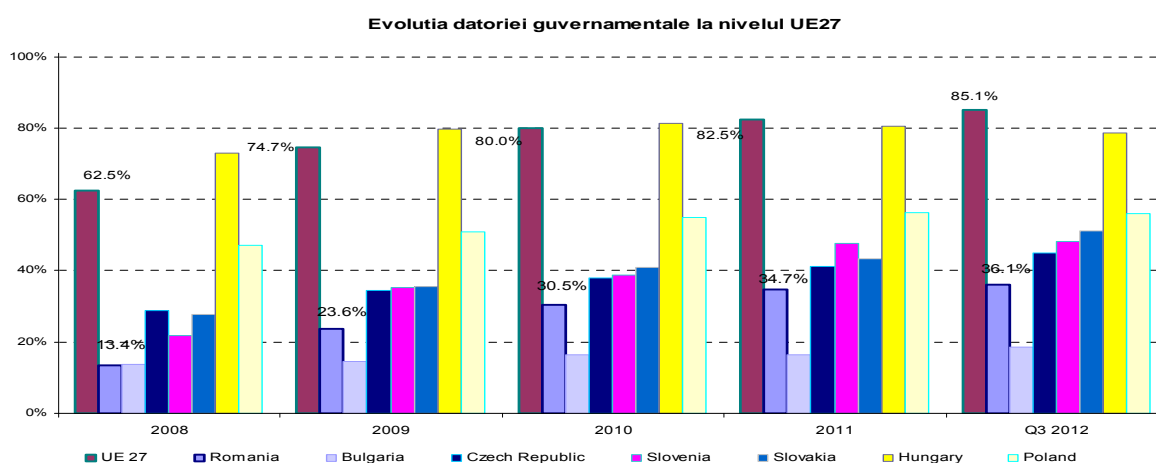
Evoluția datoriei guvernamentale conform metodologiei UE

- % din PIB anual -

	2008	2009	2010	2011	30.09.2012
Datoria administrației publice	13,4	23,6	30,5	34,7	36,1
Datoria administrației publice centrale	11,6	21,3	28,0	32,2	33,6
Datoria administrației publice locale	1,8	2,3	2,5	2,5	2,5

Sursa: MFP

Din perspectiva structurii datoriei guvernamentale, datoria administrației publice centrale reprezintă ponderea cea mai mare în total datoriei situându-se pe un trend ascendent. În 2009 ponderea acesteia în PIB a fost de 21,3% ajungând în 2011 să reprezinte 32,2%. În primele nouă luni al anului 2012, tendința de creștere a continuat, ajungându-se la 33,6%. În ceea ce privește datoria administrației publice locale, tendința a fost ușor crescătoare. Ponderea acesteia în PIB a crescut de la 2,3% în 2009 la 2,5% în 2010 pentru ca în 2011 și în primele nouă luni ale anului 2012 să se mențină la un nivel constant.

La nivelul UE 27, datoria guvernamentală exprimată ca pondere în PIB, a înregistrat o tendință generală de creștere ajungând la sfârșitul lunii septembrie 2012 la 85,1% în condițiile în care, în 2008, media a fost de 62,5%.

Strategia fiscal-bugetară în perioada 2010-2012 a urmărit refacerea credibilității și stabilității finanțelor publice pe termen scurt și mediu, prin promovarea unei combinații de măsuri coerente menite să conducă la o limitare a deficitelor bugetare, la o diminuare a nevoii nete de finanțare a sectorului guvernamental, în condițiile eficientizării alocării resurselor, o pondere importantă fiind dedicată investițiilor publice.

În ceea ce privește politica fiscală, viziunea Guvernului s-a centrat pe asigurarea unui mediu stimulat și nediscriminatoriu, concentrându-se în același timp pe măsuri de consolidare a transparenței, stabilității și predictibilității sale. În plus, dezvoltarea sustenabilă a finanțelor publice are o importanță primordială ținând cont de perspectivele demografice nefavorabile. Consolidarea bazei de impozitare și a modului de așezare a impozitelor și taxelor este în continuare esențială pentru asigurarea resurselor necesare dezvoltării economice și îndeplinirii sarcinilor statului și a angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al UE. Consecința este că România are un risc fiscal (indicatorul se situează la 0,54 puncte) apropiat de media Uniunii Europene (0,51 puncte).

Cu toate acestea, criza economică a impus concentrarea eforturilor de politică publică spre implementarea unui set de măsuri anti-criză, coroborat cu condiționalitățile impuse prin memorandumurile de finanțare externă încheiate cu FMI/CE/BM. Pachetul de măsuri adoptat și aplicat în perioada 2010-2012, deși a presupus eforturi fără precedent, pare să fi blocat economia pe o creștere redusă, care nu este de natură să conducă la recuperarea rămânerilor în urmă, la creșterea și dezvoltarea durabilă a țării. Acesta este și motivul pentru care, în prezent, se lucrează la un nou model de creștere economică („creștere incluzivă”) care să creeze locuri de muncă cu valoare adăugată și un grad mai înalt de ocupare.

Față de contextul analizei macro-economice a CSNR 2007-2013, care evidențiază o evoluție pozitivă a creșterii economice și a climatului socio-economic general, identificând o posibilitate limitată de intervenție a unor factori externi perturbatori, numai evoluția socio-economică reală din 2007 și începutul anului 2008 s-a înscris în tendințele previzionate la momentul stabilirii priorităților strategice, în timp ce perioada 2009-2012 a fost din ce în ce mai afectată de efectele crizei financiare și economice globale, deteriorarea mediului economic și financiar internațional fiind încă în desfășurare

1.2 Infrastructura de bază

Mediu

Infrastructura de apă și apă uzată. În perioada 2009-2012 numărul localităților cu sistem centralizat de alimentare cu apă a înregistrat un avans de 5,2% ajungând la 2.304, creșterea majoritară (88,7%) regăsindu-se în mediul rural. În ansamblul perioadei, lungimea rețelei de distribuție a apei potabile a crescut cu 9%, de la 60.456,4 km la 65.900,9 km.

În 2011 un număr de 861 de localități erau conectate la sistemul public de canalizare, cu 84 mai multe față de 2009, lungimea totală a rețelei de conducte fiind de 23.137,2 km. În același an sistemul public centralizat de canalizare deservea 43,52% din populația României, mai mare cu 0,5 puncte procentuale față de 2009.

În anul 2011, din volumul de ape uzate care au necesitat epurare (2.298,05 mil. m³), situația s-a prezentat astfel: 25% epurate corespunzător; 36%, ape uzate neepurate; 39%, ape uzate insuficient epurate.

În vederea remedierii acestei situații, în perioada 2007-2011, cca. 3 mld. euro au fost investiți la nivel național pentru lucrări de extindere și reabilitare a infrastructurii de apă uzată.

Managementul deșeurilor. Din cauza situației deficitare din sectorul de deșeuri existente în România la momentul aderării, o parte semnificativă a investițiilor din POS Mediu, a fost alocată pentru construirea depozitelor ecologice de deșeuri solide.

În România, eliminarea deșeurilor municipale se realizează exclusiv prin depozitare, neexistând instalații pentru incinerarea acestui tip de deșeuri. Astfel, conform datelor publice, în perioada 2009-2012 un număr total de 129 de depozite **neconforme** și-au sistat activitatea, ajungându-se, în anul 2012, la un număr de 73 de stații încă în funcțiune. În paralel, în aceeași perioadă, 18 depozite **conforme** au fost puse în funcțiune, totalizând 111 la nivel național. În ceea ce privește distribuția pe medii de rezidență, în zona rurală toate spațiile de depozitare neconforme au fost declarate închise.

Concomitent cu sistarea activității depozitelor neconforme, au fost realizate stații de transfer și sortare care au preluat deșeurile colectate din localitățile în care a fost încetată activitatea depozitelor neconforme. Astfel în cursul anului 2010 au fost în operare un număr de 70 de stații de transfer și/sau sortare la care s-au adăugat alte 23 de stații finalizate în 2011.

Directiva Cadru privind Gestionarea Deșeurilor impune un procent de 50% pentru reciclarea și compostarea deșeurilor municipale până în 2020. Pentru atingerea acestui deziderat, începând cu data de 1 iulie 2010, prin legislația de mediu¹⁰ a fost impusă autorităților administrativ-teritoriale diminuarea cu 15% anual a cantității depozitate. Astfel, la începutul anului 2011, erau în funcțiune un număr de 70 de instalații și platforme de compostare destinate deșeurilor biodegradabile municipale. În ceea ce privește gradul de reciclare al acestui tip de deșeuri, la nivelul anului 2010, conform ANPM, din totalul de 5.325,81 mii tone colectate (fără includerea deșeurilor din construcții și demolări) au fost reciclate 5,56%.

În ceea ce privește deșeurile de ambalaje, în 2010, la nivel național au fost reciclate 43,36% din totalul celor colectate. Pe tipuri de materiale, deșeurile de hârtie și carton alături de cele de metal au înregistrat ponderi de valorificare de peste 60%, tendința fiind de creștere a ratei de reciclare pe ansamblul perioadei 2009-2012.

Calitatea aerului. Față de angajamentele asumate prin Strategia Europa 2020 privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în 2010 în România, emisiile de GES (exceptând LULUCF¹¹) au scăzut cu 57,55% față de anul de bază 1989, respectiv cu 18,5% față de 2005.

În perioada 2005-2010, emisiile totale de NO_x au scăzut cu 12%, acestea provenind în special din sectoarele „Transport rutier” (48,87%) și „Producția de energie termică și electrică” (19,80%).

Activitățile industriale, care se supun prevederilor **Directivei IPPC**, au avut o ușoară tendință crescătoare în anul 2010 (793 instalații) comparativ cu anii 2009 (765 instalații) și 2008 (734 instalații).

¹⁰ OUG nr. 196/2005 privind Fondul pentru mediu, art 9, lit p)

¹¹ Land Use, Land-Use Change and Forestry

Protejarea naturii și a biodiversității. Pe teritoriul României, din cele aproximativ 3.700 de specii de plante identificate, 23 sunt declarate monumente ale naturii și 1.253 specii rare. Ca urmare a reglementării regimului ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice¹², la nivel național s-au identificat în total 837 de rezervații și monumente ale naturii și 560 de Situri Natura 2000. În intervalul 2007-2011 de implementare a POS Mediu s-au realizat eforturi importante pentru a asigura elaborarea planurilor de management pentru ariile protejate într-o manieră comparabilă și coerentă, dar încă nu există o metodologie unică privind evaluarea stării de conservare la nivel de sit a speciilor și tipurilor de habitate de interes comunitar.

Riscurile naturale. Din cauza variabilității regimului hidrologic, un domeniu de maximă importanță îl reprezintă asigurarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse. Astfel, până la 30 iunie 2012, s-au realizat lucrări de modernizare a sistemelor meteorologice și hidrologice naționale. În aceeași ordine de idei, ca urmare a inundațiilor catastrofale înregistrate la sfârșitul anului 2005 a fost elaborată Strategia Națională de Management al Riscului la Inundații, în care sunt stabilite atribuțiile ce revin fiecărei structuri implicate în gestionarea riscului. În perioada 2009-2012, eroziunea costieră a continuat să reprezinte o amenințare atât pentru activitatea turistică, prin pierderea zonelor de plajă, cât și pentru activitatea economică și siguranța locuințelor din apropierea plajelor.

Transport

Transport rutier. Portiv INS¹³, la sfârșitul anului 2011, drumurile publice totalizau 83.703 km din care 19,9% erau drumuri naționale, 42,3% județene și 37,8% comunale. În ceea ce privește tipul de acoperământ, 32% din totalul drumurilor publice erau acoperite cu asfalt de tip greu și mijlociu, 26,2% cu îmbrăcăminți ușoare rutiere și 41,8% erau drumuri pietruite și de pământ.

În perioada 2009-2012, lungimea autostrăzilor a înregistrat un progres de 255 km, pornind de la 263km în 2009 și ajungând la 518 km în 2012. În ceea ce privește transportul european, România este traversată de trei din cele zece coridoare pan-europene: IV (Arad – București – Constanța/Craiova), VII (Fluviul Dunărea) și IX (Iași – București – Giurgiu), toate traversând zona de sud, est și vest, lasând partea nordică a țării fără conexiuni directe la rețeaua europeană. În intervalul 2009-2012, lungimea drumurilor europene a crescut cu 115 km, de la 6.073 km în 2009 la 6.188 km în 2012.

De asemenea, diferite tronsoane de autostradă cu lungimea totală de 205,4 km, se află în proces de construcție, fiind programate pentru punerea în exploatare în perioada 2013-2014. Conform INS, în perioada 2009-2011, au avut loc 81.256 de accidente de circulație cauzatoare de vătămări corporale, dintre care 82,31% s-au produs în interiorul localităților (exclusiv autostrăzi), 17,29% în afara acestora (exclusiv autostrăzi) și 0,4% pe autostrăzi.

Transport feroviar. Conform datelor publicate de CFR SA, la sfârșitul anului 2011, în România se aflau în exploatare 10.818 km de linie de cale ferată din care doar 37% era electrificată, viteza medie de circulație fiind de 82 km/h. Modernizările realizate în perioada 2009-2011 au vizat în principal coridoarele pan-europene IV și IX, efectuându-se lucrări pe o lungime de 211 km de cale ferată, ce au condus la creșterea vitezei maxime de circulație de la 120 km/h la 160 km/h pentru trenurile de pasageri și de la 90 km/h la 120 km/h pentru cele de marfă. De asemenea, CFR SA estima modernizarea a peste 100 de instalații de trecere la nivel cu calea ferată în vederea creșterii gradului de siguranță a intersecțiilor de drum cu liniile feroviare.

¹² OUG nr. 57/2007

¹³ Comunicat de presă nr. 92 din 27 aprilie 2012

În perioada 2009-2011, transportul feroviar de mărfuri a fost în continuă creștere, de la 11.087 mil. tone/km în 2009 până la 14.719 mil. tone/km în 2011. Pe de altă parte, transportul de pasageri s-a plasat în aceeași perioadă pe o pantă descendentă, înregistrând un ritm mediu anual de scădere de 6,85%.

Transport fluvial. Teritoriul României este traversat de canalul Rin-Main-Dunăre-Marea Neagră care asigură o legătură directă între porturile Constanța și Rotterdam, rută de transport ce face posibilă scurtarea cu 4.000 km a drumului dintre Orientul Îndepărtat și Europa Centrală. În ceea ce privește transportul fluvial de mărfuri, acesta a înregistrat în perioada 2009-2011 o evoluție oscilantă. Astfel, de la 11.765 mil tone/km în 2009, volumul de mărfuri a crescut în 2010 la 14.317 mil tone/km pentru ca în 2011 să scadă la 11.409 mil tone/km.

Transport aerian. Conform topului realizat de Central Intelligence Agency, România se situează pe locul 86 din 237 de țări cu un număr de 53 de aeroporturi. Dintre aceste, mai mult de jumătate (27) nu au piste pavate cu beton sau asfalt. De asemenea, din totalul celor 53 de aeroporturi, doar 16 sunt internaționale. Potrivit informațiilor publice, numărul mediu de pasageri transportați în perioada 2009-2011 a fost de cca. 10 mil., dintre care aproximativ 5 mil. au apelat la serviciile Aeroportului Internațional Henri Coandă din București, cel mai mare la nivel național. Cât despre investițiile finanțate din fonduri naționale, la 30 iunie 2012 se afla în derulare un proiect ce vizează mărirea capacității aeroportuare cu 3 mil. pax/an a celor mai mari 4 aeroporturi din România (Henri Coandă – București, Aurel Vlaicu – București, Traian Vuia – Timișoara și Cluj-Napoca). Până la data menționată, au fost finalizate lucrările la terminalul sosiri și la terminalul plecări ale aeroportului internațional Cluj-Napoca (capacitatea suplimentară fiind de 0,5 mil. pax/an). La finalizarea celorlalte investiții, până în anul 2015, se va asigura necesarul în ceea ce privește capacitatea aeroportuară din România.

Energie

La 1 iunie 2012, puterea instalată în centralele eoliene, solare și biomasă a ajuns la 1.342 MW, în creștere față de anul 2011, când a fost de 807 MW, în 2009 această energie fiind practic inexistentă. În ceea ce privește resursele energetice, în perioada 2009-2011, tendința a fost de creștere, media anuală fiind de +1%. Pentru anul 2012, CNP estimează un avans al resurselor energetice tot de 1%.

În ceea ce privește resursele de energie regenerabile, în iunie 2012 puterea instalată în centralele eoliene, solare și biomasă, era de 1.342 MW, în creștere față de anul 2011 când a fost de 807 MW în timp de în 2009 această energie era practic inexistentă.

Ponderea energiei electrice din surse regenerabile în consumul total brut de energie electrică (inclusiv centralele hidroelectrice clasice) a fost în anul 2010 de 35%, ceea ce a condus la depășirea țintei strategice asumate de România pentru anul 2010 (33%). În anul 2011, simultan cu ritmul accentuat de creștere a contribuției centralelor electrice eoliene (de la circa 0,5 % din totalul producției în 2010, la cca 2% din totalul producției în 2011), se remarcă mărirea producției în centralele termoelectrice impuse de scăderea producției hidro determinată de anul secetos.

În perioada 2009-2011, intensitatea energetică a economiei, a înregistrat o evoluție oscilantă crescând de la 0,335 tep/1000 euro în anul 2009, la 0,345 tep/1000 euro în 2010 pentru ca în 2011 să scadă la 0,34 tep/1000 euro (prețuri constante 2008). Pentru anul 2012 se preconizează o scădere lentă până la nivelul de 0,338 tep/1000 euro. Comparativ cu UE, intensitatea energetică a României relevă un nivel al eficienței energetice foarte scăzut, media europeană fiind în anul 2010 de 0,152 tep/1000 euro.

Prin proiectele de interconectare pentru transportul de gaze și energie electrică cu Ungaria (deja finalizate) și prin cel al rețelei de gaz cu Bulgaria (ce se va finaliza în anul 2013), se dă curs directivei CE ca fiecare stat membru UE să aibă dublă conectare la rețelele internaționale de transport al energiei electrice și gazelor naturale. Astfel, în perioada 2009-2012 a fost finalizat proiectul de interconectare al Transgaz, conducta Szeged (Ungaria)-Arad (România).

1.3 Competitivitatea economiei românești

Criza economică severă din perioada 2009-2012, manifestată prin scăderea cererii, condiții mai restrictive de creditare din partea băncilor, lipsa acută de lichidități, a afectat semnificativ mediul de afaceri. Principalele pârghii, susceptibile a stimula creșterea competitivității economice și anume, pe de o parte, investițiile în CDI și TIC și, pe de altă parte, atitudinea antreprenorilor și apetitul lor la risc, au fost puternic confruntate cu efectele dure ale crizei economico-financiare.

Potrivit Raportului Global al Competitivității 2012-2013 realizat de World Economic Forum, România se află pe locul 78 din 144 de țări. La nivelul UE, România a reușit să depășească o singură țară, respectiv Grecia, puternic afectată de criza economică declanșată în anul 2008. Conform raportului menționat, economia românească înregistrează rezultate mai bune la capitolul eficiență (pe locul 64 în lume) și mai slabe în ceea ce privește inovația (poziția 106 în lume).

Ponderea cheltuielilor de **cercetare-dezvoltare** a reprezentat 0,47% din PIB în anul 2009, în scădere cu 0,11 puncte procentuale față de anul 2008. În anul 2010, aceeași pondere a ajuns la 0,46% pentru ca în 2011 să crească la 0,48%¹⁴. Ținta stabilită privind creșterea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare la 2% din PIB în anul 2020 pare greu accesibilă, existând serioase îndoieli că, pe fundalul crizei economice prelungite, ritmul cheltuielilor pentru acest domeniu poate fi substanțial intensificat.

Cu toate acestea, în pofida diminuării resurselor financiare disponibile din cauza crizei economice declanșată în 2008, Guvernul României și-a asumat, în decembrie 2010, realizarea proiectului Extreme Light Infrastructure-Nuclear Physics (ELI-NP). Proiectul paneuropean ELI va fi, în perspectiva anului 2015, cea mai avansată infrastructură pe plan mondial destinată studiilor legate de radiația fonică cu caracteristici extreme ("Extreme Light") și va fi distribuită în trei locații („piloni”) din România, Cehia și Ungaria. Toate aceste trei centre vor avea între componentele de bază laseri care emit pulsuri ultra-scurte (femtosecunde și attosecunde) de foarte mare putere (10 PW). Centrul de la București-Măgurele va avea în plus un instrument care va furniza radiație fonică de mare energie (fascicul γ) cu caracteristici unice de strălucire și lărgime de bandă.

Ariile de cercetare ale celor trei piloni ai proiectului ELI vor fi complementare, cel mai mare potențial în acoperirea unor domenii interdisciplinare de cercetare – fundamentală și aplicativă – deținându-l ELI-NP, ca rezultat al capacității de a utiliza concomitent multiple surse de radiații cu proprietăți care le vor face unice în lume.

Valoarea cheltuielilor de cercetare implicate de realizarea proiectului este semnificativă, bugetul final este estimat la peste 280 mil. euro.

¹⁴ Eurostat

La 31 decembrie 2011, lucrau în activitatea de cercetare-dezvoltare 42.363 persoane, în creștere cu 3.298 salariați față de anul 2010. Cu toate acestea, numărul cercetătorilor a înregistrat în 2011 o scădere cu 5.218 persoane față de 2010, creșterea de personal realizându-se în rândul tehnicienilor și al celorlalte categorii de salariați.

Conform datelor publicate de Eurostat, ponderea întreprinderilor inovative în totalul celor active a fost în anul 2008 de 33,3%, în timp ce media UE a fost de 51,6%, Germania fiind pe primul loc cu 78%.

În vederea asigurării transferului tehnologic către beneficiarii din economie a rezultatelor cercetării obținute în cadrul programelor finanțate din fonduri publice, ANCS a coordonat înființarea și acreditarea infrastructurii de transfer tehnologic și inovare, care în prezent este formată din 4 parcuri științifice și tehnologice (care cuprind 67 de IMM-uri) și 46 de centre de transfer tehnologic și inovare.

Referitor la **mediul de afaceri**, în perioada 2009-2011 au fost înființate 365.232 de întreprinderi, în timp ce 334.403 de firme și-au închis porțile, majoritatea dintre ele fiind din categoria întreprinderilor mici și mijocii. În anul 2011, au ieșit de pe piață 68.589 firme, de aproximativ 3 ori mai puține decât în anul precedent.

Datele publicate în 2010 și 2011 de Eurostat plasează România pe ultimul loc în UE în ceea ce privește **utilizarea internetului**. Dacă la capitolul viteză a conexiunilor, România era pe locul al patrulea la nivel mondial, în ceea ce privește rata de penetrare și rata conectivității, aveam de recuperat, aceeași situație nefavorabilă înregistrându-se și în domeniul conexiunilor cu bandă largă. Având în vedere că obiectivul specific al POS CCE este de creștere a ratei de penetrare broadband în România (numărul de conexiuni în bandă largă per 100 de locuitori) de la 5% în 2005, până la 40% în 2015, este necesar ca operațiunile legate de sprijinirea infrastructurii de broadband să se concretizeze cât mai curând.

1.4 Capitalul uman

Părăsirea timpurie a școlii

Rata de abandon timpuriu al școlii a înregistrat o tendință de scădere ușoară de la 23% în 2002 la 17,5% în 2011 (cu 4 pp mai ridicat decât media UE). Acest fenomen înregistrează și o diferență de gen, el fiind mai pronunțat pentru populația masculină, 18,5% în 2011, decât pentru cea feminină care în același an a fost de 16,6%.

Formarea continua Dintre statele membre UE, România se află pe locul al doilea după Bulgaria în ierarhia țărilor cu cele mai scăzute valori ale indicatorului ce măsoară învățarea pe tot parcursul vieții¹⁵ (Life Long Learning), respectiv 1,6% în anul 2011 pentru grupa de vârstă 25-64 de ani. Pentru comparație, în același an, Bulgaria a înregistrat o valoare de 1,2% în timp ce în Danemarca indicatorul de învățare pe tot parcursul vieții a fost de 32,3%, cel mai ridicat nivel din UE.

Egalitatea de șanse Conform unui studiu realizat în 2011 de către Banca Mondială, România înregistrează un indice al diferenței salariale dintre bărbați și femei de 10% în timp ce la nivelul UE media este de 17,5%. În ceea ce privește integrarea femeilor pe piața muncii, în cadrul cursurilor de formare profesională organizate de ANOFM, ponderea femeilor în totalul participanților a fost în continuă scădere. Astfel, în 2009 nivelul înregistrat a fost de 58,9%, ajungând în 2011 la 56,9%. De asemenea, numărul persoanelor cu dizabilități care au participat la astfel de programe a fost de 283 în 2011 și reducându-se la 32 de persoane pe parcursul primelor luni ale anului 2012.

¹⁵ Eurostat

Ocupare și șomaj În perioada 2009-2011 rata de activitate¹⁶ a persoanelor în vârstă de muncă (15-64 ani) nu a înregistrat fluctuații considerabile, situându-se în jurul valorii de 63%. În primele 9 luni ale anului 2012, acest indicator a crescut până la 64,3%.

Rata de ocupare a înregistrat, în perioada menționată, o evoluție oscilantă. Astfel, în 2009 valoarea a fost de 58,6%, în anul 2010 a crescut cu 0,2 puncte procentuale urmând ca în 2011 să scadă la 58,5%. În primele 9 luni, rata de ocupare s-a majorat, ajungând la un nivel de 59,60%.

În perioada 2009-2011, rata medie a șomajului înregistrat¹⁷ a crescut de la 6,3% în 2009, la 7,7% în 2010 pentru ca în 2011 să scadă la 5,3%. În primele 9 luni ale anului 2012 scăderea a continuat ajungând la o medie de 5,04%.

În ceea ce privește nivelul de trai al persoanelor ocupate, conform datelor furnizate de Eurostat, dintre țările UE, România a avut în 2011 cea mai ridicată rată a sărăciei pentru populația din acest segment, respectiv 19%, nivel mai ridicat decât cel din anul 2010 (17,3%) sau 2009 (17,9%). Spre comparație, în același an 2011, România a fost urmată de Spania cu 12,3% și de Grecia cu 11,9%, media UE fiind de 8,7%.

Serviciul Public de Ocupare Prin implementarea Programului Național pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost încadrate pe piața muncii, în perioada 2007-2012, un număr mediu anual de aproximativ 370.000 persoane. ANOFM a dezvoltat programe de formare profesională prin care să asigure inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor în căutarea unui loc de muncă. În perioada 2007 – septembrie 2012, 239.246 persoane au beneficiat de cursuri gratuite.

Incluziune socială

Barometrul de incluziune socială¹⁸ a arătat faptul că, în 2010, tinerii și persoanele peste 45 de ani întâmpinau cele mai mari greutăți în găsirea unui loc de muncă. Din cauza constrângerilor bugetare, măsurile active pentru ocuparea forței de muncă, nu au fost finanțate în 2009 și au fost amânate sau doar parțial finanțate în 2010. Drept răspuns, tinerii pleacă (sau intenționează să plece) în străinătate, iar populația de peste 45 de ani recurge la agricultura de subsistență (atunci când este posibil). Comisia Europeană a comunicat că, la începutul anului 2010, 2,1 mil. de români lucrau în alte state membre ale UE27. De asemenea, rezultă și faptul că populația de etnie romă prezintă cel mai ridicat risc de excludere socială. Aceasta are acces inegal la educație, la piața muncii, la servicii sociale și de sănătate. În cazul persoanelor de etnie romă, numai 55% dintre romii angajați nu aveau un contract de muncă și 45% dețineau doar slujbe ocazionale sau temporare (față de 5% dintre români).

În ceea ce privește accesul și participarea la educație, în România, în cadrul populației de etnie romă, doi din zece copii nu merg la școală, motivul principal fiind, conform ANR, lipsa de resurse financiare. Din datele furnizate de aceeași sursă, mai mult de 75% dintre aceștia nu finalizează nivelul gimnazial. La nivelul populației adulte, 23-25% dintre romi nu au absolvit nicio școală și declară că nu știu să scrie sau să citească.

Un alt segment al populației ce se află în risc de excluziune socială este reprezentat de persoanele cu dizabilități care, în ultimii 10 ani, a înregistrat o creștere de la 420.000 în 2002 la aproape 690.000¹⁹ în trimestrul II al anului 2012. Creșterea incluziunii sociale a acestora este îngreunată în principal de lipsa participării la sistemul educațional, incidența neșcolarizării și al abandonul timpuriu fiind de 7 ori, respectiv de 2 ori mai mari față de populația generală.

¹⁶ INS

¹⁷ ANOFM

¹⁸ Observatorul Social, Universitatea București (2010) *Barometru de incluziune socială*, sondaj reprezentativ la nivel național pentru angajatorii și angajații din România.

¹⁹ Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România

Grupul cel mai dezavantajat din punct de vedere al accesului la educație este format din persoane cu dizabilități fizice, somatice sau vizuale, grave, care locuiesc în mediul rural.

În ceea ce privește participarea acestora la activitățile economice, la nivel național, în trimestrul II al anului 2012, din totalul persoanelor cu dizabilități cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani, doar 6,64% erau integrate pe piața forței de muncă²⁰, valoare mai redusă decât în anii precedenți (6,68% la 31 dec. 2011 respectiv 6,76% la 31 dec. 2010).

Economia socială În anul 2010, economia socială din România²¹ era reprezentată de 31 de mii de organizații active care integrau în muncă peste 100 mii persoane, echivalent cu 1,7% din totalul populației salariate.

În anul 2011, prin POS DRU, au participat la programe de calificare și recalificare 11.277 persoane din categoria celor vulnerabile, cu 10.922 persoane mai multe decât în anul 2010, însă cu mult sub ținta stabilită pentru anul 2011 (70.000).

1.5 Capacitatea administrativă

Începând cu anul 2009, în contextul crizei economico-financiare, Guvernul României a apelat la sprijinul instituțiilor internaționale precum Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială și Comisia Europeană, inclusiv în ceea ce privește coordonarea acțiunilor vizând consolidarea capacității administrației publice.

Capacitatea administrativă și financiară

În perioada 2007-2011, **veniturile totale** ale unităților administrativ-teritoriale au înregistrat o tendință crescătoare, mai accentuată în anul 2008 (18,5%), o descreștere cu 1% în anul 2009 și o creștere relativ constantă de 1-2% în anii 2010 și 2011. În ceea ce privește **ponderea veniturilor proprii**²² (exclusiv cotele defalcate din impozitul pe venit) ale unităților administrativ-teritoriale în veniturile totale, în anul 2009 s-a înregistrat cea mai mică valoare din perioada de referință. Începând cu anul 2010 ponderea respectivă a consemnat creșteri succesive, ajungând la 17,27% în anul 2011, nivel redus pentru asigurarea unei autonomii financiare reale a unităților administrativ-teritoriale.

Ponderea **cheltuielilor de personal** în totalul cheltuielilor a cunoscut în perioada 2009-2011 o continuă scădere ajungând în anul 2011 la 25,55%, de la 38,89%. Cu privire la capitalul uman, din analizele²³ realizate la nivelul administrațiilor publice, rezultă o structură nefirească, de piramidă inversată, a ponderii personalului pe grade profesionale: 50% funcții publice de grad superior, 25,2% de grad principal iar restul de 24,8% funcții de nivel de asistent. Același studiu evidențiază și faptul că, personalul administrației publice se confruntă cu grad ridicat de îmbătrânire, grupa de vârstă de peste 50 de ani reprezentând 35,5% din totalul funcționarilor publici.

Referitor la ponderea **cheltuielilor cu bunuri și servicii** în totalul cheltuielilor, acesta a înregistrat variații mai reduse, de cca. 2% în perioada 2007-2011. Autoritățile administrației publice locale au reușit să acopere din surse proprii sub 50% din cheltuielile de bază de funcționare (24,75% în anul 2009 și 37,33% în anul 2011), fără a se lua în calcul și cheltuielile necesare exercitării competențelor exclusive și partajate transferate în cadrul procesului de descentralizare. Îngrijorător este faptul că ponderea **cheltuielilor de investiții** a înregistrat în perioada 2007-2010 o tendință accentuată descrescătoare, de la 20,43% la 14,63%.

²⁰ Calcule realizate pe baza datelor furnizate de către Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap din cadrul MMFPS

²¹ Conform datelor prezentate în Atlasul Economiei Sociale (2012), la nivelul anului 2010

²² Acest indicator reflectă, în fapt, gradul de autonomie financiară a unităților administrativ-teritoriale.

²³ Realizate în cadrul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici.

În cadrul PO DCA, **creșterea capacității administrative** a instituțiilor publice s-a realizat prin introducerea mecanismelor de cooperare/colaborare/parteneriat, sub o diversitate de forme: asociații de dezvoltare intercomunitară, grupuri de acțiune locală, parteneriate public-public, public-privat, forme de cooperare/colaborare bilaterală sau multilaterală.

În ceea ce privește performanța **sistemului judiciar**, în ciuda anumitor îmbunătățiri, imaginea globală este aceea a unei lipse de dinamism în abordarea problemelor, care au un impact negativ asupra capacității acestuia de a face dreptate în mod rapid și consecvent.

Politici publice și reglementare

Strategia pentru o reglementare mai bună la nivelul administrației publice centrale 2008-2013 a stabilit drept obiective evaluarea impactului reglementărilor și îmbunătățirea procesului de consultare, măsurarea costurilor și reducerea sarcinilor administrative, simplificarea procedurilor administrative, simplificarea agențiilor și autorităților de reglementare și control și simplificarea legislației. Pe parcursul ultimilor ani au fost elaborate standarde minime privind evaluarea ex-ante a impactului reglementărilor - în curs de revizuire, se află în testare Modelul Costului Standard (MCS) pentru mediul de afaceri - metodologie necesară pentru măsurarea costurilor administrative și reducerea sarcinilor administrative. Codificarea cadrului legal din domeniul administrației publice prin elaborarea proiectului Codului de Procedură Administrativă și a proiectului Codului Administrativ reprezintă o altă inițiativă guvernamentală a perioadei analizate.

Furnizarea serviciilor publice

În perioada 2007-2012 procesul de descentralizare a cunoscut o evoluție sectorială diferită, determinată de modul de promovare și implementare la nivelul fiecărui minister.

În **domeniul sănătății**, în anul 2011 a avut loc reforma sistemului sanitar prin intermediul căreia s-a realizat descentralizarea și comasarea, desființarea sau transformarea unităților sanitare. Din totalul de 182 de spitale vizate de restructurare, un număr de 111 au fost transformate în secții exterioare ale altor spitale iar restul de 71 au fost reorganizate în unități de îngrijire socială pentru vârstnici. În urma clasificării realizate în cadrul aceleiași reforme, din cele 347 de unități sanitare existente, cele mai multe (aproximativ 58%) au fost încadrate în ultimele două categorii de performanță (IV și V), în categoria I clasificându-se doar 7. În ceea ce privește numărul de persoane ce revine unui medic, în anul 2011 raportul era de 408 persoane, mai scăzut decât în 2010 (411) sau 2009 (428).

În domeniul **educației preuniversitare**, procesul de restructurare desfășurat între 1999-2009 a condus la diminuarea semnificativă a numărului unităților educaționale cu peste 70%. În anul 2011 s-a menținut o tendință descrescătoare față de anul precedent, atât pentru mediul urban (cu 2%), cât și pentru cel rural (cu 5,8%). Cu privire la personalul didactic care deservește sistemul educațional preuniversitar, tendința descrescătoare a numărului acestora este în concordanță cu reducerea populației școlare, raportul fiind de 14,36 elevi/cadru didactic în 2011 față de 14,43 în 2010.

Din perspectiva accesibilității și calității **serviciilor comunitare de utilități publice**, se constată menținerea unei discrepante mari între mediul urban și rural. În 2011, serviciul public de transport era asigurat în 33% din localitățile din mediul rural, față de 67% din localitățile de la nivel urban. Situația este similară și în cazul accesului la serviciile de alimentare cu apă și canalizare, unde, deși numărul operatorilor acestui serviciu a crescut cu 28% în anul 2011 față de 2010, mediul rural rămâne în continuare deficitar, doar 56% din totalul localităților au beneficiat în 2011 de aceste servicii în timp ce, în același an, ponderea în urban era de 99,3%.

Transparență și integritate

Transparența și integritatea publică reprezintă o componentă esențială a bunei guvernări, fiind în strânsă legătură cu nivelul de calitate al serviciilor pe care administrația publică le furnizează cetățenilor. Legislația românească²⁴ permite accesul tuturor cetățenilor la informații referitoare la activitatea administrației publice. Astfel, prin intermediul AP 1 “Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice”, DMI 1.2 „Creșterea responsabilizării administrației publice”, ponderea instituțiilor publice care realizează anual un raport de activitate conform legii 544/2011, este de 91% din ținta aferentă anului 2012 și 84% din valoarea prevăzută pentru anul 2015.

Capacitatea administrativă de cordonare și gestionare a instrumentelor structurale

Sistemul de coordonare a instrumentelor structurale, așa cum a fost descris în HG nr. 457/2008 cu privire la coordonarea și implementarea instrumentelor structurale în România cu modificările și completările ulterioare, a continuat să funcționeze în perioada 2009-2012, coordonarea realizându-se prin structurile de specialitate abilitate (ACIS, ACP), dar și prin Grupul interministerial pentru monitorizarea absorbției fondurilor comunitare, fiind implicate, alături de Ministerul Finanțelor Publice, și celelalte ministere cu rol de Autorități de Management pentru Programele Operaționale.

În plus, în scopul asigurării sprijinului politic necesar pentru coordonarea eficientă a IS, la sfârșitul lunii septembrie 2011 a fost înființat **Ministerul Afacerilor Europene**, ACIS și AM POAT fiind transferate sub autoritatea acestuia. Obiectivul general al MAEur este impulsivarea absorbției IS, iar MAEur s-a concentrat în perioada octombrie 2011-2012 pe implementarea măsurilor stabilite în **Planul de Măsuri Prioritare**, precum și pe remedierea problemelor identificate de către **auditorii CE** în domeniul achizițiilor publice, simplificarea și accelerarea procedurilor privind verificarea și rambursarea cheltuielilor efectuate de beneficiari, îmbunătățirea exactității și corectitudinii precum și asigurarea unui nivel înalt de transparență în utilizarea fondurilor, îmbunătățirea relațiilor dintre autoritățile responsabile și beneficiarii proiectelor etc. De la înființarea MAEur, Grupul interministerial pentru monitorizarea absorbției fondurilor europene a fost coordonat de ministrul afacerilor europene.

Totodată, sistemul de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale a beneficiat în perioada 2009-2012 de asistență pentru îmbunătățirea cadrului procedural, formarea personalului, evaluarea cererilor de finanțare, contractarea proiectelor, verificarea cererilor de rambursare, monitorizarea proiectelor, evaluarea intermediară a programelor sau realizarea unor evaluări ad-hoc.

Ținând cont de rata scăzută de absorbție a IS înregistrată de România și de capacitatea redusă de utilizare a asistenței tehnice, la inițiativa CE din august 2011, Guvernul României a hotărât să dezvolte o strânsă cooperare cu **instituțiile financiare internaționale** (BEI, BERD și BM) în scopul implementării măsurilor de accelerare a absorbției. Costul privind furnizarea de expertiză este eligibil în cadrul axelor prioritare de asistență tehnică, precum și în cadrul programelor operaționale de asistență tehnică și de dezvoltare a capacității administrative.

²⁴ Legea nr. 52/2003 și legea nr. 544/2011.

În septembrie 2011, ACIS și Autoritățile de Management au inițiat un exercițiu de identificare a nevoilor de sprijin direct în vederea accelerării implementării Planului de Măsuri Prioritare și a proiectelor prioritare, precum și în vederea pregătirii pentru următoarea perioadă de programare. Până la data de 30 iunie 2012, au fost identificate 31 de propuneri pentru expertiza IFI, după cum urmează: Banca Mondială (19 propuneri), BERD (7 propuneri) și BEI (5 propuneri). Totodată, pentru alte 11 propuneri identificate a fost stabilită colaborarea cu JASPERS, din care, până la 30 iunie 2012 au fost agreate și introduse în Planul de Acțiune JASPERS 2012 un număr de 6 proiecte.

În scopul definirii unui cadru pentru contractarea și implementarea acestei expertize, Ministerul Afacerilor Europene împreună cu Autoritățile de Management a inițiat în decembrie 2011 discuții cu BEI și Banca Mondială (BM) privind prevederile memorandumului de înțelegere care va fi încheiat cu fiecare instituție financiară. Ca urmare a acestor discuții, în data de 26 ianuarie 2012, au fost semnate două Memorandumuri de înțelegere, unul între Guvernul României și BEI, celălalt între Guvernul României și BM. În ceea ce privește cooperarea cu BERD, Acordul a fost semnat în data de 21 noiembrie 2012. Legat de coordonarea acestei expertize, pe parcursul anului 2012, Ministerul Afacerilor Europene a pus în practică un mecanism de coordonare, cu implicarea miniștrilor în subordinea cărora funcționează Autoritățile de Management, șefilor și responsabililor tehnici din cadrul Autorităților de Management și a responsabililor din partea IFI, atât la nivel tehnic cât și la nivel înalt.

1.6 Aspecte regionale

Cel mai important indicator de analiză al disparităților regionale, PIB/locuitor la nivel teritorial, a înregistrat o evoluție asemănătoare celei naționale. Astfel, în perioada 2009-2012, la nivelul fiecărei regiuni s-a manifestat, într-un ritm lent, o continuă creștere. În 2011, regiunea care a deținut cea mai ridicată rată de creștere față de anul anterior²⁵ a fost Nord-Est cu o modificare de 7,9% în condițiile în care în București-Ilfov majorarea a fost de doar 4,3%.

Indicele de disparitate regională²⁶, calculat ca raport dintre regiunea cea mai dezvoltată (București-Ilfov) și cea mai puțin dezvoltată (Nord-Est) în termeni de PIB/locuitor, consemnează o evoluție oscilantă pe parcursul perioadei 2009-2011, o creștere de la 3,76 în anul 2009 la 3,89 în 2010 urmată de o scădere la 3,74 în 2011..

La sfârșitul anului 2009, **investițiile străine directe** se concentrau în proporție de 63,42% în regiunea București-Ilfov, cu 14.069,1 euro pe locuitor, de 6 ori mai ridicat decât media națională. La polul opus se afla Regiunea Nord-Est cu numai 1,95% din totalul ISD. În 2011 repartiția ISD/loc la nivel teritorial, nu s-a modificat semnificativ față de 2009. Se constată totuși o ușoară scădere a ponderii ISD în Regiunea București-Ilfov în favoarea celorlalte regiuni care înregistrează mici creșteri.

Cu privire la **rata șomajului înregistrat la sfârșitul anului**, în 2009, toate regiunile de dezvoltare din România cu excepția Nord-Vest, Vest și București-Ilfov, înregistrau valori superioare mediei naționale, situație care s-a menținut și în 2011.

Referitor la rata de ocupare (conform metodologiei BIM), în perioada 2009-2011, cea mai mare pondere a fost înregistrată în regiunea București-Ilfov (63,8% în 2009, 64,3% în 2010, respectiv 64,7% în 2011).

²⁵ Calcule realizate pe baza datelor furnizate de către INS și CNP

²⁶ idem

Deosebiri între regiunile țării se înregistrează și în ceea ce privește spiritul antreprenorial, măsurat prin numărul de IMM/1000 locuitori. Cele mai multe IMM-uri se găseau în Regiunea București-Ilfov (indicatorul fiind în 2011 de aproximativ 2,22 ori mai ridicat decât media națională), urmată de regiunile Nord-Vest, Vest și Centru care de asemenea dețineau valori superioare nivelului mediu din România.

Indicatori cheie ai dezvoltării regionale în România (media națională = 100)

-% -

Regiune	PIB/locuitor ²⁷		Rata șomajului înregistrat la sfârșitul anului ²⁸		ISD/locuitor ²⁹		IMM/1000 locuitori ³⁰		Ponderea populației rurale ³¹	
	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011
Nord-Vest	91,24	86,8	87,2	84,6	30,66	35,07	109,83	109,20	103,94	103,93
Centru	96,90	96,9	123,1	117,3	63,05	64,89	101,36	103,89	90,14	90,52
Nord-Est	62,76	62,6	110,3	111,5	11,28	17,06	60,68	62,58	126,34	126,57
Sud-Est	80,28	83,5	107,7	117,3	44,84	41,16	85,76	88,34	99,96	100,00
București-Ilfov	235,97	234,1	29,5	38,5	605,13	582,71	266,78	222,09	130,34	130,16
Sud-Muntenia	85,31	83,9	121,8	125,0	46,90	48,45	68,81	67,89	17,54	18,38
Sud-Vest Oltenia	76,06	77,3	134,6	148,1	39,21	31,41	67,12	67,08	116,40	115,50
Vest	109,69	113,5	93,6	71,2	69,17	80,91	103,39	105,52	82,11	82,77

Nivelul redus al investițiilor străine directe atrase, predominanța activităților rurale cu valoare adăugată mică, deficitul de competențe ale resurselor umane și gradul scăzut de dotare a regiunilor cu infrastructură de bază (îndeosebi transport, mediu, educație, sănătate), constituie factori care afectează și accentuează încă disparitățile de dezvoltare între regiunile țării care fără excepție, includ județe heterogene din punct de vedere a dezvoltării economice.

În anul 2011, în România, o pondere de 55% din totalul populației locuia în mediul urban, înregistrând astfel unul dintre cele mai scăzute grade de urbanizare dintre țările Europei.

Disparități urban-rural

Indicator (%)	2009			2011		
	Urban	Rural	Național	Urban	Rural	Național
Populație totală (1 iulie) ³²	55,05	44,95	100,00	55,00	45,00	100,00
Rata de activitate (BIM) ³³	62,1	64,6	63,1	63,9	62,6	63,3
Rata de ocupare (BIM) ³⁴	57,1	60,7	58,6	58,2	58,8	58,5
Rata șomajului BIM ³⁵	8,1	5,4	6,9	8,8	5,5	7,4
Localități cu instalații de canalizare publică ³⁶	96,25	16,40	24,43	96,56	19,29	27,07
Localități cu instalații de alimentare cu apă potabilă ³⁷	99,06	65,52	68,90	99,06	69,45	72,43
Localități în care se distribuie energie termică ³⁸	31,56	0,38	3,52	29,06	0,31	3,21

²⁷ 2009 – calcule realizate pe baza datelor INS, 2011 – calcule realizate pe baza estimărilor CNP

²⁸ AM POR

²⁹ calcule realizate pe baza statisticii BNR

³⁰ Raport anual privind situația IMM din România 2010 (Fundatia Post Privatizare); Making Progress and Economic enhancement a Reality for SMEs 2011 (Comisia Europeană)

³¹ Date provizorii INS

³² Date INS

³³ INS

³⁴ idem

³⁵ idem

³⁶ Calcule realizate pe baza datelor publicate de INS, pentru mediul urban au fost luate în considerare municipiile și orașele iar pentru mediul rural comunele

³⁷ idem

³⁸ idem

Spre deosebire de populația din mediul rural, populația urbană se caracterizează printr-un grad mai mare de școlarizare, beneficiază de o infrastructură edilitară superioară din punct de vedere calitativ și cantitativ, precum și de mai multe oportunități pentru ocupare. De cealaltă parte, populația rurală prezintă un grad ridicat de îmbătrânire, o rată mai scăzută a natalității și o dependență crescută față de activitățile agricole, cu precădere agricultura de subsistență.

Disparitățile urban-rural sunt mult mai pregnante atunci când vorbim despre dotările de infrastructură, acestea influențând semnificativ calitatea vieții populației. Discrepanțe majore între mediul rural și mediul urban se înregistrează în ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere, dotarea localităților cu rețele integrate de canalizare, apă potabilă și energie termică.

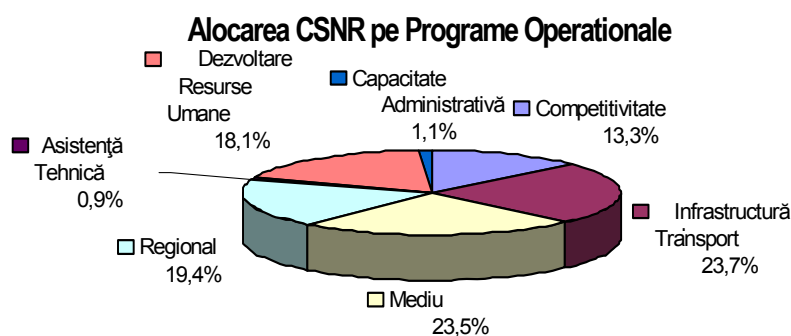
2. REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE ALE IMPLEMENTĂRII PROGRAMELOR OPERAȚIONALE

2.1 Stadiul implementării programelor operaționale la 30 iunie 2012

Cele 7 Programe Operaționale din cadrul Obiectivului Convergență, prin care se implementează Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 beneficiază de o alocare de 19,213 mld. Euro din Fondurile Structurale [Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)] și Fondul de Coeziune, la care se adaugă o cofinanțare națională estimată la 5,6 mld. Euro. Repartiția alocării UE pe cele 3 fonduri este următoarea:

- FEDR – 8,976 mld. Euro
- FSE – 3,684 mld. Euro
- FC – 6,552 mld. Euro

Distribuția procentuală a alocării CSNR pe cele 7 Programe Operaționale (PO) este ilustrată în figura de mai jos:

Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 a fost aprobat de Comisia Europeană în luna iunie 2007, iar cinci din cele 7 Programe Operaționale au fost aprobate în luna iulie 2007 (PO Regional, POS Mediu, POS Transport, POS Creșterea Competitivității Economice și PO Asistență Tehnică). Cele 2 PO finanțate din FSE, și anume POS Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) și PO Dezvoltarea Capacității Administrative (PO DCA) au primit aprobarea Comisiei Europene în luna noiembrie 2007.

La 30 iunie 2012, stadiul general al implementării Programelor Operaționale din cadrul Obiectivului Convergență se prezenta după cum urmează³⁹:

Numărul total al proiectelor depuse pentru finanțare în cadrul celor 7 PO a fost de 33.453, în valoare de 57,8 mld. euro din care 36,3 mld. euro finanțare nerambursabilă, depășind cu 89% alocarea pentru perioada 2007-2013.

Numărul total de proiecte aprobate pentru finanțare a fost de 10.765, pentru care contribuția nerambursabilă din IS se ridică la aproximativ 16 mld. euro reprezentând 83% din întreaga alocare UE disponibilă pentru perioada 2007-2013.

Progresul în implementare este considerabil și în ceea ce privește **numărul contractelor de finanțare** semnate, care s-a ridicat la 8.608, valoarea solicitată pentru fondurile UE fiind de cca. 14 mld. euro, reprezentând aproximativ 74% din alocarea perioadei de programare 2007-2013, în creștere semnificativă față de procentul de 14% raportat la 30 septembrie 2009.

³⁹ În calculul valorii finanțărilor nerambursabile s-a utilizat o rată de schimb Euro/Leu=4,4675

Plățile de fonduri către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări efectuate de toate cele șapte AM până la data de referință, totalizează 4 mld. euro echivalent cu 19,16% din valoarea însumată a contractelor de finanțare semnate, de patru ori mai mare comparativ cu raportarea strategică precedentă. Cu privire la declarațiile de cheltuieli transmise la CE, valoarea lor cumulată, la data de referință, era de 1,9 mld. euro, în timp ce plățile intermediare primite de la CE însumau 1,76 mld. euro (9,17% din alocarea totală primită de la CE aferentă perioadei 2007-2013).

Pentru proiectele de asistență implementate în cadrul Programelor Operaționale, **plățile interne** către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări, au însumat până la 30 iunie 2012, 65 mil. euro, gradul de utilizare a asistenței tehnice fiind de 9,5% față de alocarea 2007-2013. În ceea ce privește utilizarea asistenței tehnice pe fiecare PO în parte, au fost înregistrate variații foarte mari, de la 30% în cazul POR, la 0,3% în cazul POS DRU.

În raport cu **nivelul contractării** fondurilor nerambursabile, se disting două categorii de programe operaționale. Un prim grup este format din POR, POS Mediu, POS DRU și PO DCA, care au contractat între 80% și 90% (87%, 88%, 81% respectiv 88%) din valoarea fondurilor alocate, iar un al doilea grup include POS CCE, POS Transport și PO AT care au nivelul de contractare cuprins între 50% și 60% (49%, 58% respectiv 53%).

Rata globală de absorbție efectivă a fondurilor la nivelul Obiectivului Convergență, luând în considerare plățile intermediare efectuate de CE, se ridică la 30 iunie 2012, la 9,17% din alocarea UE 2007-2013 (aferent unei sume primite de 1,76 mld. euro). Separat pe cele trei instrumente structurale, rata de absorbție este următoarea: FEDR – 11,5 % , FSE – 8,1 % și FC – 6,7%. Volumul avansurilor primite de România de la CE până la data de 30 iunie 2012 a totalizat 2,11 mld. euro.

La nivelul fiecărui Program Operațional, **stadiul implementării la 30 iunie 2010** se prezenta după cum urmează:

➤ **Program Operațional Regional**

Bugetul total al POR pentru perioada 2007-2013 este de 4,38 mld. euro, din care 3,72 mld. euro fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 19,4% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a **6 Axe Prioritare**, care însumează un număr de 15 DMI.

La 30 iunie 2012, **numărul total al proiectelor depuse** era de 8.131, în valoare de 12,5 mld. euro, din care contribuția UE solicitată reprezenta 7,6 mld. euro (204% din alocarea pentru POR). Din acestea au fost aprobate până la data de referință un număr de 3.432 proiecte, în valoare totală de 5,8 mld. euro, contribuția FEDR fiind de 3,7 mld. euro (99,4% din fondurile UE alocate). **Numărul contractelor de finanțare semnate** cu beneficiarii până la 30 iunie 2012 era de 2.996, în valoare totală de aproximativ 5,2 mld. euro, din care contribuția FEDR reprezenta 3,2 mld euro (86,5% din alocare).

Până la data de referință, plățile interne către beneficiari reprezentând prefinanțări și rambursări acordate au însumat 1,21 mld. euro, **de la CE fiind efectuate plăți** în valoare totală de 723,32 mil. euro (19,4%). În ansamblu s-au finalizat 734 proiecte cu o valoare eligibilă totală de 549,96 mil. euro, din care contribuția FEDR reprezenta 360,4 mil. euro (9,7%).

Există DMI avansate din punct de vedere al implementării și al plăților ca de exemplu DMI 2.1, *Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane și șosele de centură*, valoarea contractelor încheiate a depășit nivelul alocării (118,6%), înregistrând și cel mai mare procent privind plățile către beneficiari (cca. 65%). La polul opus se găsește DMI 1.1, *Planuri integrate de dezvoltare urbană*, deși s-a contractat 74,3% din valoarea alocării, plățile către beneficiari se găsesc sub media programului (10%), datorită întârzierilor înregistrate în lansarea operațiunii.

Dificultăți în implementare s-au înregistrat la DMI 4.2, *Reabilitarea siturilor industriale poluate*, din cauza numărului redus al cererilor de finanțare depuse pe acest domeniu, prin urmare AM POR a propus și CE a aprobat (prin Decizia 5989/12.08.2011) **realocarea** sumei de 178,35 mil. euro (contribuție comunitară) către alte DMI. În cazul AP 5, *Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului*, DMI 5.3, *Promovarea potențialului turistic*, plățile către beneficiari reprezintă doar 4,5%, întârzierile fiind cauzate, în principal, de volumul foarte mare de proiecte aflate în implementare (peste 300), coroborat cu numărul mic al persoanelor care asigură verificarea cererilor de rambursare (3 echipe) la nivel național.

➤ **Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice**

Bugetul total al POS CCE pentru perioada 2007-2013 este de 4,25 mld. euro, din care 2,55 mld. euro sunt fonduri UE, reprezentând aproximativ 13,3% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a 5 Axe Prioritare, care însumează un număr de 11 DMI.

La 30 iunie 2012 valoarea apelurilor lansate reprezenta aproximativ 94% din bugetul alocat programului, numărul total al proiectelor depuse era de 12.986, în valoare totală de 15,66 mld. euro, din care contribuția UE solicitată era în cuantum de 7,14 mld. euro. Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 iunie 2012 era de 2.322, cu o valoare totală de 2,8 mld. euro, din care 1,25 mld. euro contribuție UE, ceea ce reprezenta 49% din alocarea UE aferentă perioadei 2007-2013 pentru POS CCE.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări au însumat 0,55 mld. euro, din care fondurile UE reprezintă 0,48 mld. euro, ceea ce înseamnă 18,8% din alocarea UE aferentă perioadei 2007-2013 pentru acest program.

Valoarea cheltuielilor eligibile declarate Comisiei Europene până la 30 iunie 2012 era de 252,2 mil. euro. Rambursările efectuate de Comisia Europeană până la data de referință erau de 172,9 mil. euro (6,77% din alocarea totală pentru POS CCE în perioada 2007-2013).

În scopul îmbunătățirii absorbției, a fost aprobată, în două etape, realocarea unor fonduri în vederea suplimentării unor operațiuni extrem de solicitate în cadrul AP 1 și AP 4 pentru finanțarea investițiilor productive în întreprinderi și, respectiv, a proiectelor de producere a energiei din surse regenerabile, și pentru asigurarea resurselor necesare finanțării proiectului major ELI-Nuclear Physics în cadrul AP 2. Procedurile de modificare a PO, demarate în iunie 2012, se vor finaliza la începutul anului 2013.

La 30 iunie 2012 în cadrul POS CCE nu au fost lansate cereri de proiecte pentru 3 operațiuni:

- AP 1, DMI 1.3, Op.1.3.3 - *Sprijin pentru integrarea întreprinderilor în lanțurile de furnizori sau clustere*) - va fi lansată în trim. I 2013.

- AP 3, DMI 3.1, Op.3.1.2 - *Srijin pentru pentru realizarea rețelelor de broadband în zonele de eșec al pieței*, valoarea alocată prin program acestei operațiuni este de cca. 84 mil. euro – se are în vedere elaborarea unui proiect major.
- AP 2, DMI 2.2, Op. 2.2.2 - *Dezvoltarea de poli de excelență* din cadrul AP 2 - eliminată din program prin modificarea POS CCE transmisă spre aprobare Comisiei și prin realocarea bugetului către proiectul ELI NP, din cadrul aceleiași axe prioritare.

Pentru operațiunea - *Dezvoltarea structurilor de sprijin al afacerilor de interes național și internațional - poli de competitivitate* (AP 1, DMI 3, Op.1), apelul de proiecte închis la 31 august 2012, proiectelor primite aflându-se în etapa de evaluare, operațiunea fiind suprasubscrisă de circa 4 ori.

Până la 30 iunie 2012 au fost transmise la CE spre aprobare două proiecte majore:

- „*Instalație comună de desulfurare gaze de ardere, blocurile 1 și 2, S.E. Craiova II*”, aprobat în decembrie 2009, pentru care a fost semnat contractul cu beneficiarul.
- „*Extreme Light Infrastructure – Nuclear Physics*” aprobat de CE în septembrie 2012. Finanțarea europeană totală se ridică la 280 mil. euro din care 180 mil. euro vor fi alocați prin POS CCE 2007-2013. În prima etapă vor fi realizate clădirea, partea de laser și, parțial, partea de fascicol gamma, urmând ca dezvoltarea ulterioară să fie finanțată de cele 100 mil. euro, ce pot fi puse la dispoziție prin intermediul bugetului pentru perioada de programare 2014-2020. Potrivit opiniei specialiștilor, proiectul de la Măgurele este mai mult decât un laser propriu-zis, este o infrastructură de cercetare complexă, care se va înscrie în lista marilor laboratoare ale lumii și va avea impact major atât din punctul de vedere al cercetării generale și a celei aplicative, cât și din punctul de vedere al percepției și recunoașterii internaționale privitor la resursele și capacitățile interne în domeniu ale României.

Suma de 180 mil. euro a fost obținută prin realocări în cadrul programului, atât între axele prioritare, cât și între domeniile aceleiași axe. Diferența necesară, respectiv 31 mil. euro, până la concurența celor 180 mil. euro, s-a decis a fi asigurată pe baza supracontractării AP 2, de cca.5%.

➤ Program Operațional Sectorial Mediu

Bugetul total al POS Mediu pentru perioada 2007-2013 este de 5,3 mld. euro, din care 4,5 mld. euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 23,5% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FC și FEDR și se implementează prin intermediul a 6 Axe Prioritare.

La 30 iunie 2012 numărul total de **proiecte depuse** a fost de 489, în valoare de 8,5 mld euro, din care contribuția UE solicitată însuma 5,22 mld. euro. Din acestea, **au fost aprobate** în perioada de referință, un număr de 344 proiecte, în valoare de 6,56 mld. euro, din care 4 mld. euro reprezintă contribuția UE (89% din alocarea 2007-2013 pentru acest program).

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la data de referință era de 297 cu o valoare eligibilă de 4,9 mld. euro, din care contribuția UE se ridică la aprox.3,97 mld. euro.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări, au însumat 693,7 mil. euro, din care fondurile UE au fost de 621 mil. euro, ceea ce înseamnă 13,76% din alocarea 2007-2013. Valoarea declarațiilor de cheltuieli către CE până la 30 iunie 2012, a fost de 277 mil. euro (6,14%), în timp ce **rambursările de la CE** s-au ridicat la suma de 252,8 mil euro (5,6% din alocarea totală de la CE).

În cadrul POS Mediu sunt finanțate **două categorii distincte** de proiecte respectiv majore și nemajore. Lista indicativă a proiectelor majore au fost aprobate prin PO, implementarea

acestora răspunzând cerințelor aquis-ului comunitar și al angajamentelor asumate de România prin Tratatul de Aderare la UE-Capitolul 22 privitor la mediu. Proiectele majore constituie obiectul a 4 dintre cele 6 axe prioritare ale acestui program (AP 1, 2, 3 și 5).

În ansamblu, contractarea proiectelor majore se află în grafic, pentru AP 1, al cărei buget reprezintă 61,5% din alocarea totală POS Mediu, existând 40 de contracte de finanțare încheiate. În cadrul AP 2, la 30 iunie 2012, se aflau în curs de realizare 20 sisteme de management integrat al deșeurilor la nivel județean cu termene de finalizare până în anul 2015. AP 5 continuă să înregistreze unele întârzieri, deși până la 30 iunie 2012 a fost semnat contractul de finanțare pentru proiectul major⁴⁰ și au fost aprobate 10 proiecte pentru finanțarea din această axă prioritară a hărților de hazard pentru conformarea cu cerințele noii directive privind reducerea riscului la inundații. Totodată, au fost aprobate 2 proiecte pentru investiții prioritare în domeniul prevenirii și diminuării riscului la inundații, alte 13 aflându-se în pregătire.

Proiectele din categoria nemajore, fac obiectul numai a AP 4, au valori reduse și sunt orientate către nevoi venite din piață (*"demand-driven"*). Până în 30 iunie 2012, în cadrul axei respective, au fost organizate 5 apeluri de proiecte, din care 4 s-au finalizat prin depunerea a 155 de proiecte. Ultimul apel s-a încheiat la 31 iulie 2012, dată până la care s-au depus 126 de cereri de finanțare.

Totodată, în vederea accesării mecanismului de top-up, rata de cofinanțare UE pentru întregul program operațional a fost ridicată la 85%, ceea ce a dus la diminuarea cofinanțării naționale cu cca. 300 mil. Euro față de versiunea aprobată în iunie 2007.

➤ **Programul Operațional Sectorial Transport**

Bugetul total POS-T pentru 2007-2013 este de 5,3 mld. euro, din care 4,56 mld. euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 23,5% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FC și FEDR și se implementează prin intermediul a 4 Axe Prioritare.

La 30 iunie 2012, la AM POS-T erau depuse **20 proiecte majore**, dintre acestea 13 fiind pentru sectorul rutier, 5 pentru sectorul feroviar și 2 pentru sectorul transportului naval. În ceea ce privește stadiul evaluării, 13 proiecte erau aprobate și contractate (9 pentru sectorul rutier, 3 feroviar și 1 transport naval), 2 erau încă în proces de evaluare de către CE (sectorul feroviar) și 5 erau încă în proces de a fi evaluate de către AM POS Transport. Bugetul total al celor 13 proiecte majore contractate, la 30 iunie 2012 era de 2,64 mld. euro (57,96% din alocarea UE pentru POS Transport). În total, la data de referință, se înregistrau 139 de proiecte depuse, 27 figurau ca respinse, 25 în evaluare, 87 aprobate, cu un buget total de 4,8 mld.euro, din care 2,6 mld. euro contribuție UE reprezentând 56,7% din alocarea UE pentru POS Transport.

În anul 2011 au fost lansate ultimele două domenii de intervenție din POS Transport, DMI 2.4 "Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport aerian" și DMI 3.1 "Promovarea transportului intermodal".

Plățile aferente contribuției UE, efectuate până la data de 30 iunie 2012 reprezentau **8,16%** din alocarea UE totală pentru POS Transport. În comparație cu perioada de raportare anterioară (RSN 2009), progresul este semnificativ, dar insuficient pentru evitarea dezangajării: au fost aprobate și contractate de aproximativ 5 ori mai multe proiecte, iar rata de contractare a contribuției UE a crescut de la 4% la mai mult de 50%.

⁴⁰ "Lucrări pentru reducerea riscului la inundații în bazinul hidrografic Prut - Bârlad"

De la finalul anului 2009, până la 30 iunie 2012, o serie de realocări financiare au fost operate, atât în cadrul aceleiași axe, cât și între axe, afectând toate axele prioritare ale programului. Aceste realocări au fost determinate de maturitatea și oportunitatea scăzute ale unor proiecte care inițial au fost planificate a fi finanțate în cadrul POS -T (respectiv, printre altele, proiectele de pe sectorul comun româno-bulgar și proiectele din sectorul feroviar).

Totodată, rata de cofinanțare UE pentru întregul program operațional a fost ridicată la 85%, ceea ce a dus la diminuarea cofinanțării naționale cu cca. 325 mil. Euro față de versiunea aprobată în iunie 2007.

➤ **Program Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane**

Bugetul total al POS DRU pentru perioada 2007-2013 este de 4,25 mld. euro, din care 3,47 mld. euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 18,1% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FSE și se implementează prin intermediul a 7 Axe Prioritare.

În perioada 2007 - 30 iunie 2012, au fost depuse 10.219 cereri de finanțare (în valoare totală de 9,68 mld. euro, din care 9,17 mld. euro reprezintă contribuția UE, respectiv 270% din alocarea financiară pentru 2007–2013), din care: 3.001 au fost aprobate (în valoare totală de 3,61 mld. euro, contribuția UE fiind 3,39 mld. euro), 5.132 au fost respinse, 280 se aflau pe lista de rezervă, iar 1.806 erau în curs de evaluare. În aceeași perioadă s-au încheiat cu beneficiarii 2.456 de contracte de finanțare, în valoare totală eligibilă de 3,41 mld. euro, din care 2,81 mld. euro reprezintă contribuția UE (81,04% din alocarea UE 2007–2013).

Până la data de 30 iunie 2012, au fost efectuate plăți în valoare totală de 1,11 mld. euro din care 547,22 mil. euro reprezenta suma acordată ca prefinanțare (49,14% din totalul plăților), iar 566,35 mil. euro reprezenta suma rambursată din FSE și bugetul de stat (51% din totalul plăților). Contribuția FSE la totalul plăților efectuate către beneficiari a fost de 1,038 mld. euro, reprezentând 29,86% din alocarea UE 2007-2013. Contribuția FSE la rambursările efectuate a fost de 490,86 mil. euro, reprezentând 14,12% din alocarea UE 2007-2013.

Până la data de 30 iunie 2012, au fost transmise la Comisia Europeană 12 declarații de cheltuieli în valoare totală de 290,68 mil. euro, din care valoarea contribuției publice a fost de 282,05 mil. euro. Plățile aferente contribuției UE, efectuate până la data de referință, pentru POS DRU, se ridicau la 268,84 mil. euro, gradul de absorbție fiind de 7,73%.

Analiza implementării POS DRU, în perioada 2007-2012, relevă următoarele caracteristici specifice:

- Numărul participanților cu studii superioare (aprox. 217.215) depășește numărul participanților cu educație primară sau gimnazială (aprox. 192.258) pe ansamblul POS DRU. De asemenea, se constată că o mare parte din numărul participanților (aprox. 201.231) sunt absolvenți ai învățământului secundar superior (liceu).
- Numărul persoanelor cu studii la nivelul învățământului secundar inferior și al învățământului primar (ISCED 1 și 2) a fost de aprox. 192.258, din care aprox. 160.164 persoane (83,30%) repartizate în cadrul AP 2 "Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii", AP 5 "Promovarea măsurilor active de ocupare" și AP 6 "Promovarea incluziunii sociale. În contextul actualei crize economice, ale cărei efecte sunt resimțite în special de persoanele cu un nivel scăzut de educație, șomeri și grupuri vulnerabile, sprijinul acordat acestor segmente sociale în perioada 2009-2012 a crescut semnificativ.

➤ Program Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative

Bugetul total al PO DCA pentru perioada 2007-2013 este de 244,7 mil. euro, din care 208 mil. euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 1,1% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FSE și se implementează prin intermediul a 3 Axe Prioritare, care însumează un număr de 7 DMI.

La 30 iunie 2012, numărul total al proiectelor depuse era de 1.371, în valoare totală 822,4 mil. euro, din care contribuția UE solicitată însumează 689,5 mil. euro. Din acestea au fost aprobate 421 proiecte, în valoare de 273,8 mil. euro, din care 229 mil. euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 110,11% din alocarea 2007-2013 pentru PO DCA. Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 iunie 2012 era de 368, cu o valoare eligibilă de 216,4 mil. euro, din care 182,5 mil. euro contribuție UE.

Plățile interne către beneficiari, reprezentând prefinanțări și rambursări au însumat 37 mil. euro. Până la 30 iunie 2012, valoarea cheltuielilor declarate la CE a fost de 31,9 mil. euro.

Domeniile care au prezentat cel mai mare interes, din partea potențialilor beneficiari, au fost: DMI 1.1. *Îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor la nivel politico-administrativ*, DMI 1.3. *Îmbunătățirea eficacității organizaționale* și DMI 2.2. *Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice*.

În vederea utilizării întregii alocări, PO DCA a propus și CE a aprobat în martie 2012, redistribuirea de fonduri în cadrul AP 1 *Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice* și AP 2 *Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice, cu accentul pus pe procesul de descentralizare*. În iunie 2012, în baza legislației specifice adoptate de guvern privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență, s-a aprobat o supracontractare cu 20% a valorii sumelor alocate la nivel de axă prioritară, ceea ce a condus la angajarea integrală a fondurile alocate la nivel de PODCA.

➤ Program Operațional Asistență Tehnică

Bugetul total al POAT pentru perioada 2007-2013 este de 200,38 mil. euro, din care 170,2 mil. euro sunt fonduri UE, ceea ce reprezintă aproximativ 0,9% din alocarea aferentă CSNR. Programul este finanțat din FEDR și se implementează prin intermediul a 3 Axe Prioritare, care însumează un număr de 10 DMI.

La 30 iunie 2012, numărul total al proiectelor depuse era de 118, în valoare de 164,7 mil. euro, din care contribuția UE solicitată însumează 126,7 mil. euro. Din acestea au fost aprobate 102 proiecte, în valoare de 140,6 mil. euro, din care 107,8 mil. euro reprezintă contribuția UE, ceea ce înseamnă 63% din alocarea 2007-2013 pentru acest program.

Numărul contractelor de finanțare semnate cu beneficiarii până la 30 iunie 2012 era de 94, cu o valoare eligibilă de 104,6 mil. euro, din care 89,8 mil. euro contribuție UE. Aceasta reprezintă 53% din alocarea UE pentru PO AT aferentă perioadei 2007-2013. Analiza implementării programului relevă că AP 1, destinată sprijinului pentru implementarea instrumentelor structurale și coordonarea programelor, a avut evoluția cea mai importantă, la data de 30 iunie 2012, rata de contractare a contribuției UE fiind de 96%, în timp ce rata plăților către beneficiari se situa la aproximativ 30%.

Prin POAT se finanțează și costurile legate de majorarea salarială pentru personalul organismelor implicate în managementul și implementarea IS. Totodată PO AT a oferit sprijin pentru coordonarea și implementarea Planurilor Integrate de Dezvoltare pentru poliile de

creștere Brașov, Iași, Ploiești, Constanța, Craiova, Timișoara și Cluj-Napoca. PO AT a contribuit la consolidarea capacității de evaluare a Unităților de Evaluare din cadrul AM și ACIS, precum și consolidarea capacității de efectuare a analizei cost-beneficiu, prin îmbunătățirea cadrului metodologic general în acest domeniu.

Proiectele derulate în cadrul PO AT au vizat și acordarea de sprijin pentru ACIS, AM POAT, ACP și AA în desfășurarea activității și asigurarea unui management și control eficient al fondurilor UE și funcționare la nivelul standardelor UE. A fost de asemenea furnizată asistență tehnică pentru dezvoltarea și mentenanța sistemului SMIS-CSNR (inclusiv a MySMIS – extinderea sistemului la nivelul beneficiarilor) și achiziția de echipamente IT&C.

Având în vedere această evoluție, precum și proiectele cuprinse în Planul indicativ de proiecte 2011-2015, în luna noiembrie 2012, a fost aprobată realocarea a 53,7 mil. Euro, fonduri UE, de la AP 2 și AP 3 către AP 1. Realocarea vizează, în principal, în cadrul AP 1, implementarea unor măsuri pentru accelerarea absorbției IS în România, pregătirea pentru viitoarea perioadă de programare 2014-2020 și îmbunătățirea procesului de înregistrare sistematică a proprietăților imobiliare în România.

Totodată, rata de cofinanțare UE pentru întregul program operațional a fost ridicată la 85%, ceea ce a dus la diminuarea cofinanțării naționale cu cca. 12 mil. Euro față de versiunea aprobată în iunie 2007.

Progresul contractării pe teme prioritare

Analiza nivelului contractării pe teme prioritare (situația detaliată la 31 decembrie 2011 este prezentată în *Anexa III - Alocări financiare la nivel național pe teme prioritare raportat la valoarea contractelor de finanțare încheiate*), evidențiază faptul că procentul de 55,52% pe care îl reprezintă totalul sumelor contractate raportat la alocarea UE este repartizat inegal pe cele 67 de teme prioritare acoperite prin programele operaționale. Dintre acestea, 12 teme reprezentând 8,29% din alocarea UE nu au decizii de finanțare semnate (exemple: tema 27 *Transport multi-modal TEN-T*, tema 28 *Sisteme de transport inteligente* - POS Transport, tema 10 *Infrastructura telefonică, inclusiv rețelele broadband* - POS CCE, temele 33-37 din domeniul energiei -POS CCE, tema 61 *Proiecte integrate de regenerare urbană și rurală* -POR, tema 78 „Infrastructura locuințelor sociale” - POR).

Se remarcă un grad înalt de contractare pe anumite teme precum tema 2 *Infrastructura de C&DT (inclusiv facilități tehnice, echipamente și rețele computerizate de înaltă viteză care conectează centre de cercetare) și centrele de cercetare și poli științifici și tehnologici (parcuri științifice și tehnologice, tehnopoli)*, unde raportul față de alocarea UE este de peste 100%, tema 23 *Drumuri locale/regionale*, cu un procent contractat de 175% unde și alocarea de fonduri nerambursabile este semnificativă fiind în valoare de 3,95% din total.

Procentul record de contractare se regăsește la finanțarea alocată POS DRU prin FSE pentru tema 69 „*Măsuri de îmbunătățire a accesului la ocupare și la creșterea participării durabile și progresului femeilor în ocupare*” (194%) care, la raportarea din anul 2009, era contractată doar în proporție de 38,6%. În acest sens mai poate fi menționată tema 72 - *Proiectarea, introducerea și implementarea reformelor în sistemele de educație și de formare pentru dezvoltarea ocupabilității* - 117,8% ,(contractare 2009 - 17,5%), care beneficiază și de o alocare importantă în valoare de 3,56% din total fonduri.

Valori mari (peste 70%) se întâlnesc și la temele 1 *Activități de C&DT (cercetare - dezvoltare tehnologică) în centre de cercetare* (81,10%), 14 *Servicii și aplicații pentru cetățeni (e-sănătate, e-guvernare, e-învățare, e-incluziune etc.)* (82,42%), 21 *Autostrazi TEN-T* (71,26%), 22 *Drumuri naționale* (67,59%), 46 *Epurarea apei (ape uzate)* (70,41%), 58 *Protecția și ocrotirea patrimoniului cultural* (96,18%), 81 *Mecanisme pentru îmbunătățirea elaborării de politici și programe, monitorizării și evaluării la nivel național, regional și local și întărirea capacității de furnizare a politicilor și programelor* (67,85%). De remarcat progresul contractării pe această ultimă temă din cadrul PO DCA, la raportarea anterioară ponderea fiind de doar 15%.

Procente semnificative mediane s-au contractat și pe temele vizând promovarea energiilor regenerabile eoliană (46,29%) și solară (64,37%), aeroporturi (49,58%), porturi (59,72%) pentru care și alocările sunt mai consistente.

Procente de contractare reduse s-au înregistrat pe cele două teme aferente asistenței tehnice, 85 - *Pregătirea, implementarea, monitorizarea și inspecția* (29,44%) și 86 - *Evaluare și studii; informare și comunicare* (11,86%), deși Autoritățile de Management enumeră ca principale obstacole în implementarea programelor lipsa competențelor în materie atât la beneficiarii finanțării cât și la instituțiile responsabile. Cu toate acestea fondurile alocate pentru asistență tehnică nu au fost suficient utilizate de către gestionarii programelor iar evoluția înregistrată în contractarea acestor teme a fost sub medie. Neîncheierea de contracte în cadrul unor teme prioritare s-a datorat, în unele cazuri, unor motive obiective care au determinat întâzieri în lansarea cererilor de proiecte sau sincope în evaluarea și aprobarea proiectelor (ex. POR, DMI 1.1 – *Planuri integrate de dezvoltare urbană* sau DMI 4.2 - *Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități*). În alte cazuri, cum ar fi cel al POS Transport, întâzierile în contractare se datorează în principal duratei mari de pregătire și aprobare a proiectelor majore, precum și neclarificării unor aspecte legate de incidența ajutorului de stat.

În mod specific, la nivel de program, se remarcă în cazul POR valorile ridicate ale fondurilor FEDR contractate, în special pentru tema 23 (peste 1,3 mld. Euro), dar și pentru temele 8, 58 și 75, situație care se datorează interesului crescut al beneficiarilor pentru proiectele vizând infrastructura rutieră (drumuri județene, străzi urbane, șosele de centură), sprijinirea microîntreprinderilor, turism sau infrastructura de educație domenii care au cunoscut cea mai dinamică evoluție de la raportarea precedentă. În cazul temei 50 datorită interesului scăzut manifestat de potențialii beneficiari, s-a decis o realocare parțială a fondurilor repartizate (decizia CE din 12 august 2011) alocarea acestei teme fiind astfel redusă și, corespunzător, mărite alocările temelor prioritare 8, 56, 57, 58, 76.

Pentru POS CCE se observă un grad mai scăzut de angajare pe o serie de teme, cum ar fi tema 43 - *Eficiență energetică, cogenerare, management energetic* unde raportul față de alocarea UE la nivel de temă este de 5,35% sau tema 14 - *Servicii și aplicații destinate IMM (comerț electronic, educație și formare, marketing)*, cu un procent de 5% din bugetul alocat temei. Pentru teme prioritare, precum 34 - *Electricitate (TEN-E)* sau 36 - *Gaze naturale (TEN-E)* nu s-au încheiat contracte până la 30 decembrie 2011, ca urmare a întâzierilor înregistrate din motive obiective, în lansarea cererilor și depunerea proiectelor pentru DMI 4.3 - *Diversificarea rețelelor de interconectare în vederea creșterii securității furnizării energiei*. OI Energie a lansat în cursul lunii martie 2012 operațiunea de interconectări, AP 4. Ca răspuns la acest demers, C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. și-a exprimat interesul de a depune în cadrul acestui apel proiectul *Linia 400kV de interconexiune Reșita (România) – Pancevo (Serbia)*. Proiectul urmează a fi notificat Comisiei Europene sub forma unui ajutor de stat individual, în baza prevederilor Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Proiectul major beneficiază de consultanță din partea JASPERS pentru pregătirea documentelor aferente notificării ajutorului de stat.

În cazul POS Mediu, se remarcă un grad ridicat de angajare în domeniul tratării apei uzate urmată de angajarea alocării pentru managementul și distribuția apei potabile, ambele reprezentând în fapt obiectivele AP 1 cu ponderea cea mai mare în cadrul acestui program.

Cu privire la POS T, cele mai ridicate rate de contractare sunt înregistrate pentru temele 21 și 22, aferente modului de transport rutier, rate care reflectă o capacitate mai mare a beneficiarilor din acest sector în ceea ce privește pregătirea proiectelor și implementarea acestora. Această capacitate a justificat și realocările financiare menționate anterior și indică o tendință de concentrare a investițiilor către transportul rutier, având în vedere necesarul de infrastructură rutieră. Investiții semnificative se realizează și în cadrul temei prioritare 16 (căi ferate) și 30 (porturi), dar și 54 (alte măsuri pentru conservarea mediului și prevenirea riscurilor). Modurile de transport mai puțin poluante (căi ferate, naval intern) au înregistrat un succes scăzut în ceea ce privește contractarea și utilizarea de fonduri disponibile, la fel ca și temele prioritare 27 “transport multimodal (TEN-T)” și 28 “sisteme de transport inteligente”. Totuși, progrese importante s-au înregistrat în 2011 și 2012 în pregătirea proiectelor aferente modului feroviar ceea ce va contribui la echilibrarea investițiilor între acest mod și cel rutier.

În cadrul PO DCA s-a înregistrat un progres în procesul de contractare a fondurilor aferente temei prioritare 81 – „Mecanisme pentru îmbunătățirea elaborării de politici și programe, monitorizării și evaluării la nivel național, regional și local, și întărirea capacității de furnizare a politicilor și programelor”, procentul ajungând la 68% din totalul fondurilor UE alocate pentru întreaga perioadă de programare (199,68 mil. euro).

Perspective ale absorbției

În actuala conjunctură economică, obiectivul natural al României este de a crește la maximum posibil nivelul absorbției IS și de a atenua la minimum riscul de dezangajare automată a fondurilor și riscului de aplicare a unor corecții financiare din partea CE. Valorile estimate 2015 pentru indicatorii de bază ai CSNR 2007-2013 au avut ca bază o *țintă de absorbție de cel puțin 90% din alocarea UE*, țintă foste ambițioasă având în vedere faptul că România se află în prima perioadă de utilizare a IS, ceea ce a implicat o evoluție mai lentă a ratei absorbției, în contextul dificultăților implementării unui sistem nou și complex de management, atât la nivelul structurilor care gestionează programele operaționale, cât și al beneficiarilor.

Evoluțiile înregistrate în perioada 2007-2012, în implementarea IS, oferă premisele unei rate a absorbției apropiată de ținta stabilită pentru **POR, POS Mediu, PO DCA și POS DRU**. Dat fiind că nivelul contractării este de peste 80% din alocare, prioritatea în cazul acestor programe operaționale este de accelerare a ritmului plăților către beneficiari și de transmitere a declarațiilor de cheltuieli către CE cu menținerea unei stricte monitorizări a corectitudinii procedurilor derulate în procesul de implementare a programelor respective pentru evitarea unor eventuale corecții financiare din partea CE.

În ceea ce privește perspectiva absorbției în cazul **POS Mediu**, stadiul curent al contractării oferă premise favorabile pentru realizarea țintei prevăzute de CSNR. Până la sfârșitul anului 2012 se estimează finalizarea contractării fondurilor alocate la nivel de program pentru perioada 2007-2013.

Ținta de absorbție ar putea fi atinsă în condițiile în care riscul de dezangajare pentru 2013 (34% din alocarea UE, respectiv 0,4 mlrd. Euro FEDR și 1,1 mlrd. Euro FC) ar fi diminuat prin măsuri de accelerare a implementării proiectelor.

Din punct de vedere al perspectivelor implementării se evidențiază următoarele caracteristici:

- Sectorul de apă - cel mai performant sector finanțat prin POS Mediu și cu perspective de cheltuire integrală a fondurilor alocate.

- Sectorul de protecția naturii și termoficare - potențial real de angajare a fondurilor alocate.
- Sectoarele de management al deșeurilor și de protecție a riscului la inundații – absorbția a evoluat sub așteptări, perioada următoare de implementare fiind critică pentru cheltuirea fondurilor alocate.

Cu privire la perspectiva absorbției în cazul **POS DRU**, în cursul anului 2012 au fost făcute eforturi pentru remedierea problemelor identificate în cadrul rapoartelor de audit, astfel încât să fie evitată suspendarea plăților și să se continue certificarea cheltuielilor efectuate până în prezent, în principiu fiind evitată dezangajarea automată în 2012. Pentru anul 2013, eforturile se vor concentra în cazul acelor DMI unde se înregistrează decalaje majore între țintele POSDRU asumate și realizări, prin lansarea de noi apeluri de proiecte pentru contractarea integrală a fondurilor alocate. Și în cazul POS DRU, riscul de dezangajare pentru 2013 este de 34% din alocarea UE, respectiv 1,2 mlrd. Euro FSE, ceea ce impune măsuri de accelerare a absorbției pentru ca ținta CSNR să fie atinsă.

În cazul **PO AT**, deși nivelul de contractare actual este numai 53%, ținta de absorbție CSNR poate fi de asemenea atinsă, având în vedere valoarea proiectelor în curs de aprobare, destinate accesării de asistență tehnică atât pentru îmbunătățirea gestionării și coordonării fondurilor în actuala perioadă de programare, cât și pentru pregătirea implementării fondurilor UE 2014-2020.

Situația **POS CCE și POS Transport** comportă o abordare diferită. Pentru **POS CCE**, în perioada 2007-2009 s-au lansat masiv apeluri de proiecte, pentru care au fost încheiate contractele de finanțare în intervalul 2010-2011, ceea ce a generat întârzieri în absorbția fondurilor alocate acestui program. Mai mult, în iulie 2012, CE a decis blocarea plăților fapt care a condus la o stagnare a ratei absorbției (6,77%) și la creșterea riscului de dezangajare automată de fonduri (42%, respectiv 1,675 mlrd. Euro FEDR) în pofida interesului foarte ridicat al potențialilor beneficiari mai ales din mediul privat, și a capacității de implementare îmbunătățite a actualilor beneficiari.

În cazul **POS Transport**, întârzierile majore în demararea efectivă a implementării proiectelor, înregistrate în intervalul 2007-2010, sunt dificil de recuperat în pofida eforturilor susținute depuse în ultimii doi ani în scopul îmbunătățirii cadrului legal aferent și al asigurării de asistență tehnică (contractată din piața liberă cât și cu Banca Mondială, BEI și Jaspers) atât pentru AM, cât și pentru cei doi beneficiari majori ai programului, CNADNR și CFR.

Pentru anul 2013, pentru evitarea unei dezangajări însemnate de fonduri (40% din alocarea UE, respectiv 0,5 mlrd. Euro FEDR și 1,2 mlrd. Euro FC), este necesară concentrarea eforturilor pentru gestionarea proiectelor cu un ritm de implementare rapid, identificarea de soluții pentru proiectele care se confruntă cu probleme în implementare (în sensul etapizării acestora, dacă este necesar, dincolo de perioada de programare curentă), întreruperea proiectelor identificate ca „sleeping projects” – proiecte latente, aprobarea și demararea implementării unor proiecte mature dintre cele aflate pe lista de rezervă, ce pot fi finalizate în timp util, identificarea de soluții pentru a dezvolta, aproba și implementa proiecte în sectorul feroviar și, foarte important, măsuri pentru eficientizarea procedurilor de achiziție publică.

2.2 Contribuția programelor operaționale la realizarea obiectivelor stabilite prin Cadrul Strategic Național de Referință

Elaborarea CSNR 2007-2013 și stabilirea orientărilor strategice naționale de alocare și de implementare a politicii europene de coeziune a avut loc într-un context în care produsul intern brut al României pe cap de locuitor era mult sub standardele de dezvoltare ale UE, respectiv 34,8% din media UE-25 (în anul 2005). Plecând de la această stare de fapt, prin CSNR a fost stabilit ca obiectiv global reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE prin generarea unei creșteri suplimentare de 15-20% a PIB până în 2015. În acest sens, au fost identificate patru priorități tematice și o prioritate teritorială:

- **Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene**
- **Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești**
- **Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România**
- **Consolidarea unei capacități administrative eficiente**
- **Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate**

În cadrul acestor priorități tematice, au fost propuse spre finanțare o serie de intervenții care necesită sprijin din instrumentele structurale în vederea reducerii decalajelor identificate și care au corespondent în axele prioritare/domeniile de intervenție/operațiunile din cadrul programelor operaționale. Analiza gradului de îndeplinire a indicatorilor programați prin programele operaționale este prezentată în continuare pentru fiecare prioritate CSNR 2007-2013, (Anexele VII – *Stadiul indicatorilor programelor operaționale la 30 iunie 2012* și VIII - *Stadiul indicatorilor la nivelul priorităților CSNR 2007-2013* prezintă valorile indicatorilor la nivel de program, respectiv agregați pe priorități CSNR, cumulat la 30 iunie 2012).

Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene

✓ Folosirea eficientă a resurselor energetice

Potrivit CSNR unul din obiectivele strategice de dezvoltare a României este reducerea consumului de energie prin creșterea eficienței pe întregul lanț – resurse naturale, producție, transport și distribuție de electricitate și căldură. Până la 30 iunie 2012, prin POS CCE, în cadrul AP 4, DMI 4.1 - *Energie eficientă și durabilă*, au fost semnate 41 contracte de finanțare, pentru care contribuția UE reprezintă 28,11% din alocarea UE aferentă perioadei 2007-2013 pentru acest DMI. Până la aceeași dată, în cadrul DMI 4.2 - *Valorificarea resurselor regenerabile de energie pentru producerea energiei verzi* au fost semnate cu beneficiarii 22 contracte de finanțare, pentru care contribuția UE reprezintă 42,34% din alocarea aferentă perioadei 2007-2013 pentru acest DMI.

Analiza stadiului principalilor indicatori oferă premisele ca investițiile programate să fie realizate, contribuind astfel la creșterea eficienței energetice în condițiile diminuării presiunii asupra factorilor de mediu și îmbunătățirii balanței de energie printr-un aport sporit al resurselor de energie regenerabile la consumul final în acord atât cu prevederile CSNR cât și cu obiectivele stabilite prin strategia Europa 2020.

✓ Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

Prin POS Transport sunt asigurate investiții pentru dezvoltarea și modernizarea rețelei de autostrăzi, drumuri naționale și căi ferate, a transportului fluvial și aerian. Deși demarate cu întârziere, proiectele din domeniu, contractate până la 30 iunie 2012, asigură în proporție de aproximativ 75% atingerea indicatorilor programați și implicit a obiectivului CSNR privind dezvoltarea unei infrastructuri de transport echilibrată, la standarde europene.

POS Transport are ca obiectiv în **domeniul rutier** construcția a 487 km de drum nou, din care 457 km în rețeaua TEN-T, precum și reabilitarea a 303 km de drum național. În iulie 2012 erau deschiși circulației 87 km de autostradă și 55 km de drum național reabilitat realizate în perioada de referință și finanțate din IS. Proiectele contractate vor asigura realizarea a 302 km de autostradă, 51 km de drumuri naționale nou construite (variante de ocolire) și 193 km de drumuri naționale reabilite.

Pentru **domeniul feroviar**, obiectivul principal al POS Transport constă în reabilitarea a 209 km de cale ferată, modernizarea a 18 gări, precum și îmbunătățirea siguranței feroviare prin modernizarea a 112 treceri la nivel cu calea ferată. Prin proiectele contractate până în prezent se vor asigura reabilitarea a 115 km de cale ferată și reabilitarea a 15 gări, în paralel continuându-se procedura de contractare, fiind create astfel premisele atingerii țintelor stabilite prin CSNR.

Pentru **domeniul naval**, ținta POS Transport o reprezintă deschiderea pentru navigație a 200 km de cale navigabilă interioară (proiect aflat în evaluare) și reabilitarea a 1-2 porturi (5 proiecte aprobate pentru porturile Oltenița, Brăila și Constanța). La data de 30 iunie 2012, erau semnate contracte pentru reabilitarea a 3 porturi ceea ce crează premisele atingerii țintei asumate.

În **domeniul aerian**, POS Transport prevede reabilitarea a 2 aeroporturi, țintă care se va realiza prin implementarea celor 2 proiecte deja aprobate pentru Aeroporturile Suceava și Constanța.

✓ Îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată

Promovarea investițiilor preconizate a se realiza în cadrul POS Mediu (AP 1 "*Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată*"), prin extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată asigură serviciile de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015 prin intermediul unor structuri regionale eficiente pentru managementul serviciilor de apă/apă uzată.

Țintele previzionate prin implementarea a 43 proiecte majore, estimau realizarea unui număr de 170 de stații de epurare noi sau reabilite și o creștere a volumului de apă uzată epurată de la 35% la 60% din volumul total. În acest sens, se anticipează o creștere a ratei de conectare a populației la serviciile de apă în sistem regional de la 52% la 70%. Investițiile stabilite în baza unor master-planuri acoperă diverse zone pe întreg teritoriul României, ceea ce va conduce la promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate. În această privință, a fost estimat ca un număr de 240 de localități să beneficieze de facilități de apă noi/reabilite în sistem regional.

În intervalul septembrie 2007 - iunie 2012 au fost aprobate 39 proiecte majore⁴¹, 1 proiect nemajor, iar alte 3 proiecte majore se aflau în pregătire sau în curs de aprobare la AM POS Mediu. Comparativ cu țintele planificate, aceste cifre ilustrează că majoritatea indicatorilor programați vor fi atinși până la sfârșitul perioadei actuale de implementare a POS Mediu. Valoarea contribuției UE la proiectele majore aprobate ce vizează investiții în sectorul de apă reprezintă 124,86% din valoarea alocărilor aferente AP 1 pentru perioada 2007-2013.

Portofoliul de proiecte din acest domeniu contribuie semnificativ la îndeplinirea obiectivului strategic al CSNR privind infrastructura de bază, asigurând servicii de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane.

⁴¹ Proiecte majore de investiții în infrastructura de apă și apă uzată în Giurgiu, Tulcea, Teleorman, Călărași, Sibiu, Gorj, Olt, Cluj-Sălaj, Turda-Câmpia Turzii, Brașov, Vrancea, Bistrița-Năsăud, Arad, Dâmbovița, Iași, Ilfov, Brăila, Constanța- Ialomița, Alba, Timiș, Buzău, Eforie-Sud, Neamț, Dolj, Covasna, Mureș, Sibiu-Brașov, Hunedoara-Valea Jiului, Sațu Mare, Bihor, Prahova, Suceava, Bacău, Galați, Botoșani, Vâlcea, Maramureș, Argeș, Harghita și proiect nemajor în Mehedinți

✓ **Dezvoltarea sistemelor durabile de management al deșeurilor**

Prin investițiile preconizate a fi realizate în cadrul AP 2 *“Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate”* din cadrul POS Mediu, se urmărește dezvoltarea unor sisteme de management integrat al deșeurilor la standarde europene, cu un număr estimat la 38 sisteme de management integrat al deșeurilor nou create la nivel județean/regional. Se anticipează că, urmare acestor investiții, un număr de 8 mil. de locuitori vor beneficia de sisteme îmbunătățite de management al deșeurilor. Totodată, se are în vedere implementarea unui număr de 5 proiecte pilot de reabilitare a unor situri contaminate istoric. Stadiul implementării la data de 30 iunie 2012 oferă premisele realizării indicatorilor programați și implicit contribuția corespunzătoare la obiectivul CSNR.

La nivelul lunii iunie 2012 portofoliul de proiecte contractate era de 20 proiecte, cu o finanțare totală din partea UE 481 mil. euro, iar alte 17 proiecte se aflau în pregătire⁴². Prin cele 20 proiecte aflate în implementare sunt în curs de realizare 18 sisteme de management integrat al deșeurilor la nivel județean (ceea ce reprezintă 60% din indicatorii stabiliți la nivel de program operațional), 17 depozite regionale de deșeuri, 46 de stații de transfer, 15 stații de compostare, 17 stații de sortare, 3 stații de tratare mecano-biologică, 15 centre de colectare a deșeurilor și vor fi închise 84 depozite de deșeuri municipale din zonele urbane.

În ceea ce privește reabilitarea zonelor poluate istoric la nivelul lunii iunie 2012 portofoliul era de 4 proiecte, însumând o finanțare totală din partea UE de 43,67 mil. euro și reprezentând realizarea în proporție de 80% a indicatorului stabilit la nivel de program. Valoarea contribuției UE la proiectele majore aprobate ce vizează investiții în cadrul AP 2, reprezintă 62,05% din nivelul fondurilor europene alocate acestei axe.

✓ **Reducerea impactului negativ asupra mediului și diminuarea schimbărilor climatice cauzate de sistemele de încălzire urbană în cele mai poluate localități**

Prin promovarea investițiilor în acest domeniu în cadrul POS Mediu (AP 3 *„Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare”*) se asigură o contribuție semnificativă la dezvoltarea infrastructurii naționale de bază la standarde europene prin reabilitarea a 8 sisteme de încălzire centrală⁴³. La 30 iunie 2012 se aflau în implementare 7 astfel de proiecte⁴⁴ însumând o finanțare din partea UE în valoare de 183,56 mil. euro. Aceste proiecte vor conduce și la reducerea de emisii de SO₂ și NO_x provenite de la sistemele de încălzire urbană de la 80.000 la 15.000 tone, respectiv de la 7.000 la 4.000 tone, contribuind, prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, la diminuarea efectelor schimbărilor climatice. Valoarea contribuției UE la proiectele majore aprobate ajunge la 99,78% din valoarea alocărilor AP 3 din POS Mediu pentru perioada 2007-2013.

✓ **Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural**

Prin promovarea investițiilor în acest domeniu în cadrul POS Mediu (AP 4 *“Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”*), se asigură implementarea unui sistem adecvat de management în sectorul protecției naturii care să acopere 60% din suprafața totală a ariilor protejate și a siturilor Natura 2000.

⁴² Dintre acestea, 4 erau în curs de finalizare la AM POS Mediu (Brăila, Iași, Prahova, Harghita).

⁴³ numărul de localități pentru care se vor finanța măsuri de reabilitare a încălzirii urbane a fost redus de la 8 la 7 localități în anul 2009, deoarece proiectul identificat anterior pentru municipiul Reșița nu a mai îndeplinit condițiile de finanțare. Proiectele aferente celor 7 localități au fost toate contractate până la sfârșitul anului 2011.

⁴⁴ pentru Municipiile Iași, Timișoara, Bacău, Botoșani, Focșani, Oradea și Râmnicu-Vâlcea

Ținta urmărită este dezvoltarea unui număr de 240 de planuri de management pentru arii protejate și situri Natura 2000. Prin proiectele contractate până la data de 30 iunie 2012 este asigurată realizarea a 84 de planuri de management, ceea ce corespunde unui procent de 35% din obiectivul stabilit. Valoarea contribuției UE la proiectele majore aprobate ce vizează investiții în sectorul biodiversității reprezintă 62,53% din valoarea alocărilor pe AP 4 pentru perioada 2007-2013.

✓ **Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale**

Prin promovarea investițiilor în acest domeniu în cadrul POS Mediu (AP 5 "*Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc*"), se are în vedere implementarea de măsuri preventive în cele mai vulnerabile zone la riscul de inundații și eroziune costieră, cu o țintă de 1,5 mil. de persoane care vor beneficia de proiecte pentru protecția împotriva inundațiilor și reabilitarea a 10 km de litoral împotriva eroziunii costiere. Până la 30 iunie 2012, în cadrul AP 5, au fost contractate 14 proiecte, iar alte 16 proiecte majore se aflau în pregătire⁴⁵. Valoarea contribuției UE la proiectele aprobate ce vizează investiții în protecția împotriva inundațiilor și reducerea eroziunii costiere reprezintă 33,69% din valoarea alocărilor pe AP 5 pentru perioada 2007-2013.

Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești

Ținta prevăzută prin POS CCE de creștere anuală a PIB per persoană ocupată cu cca. 5,5%, ar fi permis României atingerea, până în 2015, a unui nivel de aproximativ 55% din productivitatea medie a UE. Datorită crizei economico-financiare prelungite și potențialului scăzut de dezvoltare a României, generat de o serie de factori precum scăderea ratei de ocupare și a ponderii populației ocupate, țintele prevăzute de program în acest domeniu, ar putea fi ratate.

Nivelul actual de contractare, ca și analiza proiectelor depuse, respectiv interesul manifestat de diversele categorii de beneficiari, sugerează faptul că indicatorii de program care contribuie esențial la realizarea priorității tematice a CSNR privind creșterea pe termen lung a competitivității economice, vor fi atinși. Pe de altă parte, indicatori precum locuri de muncă nou create sau cheltuieli private în proiecte CDI, se estimează că vor fi mai dificil de atins în condițiile în care, resursele financiare vor fi canalizate cu prioritate către menținerea standardelor și capacităților actuale și mai puțin către extindere.

Sectorul IMM, cel mai afectat de actuala recesiune economică, este susținut în cadrul POS CCE în cadrul AP 1, DMI 1.1 - *Investiții productive și pregătirea pentru competiția pe piață a întreprinderilor, în special IMM*, prin finanțarea a 1.246 proiecte (până la 30 iunie 2012) care au vizat în mare parte **investiții productive** (76%), dar și **implementarea standardelor internaționale, internaționalizare și acces pe noi piețe**.

În condițiile dificile de pe piața financiară, care au generat o anumită reticență instituțiilor financiar-bancare de a mai acorda împrumuturi IMM-urilor, în cadrul DMI 1.2 din POS CCE destinat **îmbunătățirii accesului IMM la finanțare**, a fost finanțat fondul de participare JEREMIE, din care, până la 30 iunie 2012, au fost acordate 480 de credite cu o valoare totală de 43,5 mil. euro. Până la sfârșitul anului 2012 se estimează acordarea a cca 1.000 de credite în valoare de 100 mil. euro, dat fiind interesul mare manifestat de întreprinzători față de produsele financiare oferite prin inițiativa JEREMIE.

⁴⁵ 4 dintre acestea se aflau în evaluare la AM POS Mediu și un alt proiect important - WATMAN - era în curs de finalizare/transmitere la CE.

Creșterea cererii și ofertei în domeniul **cercetării și inovării**, cu efecte directe asupra stimulării dezvoltării tehnologice a întreprinderilor, depinde și de nivelul competitiv al infrastructurii existente în unitățile de profil. Pentru dezvoltarea unei infrastructuri specializate care să poată sprijini proiectele complexe de cercetare, până la 30 iunie 2012, au fost contractate în cadrul POS CCE, 123 de proiecte care vor contribui la creșterea eficienței activității de CD în universități și institute de cercetare, la implicarea cercetătorilor români în rețele de cercetare internaționale și la conectarea centrelor de CD la rețele europene de tip GRID. Până la aceeași dată, dezvoltarea capacității de cercetare a întreprinderilor a fost sprijinită prin intermediul celor 144 de contracte încheiate, dintre care 65 de contracte pentru finanțarea start-up-urilor și spin-off-urilor inovative.

Măsurile întreprinse, pe linia asigurării unor facilități pentru promotorii proiectelor de CDI, și-au dovedit utilitatea și se preconizează că cele 476 proiecte înregistrate la 30 iunie 2012 ca aprobate, vor contribui și la atingerea țintei indicatorului „Proiecte de CD” (600).

Faptul ca la 30 iunie 2012, țintele 2015 pentru o serie de indicatori precum „Întreprinderi mari asistate financiar în proiecte de C&D”, „Întreprinderi start-up dezvoltate”, „Întreprinderi spin-off dezvoltate” sau „Centre C&D racordate la structuri GRID” erau realizate aproximativ în proporție de 100% reflectă clar contribuția investițiilor din domeniul CDI la realizarea obiectivului CSNR privind competitivitatea pe termen lung a economiei românești.

O mențiune specială trebuie făcută în cazul indicatorului „Proiecte realizate în parteneriat de instituții de CD și întreprinderi” influențat defavorabil de situația economică dificilă. Având în vedere că pentru acest tip de proiecte s-a înregistrat o rată semnificativă de rezilieri de contracte de finanțare, se estimează că gradul de realizare al acestui indicator este de maximum 50%.

Chiar dacă la 30 iunie 2012, numărul IMM-urilor conectate la internet broadband/infrastructura de comunicații electronice reprezenta numai 5% din ținta programată, numărul proiectelor aflate în evaluare (1.570 proiecte pentru „Sprijinirea accesului la Internet și serviciile conexe”, 875 proiecte pentru „Sprijin pentru implementarea sistemelor informatice integrate și a altor aplicații electronice pentru managementul afacerilor”, 433 proiecte pentru „Sprijin pentru dezvoltarea sistemelor de comerț electronic și a altor soluții electronice pentru afaceri” oferă premise ca și investițiile TIC de acest tip, din cadrul POS CCE - AP 3 “TIC pentru sectoarele privat și public”, să contribuie la creșterea competitivității economice. Unul dintre obiectivele acestei axe prioritare, respectiv îmbunătățirea infrastructurii TIC în zonele de eșec al pieții (zonele rurale și cele mici urbane), nu a fost susținut până la acest moment prin implementarea de proiecte și de aceea contribuția programată a fondurilor UE la dezvoltarea unui mediu de e-business sigur și dinamic va fi afectată.

Pe de altă parte, prin 494 de proiecte contractate, respectiv 754 proiecte aprobate până la 30 iunie 2012 este susținut accesul la Internet și servicii conexe și dezvoltarea de aplicații e-guvernare, e-sănătate și e-educație, valorificând la maxim potențialul TIC în scopul creșterii interacțiunilor dintre sectorul public și întreprinderi/cetățeni.

O contribuție semnificativă la creșterea competitivității economiei românești o au investițiile destinate **serviciilor și infrastructurii de sprijin pentru afaceri**, finanțate în cadrul POS CCE prin “polii de competitivitate”, operațiune care a fost lansată în luna mai 2012 și în cadrul căreia s-au depus 27 de proiecte, a căror valoare a depășit de 4 ori suma alocată apelului de proiecte.

Dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România

Proiectele implementate prin POS DRU, destinate dezvoltării unui sistem de educație și instruire care să satisfacă nevoile pieței muncii, creșterii ocupării prin atragerea și reținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, îmbunătățirea adaptabilității și spiritului antreprenorial, promovării egalității și incluziunii sociale contribuie major la atingerea priorității tematice a CSNR privind dezvoltarea capitalului uman. Pentru acest domeniu, indicatorii completați conform cerințelor Anexei XXIII a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006 se regăsesc în Anexa I a prezentului raport strategic.

Educația și formarea profesională au un rol major în dezvoltarea capitalului uman. Până la 30 iunie 2012, 10.494 de elevi au fost incluși în diferite acțiuni dedicate susținerii accesului în învățământul primar și secundar pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile (în special a copiilor romi) sau în programe de tip „școală după școală”. 2.706 de persoane au beneficiat de acțiuni de reintegrare în educație inclusiv în cadrul unor programe de educație de tip „a doua șansă”.

Prin proiectele dedicate tranziției de la școală la viața activă, contractate până la 30 iunie 2012, vor fi sprijiniți, cca. 135.000 tineri, din care 42.269 au fost deja raportați până la data de referință. De asemenea, în contextul interesului crescut pentru promovarea culturii antreprenoriale, ținta propusă pentru 2015 (30.000 persoane sprijinite pentru inițierea unei afaceri) a fost atinsă în procent de 83,81% (25.145 persoane).

Același trend pozitiv îl au și proiectele contractate dedicate **integrării șomerilor de lungă durată** conform cărora se poate estima că 71.556 de persoane (peste ținta de 65.000), vor fi susținute să revină pe piața muncii.

Ocuparea și combaterea șomajului sunt susținute și prin proiecte care sprijină începerea unei activități independente sau inițierea unei afaceri, inclusiv în cazul șomerilor sau persoanelor inactive din mediul rural. Până la data de 30 iunie 2012, au participat la astfel de proiecte integrate de ocupare 24.745 persoane din zona rurală, reprezentând 16,5% din țintă. Prin proiectele contractate până la data de referință se estimează ca numărul acestora să ajungă la peste 150.000 (ceea ce înseamnă atingerea țintei).

Pe de altă parte, la 30 iunie 2012, “Numărul participanților la programe de **formare profesională continuă (FPC)**, era de numai 67.515 (conform proiectelor contractate) în raport cu ținta stabilită la 360.000, principala cauză constituind-o dificultatea menținerii unui grup țintă unitar format din persoanelor angajate cu normă întreagă care ar trebui să urmeze un număr mare de ore aferent cursurilor).

În concordanță cu prevederile strategiei CSNR privind dezvoltarea serviciilor de **orientare și consiliere**, la nivelul POS DRU sunt vizate mai multe grupuri țintă, respectiv elevi, studenți, șomeri, persoane ocupate în agricultura de subsistență, persoane aparținând grupurilor vulnerabile, persoane care au părăsire/cu risc de părăsire a școlii, persoane inactive sau angajați pentru care sunt implementate programe integrate în care serviciile de consiliere și orientare sunt alăturate acțiunilor de formare, informare sau mediere.

Pe linia susținerii ocupării și combaterii șomajului se înscriu și proiectele vizând **adaptabilitatea și flexibilitatea**. Dintre acestea cele care promovează cultura antreprenorială au o valoare de 176,16 mil. euro (finanțare FSE). Specializarea/ perfecționarea beneficiază de un mai mare interes din partea beneficiarilor comparativ cu proiectele pentru creșterea accesului angajaților la FPC. Astfel, cei 44.306 de cursanți vizați de proiectele contractate spre a participa în

programe de pregătire pentru managementul și organizarea muncii, reprezintă o depășire a țintei pentru 2015 (15.000) – la 30 iunie 2012 fiind raportate 17.599 persoane.

Până la data de 30 iunie 2012, în cadrul contractelor aferente DMI 3.2 "*Formare și sprijin pentru întreprinderi și angajați pentru promovarea adaptabilității*" se estimează formarea a 149.115 de persoane, din care au fost raportate 50.288.

Incluziune socială. Pentru dezvoltarea economiei sociale, au fost alocate sume importante (cca. 234,28 mil. euro în perioada 2007-2013), având în vedere succesul pe care așa-numitul "al treilea sector" l-a avut la nivel european, ca alternativă la integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile. Proiectele finanțate până la 30 iunie 2012, au valoarea de 111,62 mil. euro, reprezentând 47,66% din alocarea UE 2007-2013. În cadrul DMI 6.2 "*Îmbunătățirea accesului și a participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii*", până la data de referință, au fost semnate 58 contracte, cu o valoare a contribuției FSE 133,52 mil. euro, reprezentând 89,95% din alocarea financiară 2007-2013.

Egalitatea de șanse și non-discriminarea reprezintă o temă orizontală la nivelul CSNR, fiind promovată și prin intervenții dedicate în cadrul POS DRU. Prin proiectele implementate până la data de referință, din numărul total al șomerilor de lungă durată participanți la programe integrate, 28,63% au reprezentat-o tinerii și 49% femeile.

Sănătate și bunăstare. În cadrul DMI 2.3 "*Acces și participare la Formare Profesională Continuă*" prin contractele aflate în implementare a fost preconizată includerea în programe de calificare/recalificare a unui număr de 15.070 persoane angajate în domeniul sanitar, din care la data de 30 iunie 2012 au fost raportate 12.860 persoane. În cadrul DMI 3.2 "*Formare și sprijin pentru întreprinderi și angajați pentru promovarea adaptabilității*" prin contractele aflate în implementare a fost preconizată includerea în programe de formare profesională a 34.448 medici și 29.824 asistente, din care la data de 30 iunie 2012 au fost raportați 10.133 medici și 12.523 asistente.

Complementar intervențiilor din cadrul POS DRU, POR contribuie la acest obiectiv al CSNR prin susținerea investițiilor de reabilitare și modernizare la standarde europene a infrastructurii din educație, sănătate, servicii sociale și de urgență. Astfel 21.000 de elevi (50% din ținta asumată) beneficiază de infrastructură de învățământ preuniversitar reabilitată/modernizată/extinsă echipată și peste 8.000 de studenți (400% din ținta asumată) vor beneficia de campusurile universitare reabilite/modernizate/extinse prin POR.

Consolidarea unei capacități administrative eficiente

Obiectivul CSNR privind consolidarea capacității administrației publice românești, inclusiv în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea instrumentelor structurale, este susținut prin implementarea PO DCA și PO AT.

În acest sens sunt promovate intervenții la nivelul managementului instituțiilor publice în scopul îmbunătățirii procesului de elaborare a politicilor publice, a procesului de planificare strategică, de măsurare și evaluare a performanțelor, a managementului resurselor umane și a managementului și coordonării activităților de training și dezvoltare. Grupurile țintă sunt reprezentate de administrația centrală, locală, ONG-uri, asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) și universități. Intervențiile includ îmbunătățiri de structură și proces și investiții semnificative în capitalul uman prin instruire.

Promovarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate

Concentrarea populației, a activităților economice și culturale în orașe și rolul acestora ca noduri de transport, justifică concentrarea investițiilor în regenerarea fizică, îmbunătățirea mediului antreprenorial, a calității mediului și a serviciilor sociale din zonele urbane. În același timp, nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influențat de nivelul de dezvoltare al orașelor mari, prin multitudinea de funcții de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, acestea acționând ca *poli regionali de creștere*.

În consecință, pentru a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile trebuie să fie concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente.

Prin proiectele implementate, POR contribuie la realizarea unui alt obiectiv major al CSNR respectiv atenuarea disparităților de dezvoltare socio-economică între regiunile de dezvoltare. Din analiza rezultatelor obținute la 30 iunie 2012, se poate observa că țintele principale ale programului vor fi atinse și chiar depășite în ceea ce privește numărul de locuri de muncă nou create (15.000 în 2015), menținerea raportului de 1:3 a disparității de dezvoltare regională având în vedere că persistența crizei economice poate conduce la mărirea ecartului de dezvoltare dintre regiuni, și implementarea integrală a planurilor integrate de dezvoltare urbană.

La 30 iunie, indicatorul cu cel mai înalt nivel de realizare este „*Proiecte care asigură îmbunătățirea infrastructurii urbane și serviciilor urbane, inclusiv transportul urban*” (15%), în timp ce cel mai scăzut nivel îl are indicatorul „*Proiecte care asigură reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv locuințe sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale*” (4%). Având în vedere efectele crizei economice, manifestată mai pregnant în România în perioada 2009-2010, apetitul beneficiarilor către acest tip de proiecte a fost scăzut, totuși se observă că în ultima perioadă au fost înregistrate mai multe solicitări către acest tip de proiecte și se consideră că pentru acești indicatori țintele vor fi atinse.

2.3 Stadiul implementării mecanismului de top-up

Evoluția economiei românești afectată de criza economică a avut un impact important asupra implementării măsurilor destinate stimulării competitivității economice, stabilite prin CSNR 2007-2013, precum și prin Programele Operaționale relevante, în contextul diminuării piețelor, produselor bancare din ce în ce mai scumpe, cifrelor de afaceri ale companiilor în scădere și, în consecință, al posibilităților reduse de a cofinanța proiecte resimțite atât la nivelul autorităților publice, cât și al beneficiarilor privați.

În cazul specific al autorităților publice locale, diminuarea subvențiilor bugetare și reducerea veniturilor proprii a determinat apariția unor probleme importante în asigurarea disponibilităților bănești pentru implementarea proiectelor cu finanțare europeană. Această problemă a fost dublată de volumul insuficient de resurse disponibile la nivelul bugetului național.

Ca urmare a acestei situații, începând cu luna noiembrie 2011, autoritățile române au inițiat procedura de accesare a mecanismului de top-up, inițiat prin modificarea Regulamentului 1083/2006 (art. 77) cu referire la managementul financiar al Statelor Membre ce întâmpină serioase dificultăți în asigurarea stabilității lor financiare (Regulamentul CE nr.1131/2011).

Pentru majorarea temporară a ratei de cofinanțare UE cu 10 puncte procentuale (aplicarea mecanismului de top-up pentru declarațiile de cheltuieli transmise către CE în perioada 1 ianuarie 2010 – 11 mai 2012) a fost necesară modificarea a 5 dintre cele 7 programe

operaționale în sensul majorării ratei de cofinanțare UE la 85% la nivel de program. Cu excepția POR și a POS DRU, celelalte 5 programe au solicitat UE, în cursul lunii ianuarie 2012, modificarea de program.

Analiza efectuată a evidențiat faptul că implementarea mecanismului top-up a fost necesară pentru toate programele operaționale, în scopul reducerii impactului negativ al actualei crize economice și financiare la nivelul proiectelor aflate în implementare.

Din păcate, dat fiind volumul redus de declarații de cheltuieli transmise către CE până la 31 decembrie 2012 (2,866 mld. euro), valoarea sumelor top-up primite este de numai 174,9 mil. euro.

Pentru **POR** valoarea top-up a fost de **92,6 mil. euro**, din care 25,6 mil. euro în decembrie 2011. Obiectivul general al POR este crearea a 15.000 noi locuri de muncă până în 2015 și sumele primite au contribuit la atingerea acestui obiectiv. În 2012 volumul cel mai mare de plăți a fost destinat proiectelor dedicate dezvoltării microîntreprinderilor contribuind la crearea de noi locuri de muncă și la creșterea competitivității, precum și proiectelor dedicate dezvoltării infrastructurii locale.

POS Mediu a primit în 2012 top-up în valoare de **47,1 mil. euro** care au fost utilizați pentru asigurarea cofinanțării proiectelor aflate în implementare. Cea mai mare categorie de beneficiari susținuți astfel au fost autoritățile publice a căror capacitate financiară a fost puternic afectată de diminuarea resurselor proprii, precum și a celor primite de la bugetul de stat, beneficiari care au în implementare proiecte majore destinate extinderii și modernizării sistemelor de apă și apă uzată și a sistemelor de management integrat al deșeurilor.

În cadrul **POS DRU** au fost primite **26,5 mil. euro** prin mecanismul de top-up care au sprijinit în principal proiectele privind măsurile active de ocupare, elaborarea și implementarea de planuri de acțiune individualizate, furnizarea de asistență pentru căutarea unui loc de muncă, servicii de orientare și formare pentru șomeri tineri și șomeri de lungă durată, lucrători vârstnici, persoane aflate în căutarea unui loc de muncă revenite pe piața muncii după o perioadă de absență, dezvoltarea și implementarea unor măsuri și acțiuni transnaționale pentru promovarea mobilității ocupaționale și geografice, promovarea sistemelor duale de finanțare pentru ocuparea tinerilor prin combinarea formării în școlile profesionale și practica în întreprinderi.

Sumele primite prin top-up în cadrul **PO DCA** (5,4 mil. euro) și **PO AT** (3,2 mil. euro) a permis o creștere a disponibilității fondurilor bugetare necesare cofinanțării proiectelor destinate îmbunătățirii capacității administrative și guvernantei la nivelul autorităților publice centrale și locale, inclusiv în ceea ce privește coordonarea, gestionarea și controlul instrumentelor structurale.

Până în decembrie 2012 pentru **POS CCE și POS-T** nu au fost primite sume în baza mecanismului de top-up.

2.4 Sinteza Evaluărilor efectuate în perioada 2009 – 2012

În intervalul 2010-2012, în România au fost finalizate până la data de 30 iunie 2012, un număr de 16 evaluări (dintr-un număr total de 19; 3 aflându-se, la data de referință, în curs de realizare) în domeniul politicii de coeziune, 4 dintre acestea fiind evaluări orizontale, efectuate la nivelul Cadrului Strategic Național de Referință, iar 12 la nivelul programelor. Evaluările au vizat elemente operaționale și strategice, incluzând sistemele de management și control, relevanța programelor, rezultatele timpurii, inclusiv efectele crizei economice.

În legătură cu cel din urmă aspect, evaluările au evidențiat impactul negativ important al crizei economice asupra implementării tuturor programelor operaționale, motivând în mare măsură cererea scăzută pentru finanțarea de proiecte aflate sub incidența ajutorului de stat, mai ales în cazul POS CCE și POR, precum și capacitatea redusă de co-finanțare a autorităților publice locale. În ciuda efectelor constatate ale crizei, evaluările au o abordare precaută în privința implicațiilor asupra strategiilor programelor operaționale, în sensul că nu consideră, cel puțin deocamdată, că obiectivele acestora ar putea fi afectate.

Conform evaluărilor realizate, ritmul de implementare a fost accelerat în perioada 2010 - 2012, iar întârzierile înregistrate în procesarea cererilor de finanțare au fost reduse, mare parte a proiectelor aprobate fiind deja contractate.

În ceea ce privește bunele practici și eșecurile, se remarcă asimetria implementării între programe operaționale, dar și în cadrul fiecăruia dintre ele, la nivelul axelor prioritare sau domeniilor majore de intervenție. Nu este posibilă evidențierea unor autorități de management sau organisme intermediare „performante” fără echivoc sau relativ „neperformante”, întrucât majoritatea au înregistrat până în prezent, atât reușite cât și eșecuri. De exemplu, în cadrul POS CEE, Axa Prioritară 2 (Cercetare) este considerată a avea un organism intermediar eficient și un progres relativ bun. Cu toate acestea, unele operațiuni individuale din cadrul acestei axe încă prezentau probleme în momentul evaluării intermediare.

Evaluările intermediare au reliefat probleme orizontale, care au afectat implementarea până în prezent a tuturor programelor operaționale, cum ar fi cele legate de achizițiile publice, de ocuparea posturilor vacante sau de birocrăția excesivă. Deocamdată, întrucât aceste dificultăți au legătură în mare măsură cu aplicarea procedurilor existente în administrația publică din România, autoritățile de management și organismele intermediare nu le pot depăși cu ușurință în mod individual. Deși evaluatorii nu au formulat propuneri pentru modificări majore ale mecanismelor de implementare, pentru a nu se produce blocaje inerente unor schimbări de proporții, s-a încurajat îmbunătățirea continuă a procedurilor de implementare. Una dintre lecțiile oferite de perioada curentă este că un sistem de implementare „pregătit pentru cheltuieli” la toate nivelurile reprezintă o condiție prealabilă pentru absorbție. Există un tipar clar în cadrul evaluărilor intermediare conform căruia domeniile majore de intervenție și operațiunile care prezintă dificultăți sunt acelea care nu erau pregătite efectiv pentru implementare în momentul lansării Cadrului Strategic Național de Referință și programului operațional, adică polii de creștere, energia și cooperarea transfrontalieră.

Abordarea utilizată de evaluările intermediare în privința calității investițiilor a fost aceea de a evalua mecanismele prin care proiectele sunt selectate pentru aprobare, ca punct de pornire în generarea unor proiecte de succes. Acestea includ și activitățile premergătoare, de lansare și furnizare de informații conexe, procesul de pregătire a cererilor (în cazul proiectelor majore), de depunere a acestora, stabilirea criteriilor de selecție și procesele de aprobare. În general, rezultatele evaluărilor sunt pozitive pentru aceste etape. Există exprimate anumite motive de îngrijorare în privința eficacității sistemelor de respective, dar ele nu fac referire la tipul de proiecte aprobate, rezultate în urma utilizării lor. În același timp, rolul evaluatorilor de proiect este considerat esențial pentru asigurarea unui proces de selecție corect și transparent. Din acest motiv se recomandă informarea sau chiar instruirea evaluatorilor, anterior intrării în procesul de selecție, pentru a avea o înțelegere clară asupra specificităților tipurilor de intervenție evaluate, a criteriilor de evaluare și a procedurilor ce trebuie aplicate.

O evaluare separată, realizată la nivelul CSNR, respectiv prima evaluare ad hoc, a analizat capacitatea de implementare a beneficiarilor publici și privați, prin prisma atingerii obiectivelor stabilite prin proiecte, în condițiile acțiunii unor factori de la nivel societal, organizațional și

individual. Propunerile de îmbunătățire oferite au consolidat multe dintre inițiativele existente referitoare la simplificarea și flexibilizarea procedurilor sau extinderea utilizării asistenței tehnice pentru susținerea beneficiarilor.

O serie de evaluări au ridicat chiar problema capacității programelor de a-și atinge obiectivele finale. În acest sens, evaluările au fost în general prudent optimiste, plecând de la premisa că mecanismele de implementare se vor îmbunătăți pe parcursul implementării și criza economică se va atenua treptat.

Un aspect important reliefat de evaluarea CSNR a fost legat de complementaritatea programelor operaționale. Cu toate că în etapa de evaluare ex-ante s-au depus eforturi considerabile pentru a se asigura faptul că suprapunerile sau duplicările sunt reduse la minim, o serie de PO tratează aspecte similare sau aspecte diferite ale aceluiași sector. De exemplu, sectoarele de sănătate și educație sunt susținute atât de POR, cât și de POS CCE, în primul caz prin infrastructură, iar în cel de-al doilea prin TIC. Evaluarea recomandă utilitatea delimitării mai clare a beneficiarilor din cadrul PO în cauză. La rândul ei, Evaluarea Intermediară a POAT a făcut referiri specifice la nivelurile de coordonare din cadrul PO și a fost complementară în această privință. Una din deficiențele evidențiate a fost concentrarea coordonării și cooperării între programe mai degrabă pe proceduri și procese decât pe aspecte fond.

2.5 Contribuția la realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune, fondurilor structurale și de coeziune și cele stabilite prin Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune

➤ *Linia directoare 1.1.1 „Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de transport”*

Statele membre și regiunile eligibile pentru finanțare în cadrul Obiectivului Convergență (1) sau Fondului de Coeziune, trebuie să acorde **prioritate acelor dintre cele 30 de proiecte de interes european care se află pe teritoriile lor**. POS Transport sprijină trei dintre aceste proiecte de interes european, mai precis modernizarea și dezvoltarea în cadrul axelor prioritare TEN-T nr. 7, 18 și 22 a secțiunilor Nădlac–Sibiu (rutier), sectorul comun Româno-Bulgar (căi navigabile interioare) și secțiunea Curtici – Brașov (feroviar).

Secțiunea Nădlac-Sibiu se realizează prin intermediul a 8 proiecte majore. Dintre acestea, 2 proiecte se aflau, la 30 iunie 2012, în evaluare, iar 4 proiecte se aflau în implementare, un progres semnificativ în comparație cu anul 2009, când aceste proiecte erau încă în pregătire. În vederea modernizării sectorului comun Româno-Bulgar (căi navigabile interioare), un proiect major a fost pregătit și se afla, la 30 iunie 2012, în evaluare. În ceea ce privește secțiunea Curtici-Brașov, aceasta este modernizată și dezvoltată prin intermediul a trei proiecte majore dintre care 2 contractate⁴⁶, al treilea proiect⁴⁷ fiind la data de referință, în faza de evaluare.

POS Transport contribuie și la creșterea traficului de persoane și mărfuri între regiunile României, în condiții sporite de siguranță, viteză și calitate sprijinind modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rețelei naționale de transport situată în afara axelor prioritare TEN-T. Astfel, din ținta de 303 km prevăzuți a fi reabilitați, la 30 iunie erau deja realizați 55 km iar prin contractele încheiate se aflau în diverse faze de reconstrucție alți 193 km. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii feroviare naționale urmărește obținerea inter-operabilității acestei infrastructuri în afara axelor prioritare TEN-T prin modernizarea unor secțiuni de cale ferată și

⁴⁶ Reabilitarea liniei de cale ferată Frontieră Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan - European, pentru circulația trenurilor cu viteză maximă de 160 km/h, tronsonul 1: Frontieră Curtici - Arad - km 614 și Reabilitarea liniei de cale ferată Brașov - Simeria, componentă a Coridorului IV Pan - European, pentru circulația trenurilor cu viteză maximă de 160 km/h, tronsonul Coșlariu - Simeria

⁴⁷ Reabilitarea liniei de cale ferată Brașov – Simeria, componenta a Coridorului IV Pan European, pentru circulația trenurilor cu o viteză maximă de 160 km/h, tronsonul Sighișoara Coșlariu

prin reabilitarea unor stații CFR, a unor poduri și tunele cu accent pe rețeaua TEN-T obișnuită (regular TEN-T). Astfel, la 30 iunie existau contracte încheiate pentru modernizarea a 15 gări și 17 tuneluri și poduri de cale ferată.

În vederea adoptării sistemelor ERTMS/ETCS (European Rail Traffic Management System/ European Train Control System) de nivel 2, la data de 30 iunie 2012, se afla în implementare Proiectul Pilot Operațional pentru o aplicație ETCS/ERTMS și, de asemenea, toate proiectele POS Transport pentru reabilitarea infrastructurii feroviare conțin ETCS/ERTMS nivel 2.

POS Transport (complementar cu POR) contribuie la promovarea, în special în mediul urban, a rețelelor de transport care protejează mediul în special prin investiții semnificative în șosele de centură. La 30 iunie, în cadrul POS-T se aflau în construcție 6 șosele de centură care vor conduce la îmbunătățirea calității aerului în localitățile respective. Tot în categoria proiectelor vizând protecția mediului, la data de referință existau 6 proiecte aprobate (5 proiecte contractate) privind elaborarea planurilor de acțiune ale hărților strategice de zgomot pentru căi ferate, sisteme de preluare de reziduuri de la nave și intervenție în caz de poluare pe Dunăre, modernizarea sistemului de gospodărire calitativă a apei din canalele navigabile prin montarea de stații de monitorizare a calității apei, monitorizarea impactului asupra mediului a unor lucrări de îmbunătățire a condițiilor de navigație pe Dunăre, un sistem de colectare a deșeurilor generate de nave în porturile de pe Dunărea maritimă.

La data de referință, POS Transport avea în evaluare și un proiect de modernizare a infrastructurii privind siguranța circulației, pe DN 1, precum și o serie de alte proiecte axate pe siguranța traficului naval. Se urmărește de asemenea sprijinirea dezvoltării regionale, prin îmbunătățirea conectivității regiunilor la axele TEN-T, prin construirea de aeroporturi regionale. În acest scop, la 30 iunie 2012, 5 astfel de proiecte se aflau în curs de evaluare și 2 proiecte erau deja contractate.

Pentru a valorifica potențialul oferit de axa Rin-Main-Dunăre, dezvoltarea porturilor de pe Dunăre și maritime, în special a portului Constanța, reprezintă un obiectiv major sprijinit de către POS Transport. În acest domeniu, până la 30 iunie 2012 a fost pregătit un portofoliu de 15 proiecte dintre care unul major (5 proiecte erau în curs de evaluare, 6 aprobate și 4 contractate).

Creșterea gradului de atractivitate a Statelor membre, regiunilor și orașelor

➤ Linia directoare 1.1.3 "Reducerea utilizării intensive a resurselor energetice tradiționale în Europa"

La un consum anual de resurse energetice primare de cca. 36 mil. tep/an, potrivit Strategiei naționale de creștere a eficienței energetice, potențialul național de economisire, în principal prin sporirea eficienței și reducerea pierderilor, este apreciat la 10 mil. tep/an.

Investițiile în instalații și echipamente destinate îmbunătățirii eficienței energetice a întreprinderilor, precum și investițiile în modernizarea și realizarea de capacități de producere a energiei electrice și termice prin valorificarea resurselor energetice regenerabile sunt finanțate în cadrul POS CCE. La data de referință, existau deja 14 proiecte realizate pentru valorificarea resurselor energetice regenerabile, contribuția UE pentru aplicațiile depășind de 6 ori alocarea UE aferentă perioadei 2007-2013, fapt ce demonstrează interesul deosebit pentru aceste tipuri de intervenții.

Încurajarea inovării, antreprenoriatului și creșterii economiei bazate pe cunoaștere;

➤ *Linia directoare 1.2.1 "Majorarea și direcționarea mai bună a investițiilor în domeniul CDI"*

Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2007-2013, stabilește orientarea cu prioritate a investiției publice naționale spre promovarea inovării cu impact efectiv la nivelul întreprinderilor și spre accelerarea transferului tehnologic al rezultatelor cercetării către sectorul productiv. Alături de programele finanțate din fonduri naționale, implementarea proiectelor finanțate din instrumente structurale în acest domeniu vor contribui la atingerea obiectivelor stabilite prin OSC, cu accent mai mare pe: stimularea mediului privat pentru asimilarea rezultatelor cercetării în producția de bunuri și servicii, dezvoltarea parteneriatelor public-privat în știință și tehnologie și a interfețelor specializate cerere-ofertă, modernizarea și dotarea infrastructurii CD existente, dezvoltarea unor rețele de centre CD, coordonate la nivel național și racordate la rețele europene și internaționale de profil. În acest sens, este de subliniat că cca. 66% din întreaga alocare din FEDR pentru perioada 2007-2013, destinată investițiilor în CDI a fost deja contractată, finanțările fiind destinate în principal dezvoltării infrastructurii publice și private de CD și a dezvoltării unor rețele de centre CD.

Astfel, la data de 30 iunie 2012, erau deja finalizate un număr de 341 de proiecte C&D, 32 de proiecte derulate în parteneriat de instituții C&D și întreprinderi, 46 de întreprinderi start-up dezvoltate, și peste 750 de locuri de muncă nou create în cadrul proiectelor de C&D.

➤ *Linia directoare 1.2.3 „Promovarea societății informaționale pentru toți”*

Finanțările FEDR destinate societății informaționale pentru consolidarea infrastructurii tehnologiei informației și a comunicațiilor, facilitarea accesului public la infrastructura informațională, în special în zonele de eșec al pieței (zone rurale și zone urbane mici dezavantajate din punct de vedere al accesului la mijloacele moderne de comunicații), precum și implementarea de soluții electronice pentru afaceri contribuie la îndeplinirea obiectivelor stabilite prin OSC. Stadiul implementării strategiei în acest domeniu de intervenție al FEDR, la data de 30 iunie 2012, relevă faptul că prin cele 494 proiecte deja contractate este sprijinit accesul la Internet și la serviciile conexe și sunt implementate soluții e-guvernare, e-educație, e-sănătate. Interesul masiv față de acest tip de intervenții este demonstrat de numărul mare al proiectelor depuse (4.880), contribuția UE solicitată depășind de 2,2 ori întreaga alocare UE pentru perioada 2007-2013.

Cu privire la susținerea utilizării tehnologiei informației, a existat un interes major din partea întreprinderilor față de această intervenție, fapt demonstrat prin numărul mare de aplicații depuse (peste 2.000), până la data de referință fiind implementate 297 de contracte vozând conectarea IMM și ONG la broadband.

Susținerea e-economiei, înregistrează de asemenea o creștere, suscitând un interes major demonstrat de cele peste 1.300 de proiecte aflate în evaluare la 30 iunie 2012. Până la data menționată, peste 385.000 de cetățeni au dispus de servicii publice electronice prin implementarea proiectelor contractate în cadrul POS CCE.

Totodată, Ministerul Educației a semnat, la începutul anului 2012, contractul de finanțare privind conectarea la internet broadband a peste 2.400 de unități școlare.

➤ **Linia directoare 1.2.4 “Îmbunătățirea accesului la finanțare”**

Accesul la credite este în general dificil pentru IMM având în vedere nivelul costurilor, dar mai ales condițiile de garantare a creditului impuse de către bănci, acestea neputând fi îndeplinite adesea din cauza subcapitalizării IMM și absenței garanțiilor colaterale.

Implementarea unor instrumente financiare inovative este absolut necesară pentru exploatarea potențialului de creștere a IMM și de aceea România a decis să utilizeze inițiativa JEREMIE alocând, în acest sens, suma de 100 mil. euro, finanțare FEDR prin POS CCE. Suma este destinată îmbunătățirii accesului la finanțare al IMM pe două paliere: garanții (2/3 din sumă) și capital de risc/creștere (1/3 din sumă). În condițiile dificile de pe piața financiară, care au generat o anumită reticență a instituțiilor financiar-bancare de a mai acorda împrumuturi IMM-urilor, fondul de participare JEREMIE va contribui prin intervențiile sale, la încurajarea intermediarilor financiar să finanțeze mai substanțial sectorul IMM, ca urmare a împărțirii riscurilor de creditare sau garantare cu fondul JEREMIE. În cadrul Facilității de **garantare**, până la sfârșitul anului 2012, se estimează acordarea a cca 1.000 de credite în valoare de 100 mil. euro, dat fiind interesul mare manifestat de întreprinzători față de produsele financiare oferite prin inițiativa JEREMIE. În ceea ce privește Fondurile de **capital de risc**, până la data de 30 iunie, s-a constituit un astfel de intermediar financiar cu sprijinul unei alocări prin inițiativa JEREMIE (10 mil. euro cu un capital țintă de 30 mil. euro. Acest fond va finanța, cu investiții cuprinse între 200.000 euro și 2 mil. euro, IMM-uri locale care activează în special în domeniile tehnologie, internet, media, comunicații și servicii, furnizând atât expertiza de afaceri, cât și finanțarea necesară pentru a sprijini creșterea și dezvoltarea IMM-urilor active în zona de inovație.

Crearea unor locuri de muncă mai multe și mai bune

➤ **Linia directoare 1.3.1 “Atragerea și menținerea mai multor persoane pe piața muncii și modernizarea sistemelor de protecție socială”**

Investițiile în capitalul uman au fost orientate cu precădere spre atragerea și menținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, prin sprijinirea tinerilor în vederea tranziției de la școală la viața activă, studii și cercetări pentru a înțelege mai bine evoluția și nevoile pieței muncii, programe integrate dedicate șomerilor pe termen lung pentru a le crește șansele de a găsi un loc de muncă sau programe integrate pentru persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subzistență, care să îi ajute să găsească un loc de muncă în domeniul non-agricole.

Astfel, operațiunile în curs de implementare urmăresc formarea șomerilor pe termen lung, în cadrul unor programe integrate care să includă orientare, consiliere în găsirea unui loc de muncă și formare profesională. De asemenea, prin astfel de programe integrate finanțate în cadrul POS DRU va fi sprijinit un număr important de persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subzistență. Totodată, în cadrul proiectelor care facilitează accesul la piața muncii, tinerii vor fi sprijiniți pentru tranziția de la școală la viața activă.

O atenție importantă este acordată creșterii șanselor de ocupare ale grupurilor vulnerabile. Astfel, dezvoltarea economiei sociale creează premisele pentru asigurarea unei alternative de ocupare pentru categoriile aparținând grupurilor vulnerabile. Proiectele contractate în acest domeniu urmăresc înființarea de întreprinderi sociale și formarea de specialiști în economia socială. Prin intermediul întreprinderilor sociale și a serviciilor sociale dezvoltate va fi sprijinit un număr important de persoane dezavantajate. De asemenea, se urmărește sprijinirea accesului grupurilor vulnerabile la piața muncii, prin consiliere, îndrumare, formare profesională și promovarea formelor flexibile de angajare.

Totodată, prin abordarea egalității de șanse ca temă orizontală, dar și la nivelul unui domeniu de intervenție dedicat, se recunoaște importanța promovării non-discriminării în vederea creșterii șanselor egale la ocupare și a menținerii a cât mai multe femei pe piața muncii.

➤ **Linia directoare 1.3.2 “Creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor și a flexibilității pe piața forței de muncă”**

Îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor și a flexibilității pe piața muncii se urmărește prin programe de formare a angajaților în vederea calificării/recalificării profesionale, programe pentru managementul și organizarea muncii sau programe pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor angajaților pentru a face față noilor provocări din mediul economic. Prin implementarea acestor intervenții se va asigura creșterea calității și productivității muncii, promovarea sănătății și securității în muncă, precum și promovarea unor forme flexibile de organizare a muncii.

➤ **Linia directoare 1.3.3 “Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și calificare”**

Investițiile în sistemul de educație și formare se realizează prin sprijinirea unităților școlare pentru implementarea unor metodologii, instrumente și proceduri în vederea creșterii calității produsului educațional oferit, sprijinirea universităților pentru îmbunătățirea calității în învățământul superior, sprijinirea furnizorilor de formare profesională în vederea implementării standardelor de asigurare a calității. Astfel, prin cele 14.981 de proiecte contractate cu unități școlare și 536 de proiecte cu universități se vor implementa măsuri de creștere a calității în învățământ. De asemenea, furnizorii de formare profesională vor fi sprijiniți în vederea implementării standardelor de asigurare a calității în FPC și vor fi actualizate sau dezvoltate numeroase calificări pentru FPC.

O contribuție importantă în domeniul capitalului uman o reprezintă investiția în consolidarea capacității partenerilor sociali, a organizațiilor societății civile și a actorilor sociali multipli de a contribui la creșterea ratei de ocupare, la îmbunătățirea calității și productivității muncii și la promovarea incluziunii sociale. Prin proiectele contractate sunt sprijinite un număr de 1.870 de organizații neguvernamentale și parteneri sociali.

De asemenea, sunt relevante investițiile pentru dezvoltarea capacității administrative a SPO în vederea creșterii calității serviciilor de ocupare furnizate, prin formarea personalului SPO pentru îmbunătățirea competențelor și realizarea a 23 de studii și cercetări privind evoluția pieței muncii.

➤ **Linia directoare 1.3.4 “Capacitatea administrativă”**

Prin PO DCA au fost selectate pentru a fi finanțate în mod prioritar trei sectoare cheie, respectiv *sănătate, educație și asistență socială*, pentru continuarea procesului de descentralizare și creșterea calității serviciilor publice. La baza acestei selecții au stat stadiul de dezvoltare a strategiilor de descentralizare, responsabilitățile din ce în ce mai mari ale administrației publice și contribuția generală la dezvoltarea socio-economică la nivel național (avându-se în vedere alocarea bugetară pentru aceste sectoare, numărul funcționarilor publici care lucrează în aceste domenii, numărul instituțiilor subordonate și dimensiunea grupului țintă - procent din populație care beneficiază de aceste servicii publice).

Pentru susținerea acestui proces de reformă în cadrul sectoarelor prioritare identificate, fondurile alocate sunt destinate, în principal, inițiativelor de îmbunătățire a eficacității organizaționale – prin sprijinirea activităților de reorganizare, pe dezvoltarea practicilor de management al resurselor umane și pe consolidarea unei capacități susținute de instruire - și sprijin pentru procesul de descentralizare sectorială a serviciilor – prin acordarea de finanțare pentru instruire și asistență tehnică în sprijinul procesului de descentralizare, atât la nivelul elaborării de politici publice, cât și la nivelul furnizării de servicii.

Dimensiunea teritorială a Politicii de coeziune

➤ Linia directoare 2.1 “Contribuția orașelor la creșterea economică și la creșterea ocupării”

Prin ritmurile înalte de creștere economică, orașele mari se comportă și îndeplinesc rolul de adevărate „motoare” ale creșterii economice regionale. Totodată, coagularea unor poli de creștere în jurul marilor orașe poate contrabalansa dezvoltarea hipertrofică a Municipiului București, pentru a reduce presiunea socio-economică asupra Capitalei.

În același timp, este necesară sprijinirea dezvoltării ca poli de dezvoltare urbană și a altor orașe pentru a contrabalansa dezvoltarea orașelor mari din fiecare regiune și a crea condiții favorabile unei dezvoltări regionale policentrice, prevenind și/sau atenuând tendințele de dezvoltare dezechilibrată din interiorul regiunilor, în contextul unor sisteme regionale urbane predominant monocentrice.

Prin POR se sprijină dezvoltarea a trei categorii de poli urbani: poli de creștere, poli de dezvoltare urbană și centre urbane.

La data de referință, gradul de contractare a polilor de creștere era de 45,76%, a polilor de dezvoltare urbană de 69,92% și a centrelor urbane de 110,89%. Totodată, la nivelul fiecărui pol de creștere s-a evidențiat necesitatea elaborării unui Master plan al mobilității integrate în baza căruia să fie stabilite acțiuni concrete pe termen scurt (2015), mediu (2020) și lung (2030) și dezvoltate proiecte integrate de transport urban pentru a fi propuse spre finanțare din FEDR în cadrul viitorului exercițiu financiar 2014-2020.

Planurile de mobilitate sunt prevăzute de CE prin modificările propuse în ceea ce privește conceperea și punerea în aplicare a politicii de coeziune, prin acordarea unei atenții sporite dezvoltării urbane durabile, inclusiv prin dezvoltarea unor sisteme de transport care respectă mediul și cu emisii scăzute de dioxid de carbon și promovarea unei mobilități urbane durabile.

Această acțiune beneficiază de sprijinul experților JASPERS care vor asigura atât transferul de cunoștințe cât și supervizarea activităților prevăzute în cadrul contractelor de asistență tehnică pentru elaborarea planurilor de mobilitate.

Dezvoltarea zonelor urbane este sprijinită și prin POS Mediu în special cu privire la modernizarea sistemelor de distribuție a apei potabile și colectarea și epurarea apelor uzate în timp ce în mediul rural sunt caracteristice proiectele în domeniul gestionării deșeurilor, protecției naturii și protecției împotriva riscurilor naturale (inundațiilor). Totodată, prin POS Mediu sunt alocări financiare focalizate pe zone geografice muntoase, precum și pe zone izolate, slab și foarte slab populate. Deși prin mecanismul de alocare sunt vizate și aceste zone mai defavorizate, totuși finanțarea proiectelor care se dezvoltă în aceste zone deține o pondere semnificativ mică în ansamblul programului(0,5%).

2.6 Contribuția programelor operaționale la realizarea priorităților Programului Național de Reformă în contextul strategiei Europa 2020

PNR 2011-2013 reprezintă platforma-cadru pentru definirea și aplicarea politicilor de dezvoltare economică a României, în concordanță cu politicile UE. PNR are ca priorități realizarea unei economii inteligente, durabile și favorabile incluziunii, cu niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și de coeziune socială. PNR 2011-2013 continuă reformele asumate în PNR 2007-2010 și propune reforme noi în conformitate cu obiectivele Strategiei Europa 2020, precum și cu Analiza anuală a creșterii și cu Pactul Euro Plus.

În mod natural, PNR 2007-2013 și-a propus reforme, derivate din specificul obiectivelor Strategiei Agenda Lisabona și, respectiv cu începere din 2011, a **Strategiei Europa 2020** și a documentelor atașate (Analiza anuală a creșterii, Pactul Euro Plus). Strategia Europa 2020 se concentrează asupra **a cinci obiective privind ocuparea forței de muncă, cercetarea, educația, reducerea sărăciei și energia/clima**.

Conform modificărilor aduse în 2006, Regulamentului (CE) nr. 1080/2006 cu privire la FEDR, investițiile în domeniul eficienței energetice și al energiei regenerabile în locuințe au devenit eligibile pentru perioada de programare 2007-2013. S-a aprobat astfel posibilitatea utilizării pentru astfel de investiții a maximum 4% din bugetul FEDR alocat statului membru în perioada 2007-2013, ceea ce pentru România reprezintă aproximativ 370 mil. euro. Totodată, se recomandă, ca fondurile UE să vină în sprijinul acelor investiții care au loc în cadrul programelor publice dedicate reabilitării termice care respectă obiectivele Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice.

Totodată, eficiența energetică este un element central al *Strategiei Europa 2020* care stabilește obiective concrete în procesul de tranziție către o economie în care resursele sunt utilizate eficient, ținta asumată fiind creșterea cu 20% a eficienței energetice și reducerea cu 20% a consumului de resurse. Având în vedere perioada scurtă rămasă din actualul exercițiu financiar, implementarea acestui nou domeniu de intervenție are un caracter pilot pentru actuala perioadă de programare, experiența acumulată putând fundamenta investițiile în eficiența energetică a blocurilor de locuințe pentru perioada de programare 2014-2020.

Prin POR se vor aloca finanțări către proiecte vizând *Sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a blocurilor de locuințe* (DMI nou în cadrul AP 1). Acest DMI va avea o accentuată componentă socială prin orientarea investițiilor către clădirile și blocurile de locuințe în care locuiesc categorii de populații vulnerabile și gospodării cu venituri reduse. În ceea ce privește concentrarea teritorială, investițiile preconizate vor fi realizate în cele 41 de municipii-reședință de județ, precum și cele 6 sectoare ale municipiului București.

Contribuții la realizarea obiectivelor PNR 2010 – 2013, în contextul Strategiei Europa 2020, vor fi înregistrate și prin intermediul implementării proiectelor contractate în cadrul POS Mediu.

Având în vedere că investițiile în infrastructură vor atrage peste 80% din fondurile disponibile prin POS Mediu, acestea vor avea un impact economic și social real la sfârșitul perioadei de programare și implementare atât prin numărul de locuri de muncă nou create (permanente și temporare) care vor contribui la creșterea gradului de ocupare cât și promovarea investițiilor domeniul schimbărilor climatic concretizate în șapte sisteme de încălzire centrală reabilite.

Prin proiectele implementate și rezultatele atinse, POS-T contribuie indirect la îndeplinirea obiectivului schimbări climatice și energie al PNR. Prin acest program, proiectele, țintesc direct la minimizarea impactului negativ al transporturilor în general (infrastructură și utilizare) asupra mediului.

În anul 2012 s-a lansat proiectul de elaborare a unui Model Național de Transport, care va estima și emisiile de CO2 și echivalenți, produse de sector, precum și evoluția acestora în urma implementării POS T.

În domeniul C&D&I, România s-a angajat ca până în anul 2020, să aloce 2% din PIB pentru activități în acest domeniu (contribuție publică și privată). Luând în considerație nivelul înregistrat în 2011, al cheltuielilor C&D&I de numai 0,48% din PIB, programele derulate prin POS CCE contribuie în mod direct la atingerea țintei stabilite.

POS DRU contribuie în mod direct la realizarea obiectivelor majore ale PNR și Europa 2020 în domeniul ocupării, incluziunii sociale și combaterii sărăciei. Una din țintele ambițioase ale PNR 2010 – 2013 în contextul Europa 2020 o reprezintă și creșterea gradului de ocupare la 70% în 2020 de la un nivel de 58,5% la sfârșitul anului 2011. În acest sens, complementar programelor susținute din bugetul asigurărilor de șomaj, MMFPS a finanțat din FSE 411 de proiecte destinate stimulării angajării șomerilor pe termen lung, plățile efectuate din FSE însumând 121,94 mil. euro. La programele de măsuri active au fost raportate 42.225 de persoane, din care 20.736 femei și 12.092 tineri. Ponderea șomerilor participanți la programe integrate care au obținut certificarea a fost de 25% (28% în cazul femeilor și 28% în cazul tinerilor).

Prin FSE este sprijinită asigurarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale, MMFPS a contractat 303 proiecte, pentru care au fost făcute plăți din FSE în valoare de 83,11 mil. euro. Până la 30 iunie 2012, au fost raportate 24.745 persoane din zonele rurale care au participat la programe integrate. Ponderea persoanelor ce au fost certificate ca urmare a participării la programe de formare profesională a fost de cca. 52%.

În perioada 2007 - 30 iunie 2012, în domeniul incluziunii sociale active, au fost finanțate din FSE 58 de proiecte destinate facilitării accesului persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile la piața muncii, plățile efectuate însumând 54,30 mil. euro. La programele de calificare/recalificare și reconversie profesională au fost raportate 12.383 de persoane aparținând grupurilor vulnerabile, din care 1.620 persoane de etnie romă, 1.361 persoane cu dizabilități și 911 persoane dependente. Ponderea participanților la programele de calificare/recalificare care au obținut certificare a fost 63%.

În vederea consolidării capacității administrative, eforturile Guvernului României, prin PNR 2011-2013, s-au concentrat pe reforma administrației publice: i) elaborarea de politici publice și acte normative necesare modernizării administrației publice (PO DCA a finanțat 35 proiecte) realizarea - cu sprijinul BM - a unor analize funcționale pentru eficientizarea administrației publice centrale, PO DCA a finanțat 17 proiecte (3 proiecte implementate de Secretariatul General al Guvernului și 14 proiecte implementate de Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Ministerul Justiției); iii) implementarea Strategiei pentru o reglementare mai bună și a planului de acțiune aferent, PO DCA a finanțat 9 proiecte.

Tabelul următor ilustrează legătura dintre obiectivele actuale PO DCA și cele europene:

UE 2020	Lisabona/ ESF/ Criterii orizontale	Perspectiva PO DCA	Oportunități pentru următoarea perioadă de programare
Scoaterea a 20 milioane de persoane din starea de sărăcie	Creștere economică	Indirectă: politici publice mai bine direcționate	Focalizare sectorială pe asistență socială
Mediu: ținta 20:20:20	Acquis de mediu Dezvoltare sustenabilă	Indirectă: obiective orizontale ale PO	Obiective orizontale
Educație: ponderea persoanelor cu vârste între	Locuri de muncă (prin educație)	Directă: Programe de studii postuniversitare	Focalizare sectorială pe educație

UE 2020	Lisabona/ ESF/ Criterii orizontale	Perspectiva PO DCA	Oportunități pentru următoarea perioadă de programare
30-34 de ani cu studii postuniversitare		pentru administrația publică	Structuri de instruire pentru administrația publică
Cercetare și dezvoltare	Locuri de muncă (în cercetare) Investiții în cercetarea publică/privată	Indirectă: focalizarea politicilor publice	Sprrijin pentru politicile C&D
Locuri de muncă	Mai multe locuri de muncă, locuri de muncă mai bune	Directă: eficiența muncii	Dezvoltarea resurselor umane din sectorul public

2.7 Contribuția programelor operaționale la realizarea obiectivelor stabilite prin alte strategii/documente comunitare

Contribuția FSE la implementarea orientărilor și recomandărilor din Strategia Europeană pentru Ocupare

Intervențiile FSE planificate prin Strategia CSNR și a **POS DRU** au fost orientate cu precădere către prioritățile majore ale **Strategiei Europene pentru Ocupare**, urmărindu-se atragerea și menținerea cât mai multor persoane pe piața muncii, îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor, adaptarea sistemelor de educație și formare profesională la noile cerințe de competențe. Prin proiectele implementate în cadrul POS DRU au fost obținute rezultate relativ semnificative în cadrul acestor priorități, după cum urmează:

- ✓ *Atragerea și menținerea cât mai multor persoane pe piața muncii, creșterea ofertei de ocupare și modernizarea sistemelor de protecție socială.* În perioada 2007 – 30 iunie 2012, au fost sprijiniți 42.269 tineri în vederea tranziției de la școală la viața activă, 25.145 persoane au fost formate în domeniul inițierii unei afaceri, au fost realizate 45 de analize și prognoze privind piața muncii, 42.225 șomeri pe termen lung au fost incluși în programe integrate pentru a le crește șansele de a găsi un loc de muncă, iar 24.745 de persoane din mediul rural, în principal ocupate în agricultura de subsistență, au participat în programe integrate care să îi ajute să-și găsească un loc de muncă în domenii non-agricole. Totodată, prin înființarea a 261 de întreprinderi sociale, se asigură o alternativă de ocupare pentru grupurile vulnerabile, iar programele de formare, consiliere și îndrumare au sprijinit 12.383 persoane din grupurile vulnerabile pentru participarea la programe de calificare/recalificare.
- ✓ *Îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor.* Au fost formați în vederea calificării/recalificării profesionale 14.733 angajați, 17.599 persoane au fost integrate în proiecte vizând managementul și organizarea muncii, iar 50.288 angajați au fost incluși în programe pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor, pentru a face față noilor provocări din mediul economic.
- ✓ *Creșterea investițiilor în capitalul uman printr-o mai bună educație și formare profesională.* Investițiile în cadrul AP 1 a POS DRU au sprijinit 1.564 de unități școlare pentru implementarea unor metodologii, instrumente și proceduri în vederea creșterii calității produsului educațional oferit și 405 universități pentru îmbunătățirea calității în învățământul superior. De asemenea, au fost actualizate sau dezvoltate 45 calificări pentru FPC, pentru a răspunde noilor tendințe structurale de pe piața muncii.
- ✓ *Contribuția FSE la obiectivele relevante și la țintele stabilite prin Rapoartele Naționale Strategice privind Protecția Socială și Incluziunea Socială și prin alte priorități și obiective strategice în domeniul educației și formării profesionale.*

Prin intermediul **POS DRU**, FSE a contribuit substanțial la îndeplinirea obiectivelor prioritare pentru România stabilite prin **Planul Național de Acțiune în domeniul Incluziunii Sociale** din cadrul Raportului Național Strategic privind Protecția Socială și Incluziunea Socială (2008-2010) și în perioada ulterioară anului 2010.

- Pentru realizarea *Obiectivului 1 – „Creșterea generală a standardului de viață al populației și stimularea câștigurilor obținute din muncă prin facilitarea ocupării și promovarea politicilor incluzive”* sunt finanțate prin POSDRU măsuri care sprijină facilitarea inserției tinerilor absolvenți pe piața muncii (prin programe de ucenicie, consiliere și orientare profesională, parteneriate între școli/universități și reprezentanți ai mediului de afaceri), măsuri active de ocupare pentru facilitarea integrării pe piața muncii a șomerilor (inclusiv șomerii tineri și cei pe termen lung), a persoanelor ocupate în agricultura de subzistență sau a persoanelor inactive, precum și măsuri care sprijină grupurile vulnerabile în vederea participării la piața muncii.
Până la 30 iunie 2012 au fost susținuți 159.537 șomeri, din care 56.124 șomeri de lungă durată, 52.984 persoane aparținând minorităților naționale, 146 imigranți, 11.164 persoane cu dizabilități și 197.242 persoane aparținând altor categorii de grupuri vulnerabile.
- *Obiectivul 3 – „Îmbunătățirea condițiilor de viață a populației Roma”* este urmărit orizontal la nivelul POSDRU. Proiectele sunt orientate atât spre îmbunătățirea accesului la educație inițială, cât și spre creșterea accesului pe piața muncii, contribuind astfel la îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației rome. Importanța abordării situației romilor este demonstrată prin proiectele inițiate atât de organizațiile neguvernamentale, cât și de instituții publice – MECTS, ANR, autorități locale.

3. DIFICULTĂȚI ȘI PROVOCĂRI ÎN IMPLEMENTAREA PRIORITĂȚILOR ȘI STRATEGIEI APROBATE

Deși absorbția fondurilor structurale și de coeziune a reprezentat una dintre prioritățile majore ale Guvernului României, încă de la aprobarea programelor operaționale - România a numărându-se printre primele State Membre ale căror programe operaționale au fost aprobate de către Comisia Europeană. Ulterior, implementarea acestora a cunoscut numeroase sincope, dificultățile întâmpinate încă din primele etape de implementare suprapunându-se cu efectele crizei economico-financiare, fapt ce a condus la un nivel al absorbției IS mult sub așteptările economiei reale și redus comparativ cu nivelul estimat la debutul perioadei de programare (de peste 90%) . Problemele întâmpinate de către autoritățile de management și beneficiari au fost multiple și complexe, soluționarea lor necesitând timp și eforturi consistente.

3.1 Principalele dificultăți întâmpinate în implementarea programelor operaționale și măsuri întreprinse pentru depășirea acestora

În perioada 2007-2009, principalele probleme care au dus la întâzieri în procesul de implementare s-au manifestat pe următoarele paliere: pregătirea portofoliului de proiecte, lansarea cererilor de proiecte, evaluarea, selecția și contractarea proiectelor, demararea efectivă a implementării proiectelor la nivelul beneficiarilor și o serie de bariere legislative.

În anii care au urmat, deși au fost luate o serie de măsuri de către de autoritățile române, măsuri reflectate în evoluții pozitive ale unor indicatori de progres (număr de proiecte depuse, proiecte aprobate și contracte de finanțare semnate), la sfârșitul anului 2010 se înregistra un nivel extrem de scăzut al rambursărilor primite de la Comisia Europeană, de doar 366 mil. Euro, reprezentând o rată de absorbție de 1,9% din alocarea UE 2007. România mai avea la acel moment mai puțin de 5 ani pentru a absorbi fondurile alocate pentru perioada de programare 2007-2013, însemnând o medie anuală de peste 3,7 mld. Euro. La sfârșitul anului 2011 situația s-a îmbunătățit (declarații de cheltuieli transmise Comisiei Europene reprezentând cca. 6,5% din alocare), dar insuficient pentru a asigura un anumit confort autorităților române în sensul evitării dezangajării și asigurării influxului de capital atât de necesar economiei românești pentru reluarea a procesului de creștere. Principalele probleme care au dus la această situație sunt prezentate în continuare.

Probleme întâmpinate pe parcursul managementul ciclului de proiect

Pregătirea proiectelor. Pregătirea insuficientă și la timp a unui portofoliu de proiecte mature, identificată ca problemă și în primii ani ai perioadei de implementare, a avut consecințe negative și în perioada 2010-2012. În ciuda utilizării extinse a sprijinului JASPERS și a altor instrumente de asistență tehnică, pregătirea unor proiecte de calitate a continuat să reprezinte o problemă care a generat fie o rată mare de respingere, fie, în cazul proiectelor strategice o rată redusă de depunere până la finalul anului 2012. Pe de altă parte, mai ales în cazul proiectelor de infrastructură aprobate au fost întâmpinate probleme în implementare (deficiențe la nivelul cererii de finanțare și a studiului de fezabilitate, a proiectelor tehnice, a analizei cost-beneficiu sau a impactului de mediu; întâzieri majore în lansarea contractelor cu activități complementare - supervizare/lucrări; întâzieri datorate expropriierilor și relocărilor de utilități). În scopul rezolvării acestor probleme, pentru achizițiile de terenuri s-a simplificat procedura prin modificarea legislației (Legea nr. 255/2010), a fost încheiat un acord între Ministerul Transporturilor și Infrastructurii și Ministerul Culturii privind metodologia pentru cercetarea arheologică preventivă în vederea descărcării de sarcină arheologică, s-au semnat

acorduri cu proprietarii de utilități identificate pe traseele sectoarelor de autostradă de pe Coridorul IV Pan-European de Transport.

Utilizarea asistenței tehnice de către autoritățile de management pentru pregătirea portofoliului de proiecte a avut ca principal efect o neasumare a responsabilității la nivelul beneficiarilor privind implementarea proiectului. În plus, în anumite situații, autoritățile de management nu au reușit să încheie în timp util contractele de asistență tehnică ceea ce s-a tradus prin întârzieri dificil, dacă nu imposibil, de recuperat în pregătirea unor proiecte de calitate. În programele care au ca beneficiari autorități publice locale, grupate în diverse structuri asociative, s-a constatat și existența unui proces decizional greoi, în special cu privire la aprobarea listelor de investiții prioritare și a documentelor de eligibilitate sau, cu precădere în cazul POS Transport și POS Mediu, de identificare a terenurilor necesare investițiilor și punerea acestora la dispoziția proiectelor.

Lipsa de expertiză a unor solicitanți în întocmirea proiectelor a antrenat solicitări de clarificare și revizuire corespunzătoare a documentațiilor aferente și a impus sprijinirea susținută a acestora prin intermediul facilității de help-desk, prin activități de informare și publicitate și prin participări AM/OI la evenimente organizate pe plan local, județean sau/și regional de către terți parteneri.

Specific pentru POS Mediu, finalizarea cu întârziere a aranjamentului instituțional aferent, în principal constituirea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară (condiție de eligibilitate pentru finanțarea proiectelor), a condus la întârzierea procesului de pregătire a cererilor de finanțare. În alte situații, întârzierile au fost determinate de amplasamentul lucrărilor în zona de frontieră, unde pentru finalizarea procedurilor de mediu a trebuit așteptat și punctul de vedere al statului vecin (a se vedea intervențiile care vizează zona de costieră din cadrul AP 5 „Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”), Această situație a condus la întârzieri în finalizarea aplicației de finanțare și a documentațiilor de atribuire, cu repercusiuni în contractarea și executarea lucrărilor.

Influența instituțiilor și procedurilor externe sistemului de gestionare a instrumentelor structurale asupra procesului de evaluare, contractare și implementare a proiectelor. În procesul de pregătire, evaluare și implementare a proiectelor finanțate din instrumente structurale, în special a celor de infrastructură, a fost sesizat, în mod repetat, faptul că reglementările naționale specifice, dar și cele rezultate din transpuneri ale acquis-ului comunitar, impun intervenții multiple asupra proiectului din partea unor instituții externe sistemului de gestionare a instrumentelor structurale sub forma emiterii de avize/acorduri/aprobări. Aceste intervenții pot întârzia, uneori nejustificat, atât pregătirea, cât și implementarea proiectelor.

Prin urmare, s-a identificat necesitatea adoptării unor măsuri de eficientizare a acestor tipuri de intervenții, din perspectiva relevanței acestora, a evitării suprareglementării și suprapunerii, cât și a poverii costurilor asupra beneficiarilor de proiecte. În acest scop, a fost lansată o evaluare independent, cu sprijinul expertizei Băncii Mondiale și cu finanțare din POAT, asupra modului în care instituții externe sistemului de gestionare a instrumentelor structurale intervin în diverse etape ale pregătirii și implementării proiectelor, în vederea identificării acestor instituții și a relevanței contribuției lor, din perspectiva acquis-ului comunitar, a legislației naționale specifice și a categoriilor de proiecte vizate precum și în vederea formulării unor măsuri de simplificare și mai bună coordonare a acestor tipuri de intervenții externe sistemului de management.

Lansarea cererilor de proiecte. La sfârșitul anului 2010 erau încă operațiuni nelansate (în cadrul POS CCE și POS Transport), iar pentru alte operațiuni lansate nu fusese depusă nicio cerere de finanțare. În perioada 2011-2012, s-a constatat o decalare a calendarului lansărilor, cauzele care au dus la această situație fiind determinate fie de capacitatea scăzută a autorităților de management, generată fie de insuficiența personalului, fie de planificare.

O dificultate cu un impact direct asupra lansării unora dintre cererile de proiecte a fost reprezentată de absența unor strategii naționale în diverse domenii (ex. în domeniul transportului unde lipsa unei strategii a dus la un blocaj în elaborarea de proiecte viabile) sau de necesitatea elaborării unor strategii noi, inovative, care să asigure un reper în selecția proiectelor și o implementare coordonată și complementate între proiectele cu finanțare europeană și a cele finanțate din alte surse (publice naționale sau împrumuturi externe). Un exemplu relevant în acest sens este dat de strategiile privind polii de competitivitate și dezvoltarea infrastructurii de broadband, caracterul inovativ al acestor abordări strategice ridicând dificultăți persistente în eforturile autorităților de management de a definitiva o astfel de strategie și a deschide spre finanțare intervențiile planificate.

Principalele măsuri pe care autoritatea de management le-a luat în vederea impulsivării procesului de definitivare a acestor strategii au constat fie în contractarea de asistență tehnică specifică pentru elaborarea documentelor necesare (ex. polii de competitivitate), fie în intensificarea dialogului cu structurile responsabile de elaborarea acestor strategii (ex. broadband).

Evaluarea, selecția și contractarea proiectelor. La 31 noiembrie 2012 contribuția UE la proiectele depuse (aprox. 35.000) era aproape dublă față de alocarea UE 2007-2013. Dintre acestea, numai aproximativ 9.200 de proiecte au fost aprobate, în timp ce peste 14.000 de proiecte au fost respinse, în principal pentru neîndeplinirea criteriilor administrative și de eligibilitate, precum și pentru lipsa de relevanță în raport cu obiectivele programelor operaționale. Global, procentul foarte mare de proiecte respinse se explică și prin existența unui număr de solicitări mult mai mare decât bugetul disponibil pe anumite cereri de proiecte.

Numărul proiectelor care se aflau în procesul de *evaluare și selecție*, la nivelul celor 7 Programe Operaționale era de peste 7900. Potrivit procedurilor de evaluare și selecție aplicabile pentru diferite programe operaționale, durata acestui proces varia între 25 și 50 de zile lucrătoare, fără a lua în calcul perioada de soluționare a eventualelor clarificări solicitate beneficiarilor. În practică, s-a constatat însă că există diferențe semnificative în durata etapelor de selecție și evaluare, de la un program operațional la altul și chiar în cadrul aceluiași program, în funcție de tipul de proiect.

Întârzierile în evaluarea și selecția proiectelor au fost determinate în principal de o serie de factori precum: pregătirea deficitară de către unele AM/OI a lansării cererilor de proiecte, o serie de prevederi prea generale sau neclare din ghidurile pentru solicitanți care au condus la dificultăți de interpretare, neanticiparea corectă a numărului de proiecte depuse și implicit subaprecierea volumului necesar de activități de evaluare, asigurarea cu întârziere a evaluatorilor externi din cauza nelansării din timp a procedurilor de achiziție aferente sau a contestării acestora. Aceste deficiențe au fost foarte vizibile în cazul cererilor de proiecte unde s-a înregistrat un interes foarte mare din partea potențialilor beneficiari, în special în anii 2008 și 2009.

Evaluarea și selecția proiectelor s-a mai îmbunătățit pe parcursul implementării, mai ales ca urmare a recurgerii într-o măsură tot mai importantă la serviciile unor evaluatori externi, dar necesită în continuare o analiză de fond a situației pe fiecare program operațional și în cadrul fiecărei etape (verificare administrativă, de eligibilitate, tehnico-financiară), în funcție de tipul

de proiect (major, infrastructură non-major, strategic, investiții private, asistență tehnică etc.) și de natura cererii de proiecte (cu depunere la termen sau continuă).

În ceea ce privește procesul de *contractare*, pe parcursul întregii perioade analizate a existat un decalaj între numărul proiectelor aprobate și cel al contractelor semnate. Acest decalaj a fost cauzat de o combinație de factori: beneficiarii selectați au dificultăți importante în respectarea cerințelor stabilite de AM-uri pentru încheierea contractelor, unele dintre aceste cerințe nu sunt foarte clar precizate în ghidurile solicitantului (astfel încât aplicantul nu știe de la depunerea cererii de finanțare ce acte va trebui să depună după aprobarea proiectului), iar la nivelul AM/OI nu există suficientă capacitate administrativă pentru a procesa cu celeritate proiectele aprobate, în vederea semnării contractelor.

Numărul mare de contestații depuse, precum și mecanismul anevoios de soluționare a contestațiilor au accentuat întârzierile în procesul de aprobare a proiectelor în perioada 2009 – 2012. Ritmul lent în contractarea proiectelor aprobate a fost cauzat, în principal, de numărul insuficient de personal în serviciile de specialitate ale AM/OI. Pentru rezolvarea acestor situații au fost încheiate contracte de asistență tehnică pentru externalizarea unor activități care se derulează în cadrul proceselor de evaluare și contractare.

Totodată, au fost întreprinse o serie de măsuri care vizau: *monitorizarea lunară a stadiului lansării cererilor de proiecte* pentru identificarea întârzierilor față de calendarul propus și a impactului acestor întârzieri asupra implementării fiecărui Program Operațional; *urgentarea lansării de cereri de proiecte* pentru domeniile majore de intervenție care nu s-au lansat de la începutul perioadei de programare; *realizarea unei analize privind domeniile majore de intervenție/operațiunile pentru care nu au fost depuse proiecte sau a fost depus un număr redus de proiecte*, în vederea identificării cauzelor concrete și aplicării unor măsuri de accelerare a elaborării și depunerii de proiecte; *realizarea unei analize cu privire la volumul alocat cererilor de proiecte cu termen limită de depunere*, în raport cu fondurile disponibile pentru fiecare domeniu major de intervenție/operațiune, în vederea redimensionării cererilor de proiecte și asigurării contractării în timp util; *acordarea unei perioade rezonabile de consultare a ghidurilor pentru solicitanți* prin publicarea acestora pentru consultare cu cel puțin o lună înainte de lansarea oricărui apel de proiecte și stabilirea unui termen de deschidere a primirii de propuneri de proiecte de cel puțin 10 zile lucrătoare de la publicarea variantei finale a ghidului solicitantului; *stabilirea unor durate maximale de evaluare a proiectelor depuse*, care să țină seama de tipul de proiect (major, infrastructură non-major, strategic, investiții private, asistență tehnică, etc.) și de natura cererii de proiecte (cu depunere la termen sau continuă); *accelerarea semnării contractelor/deciziilor de finanțare* la nivelul domeniilor majore de intervenție/operațiunilor în cazul cărora se înregistrează decalaje majore între momentul aprobării cererii de finanțare și semnarea deciziei de finanțare; *monitorizarea permanentă a stadiului semnării contractelor/deciziilor de finanțare* pentru a detecta decalajele față de momentul aprobării proiectelor și stabilirea măsurilor de urgentare a semnării contractelor;

Efectuarea decontărilor și rambursarea cheltuielilor eligibile. Deși comparativ cu finalul anului 2010, în anii 2011-2012 s-a remarcat o creștere substanțială a numărului cererilor de rambursare și a sumelor plătite către beneficiari, ritmul scăzut de implementare a proiectelor a avut un efect negativ asupra atingerii țintelor de plăți și rambursări. Printre factorii care au condus la această stare de fapt se numără întârzierile înregistrate în procesul de contractare, valorile relativ mici ale cererilor de rambursare (urmare a faptului că majoritatea contractelor de lucrări, care au ponderea valorică importantă nu erau semnate sau se aflau în faze incipiente de execuție), necesitatea modificării, în anumite situații, a soluțiilor tehnice inițiale și, nu în ultimul rând, cereril de rambursare neconforme procedural.

În plus, diferența mare dintre valoarea contractelor semnate și cea a plăților efectuate a relavat, pe de o parte, un ritm redus de implementare efectivă a proiectelor, iar pe de altă parte o durată mare de verificare a cererilor de rambursare. Durata efectivă de procesare a cererilor de rambursare era cuprinsă în general între 35-65 zile lucrătoare. Față de această medie, se înregistrau abateri, atât în sens pozitiv, dar mai ales în sensul depășirii acestui interval⁴⁸. În acest context, s-a impus o analiză detaliată a procedurilor de verificare și autorizare plăți aplicabile la fiecare program operational, în vederea stabilirii unor soluții de simplificare a acestui proces (circuitul cererii de prefinanțare/rambursare, documentele solicitate, modelele de cereri de rambursare, listele de verificare și numărul de controale la fața locului pe un proiect), ce au fost supuse evaluării autorității de audit.

Scopul analizei avea ca obiectiv final simplificarea procesului de autorizare a cererilor de rambursare, fără a prejudicia calitatea și rigoarea verificărilor, în vederea asigurării unui management financiar riguros, în acord cu principiile și regulile stabilite în domeniul gestionării fondurilor comunitare.

Ca urmare a finalizării analizelor și discuțiilor întreprinse cu toate instituțiile implicate, pe 30 mai 2012, MAEur a supus aprobării Guvernului României *Memorandumul pentru aprobarea unor măsuri de simplificare a procesului de verificare a cererilor de rambursare aferente contractelor finanțate din instrumente structurale*. Procesul de simplificare conține un pachet de măsuri cu aplicare imediată, pe termen mediu și pe termen lung. Măsurile cu aplicare imediată au vizat: simplificarea și reducerea solicitărilor de documente la depunerea cererilor de rambursare, eliminarea verificării administrative a elementelor de cost cu valoare mică, simplificarea procedurilor aplicabile verificării achizițiilor beneficiarilor privați. "*Procedura de atribuire aplicabile beneficiarilor privați de proiecte finanțate din instrumente structurale, obiectivul "Convergență"* a fost aprobată prin Ordinul ministrului afacerilor europene nr. 1050/2012. În plus, termenul maxim pentru procesarea cererilor de rambursare la nivelul AM/OI stabilit prin modificarea *OUG nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență* este de 45 zile lucrătoare de la data depunerii cererii de beneficiar la AM/OI.

Dificultăți de ordin financiar apărute în managementul Programelor Operaționale și a proiectelor

Instrumente de sprijin financiar pentru beneficiari. Ca urmare a faptului că una dintre problemele majore cu care s-au confruntat beneficiarii în contextul crizei economico-financiare a vizat capacitatea acestora de a-și asigura resursele necesare finanțării proiectelor (fie că este vorba de contribuția proprie la proiect, fie că este vorba despre asigurarea cash-flow-ului), pentru o serie de beneficiari publici sau de interes public (autorități publice locale, operatori regionali de apă, institute de cercetare și instituții de învățământ superior), Guvernul României a adoptat un mecanism de susținere a acestora în contractarea de credite destinate cofinanțării proiectelor proprii prin acordarea de garanții de stat, pentru o serie de domenii cheie: infrastructura rutieră, infrastructura de energie, infrastructura de alimentare cu apă, canalizare și tratarea apelor uzate, infrastructura pentru managementul deșeurilor, infrastructura destinată educației și cercetării-dezvoltării, infrastructura tehnologică de cercetare și dezvoltare științifică, infrastructura în domeniul sănătății, infrastructura în domeniul asistenței sociale și infrastructura de turism (aprobat prin OUG nr. 9/2010).

⁴⁸ Astfel, de exemplu, verificarea cererii de rambursare și plata către beneficiar pentru unele DMI din cadrul POS CCE dura până la 150 de zile lucrătoare de la depunerea cererii de rambursare (ex. Axa Prioritară 1 Un sistem productiv inovativ și eco-eficient), iar la POS DRU până la 86 de zile lucrătoare (DMI 4.1 Întărirea capacității Serviciului Public de Ocupare pentru furnizarea serviciilor de ocupare).

Deși implementat încă din prima parte a anului 2010, accesarea acestui instrument nu are nivelul scontat (până în aprilie 2011 un singur beneficiar - operatorul regional de apă din județul Teleorman- a solicitat acordarea unei garanții de stat), în principal pentru că beneficiarii nu sunt familiarizați cu modul de achiziționare a serviciilor bancare prin procedură conformă cu legislația pe achiziții publice și pentru că mecanismul asigură doar 80% din valoarea împrumutată, în timp ce garanțiile solicitare de bancă impun prezentarea de garanții care să acopere, de regulă 120% din valoarea creditului. Până în noiembrie 2012, mecanismul de garantare a fost accesat de către 14 beneficiari.

Pentru a susține capacitatea financiară a beneficiarilor privați, prin HG nr. 606/2010 a fost reglementată posibilitatea de gajare sau ipotecare a activelor fixe care fac obiectul contractului/deciziei/ordinului de finanțare încheiat de beneficiar cu o autoritate de management sau cu un organism intermediar, iar ca urmare a capitalizării suplimentare a FNGCMM (47 mil. Euro conform OUG nr. 92/2010) au fost dezvoltate scheme de garantare a creditelor pentru prefinanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate din IS pentru IMM-uri.

Îmbunătățirea legislației bugetare. La nivelul AM/OI, rambursarea către beneficiari a cheltuielilor declarate prin cererile de rambursare a fost întârziată și din cauza procedurilor complicate și rigide impuse de legislația națională specifică execuției bugetelor publice (Legea nr. 500/2002 a finanțelor publice și actele normative de aplicare), inclusiv cele legate de prognozarea fluxurilor financiare în vederea efectuării plăților către beneficiari prin Trezoreria Statului. În vederea eliminării acestor obstacole, la nivelul MFP a fost inițiat un proces de identificare a modificărilor necesare la Legea nr. 500/2002 iar ACIS a formulat propuneri de reglementare a aspectelor caracteristice implementării fondurilor comunitare nerambursabile. Până la finalizarea acestui proces, au fost promovate derogări de la Legea nr.500/2002 prin modificarea OUG nr.64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență. Astfel, ordonatorii principali de credite sunt autorizați să efectueze pe tot parcursul exercițiului bugetar redistribuiri de fonduri între proiecte dar și virări de credite pentru implementarea corespunzătoare a proiectelor și/sau pentru finanțarea unor proiecte noi. Prevederi similare, care să asigure flexibilitate în asigurarea finanțării programelor și proiectelor sunt promovate și prin legea bugetară anuală.

În vederea unei mai bune gestiuni a contractelor de achiziție publică de la nivelul beneficiarilor publici, prin *OUG nr. 57/2010 pentru completarea unor acte normative din domeniul finanțelor publice pentru proiectele finanțate din fonduri externe nerambursabile* a fost eliminată obligativitatea de a rambursa, la sfârșitul anului, către autoritatea contractantă, avansul acordat unui contractor și nejustificat prin cheltuieli, în spiritul gestionării multianuale a proiectelor de investiții și pentru a stimula acordarea avansurilor către contractori, care, la rândul lor, în contextul crizei financiare, au nevoie de lichidități.

Extinderea categoriilor de cheltuieli eligibile. Pentru îmbunătățirea absorbției, dar și ca urmare a experienței acumulate în implementare, s-a conturat necesitatea extinderii categoriilor de cheltuieli eligibile a fi rambursate din instrumente structurale, cu atât mai mult cu cât se diminuează în acest fel și presiunea asupra bugetului de stat (TVA nedeductibil pentru o serie de beneficiari cu grad redus de risc în materie de regim TVA aplicabil și salariile echipelor de proiect din instituțiile publice centrale și locale⁴⁹).

⁴⁹Începând cu 1 ianuarie 2011, în conformitate cu art. 34 din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, personalul din cadrul beneficiarilor publici implicați în implementarea proiectelor finanțate din instrumente structurale personal, atât de la nivel central cât și de la nivel local, poate beneficia de o majorare a salariului de bază lunar cu până la 25 de clase de salarizare suplimentare, proporțional cu timpul efectiv alocat realizării activităților proiectului.

Supracontractarea. Având în vedere, pe de o parte interesul deosebit al beneficiarilor pentru anumite domenii majore de intervenție/operațiuni, iar pe de altă parte experiența acumulată în privința riscului de eșec al proiectelor în faza de implementare/supraevaluării inițiale a costurilor, pentru a diminua riscul dezangajării fondurilor, au fost introduse reguli orizontale și plafoane maximale aferente nivelului de supra-contractare raportat la alocarea stabilită.

Regulile de acordare a prefinanțării. Principala măsură luată de Guvern în 2009 în vederea sprijinirii beneficiarilor care a constat în dublarea cotei maxime de prefinanțare acordată beneficiarilor, de la 15% la 30% din valoarea eligibilă a contractului de finanțare, a avut și un efect secundar negativ, pe fondul unei implementări lente a proiectelor care nu generau într-un ritm adecvat cereri de rambursare care să poată fi incluse în declarațiile de cheltuieli către Comisia Europeană. Efectul a fost acela de epuizare a resurselor provenite din prefinanțarea acordată de către Comisia Europeană (inclusiv a celei provenite din majorarea cotei în anul 2010 în contextul crizei financiare), situație care, suprapusă cu dificultățile unei economii în declin, a generat un deficit de lichidități la nivelul autorităților de management, aflate uneori în imposibilitatea de a onora în termen plățile autorizate. Această situație a dus, în 2011, la reducerea cuantumului prefinanțării acordate și la introducerea unor condiții care și generează nivel sporit de recuperare a prefinanțării (modificările subsecvente ale normelor de aplicare a Normelor metodologice de aplicare a OUG nr.64/2009). Unii beneficiari s-au văzut în situația de a încetini ritmul de implementare din cauza lipsei disponibilităților financiare. În aceste condiții, autoritățile de management au colaborat cu beneficiarii pentru asigurarea unui flux financiar suficient proiectului, prin creșterea frecvenței cererilor de rambursare, concomitent cu efectuarea demersurilor necesare pentru modificarea cadrului de finanțare la nivel național, concretizate în cursul anului 2012 prin aprobarea HG nr. 218/2012.

Procedurile de achiziție publică și contractele de achiziție

Una dintre problemele majore care a generat întârzieri în procesul de implementare a fost determinată de modul de aplicare și interpretare a legislației privind achizițiile publice, atât de către autoritățile contractante, cât și de către autoritatea de reglementare (ANRMAR) și autoritățile de verificare, control și audit (UCVAP, Autoritatea de Audit, instanțele judecătorești). Mai mult, deficiențele din sistemul de achiziții publice au determinat măsuri de presuspendare la nivelul programelor operaționale și aplicarea de corecții financiare sistemice.

Principalele măsuri întreprinse pentru contracarea efectelor negative și îmbunătățirea sistemului de achiziții publice au vizat următoarele acțiuni:

- Introducerea Autorității Naționale de Reglementare și Monitorizare a Achizițiilor Publice (ANRMAR) și a Unității pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice (UCVAP) din cadrul MFP în sistemul de management și control al fondurilor structurale și de coeziune, în vederea preluării responsabilității deciziilor pe care le-au luat în domeniul achizițiilor publice. Această măsură a presupus următoarele acțiuni:
 - modificarea cadrului legislative (HG nr.801/2011, HG nr.802/2011, OUG nr.52/2011 și HG nr.912/2011)
 - modificarea cadrului instituțional de cooperare dintre fiecare autoritate de management pe de o parte, și ANRMAR și UCVAP pe de altă parte (prin amendarea celor 7 protocoale trilaterale existente)
 - întărirea capacității instituționale a ANRMAR și UCVAP, prin sporirea numărului de personal și prin instruirea corespunzătoare a acestuia.
- Implementarea recomandărilor studiului independent realizat la solicitarea DG Regio privind sistemul de achiziții publice în România, prin crea unui Grup de lucru interinstituțional coordonat de către MAEur (proces demarat în aprilie 2012).

- Identificarea unor măsuri eficiente de prevenire și combatere a conflictului de interese pe segmentul de achiziții publice stabilindu-se în acest sens o relaționare cu instituțiile care au atribuții pe acest palier, respectiv Agenția Națională de Integritate (ANI), Oficiul Național pentru Registrul Comerțului (ANRC) și Departamentul de Luptă Anti-Fraudă (DLAF). Măsurile identificate au vizat atât modificarea unor proceduri la nivelul verificării cererilor de rambursare, diseminarea informațiilor privind conflictul de interese, precum și consultarea cu instituții financiare internaționale pentru identificarea unor măsuri optime, aplicabile în context românesc.
- Standardizarea documentațiilor de atribuire și a contractelor de achiziție în anumite domenii cheie:
 - Pentru sectorul mediu documentațiile de atribuire standardizate pentru domeniile apă și deșeuri au fost aprobate prin Ordin comun MMP/ANRMAP (nr. 2266/335 din 6 iunie 2012).
 - Pentru sectorul transporturi documentațiile de atribuire standardizate pentru autostrăzi și drumuri naționale, care utilizează condițiile contractuale FIDIC (Carte roșie și Carte galbenă) au fost aprobate prin Ordin ANRMAP 138/2012 din 09/04/2012 (publicat în Monitorul Oficial nr. 324 din 14/05/2012).
 - Alte domenii prioritare identificate pentru standardizare: servicii de evaluare a proiectelor, servicii de elaborare proiecte, servicii de instruire, servicii de reabilitare clădiri, servicii de consultanță pentru strategii de reformă a administrației publice, elaborare și furnizare de sisteme informatice și de comunicații integrate.

Capacitatea și responsabilitatea beneficiarilor

Capacitatea instituțională limitată a unor beneficiari de a administra contractele de lucrări/servicii din cadrul proiectelor, coroborată cu calitatea slabă a serviciilor de asistență tehnică pentru managementul proiectelor majore (cazul POS Mediu, POS Transport), a condus la implementarea necorespunzătoare a proiectelor și la întârzieri și la decalaje majore în lansarea contractelor complementare (supervizare/lucrări). Pentru a remedia această situație, autoritățile de management au acordat sprijin beneficiarilor în vederea îmbunătățirii calității documentației, prin inserarea în planul financiar al proiectelor de linii bugetare pentru asistență externă și management de proiect profesionist, inclusiv în ceea ce privește asistența juridică în scopul întăririi capacității de monitorizare a implementării proiectelor.

În procesele de contractare a diferitelor componente ale proiectelor au existat puncte de vedere divergente ale ANRMAP, CNSC și Curtea de Apel privind deciziile autorităților contractante referitoare la procedurile de achiziție publică. Au existat situații în care procedurile de achiziție publică au fost derulate necorespunzător de către beneficiari, fapt materializat în corecții financiare și înregistrarea de întârzieri. Sumele provenite din corecții au fost redistribuite către alte proiecte, aflate pe lista de rezervă a portofoliului PO.

Apariția unor evenimente neprevăzute în implementarea proiectelor, în special în realizarea lucrărilor, a cauzat întârzieri și costuri suplimentare. Situația s-a remediat prin acoperirea din bugetul proiectelor a cheltuielilor neprevăzute, fără a atrage după sine și creșterea valorii totale a acestuia.

În cazul POS DRU, pentru situațiile în care valorile preconizate a indicatorilor din contracte nu au fost atinse, s-a luat măsura diminuării proporționale a finanțării, iar economiile rezultate au fost orientate pentru noi cereri de propuneri de proiecte.

Capacitatea financiară scăzută a beneficiarilor din categoria microîntreprinderilor a făcut să fie reziliat un număr important de contracte încheiate în cadrul POR DMI 4.3 - *Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor*. Principalul motiv pentru care beneficiarii au renunțat la finanțare a fost reprezentat de dificultățile întâmpinate în asigurarea sumelor necesare acoperirii cheltuielilor neeligibile ale proiectului, precum și a contribuției proprii la cheltuielile eligibile. Cauza principală care a generat această situație a reprezentat-o înăsprirea condițiilor de creditare de pe piața financiară. În aceste condiții, prin Hotărârea Comitetului de Monitorizare nr. 55/20.05.2010 s-a aprobat eliminarea contribuției proprii a beneficiarilor la cheltuielile eligibile aferente cererilor de finanțare depuse pentru domeniul dedicat sprijinirii dezvoltării microîntreprinderilor, astfel încât valoarea maximă a finanțării acordate pentru cheltuielile eligibile să fie de 100%.

Capacitatea administrativă a structurilor responsabile de implementarea Programelor Operaționale

În condițiile măsurilor de austeritate adoptate în contextul crizei economico-financiare, capacitatea de funcționare a structurilor implicate în managementul programelor operaționale a fost sensibil afectată mai ales de fluctuația însemnată de personal generate de diminuarea cu 25% a drepturilor salariale și de restricțiile legislative privind ocuparea posturilor vacante din sistem. În plus, existența unor diferențe de venituri salariale între structurile care gestionează instrumentele structurale (AM/OI) s-a reflectat direct proportional și în performanțe instituțională.

Concomitent cu fenomenul de migrare a personalului calificat către mediul privat, în contextul presiunilor și riscurilor determinate de evoluțiile economice, au fost adoptate în ultimii ani acte normative care au avut ca efect limitarea drastică a ocupării prin concurs sau examen a posturilor vacante din cadrul autorităților și instituțiilor publice. Se pot enumera în acest sens: OUG nr. 223/2008, OUG nr. 34/2009 și OUG nr. 109/2010 (prin acesta din urmă, măsura blocării majorității posturilor se menține până la 31 decembrie 2011).

Ca o măsură de diminuare a efectelor acestor măsuri, prin OUG nr. 32/2010 s-a prevăzut, în contextul restricțiilor sus-menționate, ocuparea cu prioritate a posturilor vacante din cadrul structurilor care au ca obiect de activitate gestionarea asistenței financiare comunitare acordate României. Astfel, având în vedere situația existentă la nivelul structurilor de gestionare a instrumentelor structurale cu privire la gradul de ocupare efectivă cu personal, este necesară angajarea suplimentară de personal, de preferință prin modalități care să nu greveze cheltuielile de personal ale instituțiilor publice. În acest sens, în perioada analizată s-a urmărit în permanent identificarea unor noi modalități de angajare suplimentară de personal, cum ar fi utilizarea procedurii de achiziție de servicii și posibilitatea completării legislației pentru cooptarea, pe perioadă determinată, de personal cu atribuții în managementul de program, respectiv managementul de proiect.

Bariere legislative

În cazul POS Mediu, apariția HG nr.971/2011 pentru modificarea și completarea HG nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România și a actelor de implementare subsecvente (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 2387/2011 pentru modificarea Ordinului MMDD nr. 1.964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România) care reglementau modificarea limitelor ariilor protejate, în conformitate cu normele europene), a condus la întârzierea procesului de evaluare a proiectelor depuse, în special în cadrul AP 4, ca urmare a necesității refacerii multora dintre aplicațiile de finanțare și reevaluării acestora.

O problemă importantă intervenită pe parcursul anului 2011 în implementarea proiectelor din cadrul POS Mediu, a fost reprezentată de eliminarea subvențiilor acordate de la bugetul de stat pentru sectorul de termoficare conform OUG nr. 69/2011 (OUG 69/2011 pentru modificarea OG 36/2006 privind instituirea preturilor locale de referință pentru energia termică furnizată populației prin sisteme centralizate⁹. În aceste condiții, au fost solicitate beneficiarilor garanții suplimentare care să asigure sustenabilitatea proiectelor. Astfel, proiectele au fost aprobate numai după asumarea de către consiliile locale a tuturor obligațiilor financiare care ar putea rezulta în urma eliminării subvențiilor acordate de la bugetul de stat.

În cazul POS CCE, Autoritatea de Management și beneficiarii au întâmpinat o serie de dificultăți legate de legislațiile sectoriale specifice, cum ar fi lipsa normelor de aplicare a Legii nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie, ceea ce a condus la blocarea, pentru o durată de cca. 2 ani, a investițiilor în proiectele din acest domeniu. Majoritatea aspectelor legislative sectoriale sesizate ca problematice de către autoritățile de management au fost amendate sau se află în curs de modificare în vederea soluționării deficiențelor constatate pe parcursul implementării. Această situație o regăsim și în cazul OUG nr. 88/2011 privind modificarea și completarea legii sus-amintite.

Neconcordanțele legislative între prevederile OUG 34/2006 și clauzele contractuale FIDIC, au generat dificultăți în autorizarea sumelor provenite din fonduri UE, concomitent cu respectarea legislației naționale privind achizițiile publice.

Dificultăți determinate de contextul macroeconomic

Deprecierea accentuată a monedei naționale în raport cu euro prin creșterea ratei de schimb leu/euro cu 26,9 % în anul 2009 față de 2007 (depreciere care s-a menținut relativ la același nivel mediu anual și în următorii ani până în 2012) a creat un cadru favorabil manifestării anumitor dificultăți financiare la nivelul furnizorilor de bunuri și prestatorilor de servicii și lucrări, ca urmare a obligativității încadrării în oferta financiară de la momentul atribuirii acestor contracte.

Efectul deprecierei monedei naționale în raport cu euro a fost accentuat de creșterea cu 5 procente a taxei pe valoare adăugată (TVA), de la 19% la 24% cu începere din luna iulie 2010, ceea ce a condus la o serie de scumpiri ale bunurilor și serviciilor care intră în structura contractelor de lucrări pentru proiectele de investiții de infrastructură de mediu.

Evoluțiile negative din cadrul macroeconomic au condus la restrângerea și scumpirea creditării, cu consecințe imediate asupra accesului la finanțare al agenților economici implicați în contractele angajate pentru lucrări de investiții, în contextul înăsprii condițiilor în ceea ce privește analiza de bancabilitate a proiectelor .

Având în vedere nivelul absorbției la sfârșitul anului 2010, precum și numeroasele probleme prezentate mai sus, la solicitarea Comisiei Europene privind necesitatea imperativă de a identifica și pune în aplicare un set de măsuri decisive care să declanșeze un adevărat „salt de absorbție”, ACIS împreună cu celelalte instituții implicate în managementul fondurilor structurale și de coeziune, a elaborat în aprilie 2011 „Planul de Măsuri Prioritare pentru consolidarea capacității de absorbție a Fondurilor Structurale și de Coeziune” (PMP). Acesta a fost structurat pe următoarele direcții principale de acțiune ce aveau drept scop soluționarea diverselor probleme identificate ca urmare a analizei riguroase a problemelor care au generat nivelul scăzut al absorbției întreprinse și care să răspundă în mare parte problemelor sesizate mai sus:

1. Managementul ciclului de proiect de către structurile responsabile de implementarea Programelor Operaționale
2. Aspecte financiare privind gestionarea Programelor Operaționale și a proiectelor
3. Procedurile de achiziție publică și contractele de achiziție
4. Abordarea activităților de control și audit
5. Influența instituțiilor și procedurilor externe sistemului de gestionare a instrumentelor structurale asupra procesului de evaluare, contractare și implementare a proiectelor
6. Asigurarea unei capacități administrative adecvate a structurilor responsabile de implementarea Programelor Operaționale
7. Capacitatea și responsabilitatea beneficiarilor

Deși PMP, aprobat de Guvern, în aprilie 2011, a prevăzut ținte ambițioase în vederea accelerării semnificative a absorbției și implicit a evitării dezangajării automate a fondurilor pentru 2012 și 2013, la nivelul fiecărui PO, problemele care au persistat în sistemul de implementare a acestora au făcut ca acest deziderat să poată fi atins, doar parțial. Marea majoritate a măsurilor au fost implementate, dar au existat alți factori specifici, ce au interferat și au afectat în mod negativ absorbția.

În prezent, autoritățile române elaborează un nou plan de dezvoltare a capacității administrative în domeniul gestionării fondurilor europene prin care să fie abordate acele probleme structurale din administrație care au determinat ca, în ciuda rezultatelor punctuale obținute prin implementarea măsurilor din PMP, acesta să nu își atingă scopul.

3.2 Schimbări semnificative la nivelul politicilor naționale relevante

Evoluțiile care au avut loc la nivelul politicilor naționale, în cea mai mare parte, nu au avut impact direct asupra strategiei aprobate prin CSNR.

Un aspect notabil îl reprezintă introducerea barierelor legislative care au limitat drastic ocuparea prin concurs sau examen a posturilor vacante din cadrul autorităților și instituțiilor publice, ceea ce a afectat deopotrivă capacitatea administrativă de gestionare și implementare a IS și, în cazul beneficiarilor autorități publice locale, sustenibilitatea proiectelor (ex. POR - instituțiile publice nu pot angaja personalul necesar autorizării și implicit funcționării infrastructurii sociale realizată prin proiecte finanțate IS).

Modificări semnificative au avut loc și în domeniul achizițiilor publice prin introducerea Autorității Naționale de Reglementare și Monitorizare a Achizițiilor Publice (ANRMAP) și a Unității pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice (UCVAP) din cadrul MFP în sistemul de management și control al fondurilor structurale și de coeziune.

3.3 Contribuția programelor operaționale la aplicarea Planului European de Redresare Economică

Dificultățile întâmpinate de beneficiarii proiectelor în asigurarea cofinanțării, precum și volumul insuficient de resurse disponibile la nivel național, au determinat autoritățile române să inițieze procedura de accesare a unor fonduri suplimentare de la CE (așa numita procedură de top-up), începând cu luna noiembrie 2011. Punerea în aplicare a acestui mecanism a fost necesară pentru toate Programele Operaționale, în scopul reducerii impactului negativ al actualei crize economice și financiare la nivelul proiectelor aflate în implementare.

Pentru a lărgi aria de finanțare a PO spre eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile, AMPOR a inițiat introducerea în cadrul Axei Prioritare 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, a unui nou domeniu, respectiv DMI 1.2. „Sprijin pentru măsuri privind eficiența energetică a clădirilor rezidențiale”.

Ca răspuns la accesarea dificilă a creditelor de către IMM, România a decis să utilizeze inițiativa JEREMIE alocând, în acest sens, suma de 100 de milioane Euro, finanțare FEDR prin POS CCE. În ceea ce privește facilitatea de garantare, până la 30 iunie 2012 au fost selectați trei intermediari financiari. La sfârșitul anului 2011, portofoliul facilității de garantare ajunsese la 142 de credite cu o valoare totală de 11,66 milioane euro, de care beneficiaseră un număr de 115 IMM-uri, din care 49 micro-întreprinderi.

În vederea accelerării implementării programelor operaționale au fost luate o serie de măsuri precum: simplificarea procedurilor de lucru, simplificarea ghidurilor solicitantului și a documentației solicitate beneficiarilor, simplificarea prevederilor Contractelor de Finanțare, organizarea de seminarii și întâlniri de lucru în vederea întăririi capacității beneficiarilor, dar și a OI, încheierea unor contracte de asistență tehnică pentru sprijinirea AM/OI.

Detalii privind contribuția Programelor Operaționale la aplicarea PERE se regăsesc în Anexa IV.

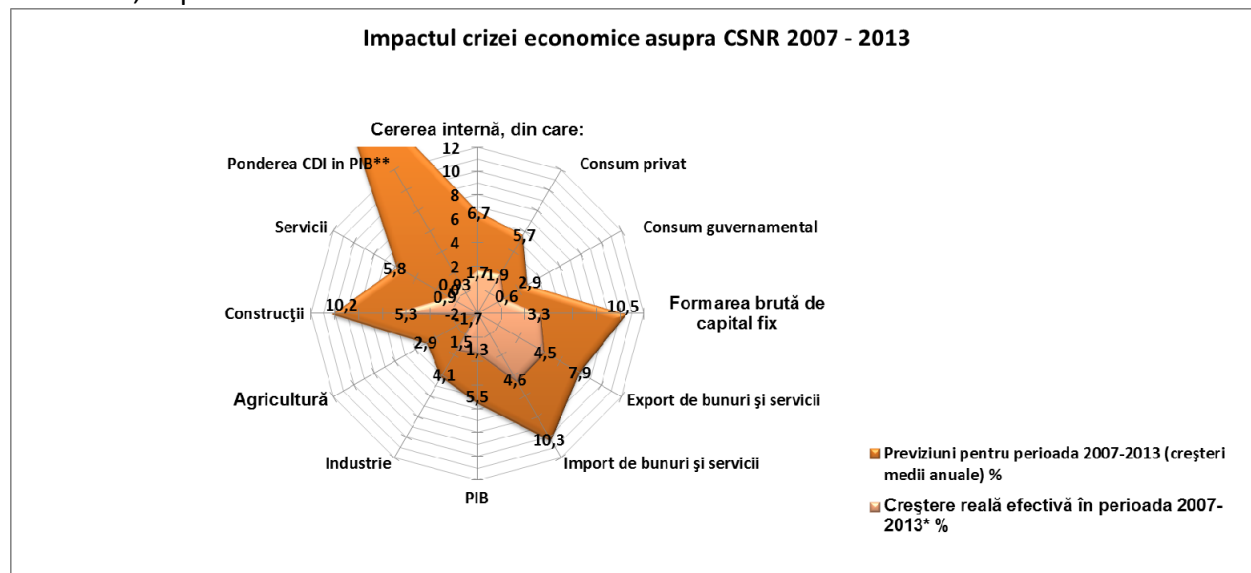
3.4 Contribuția programelor operaționale la diminuarea efectelor crizei economice și susținerea stabilității financiare

CSNR 2007 – 2013 susținut exclusiv din Fondurile Structurale și de Coeziune și cofinanțarea națională aferentă, a fost elaborat în anul 2006, constituind strategia globală de utilizare a acestor fonduri în România. CSNR se implementează prin programele operaționale din cadrul Obiectivelor “Convergență” și “Cooperare Teritorială Europeană”.

Obiectivul fundamental prevăzut prin CSNR, pentru perioada 2007 – 2013 a vizat „*reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale Uniunii Europene prin generarea unei creșteri suplimentare de 15-20% a PIB până în anul 2015*”. La stabilirea țintelor concrete pentru fiecare program operațional s-au luat în considerare rate de creștere economică estimate pe baza evoluțiilor pozitive înregistrate în perioada de preaderare, interpretate într-o manieră dovedită ulterior exagerat de optimistă.

Perioada 2007 – 2012 s-a caracterizat prin trei intervale distincte cu primii doi ani încadrați în previziunile incluse în CSNR, cu următorii doi ani caracterizați printr-o recesiune profundă și, în sfârșit, ultimii doi ani care arată o ușoară redresare economică, insuficientă însă pentru a marca o tendință de creștere și, implicit, de îmbunătățire a climatului socio-economic.

În figura de mai jos este reprezentată sintetic, diferența dintre estimările principalilor indicatori macroeconomici incluși în CSNR și respectiv, valorile reale înregistrate pentru același set de indicatori, în perioada 2007 – 2013.

Criza economică profundă declanșată începând cu anul 2008, cu influențe negative pregnante asupra mediului de afaceri din România și exercitând o presiune majoră asupra bugetului public, a condus la diminuarea drastică a resurselor pentru investiții atât din partea investitorilor privați cât și din partea autorităților publice.

Reducerea severă a posibilităților de creditare, diminuarea încrederii consumatorilor, a consumului și investițiilor și, implicit, a activităților economice au generat o scădere drastică a veniturilor bugetare corelată cu o finanțare a cheltuielilor bugetare din ce în ce mai dificil de asigurat, situație care a condus la o micșorare a câștigurilor salariale și o creștere a șomajului.

Plecând de la situația economică, aflată pe o pantă accentuat negativă, dar și în concordanță cu prevederile PERE, Guvernul României a implementat începând cu anul 2009 o serie de măsuri prioritare de ordin legislativ, financiar-bugetar și procedural, având drept obiectiv limitarea efectelor crizei și pregătirea condițiilor pentru relansarea economiei.

În acest context economic nefavorabil, creșterea absorbției IS reprezintă pentru România un obiectiv natural asumat și prin PNR 2011 – 2013 care poate contribui la atenuarea efectelor negative ale crizei și stoparea declinului socio-economic. Una dintre măsurile centrale ale pachetului de măsuri anti-criză a vizat perfecționarea mecanismului de absorbție a fondurilor. Participarea la eforturile anti-criză a intervențiilor finanțate prin programele operaționale nu a necesitat modificări la nivelul priorităților sau obiectivelor stabilite în procesul de programare, acestea corespunzând nevoilor de orientare a investițiilor inclusiv în condițiile crizei economice.

Prin CSNR, s-a stabilit orientarea instrumentelor structurale alocate României, în proporție de cca. 60%, spre dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene, 15% pentru promovarea competitivității economiei pe termen lung și 20% pentru investiții în dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România, acoperind astfel sfera domeniilor de investiții prin promovarea cărora politica de coeziune contribuie la combaterea crizei.

În contextul punerii în aplicare a măsurilor anti-criză cu sprijinul instrumentelor structurale, au fost întreprinse acțiuni care să asigure o accesibilitate cât mai extinsă a acestor fonduri pentru mediul de afaceri, atât prin finanțarea investițiilor productive în strânsă corelare cu utilizarea mai eficientă a resurselor umane, cât și prin promovarea instrumentelor inovative de finanțare, cum ar fi JEREMIE (în cadrul POS CCE), în măsură să contribuie la stimularea intermediarilor financiari (ex. bănci, fonduri de capital de risc) să finanțeze mai substanțial sectorul IMM, ca urmare a împărțirii riscurilor de creditare sau garantare cu fondul JEREMIE. Evoluțiile înregistrate de la lansare, arată trendul pozitiv al operațiunii. Astfel, la sfârșitul trim. I, numărul de credite era 271 cu o valoare totală de 19,26 mil. euro, la sfârșitul trim. II, numărul de credite era 480 cu o valoare totală de 43,5 mil. euro, iar în luna decembrie 2012 estimarea este de cca 1.000 de credite și aproape 100 mil. euro valoarea creditelor acordate.

Totodată, utilizarea fondurilor europene puse la dispoziția antreprenoriatului român, prin intermediul **POS CCE**, constituie o modalitate concretă de compensare a efectelor negative ale crizei și ale măsurilor de austeritate, infuzia de resurse financiare pentru investiții asigurată prin program, în domenii foarte diverse – de la sectorul direct productiv la CDI și de la TIC la sectorul energetic – reprezentând oportunități care pot contracara efectele crizei contribuind la redresarea economică.

Un aport major la creșterea fondurilor alocate cercetării este reprezentat și de aprobarea finanțării de către CE în septembrie 2012, în cadrul **POS CCE** a proiectului “Extreme Light Infrastructure – Nuclear Physics” care va fi localizat pe platforma de cercetare de la Măgurele (lângă București). Finanțarea europeană totală se ridică la 280 milioane Euro din care 180

milioane Euro vor fi alocați prin POS CCE 2007 – 2013. În prima etapă vor fi realizate clădirea, partea de laser și, parțial, partea de fascicol gamma, urmând ca dezvoltarea ulterioară să fie finanțată de cele 100 milioane euro, ce pot fi puse la dispoziție prin intermediul bugetului POS CCE pentru perioada de programare 2014-2020. Potrivit opiniei specialiștilor, proiectul de la Măgurele este mai mult decât un laser propriu-zis, este o infrastructură de cercetare complexă, care se va înscrie în lista marilor laboratoare ale lumii și va avea impact major atât din punctul de vedere al cercetării generale și a celei aplicative, cât și din punctul de vedere al percepției și recunoașterii internaționale privitor la resursele și capacitățile interne în domeniu ale României.

Un alt bun exemplu care ilustrează contribuția pozitivă a PO la combaterea efectelor crizei economice sunt cele trei scheme de ajutor de stat lansate în cadrul **POS DRU**, menite să vină în întâmpinarea nevoilor stringente ale pieței muncii (o schemă pentru formare profesională, o schemă pentru ocupare și o schemă de minimis), ai căror beneficiari sunt întreprinderile ce solicită finanțare pentru calificarea/recalificarea sau specializarea angajaților, pentru a angaja persoane dezavantajate (inclusiv persoane cu dizabilități), pentru a dezvolta programe de mentorat sau pentru a implementa măsuri pentru sănătatea și siguranța la locul de muncă.

POR contribuie, de asemenea, la diminuarea efectelor crizei economice prin creșterea numărului locurilor de muncă create în cadrul proiectelor implementate. Astfel, în ceea ce privește indicatorul de program crearea de noi locuri de muncă, dacă prin proiectele finalizate s-au creat 1.647 locuri de muncă, reprezentând 11% din ținta propusă pentru perioada 2007-2013, prin contractatele de finanțare încheiate cu beneficiarii, se estimează că vor fi create minimum 15.000 locuri de muncă (conform proiectelor contractate până la 30 iunie 2012, se vor realiza 17.694).

Date fiind dimensiunea și complexitatea proiectelor majore și nemajore finanțate prin **POS Mediu**, se poate conchide că una din principalele externalități asupra mediului economic și de afaceri o constituie crearea unui număr important de locuri de muncă, atât în perioada de realizare efectivă a investițiilor respective, dar și ulterior, în perioada de operare a obiectivelor de investiții create. Aceste investiții în infrastructura de mediu vor fi în măsură să producă și un efect de antrenare pe orizontală, prin crearea de locuri de muncă în domenii complementare sau conexe, contribuind astfel la dezvoltarea economică locală și regională.

Totodată, luând în considerare domeniile prioritare care fac obiectul proiectelor de investiții în infrastructura de mediu, se anticipează că acestea vor avea un impact major asupra îmbunătățirii condițiilor de locuire, a sănătății populației, efecte ce se vor oglindi într-o calitate superioară a vieții populației, cu impact asupra dezvoltării sociale. În plus, prin investițiile finanțate, POS Mediu degrevează bugetul public, întrucât în conformitate cu obligațiile asumate prin Tratatul de aderare, România are obligația de a construi o infrastructură adecvată în ceea ce privește distribuția apei potabile, colectarea și tratarea apelor uzate și managementul integrat al deșeurilor pentru toate localitățile cu mai mult de 2.000 de locuitori până în anul 2018.

Numărul total de locuri de muncă ce se anticipează⁵⁰ a fi create în cadrul **POS Mediu** este de 17.811 locuri de muncă în perioada de implementare a proiectelor și, cel puțin 5.425 locuri de muncă în perioada de operare.

⁵⁰ Întrucât acest indicator nu poate fi obținut în cazul POS Mediu din SMIS statistica menționată s-a obținut din analiza cererilor de finanțare ale proiectelor aprobate la finanțare.

Prin strategia aprobată pentru **POS T**, investițiile aflate în curs de realizare precum și cele planificate, vor contribui la modernizarea autostrăzilor, drumurilor și căilor ferate, a transportului fluvial și aerian, asigurând o infrastructură de transport echilibrată, la standarde europene. În acest mod, va crește accesibilitatea, se vor îmbunătăți calitatea, eficiența și viteza serviciilor de transport, se va reduce timpul de călătorie și va crește volumul traficului de marfă și pasageri printr-un acces mai facil la piețele mari de desfacere, în condiții de protecție a mediului și de diminuare a consumului specific de resurse.

Prin proiectele contractate (84 de contracte de finanțare semnate la 30 iunie 2012 din care 17 aflate în curs de execuție), POS T contribuie nu numai la construcția/reabilitarea infrastructurii de transport, degrevând astfel bugetul public dar generează, efecte pozitive, de antrenare, pe orizontală prin crearea sau/și menținerea de locuri de muncă în sectorul construcțiilor grav afectat de criza economică prin restrângerea chiar înghețarea creditării pentru sectorul rezidențial și cel industrial.

Întrucât **PO DCA** este un instrument de susținere a activităților autorităților/instituțiilor administrației publice centrale și locale, fondurile alocate au contribuit la asigurarea necesarului de finanțare a administrațiilor publice, reducând astfel presiunea asupra bugetelor acestora și facilitând redirectionarea unor sume către activitățile de investiții, în conformitate cu strategia de combatere a efectelor situației economice internaționale a Guvernului României, finanțate prin intermediul altor programe operaționale sau de la bugetul de stat.

4. COOPERAREA TERITORIALĂ EUROPEANĂ ÎN ROMÂNIA

În perioada 2007-2013, România beneficiază de fonduri comunitare nerambursabile alocate în cadrul obiectivului Cooperare Teritorială Europeană, prin intermediul a 11 programe operaționale pentru care Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului are calitatea de Autoritate (Comună) de Management/Autoritate Națională.

Specificul Programelor de Cooperare Teritorială Europeană presupune cooperarea regiunilor din România cu regiuni din statele vecine (în cadrul cooperării transfrontaliere), cu regiunile dintr-un anumit spațiu geografic (în cadrul cooperării transnaționale), precum și cu regiuni din orice stat membru al UE (în cadrul cooperării inter-regionale), prin intermediul unor proiecte gestionate și administrate în comun de partenerii din statele participante.

4.1. Stadiul implementării Programelor de Cooperare Teritorială Europeană

A. Programe pentru care România, prin Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, este Autoritate de Management

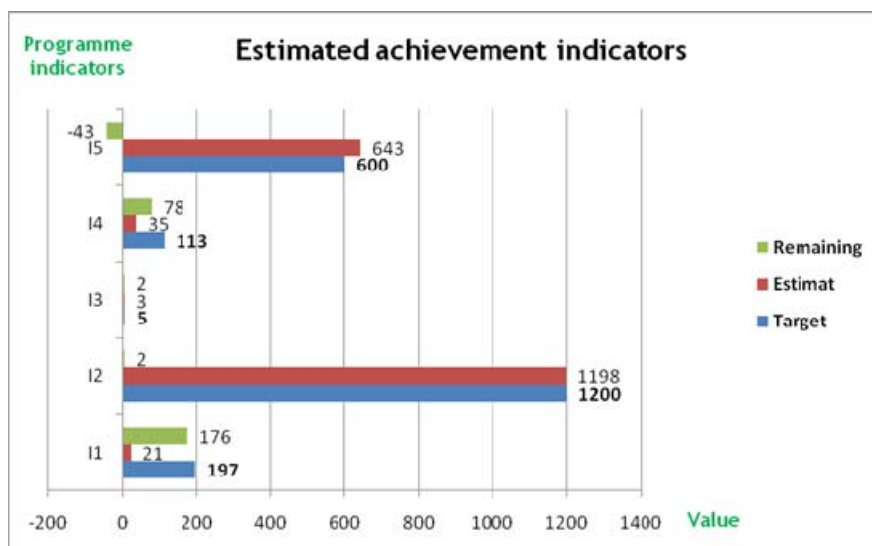
Din analiza stadiului implementării rezultă următoarea situație:

1. Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013 (finanțat din FEDR) acoperă șapte județe din România și nouă districte din Bulgaria și reprezintă primul program de cooperare transfrontalieră dintre cele două state în calitate de membre UE. Până la data de 30 iunie 2012 s-au contractat 197 mil. euro dintr-un total de 204,8 mil. euro alocați din FEDR (96,2%). Până la aceeași dată, au fost depuse 578 cereri de rambursare, în valoare de 48,7 mil. euro. Valoarea plăților către beneficiari era la data de 30 iunie 2012 de 33,4 mil. euro (reprezentând 16,33% din alocarea FEDR). Până la această dată au fost finalizate 71 de proiecte în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013, dintr-un total de 126 de proiecte contractate. Rezultatele atinse prin intermediul proiectelor finalizate au contribuit la întărirea relațiilor de cooperare dintre cele două state partenere prin: organizarea de evenimente, elaborare de studii/manuale/materiale de specialitate, workshop-uri/seminarii/evenimente culturale, editarea de materiale informative/de promovare, organizarea de schimburi de experiențe crearea de rețele transfrontaliere și parteneriate, achiziționarea de echipamente/bunuri, înființarea de centre de dezvoltare turistică/de afaceri, construcții/reabilitări de clădiri și drumuri, îmbunătățirea infrastructurii de mediu și afaceri, dezvoltarea sectorului turistic.

2. Programul de Cooperare Transfrontalieră România - Republica Serbia (finanțat din IPA și cofinanțat de statele partenere în program) acoperă trei județe din România și cinci districte din Serbia și desfășoară proiecte în cadrul a trei axe prioritare (AP 1: *Dezvoltare economică și socială*, AP 2: *Mediu și pregătirea pentru situații de urgență* și AP 3: *Promovarea activităților de tipul „people to people”*).

La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 17,1 mil euro dintr-un total de 47,8 mil. euro (ceea ce reprezintă o rată de contractare de 35,78%) La aceeași dată, valoarea rambursărilor era de 8,7 mil. euro (23,51% din alocare).

Din analiza gradului de îndeplinire a indicatorilor de rezultat (I1 - *Creșterea gradului de cooperare între serviciile publice, autorități și municipalități*; I2 - *Creșterea contactelor transfrontaliere între persoanele care locuiesc în zona graniței*; I3 - *Creșterea competitivității de ansamblu a economiei în zona de graniță*; I4 - *Îmbunătățirea calității vieții comunităților din zona de graniță*; I5 - *Creșterea populației cu calificări obținute sau îmbunătățite prin activitățile de training specifice cooperării transfrontaliere*) se estimează că până la finalul perioadei de implementare a programului, indicatorii vor fi realizați și depășiți, cu excepția indicatorului I1 care a fost supraestimat.

3. Programul Operațional Comun România - Ucraina - Republica Moldova 2007-2013 (finanțat din ENPI) acoperă opt județe în România, trei oblast-uri în Ucraina și întregul teritoriu al Republicii Moldova.

La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 42 mil. euro dintr-un total de 114 mil. euro alocați (36,88%). La aceeași dată, valoarea cheltuielilor rambursate către beneficiari era de 14,04 mil. euro (12,32% din alocare).

La data de referință, se aflau în proces de selecție/contractare 8 proiecte majore de investiții în valoare totală de 44,2 mil. euro.

4. Programul Operațional Comun „Bazinul Mării Negre 2007-2013” (finanțat ENPI) include participarea a opt state: Armenia, Bulgaria, Georgia, Grecia, Republica Moldova, România, Turcia și Ucraina. În România ariile eligibile sunt reprezentate de șase județe din regiunea Sud-Est (Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea).

La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 7 mil. euro dintr-un total de 23,9 mil. euro alocați (29,66%). Valoarea cheltuielilor rambursate era la aceeași dată era de 2,23 mil. euro (9,36% din alocare). Au fost finalizate 2 proiecte dintr-un total de 19 contracte de grant. Rezultatele atinse prin intermediul proiectelor finalizate au contribuit la întărirea relațiilor de cooperare dintre statele partenere prin: organizarea de evenimente, elaborare studii/manuale/materiale de specialitate, workshop-uri/seminarii/evenimente culturale, editarea de materiale informative/de promovare, organizarea de schimburi de experiențe crearea de rețele transfrontaliere și parteneriate.

B. Programe pentru care România, prin Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, este Autoritate Națională

1. **Programul de Cooperare Transnațională Sud-Estul Europei** are ca arie de acoperire: trei state membre cu vechime în UE (Austria, Grecia și Italia), cinci state noi membre (Bulgaria, Ungaria, România, Slovenia, Slovacia); un stat candidat (Croatia), un stat cu statut de candidat care nu a demersat încă negocierile de aderare (Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei), patru state potențial candidate (Albania, Bosnia, Muntenegru și Serbia), două state care întrețin relații speciale cu UE (Moldova și Ucraina). La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 2,2 mil euro din totalul de 3,37 mil. euro, înregistrându-se o rată de contractare a COFIN⁵¹ de 65,29%. Valoarea plăților pentru cofinanțare la aceeași dată era de 0,8 mil. euro (23,48% din valoarea totală alocată).

⁵¹ Raport între valoarea contractată și cea alocată a cofinanțării (COFIN)

2. **Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria – România** are ca arie de acoperire patru județe din România și patru județe din Ungaria. La data de 30 iunie 2012 s-a înregistrat o rată de contractare a COFIN de 76,96% (din totalul de 10,8 mil. euro). Valoarea rambursărilor COFIN la aceeași dată era de 4,92 mil. euro, rata plăților COFIN fiind de 45,53%.

3. **Programul de Cooperare Transfrontalieră ENPI Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013** acoperă două județe din Ungaria, două regiuni din Slovacia, trei județe din România și trei regiuni din Ucraina. La data de 30 iunie 2012 s-a înregistrat o rată de contractare a COFIN de 31,01% (din totalul de 147 mii euro), în timp ce rata plăților COFIN era de 2%.

4. **Programul pentru Rețeaua de dezvoltare urbană URBACT II** acoperă întreg teritoriul UE (27 State Membre), două state partenere cu statut special (Norvegia și Elveția), statele candidate pentru aderarea la UE vor fi considerate partenere în funcție de interesul exprimat (Statele IPA, cu finanțare IPA) și alte state vecine UE (cu finanțare proprie) care își exprimă oficial interesul de a participa în program. La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 125 mii euro din totalul de 169 mii euro înregistrând astfel o rată de contractare a COFIN de 74,45%, în timp ce rata plăților COFIN era de 5,27%.

5. **Programul de Cooperare Interregională INTERREG IV C** acoperă întreg teritoriul UE (27 State Membre) și două state partenere cu statut special (Norvegia și Elveția).

În cadrul programului, din totalul de 14 proiecte finalizate în care au participat beneficiari români, s-au generat 31 de studii/analize/planuri de acțiuni relevante pentru politicile publice românești, din care 5 în domeniul transport, 1 în domeniul protecției mediului, 1 în domeniul comunicații și tehnologia informației, 1 în turism și cultură, 2 în administrație și bună guvernare, 5 în dezvoltare rurală și agricultură, 9 în ocupare și incluziune socială și 7 în dezvoltare regională.

La data de 30 iunie 2012 s-a realizat contractarea a 0,989 mil euro din totalul de 1,336 mil euro înregistrând astfel o rată de contractare a COFIN de 74%, în timp ce rata plăților COFIN era de 15%.

6. **Programul de Cooperare Interregională INTERACT 2007-2013** contribuie la creșterea eficienței programelor și proiectelor de cooperare teritorială, finanțate din FEDR, ENPI și IPA, desfășurate în perioada de programare 2007-2013. Suportul acordat constă în susținerea de activități, seminarii, rețele de lucru și evenimente în scopul sprijinirii și instruirii persoanelor implicate în derularea proiectelor, acoperindu-se arii tematice precum programare, legislație, management, monitorizare, implementare, financiar, reglementări europene, comunicare, orientare strategică și dezvoltare de politici.

7. **Programul ESPON 2013 – Rețeaua europeană de observare a dezvoltării și coeziunii teritoriale** presupune colaborarea dintre toate statele membre UE și alte patru state partenere: Norvegia, Elveția, Islanda și Liechtenstein în scopul cercetării teritoriului european.

Programul beneficiază de un buget de 43,32 mil. euro și contribuie la formularea politicilor care vizează coeziunea și dezvoltarea armonioasă a teritoriului european prin furnizarea de informații, statistici, analize și scenarii comparabile privind dinamica teritoriului, prin evidențierea capitalului teritoriului și potențialului de dezvoltare a regiunilor și teritoriilor de dimensiuni mai mari contribuind astfel la creșterea competitivității, intensificarea cooperării teritoriale și dezvoltarea durabilă și echilibrată a teritoriului european.

În urma participării României la Programul ESPON 2013 au fost depuse 41 de proiecte cu parteneri români dintre care 12 au fost selectate pentru finanțare, valoarea totală a finanțării acestora fiind de 0,8 mil. euro (din care 0,6 mil. euro au fost rambursați până la 30 iunie 2012).

4.2. Dificultăți și "Lecții învățate" în implementarea Programelor de Cooperare Teritorială Europeană

În ansamblul programelor de Cooperare Teritorială Europeană, date fiind caracteristicile și complexitatea acestora, au fost întâmpinate o serie de **dificultăți** dintre care se pot menționa următoarele:

- Procesul îndelungat de negociere a documentelor specifice programului de cooperare teritorială între statele participante care a dus la întârzierea semnificativă a lansării implementării proiectelor;
- Obținerea cu dificultate a consensului între statele participante la implementarea programelor finanțate din ENPI și IPA;
- Diferențele legislative dintre țările participante în cadrul programelor care au îngreunat procesul de implementare a proiectelor și de aprobare a cheltuielilor solicitate la rambursare (ex. achizițiile publice, reguli de eligibilitate);
- Absența unei abordări unitare privind utilizarea cursurilor de schimb valutare înregistrate din momentul efectuării cheltuielilor în cadrul proiectului de către parteneri din diferite state, până în momentul certificării acestora de către Autoritatea de Certificare și Plată;
- Capacitatea administrativă limitată a autorităților publice locale privind identificarea și pregătirea proiectelor și, ulterior contractării, pregătirea dosarelor necesare depunerii cererilor de finanțare;
- Lipsa capacității de cofinanțare a unora dintre partenerii români, autorități publice centrale și locale, în cazul proiectelor majore de investiție;
- Complexitatea situației geopolitice care, dată fiind participarea unui număr mare de țări, dezvăluie conflictele mai puțin cunoscute între diferite state;
- Complexitatea procesului de aplicare a regulilor ENPI CBC;
- Bariere de comunicare, lipsa de experiență a persoanelor implicate în pregătirea propunerilor și implementarea proiectelor, înțelegere insuficientă a noilor abordări/reguli de parteneriat;
- Lipsa unei strategii comprehensive a bazinului Mării Negre care afectează orientarea resurselor financiare spre rezolvarea unor probleme stringente.
- Întârzierea transmiterii documentelor Programului de Cooperare Transfrontalieră România - Republica Serbia către CE și implicit a primirii pre-finanțării datorită nedefinirii la timp a documentelor de raportare de către Republica Serbia. Este de menționat că, până la data elaborării prezentului raport (decembrie 2012), Republica Serbia nu a semnat Acordul Financiar cu CE pentru alocările IPA aferente 2012-2013 ceea ce are ca rezultat întârzierea semnării contractelor de finanțare aferente proiectelor ce urmează a fi acoperite din aceste alocări.

Principalele **lecții învățate** în actuala perioadă de implementare a Programelor CTE sunt:

- Necesitatea simplificării și armonizării procedurilor în vederea eliminării poverii administrative și birocrăției atât din perspectiva beneficiarilor de proiecte, cât și a organismelor implicate în gestionarea programelor CTE.
- Necesitatea acordării de sprijin beneficiarilor în pregătirea unor proiecte mature, precum și în elaborarea documentației de implementare.
- Necesitatea dezvoltării unui sistem informatic de management al informațiilor fiabil și accesibil, care să asigure depunerea, evaluarea, selecția, aprobarea și monitorizarea electronică a proiectelor, precum și controlul, verificarea, validarea, autorizarea și certificarea electronică a cheltuielilor aferente acestora.

4.3. Pregătirea perioadei de programare 2014-2020

În luna iunie 2012, Guvernul a aprobat un Memorandum cu tema „*Aprobarea acțiunilor și documentelor privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020*”, prin care au fost stabilite: organizarea și funcționarea cadrului partenerial pentru programarea fondurilor europene 2014-2020, constituirea Comitetului Interinstituțional pentru elaborarea Acordului de Parteneriat (CIAP) și a unor comitete consultative subsecvente, printre care și Comitetul Consultativ pentru Coeziune Teritorială (CCCT). În cadrul acestui comitet consultativ funcționează Grupului de Lucru CTE care are rolul de a analiza și sintetiza toate elementele de context administrativ, legislativ și economic care pot influența elaborarea viitoarelor programe CTE, precum și de a face propuneri concrete privind participarea României la cooperarea teritorială europeană.

Totodată Guvernul a aprobat în data de 18 iulie 2012 un Memorandum *privind poziția preliminară referitoare la prioritățile României în cadrul negocierilor privind programele de cooperare teritorială europeană 2014 – 2020*, care propune, printre altele, solicitarea unor alocări suplimentare pentru programele CTE 2014-2020 și păstrarea la nivelul Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului a atribuțiilor de Autoritate de Management/Autoritate Comună de Management pentru programe CTE și în perioada de programare 2014-2020.

În data de 5 septembrie 2012 a fost transmisă Comisiei Europene o scrisoare referitoare la perspectiva României cu privire la viitoarele programe CTE finanțate prin Instrumentul European de Vecinătate (ENI).

În cadrul viitoarei perspective financiare multianuale 2014-2020 România acordă o importanță majoră asigurării unei finanțări adecvate pentru proiectele SUERD și de aceea susține includerea referirilor la strategii macro-regionale în viitoarele regulamente ale politicii de coeziune și în cadrul viitoarelor instrumente de acțiune externă a UE.

4.4. Contribuția programelor de cooperare teritorială europeană la Strategia Dunării

Dezvoltarea durabilă și integrată a regiunii dunărene reprezintă unul dintre obiectivele strategice ale României și altor state riverane. În viziunea României, obiectivele majore care trebuie urmărite în procesul de elaborare și implementare a Strategiei UE pentru regiunea Dunării (SUERD) sunt:

- o regiune dunăreană dinamică, competitivă și prosperă;
- crearea unor sisteme integrate de transport și monitorizare a protecției mediului;
- ape mai curate, protejarea biodiversității, combaterea poluării transfrontaliere și reducerea riscului de inundații;
- îmbunătățirea capacității administrative, stimularea schimburilor culturale și a contactelor „people-to-people”.

Subsumate acestor obiective, domeniile de acțiune prioritare sunt dezvoltarea socio-economică, conectivitatea și accesibilitatea regiunilor, protecția mediului și prevenirea riscurilor.

Deși nu au fost prevăzute finanțări dedicate SUERD, toate programele de cooperare teritorială europeană relevante cuprind axe și măsuri prioritare care au adresabilitate directă pentru domeniile de acțiune prioritare sus-menționate, fiind incluse în documentele strategice ca sursă de finanțare potențială pentru proiecte SUERD. În acest sens pot fi enumerate proiecte precum:

- Îmbunătățirea managementului integrat de coastă în regiunea Mării Negre ("Improvement of the Integrated Coastal Zone Management in the Black Sea Region") cu un buget de 0,63 mil. euro, finanțat în cadrul Programului Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2007-2013;
- "Danube water", cu un buget de 15 mil. euro, finanțat în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013,
- "Monitor II: Practical Use of Monitoring in Natural Disaster Management", cu un buget de 2,4 mil. euro, finanțat în cadrul SEE Programme,
- "Danube Parks II" (Natura 2000), cu un buget de 2 mil. euro, finanțat în cadrul Interreg IVB South East Europe Programme.

Din perspectiva CE, SUERD are o importanță cheie în Europa, iar implementarea acesteia reprezintă o reală provocare datorită nivelului complex de cooperare între 14 state (8 state membre și 6 state ne-membre UE), domenii diferite (11 arii prioritare), surse de finanțare diferite și structuri de coordonare complexe (24 Coordonatori de Arii Prioritare și 14 Puncte Naționale de Contact). În plan intern, contribuția României la elaborarea strategiei este un rezultat al colaborării dintre următoarele instituții guvernamentale: Ministerul Afacerilor Externe (care asigură coordonarea inter-instituțională, precum și reprezentarea externă a României pe acest subiect), Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, Ministerul Mediului și Pădurilor, Ministrul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Culturii și al Patrimoniului Național, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Ministerul Afacerilor Europene.

România participă la implementarea Strategiei Dunării în calitate de coordonator pentru Aria prioritară 1A împreună cu Austria, Aria prioritară 3 împreună cu Bulgaria și Aria prioritară 5 împreună cu Ungaria. Începând din iulie 2011, autoritățile centrale responsabile asigură coordonarea sectorială a celor trei domenii prioritare ale Strategiei Dunării, la nivel macro-regional împreună cu parteneri din statele riverane. Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului coordonează, din partea României, alături de Bulgaria, domeniul prioritar 3 „Promovarea Culturii, Turismului și Relațiilor Interumane” al Strategiei UE pentru Regiunea Dunării în calitate de Coordonator de arie prioritară.

4.5. Grupări Europene de Cooperare Teritorială pe teritoriul României

Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială (GECT) este o structură reglementată prin Regulamentul nr. 1082/2006 CE, creată din necesitatea de a promova cooperarea transfrontalieră, transnațională și interregională între statele membre ale Uniunii Europene, cu scopul de a consolida coeziunea economică și socială. România este unul din primele state membre UE care a adoptat cadrul legal necesar pentru aplicarea efectivă a Regulamentului nr.1082/2006, și anume OUG nr. 127/2007 privind Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială, aprobată cu modificări prin Legea nr. 52/2008.

Autoritățile publice (în principal cele de la nivel local) din România și-au manifestat interesul pentru constituirea unor astfel de structuri care beneficiază de personalitate juridică, considerându-le o oportunitate pentru eficientizarea procesului de identificare, dezvoltare și implementare a proiectelor de cooperare teritorială europeană. În tabelul de mai jos sunt prezentate inițiativele de constituire a unor Grupări Europene de Cooperare Teritorială (primate din partea autorităților din România până la data de 30 septembrie 2012), obiectivele lor, aria de cooperare, precum și stadiul aprobării acestora.

Denumire GECT	Obiectiv	Membrii GECT/ Aria de cooperare	Stadiu
UTTS Ung-Tisa-Tur-Sajo	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale	Slovacia – județe: Kosice și Presov Ungaria – județe: Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar România - județe: Satu Mare, Arad Ucraina – Regiunea Zakarpătja	Documente constitutive redactate (se așteaptă clarificări din partea Ucrainei ca stat terț, în baza legislației românești)
OLPLEV	Dezvoltarea și implementarea unui proiect de cooperare transfrontalieră pentru construirea unui pod peste Dunăre pentru a lega România și Bulgaria pe malurile Corabiei	România – județul Olt Bulgaria – District Plevna	Documentele constitutive au fost redactate (a existat intenția de a înființa această entitate dar a fost temporar abandonată)
Banat – Triplex – Confinium	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale	Ungaria, România și Serbia – județele din zonele de frontieră ale celor trei state	Documentele constitutive au fost redactate (avizarea s-a finalizat în România în iulie 2010, iar obținerea personalității juridice a avut loc în Ungaria în ianuarie 2011)
Nu a fost stabilită încă denumirea	Dezvoltarea și implementarea de proiecte majore cu finanțare europeană pentru a impulsiona navigația pe segmental dunărean comun	Ministerele de Transport din România și Bulgaria	Documentele constitutive nu au fost încă redactate (a fost inclusă o cerință în acest sens în cadrul Memorandumului din data de 5 iulie 2012 între cele două ministere)
Poarta Europa (Gate to Europe)	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale, interregionale	Ungaria – județe: Derecske, Hajduhadhaz, Nyiradony, Ujfeherto România – Valea lui Mihai, Cherechiu, Carei, Săcuieni	Aviz de notificare acordat la data de 31.03.2012
Construcția unui Viitor Comun (A Common Future)	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale	Ungaria – Medgyesbodzas, Medgyesegyhaza, Pusztaloka; România – Curtici	Aviz de notificare acordat la data de 31.07.2012
EUKN	Managementul cunoașterii cu privire la dezvoltarea teritorială	Punctele de informare din Belgia, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Germania, Luxemburg, Olanda, România, Spania, Ungaria	Aviz de notificare acordat în noiembrie 2011
Orașe Europene de Frontieră (European Border Cities)	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale	Ungaria – Nyiregyhaza, Ucraina – Beregovo, România – Satu Mare	Documentele constitutive sunt redactate (se așteaptă clarificări din partea Ucrainei ca stat terț, în baza legislației românești)
Medgidia - Silistra	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale.	România – Medgidia Bulgaria – Silistra	Proces avansat de notificare, se așteaptă decizia finală a părții bulgare
Bekes - Arad	Dezvoltarea și implementarea de proiecte de cooperare transfrontaliere, transnaționale și interregionale	Ungaria – Bekes România – Arad	Documentația de constituire a fost reluată ca urmare a solicitărilor legislative ale părții române și ca urmare a reorganizării administrației locale din Ungaria
AECT (Asociația Orașelor Ceramice din România)	Dezvoltarea de proiecte pentru susținerea industriei ceramice	Spania, Italia, Franța și România	Procedură de înființare suspendată de către membrii GECT

5. EXEMPLE DE BUNE PRACTICI

În *Anexa VI – Exemple de bune practici* sunt prezentate proiecte aprobate și aflate în curs de implementare, reprezentative pentru fiecare dintre cei patru piloni stabiliți prin Orientările Strategice pentru Coeziune.

5.1 Creștere durabilă

Ca exemple de bună practică în implementarea strategiei de dezvoltare durabilă, au fost alese trei proiecte implementate în cadrul POS Mediu, care contribuie la îmbunătățirea calității vieții pentru generațiile viitoare.

Unul dintre exemple se referă la *reabilitarea siturilor contaminate istoric*, care are ca scop reducerea impactului asupra mediului a activităților anterioare și revenirea în regim natural a zonelor respective.

Al doilea exemplu se referă la *reabilitarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare* de pe cuprinsul a patru aglomerări din județul Covasna. Prin proiect se contribuie la îmbunătățirea calității și accesului populației la infrastructura de apă și apă uzată și la stabilirea infrastructurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor specifice.

Al treilea proiect se referă la *conservarea speciilor*, în mod specific la îmbunătățirea statutului de conservare a zimbrului în Parcul Natural Vânători Neamț. Proiectul propus contribuie la îndeplinirea angajamentelor României în domeniul Acquisului Comunitar pentru conservarea naturii, constând în cunoașterea și asigurarea stării de conservare favorabilă a unei specii de interes comunitar, listată în Anexa II și Anexa IV a Directivei Habitare 92/43/CEE (specii de animale și plante de interes comunitar, care au nevoie de protecție strictă).

5.2 Creștere inteligentă

Pentru creșterea inteligentă au fost alese exemple referitoare la dezvoltarea teritorială echilibrată (Poli de creștere) și la dezvoltarea infrastructurii de cercetare - dezvoltare.

Primul exemplu este implementat prin intermediul unui proiect finanțat POR și are în vedere dezvoltarea unui pol de creștere în Iași, prin care se vizează crearea premiselor necesare pentru o dezvoltare inteligentă a zonei, prin îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educație și sociale, precum și a competitivității. Prin investițiile în turism se creează oportunități de creștere economică regională și locală, sunt create de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, inclusiv în zonele marginale ale Polului de Creștere, dezavantajate din punct de vedere economic și social.

Prin proiectul finanțat prin POS CCE, dezvoltat în sfera cercetării-dezvoltării, se urmărește *dezvoltarea capacității de cercetare a unei întreprinderi mici*, prin crearea de noi facilități de cercetare în domeniul farmaceutic, achiziționarea de instrumente și echipamente complexe de laborator. Platforma de cercetare farmaceutică avansată va reprezenta o infrastructură de C&D de vârf la nivel regional, (regiunea CENTRU) și la nivel național, permițându-i companiei beneficiare să dezvolte și să pună pe piață formulări inovatoare și medicamente generice similare cu cele ale producătorilor din Europa de Vest sau SUA.

5.3 Creștere incluzivă

Proiectul prezentat susține conceptul "mai multe și mai bune locuri de muncă", prin implementarea unor activități dedicate adaptării competențelor profesionale la exigentele și dinamica pieții muncii și la noile realități demografice europene, consilierii profesionale a elevilor care se pregătesc pentru sectorul medical general și geriatric în particular precum și activități de instruire și creștere a calitatii activității educaționale a tutorilor, viitori formatori de asistenți medicali de nivel european.

5.4 Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune

Cooperarea teritorială europeană este exemplificată prin intermediul unui proiect realizat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013. Proiectul are ca scop dezvoltarea capacității de intervenție rapidă la nivel local în caz de cutremure, prin crearea unui sistem comun de alertă și a unei rețele de comunicații. Prin sistemul de alertă, informația privind un cutremur produs în zona Vrancea va ajunge la autoritățile publice locale și la specialiștii din domeniul de intervenție în situații de urgență din zona transfrontalieră cu circa 40 de secunde înainte de sesizarea undei seismice în plan local. Astfel, pot fi aduse în stare de alertă forțele de intervenție și poate fi oprită funcționarea unor instalații cu pericol de explozie. Proiectul oferă cadrul necesar cooperării dintre factorii locali și institutele de cercetare, atât din România cât și din Bulgaria, cu scopul de a oferi servicii mai bune cetățenilor celor două țări.

6. CONCLUZII

6.1 Previiziunile privind evoluțiile socio-economice

Pentru anul 2012 se estimează o creștere redusă a **produsului intern brut**, de 0,7%, având în vedere seceta severă care a afectat semnificativ producția agricolă și, implicit, valoarea adăugată brută din acest sector, precum și absorbția redusă a fondurilor structurale, ca urmare a întreruperii unor programe. Cererea internă va reprezenta factorul principal al acestei creșterii, din care formarea brută de capital fix va înregistra un avans de 6%, în timp ce consumul final se va majora cu 0,1%. După doi ani de creșteri semnificative, exporturile de bunuri și servicii se vor reduce cu 2,4%, în timp ce importurile de bunuri și servicii vor înregistra o creștere modestă cu 0,1%.

Pe sectoare economice, se estimează ca valoarea adăugată brută din sectorul construcțiilor și serviciilor să se majoreze cu 2,04%, respectiv 1,9%, cea din industrie va înregistra o creștere modestă de doar 0,2%, în timp ce pentru agricultură se estimează o reducere semnificativă, cu 22,2%.

Evoluția produsului intern brut pe termen mediu

- modificări procentuale față de anul precedent -

	2011	2012	2013	2014	2015
Cererea internă, din care:	2,5	0,8	2,3	2,7	3,2
- Consumul privat	1,1	0,8	2,3	1,7	2,1
- Consumul guvernamental	0,2	-2,6	1,6	1,4	1,3
- Formarea brută de capital fix	7,3	6,0	3,5	5,6	6,7
Exportul de bunuri și servicii	10,3	-1,5	1,0	3,2	5,1
Importul de bunuri și servicii	10,0	0,1	2,8	4,3	5,7
PIB	2,2	0,2	1,6	2,2	2,8
Industrie	0,1	0,2	0,8	1,6	2,6
Agricultură	12,4	-22,2	8,4	1,0	1,4
Construcții	-6,4	2,0	3,1	5,2	6,1
Servicii	2,9	1,9	1,1	2,1	2,5

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Pentru perioada 2013-2015 se estimează că economia românească își va relua creșterea mai susținută, cu un ritm apropiat de potențial, fiind posibilă o creștere a produsului intern brut, în medie, cu 2,2% anual. Cererea internă se va majora cu o medie anuală estimată la 2,7%. De asemenea, formarea brută de capital fix se va accelera pe fondul îmbunătățirii finanțării proiectelor de infrastructură prioritare, cu un ritm mediu anual de 5,3%. Exporturile de bunuri și servicii vor înregistra un avans, în termeni reali, cu o medie anuală de 3,1%, iar importurile de bunuri și servicii cu 4,2%.

Creșterea economică în această perioadă va fi susținută pe latura ofertei interne, în principal, de construcții și servicii, a căror valoare adăugată brută se va majora, în medie, anual cu 4,8%, și respectiv cu 1,2%. Sectorul industrial va înregistra, de asemenea, o accelerare a dinamicii, ritmul mediu anual fiind de 1,7%. Pentru agricultură se estimează creșteri care sunt caracteristice unor perioade climatice normale pentru România, respectiv, după o majorare cu 8,4% în 2013 ca efect de bază – scăderea semnificativă în 2012 – în următorii ani creșterile nu vor depăși 1,4%, rezultând un ritm mediu anual de 3,5%.

În condițiile unei cereri interne și externe reduse, în anul 2012, exporturile și importurile de bunuri s-au diminuat cu 0,5%, respectiv cu 0,6%. Ca urmare, ponderea deficitului comercial în PIB se menține la aceeași pondere în PIB ca în anul 2011, respectiv 5,6%. Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a redus, ca urmare a menținerii contribuției pozitive a excedentului transferurilor curente și a reducerii cu 1,3% a deficitului comercial. În aceste condiții, ponderea deficitului de cont curent în PIB reprezintă 3,8%.

Comerțul exterior de bunuri și contul curent

Modificări procentuale față de anul precedent (%)	2011	2012	2013	2014	2015
Export de bunuri	21,2	-0,5	3,3	4,8	6,5
Import de bunuri	17,2	-0,6	4,5	6,1	7,2
Deficitul comercial, % în PIB	-5,6	-5,6	-5,9	-6,3	-6,5
Deficitul de cont curent, % în PIB	-4,5	-3,8	-4,2	-4,3	-4,2

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

În perioada 2013-2015 exporturile de bunuri sunt estimate să se majoreze cu un ritm mediu anual de 4,9% iar importurile cu 5,9%. În acest context ponderea deficitului comercial în PIB se va majora până la 6,5% în 2015. Exporturile și importurile intracomunitare se vor majora cu un ritm mediu anual de 4,6%, respectiv 6,7%, iar cele extracomunitare cu 5,5% respectiv 5,5%. Deficitul de cont curent se va menține în limite sustenabile, ponderea în PIB fiind de circa 4,2%.

Dezvoltarea resurselor umane în perioada 2012-2015 este un factor important luat în considerare la proiectarea cadrului macroeconomic pe termen mediu. Populația României va continua să scadă, din cauza reducerii ratei natalității. Populația activă în vârstă de muncă va crește cu 3,2% pe întreaga perioadă, iar populația ocupată în vârstă de muncă cu 3,9%. Rata de ocupare va crește începând cu anul 2012 și va ajunge la 61,3% în 2015.

Forța de muncă

	2011	2012	2013	2014	2015
<i>- modificări procentuale față de anul precedent -</i>					
Populația activă*	-0,7	0,4	0,7	0,9	1,1
Populația ocupată*	-0,8	0,5	0,8	1,2	1,4
Salariați	1,5	1,1	0,9	1,1	1,3
<i>- %-</i>					
Rata de participare*	63,3	63,7	64,3	65,1	66,0
Rata de ocupare *	58,5	58,9	59,5	60,3	61,3
Rata șomajului BIM	7,4	7,3	7,2	7,0	6,8

* populația în vârstă de muncă (15-64 ani)

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Pentru perioada 2012–2015 se estimează o creștere a numărului de salariați din economie cu 4,4%. Rata șomajului BIM va continua să scadă, ajungând la un procent estimat la 6,8% în 2015.

În 2012, rata inflației a fost de 4,95% față de sfârșitul anului anterior, urmând să scadă gradual până la nivelul de 2,5% la sfârșitul anului 2015. Pentru perioada următoare se estimează continuarea procesului de reducere a inflației prin menținerea conduitei ferme a politicii monetare, cât și a celorlalte componente de politici economice (fiscală, a veniturilor). În plus, reducerea graduală a creșterilor prețurilor administrate, promovarea unei politici salariale prudente, creșterea salariilor sub productivitatea muncii și continuarea reformelor structurale vor menține procesul de dezinflație pe o traiectorie sustenabilă. Estimările au luat în calcul ani agricoli normali și volatilitate redusă pentru prețul internațional al petrolului.

6.2 "Lecții învățate" în perioada de programare 2007-2013

Deficitul de capacitate instituțională în gestionarea IS reprezintă una dintre problemele esențiale ale perioadei 2007-2012, atât la nivelul instituțiilor responsabile de managementul programelor operaționale, cât și la nivelul beneficiarilor cu precădere în ceea ce privește implementarea proiectelor majore de către autoritățile publice locale.

Din perspectiva autorităților de management principalele "lecții învățate" se referă la necesitatea simplificării procedurilor de sistem și la extenelizarea unor activități, respectiv la existența unei strategii de asistență tehnică realiste și flexibile, care să servească nevoilor identificate în implementarea programelor. O altă deficiență întâlnită în sistemul de gestiune a programelor operaționale a fost capacitatea redusă de monitorizare a proiectelor și managementul deficitar al riscurilor, în special în cazul POS Transport, POS CCE și POS DRU.

Autoritățile publice locale au reprezentat și vor reprezenta o importantă categorie de beneficiari, de care depinde în mare măsură absorbția fondurilor europene. Existența la nivelul acestora a unor Unități de pregătire și implementare a proiectelor cu o expertiză corespunzătoare este esențială. De această expertiză depinde în mare măsură identificarea și soluționarea din timp a unor probleme legate de situația juridică a terenurilor aferente investițiilor și punerea acestora la dispoziția proiectului, de fluxurile financiare și disponibilitățile de numerar la nivelul bugetului local mai ales în situațiile când sunt implementate concomitent mai multe proiecte, de achizițiile publice sau de elaborarea/aprobarea unor documentații tehnice de calitate.

Implementarea proiectelor majore, mai ales cele din cadrul POS Mediu și POS Transport au relevat necesitatea corelării proiectelor propuse cu alte strategii locale de dezvoltare sau/și Master Planuri și realizarea unor analize aprofundate a alternativelor de atingere a obiectivelor stabilite (ex.: reabilitări vs investiții noi, sistem de colectare a deșeurilor din poartă în poartă vs centre de colectare, compost centralizat vs compost individual).

În mod specific în implementarea POS Mediu s-au constatat deficiențe în elaborarea Studiilor de Fezabilitate și a Analizelor Cost – Beneficiu, lipsa unor avize obligatorii, costuri unitare de investiție supraestimate, supra/subdimensionarea facilităților propuse care fie nu vor funcționa la parametrii proiectați, fie vor genera costuri greu de suportat pentru populație. În cazul POS Transport, lipsa unor proiecte mature la momentul lansării programului și întârzierile/dificultățile ulterioare de implementare (contracte de servicii fără clauze clare în ceea ce privește calitatea lucrărilor și respectarea calendarului implementării proiectului; neglijarea costurilor de operare) au dus la conturarea unui risc major de dezangajare a fondurilor în 2013.

Implementarea proiectelor din Listele prioritare aferente Planurilor Integrate de Dezvoltare ale Polilor de creștere finanțați în cadrul POR au relevat necesitatea implementării unui sistem de corelare/bonificare în evaluare a proiectelor finanțate din diverse programe operaționale/fonduri europene dar care sunt subsumate unor obiective strategice de dezvoltare teritorială.

În categoria lecțiilor învățate se mai poate include necesitatea dezvoltării și operaționalizării unui sistem de monitorizare bine definit care să permită realizarea de prognoze financiare privind utilizarea fondurilor și atingerea indicatorilor programați, precum și coordonarea între diferitele investiții susținute din fonduri publice în scopul concentrării resurselor și maximizării impactului.

6.3 Pregătirea perioadei de programare 2014 – 2020

În ședința din 13 iunie 2012, Guvernul României a aprobat Memorandumul cu tema „Aprobarea acțiunilor și documentelor privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020”. Prin acest memorandum, Ministerul Afacerilor Europene a promovat un set de orientări metodologice pentru procesul de programare a fondurilor europene nerambursabile 2014-2020, astfel încât să fie asigurată o coordonare coerentă și unitară a procesului de elaborare a documentelor naționale. De asemenea, memorandumul stabilește principalele elemente privind organizarea și funcționarea cadrului partenerial, astfel încât să se realizeze formalizarea cadrului instituțional care să corespundă abordărilor comunitare.

Structurile partenariale cu rol consultativ stabilite sunt reprezentate prin Comitetul Interinstituțional pentru Acordul de Parteneriat (CIAP) care asigură coordonarea cadrului partenerial la nivel național și 12 Comitete Consultative organizate ca secțiuni ale CIAP, dintre care:

- 10 comitete consultative tematice (CCT) organizate pentru domeniile Transport, Mediu și schimbări climatice, Competitivitate, Comunicații și tehnologia informațională, Educație, Ocupare, incluziune socială și servicii sociale, Servicii de sănătate, Turism, cultură și patrimoniul cultural, Dezvoltare rurală, agricultură și pescuit, Administrație și bună guvernare.
- 2 comitete consultative reprezentative pentru dezvoltarea regională și pentru dimensiunea teritorială, respectiv Comitetul Consultativ privind Dezvoltarea Regională (CCDR) și Comitetul Consultativ privind Coeziunea Teritorială (CCCT).

Conform celor aprobate prin Memorandum, CIAP se află în coordonarea MAEur și își desfășoară activitatea atât prin reuniuni în plen, cât și pe secțiuni, respectiv, prin reuniuni ale comitetelor consultative în cadrul cărora sunt reprezentate echilibrat instituțiile publice centrale și regionale, precum și societatea civilă.

În conformitate cu calendarul activităților de pregătire a perioadei de programare 2014-2020, stabilit la nivelul CIAP, finalizarea analizelor socio-economice sectoriale și a analizelor SWOT și stabilirea priorităților de intervenție/obiectivelor strategice propuse a fi finanțate pentru perioada 2014-2020, este estimată pentru luna ianuarie 2013. În intervalul ianuarie – aprilie 2013 vor fi realizate primele proiecte de strategii sectoriale (inclusiv cu prezentarea complementarităților între intervenții, a conexiunilor cu strategiile naționale și europene, a principalilor indicatori de rezultat, a alocărilor financiare indicative).

Experiența implementării programelor 2007-2013 a pus pregnant în evidență necesitatea unor măsuri și acțiuni dedicate dezvoltării și întăririi capacității administrative și instituționale a structurilor de management implicate și pregătirea unui portofoliu de proiecte mature astfel încât să fie asigurată demararea în bune condiții a perioadei viitoare de programare. O serie de proiecte de asistență tehnică demarate cu sprijinul inclusiv al JASPERS și al IFI au ca scop pregătirea corespunzătoare a unor proiecte majore, elaborarea de studii, analize, master-planuri, elaborarea strategiilor de dezvoltare în diverse domenii.

În acest sens pot fi enumerate: Studiul privind situația economico-socială a comunității Rome în vederea identificării intervențiilor finanțabile din FSE pentru viitoarea etapă de programare 2014-2020; Evaluarea calificărilor, programarea și corelarea acestora în contextul schimbărilor structurale ale pieței muncii în perioada 2014-2020; Cadrul strategic și acțiuni prioritare pentru perioada 2014-2020 în vederea combaterii sărăciei și promovării incluziunii sociale active; Strategia națională pentru vârstnici și îmbătrânire activă, Creșterea capacității de planificare strategică și a impactului economic pentru poliile de creștere (BM); Modele de selecție a proiectelor mai bine orientate pe strategiile de dezvoltare, obiectivele și indicatorii de

program(BM); Elaborarea strategiilor de integrare pentru zonele de sărăcie și comunitățile defavorizate, inclusiv comunitatea de romi (BM); Sprijinirea municipalităților pentru elaborarea unor strategii de investiții și sprijinirea pregătirii unui portofoliu de proiecte în special în domeniul transportului urban (JASPERS); Sporirea eficienței energetice a clădirilor publice (JASPERS); Sprijinirea municipalităților pentru elaborarea unor strategii de investiții și sprijinirea pregătirii unui portofoliu de proiecte în special în domeniul transportului urban (BERD); Pregătirea unei strategii referitoare la finanțarea din fondurile structurale a investițiilor privind eficiența energetică în sectorul public din România și iluminat public, inclusiv investiții ale sectorului privat (BERD); Pregătirea unei strategii de finanțare pentru eficiența energetică în sectorul rezidențial, inclusiv identificarea mecanismelor financiare specifice pentru a sprijini un program de eficiență energetică și investițiile în energiile regenerabile în clădiri rezidențiale pentru următoarea perioadă de programare (BERD).

7. ANEXE

7.1 Anexa I - Anexa XXIII a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006

Anexa XXIII a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006

DATE PRIVIND PARTICIPANȚII LA OPERAȚIUNILE FSE PE PRIORITĂȚI

NUMĂR DE PARTICIPANȚI PE AN

persoane care intră: 653.827

persoane care ies: 242.815

reporturi de la un an la altul: 411.012

REPARTIZAREA PARTICIPANȚILOR ÎN FUNCȚIE DE SEX:

- femei: 367.706

- bărbați: 286.121

REPARTIZAREA PARTICIPANȚILOR ÎN FUNCȚIE DE STATUTUL LOR PE PIAȚA MUNCII

- Activi (totalul participanților activi, inclusiv cei independenți): 294.200
- Independenți: 22.406
- Șomeri (totalul șomerilor, inclusiv șomerii de lungă durată): 159.537
- Șomeri de lungă durată: 56.124
- Inactivi (totalul inactivilor, inclusiv persoanele în curs de formare profesională, pensionarii, persoanele în încetare de activitate, persoanele care suferă de un handicap permanent, persoanele casnice sau altele): 200.090
- Inactivii în curs de formare profesională: 96.503
-

REPARTIZAREA PARTICIPANȚILOR ÎN FUNCȚIE DE VÂRSTĂ

- Tineri (15-24 ani): 187.196
- Lucrători în vârstă (55-64 ani): 35.126

REPARTIZAREA PARTICIPANȚILOR PE GRUPE VULNERABILE, ÎN CONFORMITATE CU NORMELE NAȚIONALE

- Minorități: 52.984
- Migranți: 146
- Persoane cu handicap: 11.164
- Alte persoane defavorizate: 197.242

REPARTIZAREA PARTICIPANȚILOR ÎN FUNCȚIE DE NIVELUL DE INSTRUIRE

- Învățământ primar sau învățământ gimnazial (niveluri ISCED 1 și 2): 192.258
- Învățământ secundar superior (nivel ISCED 3): 201.231
- Învățământ postsecundar (exceptând învățământul superior) (nivel ISCED 4): 31.735
- Învățământ superior (niveluri ISCED 5 și 6): 217.215

7.2 Anexa II - Prezentarea progreselor financiare la nivel de Program Operațional (30.06.2012)

Prezentarea progreselor financiare la nivel de Program Operațional (până la 30.06.2012)

Program Operațional		Total fonduri UE alocate 2007-2013 (Euro)	Valoare UE alocată contractelor de finanțare semnate (Euro)	Raportul între valoarea UE alocată contractelor de finanțare semnate și total fonduri UE alocate (%)	Valoarea cheltuielilor declarate la CE (Euro)	Raportul între valoarea cheltuielilor declarate la CE și total fonduri UE alocate (%)
1		2	3	$4=3*100/2$	5	$6=5*100/2$
POS Creșterea Competitivității Economice	FEDR	2.554.222.109	1.251.259.093	48,99	172.914.330	6,77
POS Transport	TOTAL	4.565.937.295	2.646.665.385	57,97	336.656.676	7,37
	FC	3.276.605.085	1.963.999.590	59,94	280.998.314	8,58
	FEDR	1.289.332.210	682.665.795	52,95	55.658.362	4,32
POS Mediu	TOTAL	4.512.470.138	3.986.144.860	88,34	277.047.162	6,14
	FC	3.275.817.943	3.334.312.203	101,79	215.505.314	6,58
	FEDR	1.236.652.195	651.832.657	52,71	61.541.848	4,98
PO Regional	FEDR	3.726.021.762	3.224.591.487	86,54	786.264.923	21,10
PO Asistență Tehnică	FEDR	170.237.790	89.782.431	52,74	26.835.876	15,76
POS Dezvoltarea Resurselor Umane	FSE	3.476.144.996	2.817.182.250	81,04	268.839.979	7,73
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	FSE	208.002.622	182.505.875	87,74	31.948.388	15,36
TOTAL		19.213.036.712	14.198.131.381	73,90	1.900.507.333	9,89

7.3 Anexa III- Alocări financiare la nivel național pe teme prioritare raportat la valoarea contractelor de finanțare încheiate (31.12.2011)

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare la nivel de PO-uri (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
1	2	3		4	5=4*100/3
1	Activități de C&DT (cercetare - dezvoltare tehnologică) în centre de cercetare	75.095.316	0,39	60.900.000	81,10
2	Infrastructura de C&DT (inclusiv facilități tehnice, echipamente și rețele computerizate de înaltă viteză care conectează centre de cercetare) și centrele de excelență în tehnologii specifice	241.377.573	1,26	245.880.000	101,87
3	Transfer tehnologic și îmbunătățiri în rețelele de cooperare între IMM-uri, afaceri și universități, școli post-universitare de orice tip, autorități regionale, centre de cercetare și poli științifice și tehnologici (parcuri științifice și tehnologice, tehnopoli)	63.044.364	0,33	0	0,00
4	Asistență pentru C&DT, în special pentru IMM-uri (inclusiv accesul la servicii C&DT în centrele de cercetare)	37.547.704	0,20	12.030.000	32,04
5	Servicii avansate de sprijin pentru firme și grupuri de firme	218.584.206	1,14	92.370.000	42,26
6	Asistență pentru IMM în vederea promovării produselor și proceselor de producție prietenoase mediului	125.747.734	0,65	3.620.000	2,88
7	Investiții în firme direct legate de cercetare și inovație	131.416.964	0,68	77.950.000	59,32
8	Alte investiții în firme	816.755.023	4,25	606.346.908	74,24
9	Alte măsuri care stimulează cercetarea, inovația și antreprenoriatul în IMM -uri	152.216.479	0,79	26.170.000	17,19
10	Infrastructura telefonică (inclusiv rețelele broadband)	90.641.802	0,47	0	0,00
11	Tehnologiile de informare și comunicare	10.000.000	0,05	4.920.196	49,20
12	Tehnologii informaționale și de comunicații (TEN-ICT)	-			
13	Servicii și aplicații pentru cetățeni (e-sănătate, e-guvernare, e-învățare, e-incluziune etc.)	153.268.047	0,80	126.320.000	82,42
14	Servicii și aplicații destinate IMM (comerț electronic, educație și formare, networking etc.)	114.951.028	0,60	5.830.000	5,07
15	Alte măsuri pentru îmbunătățirea accesului și eficiența folosirii de ICT prin IMM-uri	75.980.412	0,40	6.933.860	9,13
16	Căi ferate	187.656.926	0,98	108.599.857	57,87
17	Căi ferate TEN-T	1.530.798.664	7,97	42.739.223	2,79
18	Material rulant	-			
19	Material rulant TEN-T	135.086.941	0,70	0	0,00
20	Autostrăzi	-			

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare la nivel de PO-uri (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
21	Autostrăzi TEN-T	1.573.113.634	8,19	1.128.924.747	71,76
22	Drumuri naționale	523.230.104	2,72	353.654.240	67,59
23	Drumuri locale/regionale	758.355.017	3,95	1.327.205.176	175,01
24	Pistă de biciclete	-			
25	Transport urban	111.780.653	0,58	31.201.175	27,91
26	Transport multimodal	-			
27	Multimodal transport TEN-T	12.814.778	0,07	0	0,00
28	Sisteme de transport inteligente	126.935.939	0,66	0	0,00
29	Aeroporturi	41.061.301	0,21	20.357.493	49,58
30	Porturi	134.866.905	0,70	80.537.863	59,72
31	Căi navigabile interioare (regionale și locale)	-			
32	Căi navigabile interioare TEN-T	194.593.973	1,01	13.950.631	7,17
33	Electricitate	35.116.145	0,18	0	0,00
34	Electricitate (TEN-E - rețele transeuropene de energie)	47.885.653	0,25	0	0,00
35	Gaze naturale	21.069.687	0,11	0	0,00
36	Gaze naturale (TEN-E)	47.885.653	0,25	0	0,00
37	Produse petroliere	7.023.229	0,04	0	0,00
38	Produse petroliere (TEN-E)	-			
39	Energie regenerabilă: eoliană	57.462.783	0,30	26.600.000	46,29
40	Energie regenerabilă: solară	19.154.261	0,10	12.330.000	64,37
41	Energie regenerabilă: biomasă	47.885.653	0,25	1.860.000	3,88
42	Energie regenerabilă: hidroelectrică, geotermică și altele	67.039.914	0,35	18.570.000	27,70
43	Eficiența energetică, co-generarea, managementul energetic	253.241.727	1,32	38.752.549	15,30
44	Managementul deșeurilor menajere și industriale	792.840.872	4,13	241.458.941	30,45
45	Managementul și furnizarea apei (apă potabilă)	1.388.266.080	7,23	374.245.829	26,96
46	Epurarea apei (ape uzate)	1.388.266.080	7,23	977.439.579	70,41
47	Calitatea aerului	137.561.186	0,72	175.798.261	127,80
48	Prevenirea și controlul integrat al poluării	126.418.123	0,66	21.410.000	16,94
49	Diminuarea și adaptarea la schimbările climatice	-			
50	Reabilitarea suprafețelor industriale și a terenurilor contaminate	316.395.762	1,65	42.298.129	13,37
51	Promovarea biodiversității și protecția naturii	171.988.693	0,90	29.840.575	17,35
52	Promovarea transportului urban ecologic	-			
53	Prevenirea riscului (inclusiv proiectarea și implementarea planurilor și măsurilor de prevenire și administrarea riscurilor naturale și tehnologice)	240.877.746	1,25	137.617.577	57,13

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare la nivel de PO-uri (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
54	Alte măsuri pentru conservarea mediului și prevenirea riscurilor	127.655.219	0,66	6.603.083	5,17
55	Promovarea bunurilor naturale	63.874.314	0,33	60.990.407	95,49
56	Protecția și dezvoltarea patrimoniului natural	115.577.319	0,60	44.649.271	38,63
57	Alte asistențe pentru îmbunătățirea serviciilor turistice	179.451.633	0,93	172.587.784	96,18
58	Protecția și ocrotirea patrimoniului cultural	200.000.000	1,04	229.650.683	114,83
59	Dezvoltarea infrastructurii culturale	-			
60	Alte tipuri de asistență pentru îmbunătățirea serviciilor culturale	-			
61	Proiecte integrate de regenerare urbană și rurală	894.245.223	4,65	0	0,00
62	Dezvoltarea sistemelor și strategiilor de educație și formare profesională continuă în cadrul întreprinderilor; formare și servicii pentru angajați în vederea îmbunătățirii capacității lor de adaptare la schimbare; promovarea antreprenoriatului și inovării	711.185.074	3,70	368.831.483	51,86
63	Elaborarea și diseminarea metodelor inovatoare și mai productive de organizare a muncii	229.083.655	1,19	243.343.413	106,22
64	Dezvoltarea serviciilor speciale pentru ocupare, instruire și sprijin pentru restructurarea sectoarelor și companiilor, și dezvoltarea sistemelor pentru anticiparea modificărilor economice și a viitoarelor cerințe pentru locurile de muncă și abilitățile	-			
65	Modernizarea și întărirea instituțiilor din domeniul pieții muncii	200.875.431	1,05	91.469.028	45,54
66	Implementarea măsurilor active și preventive pe piața muncii	476.402.823	2,48	416.997.512	87,53
67	Măsuri pentru încurajarea ocupării active și prelungirea duratei de viață active	-			
68	Sprijin pentru dezvoltarea activităților liber profesionale și a start-up-urilor	-			
69	Măsuri de îmbunătățire a accesului la ocupare și la creșterea participării durabile și progresului femeilor în ocupare pentru reducerea segregării bazate pe sex pe piața forței de muncă și reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie, în special prin facilitarea accesului la servicii de îngrijire a copilului și de ajutor pentru persoanele aflate în îngrijire	64.964.021	0,34	126.089.402	194,09
70	Acțiuni specifice pentru creșterea participării migrantilor pe piața forței de muncă, sprijind astfel integrare socială a acestora	-			
71	Modalități de integrare și de reintegrare pe piața muncii a persoanelor dezavantajate; combaterea discriminării în ceea ce privește accesul și promovarea pe piața muncii și măsuri de încurajare a acceptării diversității la locul de muncă	433.093.472	2,25	257.145.607	59,37

Tema prioritară - Codul -	Tema prioritară - Denumirea -	Alocarea UE aferentă temei prioritare la nivel de PO-uri (Euro)	Raportul între alocarea UE aferentă temei prioritare și alocarea UE totală (%)	Sume UE contractate aferente temei prioritare (Euro)	Raportul între sumele contractate și alocarea UE la nivel de temă prioritară (% din total alocat)
72	Elaborarea, introducerea și implementarea reformelor în sistemele de educație și formare în scopul dezvoltării capacității de ocupare, creșterea relevanței educației și formării profesionale inițiale pe piața muncii, îmbunătățirea abilităților formatorilor în scopul susținerii inovării și economiei bazate pe cunoaștere	683.832.021	3,56	805.532.401	117,80
73	Măsuri pentru creșterea participării în educație și la formare pe tot parcursul vieții, inclusiv prin acțiuni de reducere a abandonului școlar precoce și a segregării persoanelor în funcție de sex, precum și îmbunătățirea accesului la educația și formarea inițială, profesională și superioară de calitate	182.355.149	0,95	166.877.358	91,51
74	Dezvoltarea potențialului uman în domeniul cercetării și inovării, în special în ceea ce privește pregătirea post-universitară și formarea cercetătorilor, activități în rețea între universități, centre de cercetare și de afaceri	284.929.959	1,48	301.737.307	105,90
75	Infrastructura educațională	217.972.274	1,13	226.695.050	104,00
76	Infrastructura de sănătate	147.177.860	0,77	166.296.427	112,99
77	Infrastructura pentru grădinițe	-			
78	Infrastructura locuințelor sociale	111.780.653	0,58	0	0,00
79	Alte infrastructuri sociale	84.766.994	0,44	122.941.988	145,04
80	Promovarea parteneriatelor, pactelor și inițiativelor prin intermediul creării unor rețele între factorii interesați	110.934.614	0,58	79.553.835	71,71
81	Mecanisme pentru îmbunătățirea elaborării de politici și programe, monitorizării și evaluării la nivel național, regional și local și întărirea capacității de furnizare a politicilor și programelor	199.682.518	1,04	135.478.957	67,85
82	Compensarea costurilor adiționale generate de deficiențele de accesibilitate și fragmentarea teritorială	-			
83	Acțiuni specifice pentru compensarea unor costuri adiționale generate de factorii privind dimensiunea piețelor	-			
84	Sprijin pentru compensarea costurilor adiționale determinate de schimbările climatice și dificultățile de relief	-			
85	Pregătirea, implementarea, monitorizarea și inspecția	495.471.219	2,58	145.853.235	29,44
86	Evaluarea și studii; informarea și comunicarea	194.424.533	1,01	23.059.935	11,86
	Total	19.213.036.712	100	10.667.046.975	55,52

7.4 Anexa IV - Întrebări orientative privind măsurile luate la nivel național pentru implementarea Planului European de Redresare Economică

1. Finanțarea

a. Au fost utilizate avansurile primite în cadrul politicii de coeziune (2007-2012) pentru prefinanțarea proiectelor? Prefinanțările au fost acordate autorităților publice, întreprinderilor sau altor operatori economici?

Cadrul legal național în domeniul instrumentelor structurale (în speță OUG nr. 64/2009) prevede acordarea de prefinanțare pentru aproape toate categoriile de beneficiari de proiecte, excepție făcând doar beneficiarii finanțați integral din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale (pentru aceștia sunt prevăzute facilități distincte). Trebuie precizat că una dintre măsurile anti-criză a fost aceea de a introduce, începând cu martie 2009, posibilitatea de a acorda prefinanțare și beneficiarilor ale căror proiecte intră sub incidența ajutorului de stat / de minimis.

Din avansurile primite de la Comisia Europeană în perioada 2007-2010 pentru programele operaționale din cadrul Obiectivului Convergență, în sumă de **2.105,874 mil. Euro**, au fost efectuate plăți către beneficiari reprezentând prefinanțări în valoare de cca. **1.549 mil Euro**, diferența fiind utilizată (alături de plățile intermediare de la CE) pentru efectuarea de rambursări către beneficiari.

b. Au fost declarate cheltuieli efectuate în cadrul proiectelor majore înainte de aprobarea oficială de către CE?

Nu până în acest moment (decembrie 2012). În prezent legislația națională prin care se va putea permite această acțiune este în curs de modificare.

c. Avansurile acordate IMM-urilor în cadrul unor scheme de ajutor de stat au fost plătite și declarate la CE pentru rambursare?

La data de 30 iunie 2012, prefinanțarea acordată beneficiarilor ale căror proiecte intră sub incidența ajutorului de stat / de minimis a fost în valoare de 51,2 mil. Euro.

d. A fost utilizată finanțarea în avans a investițiilor planificate în perioada 2007-2013?

O astfel de măsură nu a fost utilizată până în prezent.

e. Este utilizată flexibilitatea din cadrul actualelor programe de a modula rata de cofinanțare a contribuției UE (până la 100% din costurile eligibile) utilizată?

Această flexibilitate a fost utilizată în cursul anului 2009, având în vedere presiunile puternice create de criza economică și financiară asupra bugetului de stat (cheltuieli salariale pentru personalul responsabil de implementarea programelor operaționale). Cheltuielilor aferente personalului implicat în coordonarea, managementul și controlul instrumentelor structurale s-au rambursat parțial din PO Asistență Tehnică – Axa Prioritară 1. Rambursarea a vizat creșterea salarială aplicată acestui personal în baza Legii nr. 490/2004 privind stimularea financiară a personalului care gestionează fonduri comunitare, cu modificările și completările ulterioare, care reprezintă un instrument de motivare și de asigurare a stabilității structurilor de gestionare a instrumentelor structurale și va fi realizată, într-o primă fază, 100% din contribuția UE (în condițiile în care rata cofinanțării comunitare la nivelul PO Asistență tehnică este de 80%), urmând ca ulterior să se compenseze efectul acestei măsuri printr-o contribuție națională mai ridicată. La următoarele proiecte de acest gen s-a revenit la aplicarea ratei de cofinanțare uzuale din PO.

De asemenea, flexibilitatea de modulare până la 100% a ratei de cofinanțare comunitare a fost folosită și în cazul domeniului major de intervenție 1.2 „Acces la finanțare pentru IMM-uri” din POS CCE, prin care se implementează inițiativa JEREMIE.

2. Simplificarea categoriilor de cheltuieli eligibile

Se utilizează sau se are în vedere utilizarea de către autorități a:

a. Costurilor indirecte declarate pe bază forfetară?

b. Costurilor forfetare calculate prin aplicarea unor costuri unitare standard?

c. Sumelor globale (lump sums) pentru a acoperi în totalitate sau parțial costurile unui proiect?

Dacă au fost utilizate categoriile de cheltuieli de mai sus, trebuie furnizate:

- *Informații despre tipurile de operațiuni la care au fost aplicate aceste categorii de cheltuieli*
- *Informații despre suma (estimată) plătită de către beneficiari și inclusă în declarațiile de cheltuieli transmise autorităților de management.*

NU

3. Extinderea sau ajustarea axelor prioritare din cadrul programelor operaționale

a. Ce măsuri prezentate în cadrul celor patru priorități ale Comunicării CE (resurse umane, afaceri, infrastructură și energie, cercetare și inovare) sunt accelerate sau ajustate? Sunt necesare alte modificări ale măsurilor planificate inițial pentru a răspunde unor nevoi noi sau diferite? Care este impactul așteptat al acestor acțiuni? Un număr mai mare de beneficiari decât cel anticipat sau nevoi noi identificate?

Resurse Umane

Având în vedere contextul socio-economic din 2010 în schimbare față de cel existent la momentul elaborării POS DRU și recomandările raportului de evaluare intermediară a programului, AM POS DRU a solicitat CE în aprilie 2011 aprobarea pentru realocarea a 305,5 mil. euro FSE de la DMI 2.3 și DMI 4.1 la AP 3 și AP5. În iunie 2011, CE a respins cererea POS DRU considerând-o nejustificată.

Infrastructura

În ceea ce privește infrastructura de transport, lista proiectelor majore a fost stabilită și aprobată odată cu POS Transport, iar nevoile identificate inițial nu au suferit schimbări majore în perioada 2007-2012. Proiectele care finanțează dezvoltarea infrastructurii rutiere (în special autostrăzi) au avut o dezvoltare mai dinamică, ceea ce a impus realocarea către acestea a 324 mil. euro, sumă care a putut fi disponibilizată ca urmare a restrângerii portofoliului de proiecte pentru sectorul feroviar și pentru siguranța rutieră. Modificarea POS Transport a fost aprobată de CE și a implicat, pe lângă realocările financiare și revizuirea indicatorilor și introducerea unor beneficiari noi.

În cazul POS Mediu, pe măsura dezvoltării proiectelor și a stabilirii nevoilor de investiții din cadrul DMI 5.1 „Protecția împotriva inundațiilor” s-a constatat că portofoliul de proiecte include și proiecte majore, care nu au fost menționate în lista indicativă de la momentul aprobării programului. Un prim astfel de proiect îl constituie "Lucrări pentru reducerea riscului la inundații în bazinul hidrografic Prut-Bârlad" (cu o val. eligibilă de cca. 56 mil. Euro), aprobat de către CE în august 2011. De asemenea s-a evidențiat necesitatea extinderii categoriilor de beneficiari eligibili ca urmare a unor noi solicitări finanțate primite (ex. Primăria Municipiului București pentru extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată; PETROM, Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România pentru reabilitarea unor situri contaminate istoric).

Mediu de afaceri

Interesul major manifestat de beneficiarii privați pentru investițiile productive a impus suplimentarea sumelor alocate cu 195,07 mil. Euro investiții pentru IMM și 97,53 mil. Euro investiții pentru întreprinderi mari. În consecință, au fost reduse cu 292,6 mil. Euro investițiile pentru Standardizare (21,3 mil. Euro), Poli de competitivitate (162,32 mil. Euro), Consultanță (40 mil. Euro) și Clustere/Lanțuri de furnizori (68,9 mil. Euro). Realocările efectuate în cadrul AP 1 a POS CCE nu au necesitat modificarea programului.

Ca urmare a numărului redus al cererilor de finanțare depuse pentru Reabilitarea siturilor industriale poluate, în cadrul POR a fost realocată suma de 178,35 mil. Euro către domenii care vizează dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală, a microîntreprinderilor și a infrastructurii de turism în scopul valorificării resurselor naturale și creșterii calității serviciilor turistice. Aceste realocări au necesitat modificarea programului care a fost aprobată prin Decizia CE nr.5989 din 12.08.2011

Energie și eficiență energetică

Interesul major manifestat de beneficiarii privați pentru investițiile în modernizarea și realizarea de noi capacități de producere a energiei electrice și termice prin valorificarea resurselor energetice regenerabile a impus suplimentarea alocării cu 200 mil. Euro care au fost realocați de la Investițiile de modernizate/retehnologizate instalații de desulfurare a gazelor de ardere (100 mil euro), Eficiență energetică (73 mil. Euro) și Interconectări (27 mil. Euro). Realocările efectuate în cadrul AP 4 a POS CCE nu au necesitat modificarea programului. Pe de altă parte, în cadrul POS CCE, lipsa proiectelor destinate Instalațiilor de desulfurare, Eficiență energetică și Interconectări au condus la ajustarea alocărilor pentru aceste domenii cu 127 mil. euro, 81 mil.euro, respectiv 42 mil. euro.

În vederea promovării măsurilor de eficiență energetică, Programul Operațional Regional a fost modificat prin introducerea unui nou domeniu major de intervenție în cadrul Axei Prioritare 1, vizând reabilitarea termică a blocurilor de locuințe. Schema initial are un buget total de 320 mil. Euro, din care 160 mil. Euro reprezintă FEDR.

Cercetare Dezvoltare

Ca urmare a finalizării negocierilor (demarate în 2008) privind finanțarea de către România a unei infrastructuri pan-europene în domeniul laserilor și al fizicii nucleare, în septembrie 2012 a fost aprobat de către CE proiectul major "ELI – Nuclear Physics" (ELI-NP) finanțat în cadrul POS CCE (180 mil. euro). Dat fiind ca acest proiect nu a fost prevăzut în strategia inițială a programului, au fost necesare realocări de sume atât în cadrul AP2 cât și de la AP 4 către AP2. Pe lângă sumele disponibile în cadrul AP2 (35 mil. Euro de la Dezvoltarea infrastructurii C-D existente și 20 mil. Euro de la Dezvoltarea de poli de excelență), Sursele de finanțare au fost asigurate prin disponibilizarea a 49 mil. Euro de la AP 4 (27 mil. Euro de la Investiții în instalații de desulfurare, 15 mil. Euro de la Interconectări, 7 mil. Euro de la Eficiență energetică), precum și a 20 mil. Euro de la AP 5 – Asistență tehnică. Diferența necesară, respectiv 31 mil. Euro, până la concurența celor 180 mil. Euro, s-a decis a fi asigurată pe baza supracontractării pe AP 2, de cca.5%.

b. Sunt în curs de modificare PO-urile pentru a lărgi aria de finanțare spre eficiența energetică și utilizarea energiei regenerabile în ceea ce privește spațiul locativ construit (housing)? Dacă da, care este suma alocată (care va fi alocată) unor astfel de măsuri? Ce fel de operațiuni sunt vizate?

AM POR a inițiat elaborarea unei scheme de finanțare a investițiilor pentru creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe care să fie finanțată în actuala perioadă de programare prin POR, AP 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”. Programul este în curs de modificare prin introducerea unui nou DMI 1.2. „Sprijin pentru măsuri privind eficiența energetică a clădirilor rezidențiale”. Suma alocată acestui domeniu se estimează la aproximativ 180 mil. euro (FEDR și buget de stat).

c. Au fost accelerate sau extinse instrumentele de acces la finanțare de tipul JEREMIE? Care este volumul financiar total așteptat? Dar co-finanțarea comunitară a acestor operațiuni?

Inițiativa JEREMIE este finanțată prin POS CCE, fiindu-i alocată inițial, suma de 100 mil. Euro FEDR. Suma este destinată îmbunătățirii accesului la finanțare al IMM pe două paliere: garanții (2/3 din sumă) și capital de risc/creștere (1/3 din sumă), prin intermediul unor intermediari financiari selectați transparent. În condițiile dificile de pe piața financiară, care au generat o anumită reticență a instituțiilor financiar-bancare de a mai acorda împrumuturi IMM-urilor, fondul de participare JEREMIE contribuie prin intervențiile sale, la încurajarea intermediarilor financiari să finanțeze mai substanțial sectorul IMM, ca urmare a împărțirii riscurilor de creditare sau garantare cu fondul JEREMIE. Cu privire la Facilitatea de garantare a fost implementată începând cu luna aprilie 2011 prin doi intermediari financiari BCR-Erste Bank (volum estimat al portofoliului - 212,5 mil. Euro) și Raiffeisen Bank (volum estimat al portofoliului - 102,5 mil. Euro). În decembrie 2011, BCR și Raiffeisen Bank incluseseră împreună în portofoliul Facilității de garantare, 142 de credite cu o valoare totală de 11,66 mil. Euro, de care beneficiaseră un număr de 115 IMM-uri, din care 49 micro-întreprinderi. Pe baza acestor contracte, se apreciază că au fost create/menținute 2.791 locuri de muncă. Din luna martie 2012 a fost inclus în Facilitatea de garantare un nou intermediar financiar (Unicredit Țiriac Bank) cu un volum estimat al portofoliului de 87,5 mil. Euro.

Până la sfârșitul anului 2012 se estimează acordarea a cca 1.000 de credite în valoare de 100 mil. euro, dat fiind interesul mare manifestat de întreprinzători față de produsele financiare oferite prin inițiativa JEREMIE.

Din luna decembrie 2012, a început operarea și fondul de capital de risc Catalyst, dedicat IMM, finanțat cu 10 mil. euro prin inițiativa JEREMIE.

La finele anului 2011, BCR și Raiffeisen Bank incluseseră împreună în portofoliul Facilității de garantare, 142 de credite cu o valoare totală de 11,66 mil. Euro, de care beneficiaseră un număr de 115 IMM-uri, din care 49 micro-întreprinderi. Pe baza acestor contracte, se apreciază că au fost create/menținute 2.791 locuri de muncă. Ca o consecință a realocării unei părți din Fondurile de capital de risc către Facilitatea de garantare, din lista de rezervă pentru intermediarii financiari, a fost selectat Unicredit Țiriac Bank, cu care a fost semnat contractul în luna decembrie 2011, implementarea fiind demarată în luna martie 2012, cu un volum estimat al portofoliului de 87,5 mil. Euro.

d. Au fost modificate sau consolidate prioritățile privind întărirea capacității de planificare, implementare, monitorizare și control a PO-urilor?

Consolidarea capacității de planificare, implementare, monitorizare și control a PO-urilor se realizează în principal prin măsuri finanțate atât în cadrul PO Asistență Tehnică, cât și al AP de asistență tehnică din celelalte programe, alocarea pe acest domeniu fiind în cadrul Obiectivului „Convergență” de aproximativ 690 mil. Euro, contribuție UE, pentru perioada 2007-2013.

Prin îmbunătățirea aplicațiilor informatice aferente **SIM POS DRU** s-a îmbunătățit colectarea indicatorilor și a informațiilor privind participanții la operațiunile FSE aferente Anexei XXIII. Începând cu luna martie 2011, prin acest sistem interconectat la ActionWeb, datele referitoare la participanți (inclusiv informațiile retroactive) sunt introduse de beneficiar. Prin realizarea matricei informatice <informații Anexa XXIII - informații indicatori> se poate identifica în ce măsură existența indicatorilor suplimentari și/sau adiționali determină diferențe între valorile numărului de participanți raportați prin indicatori și numărul de participanți raportați prin Anexa XXIII.

În cadrul **POS-T**, revizuirile realizate până în prezent s-au referit în principal la: clarificarea categoriilor de cheltuieli eligibile și realocarea sumei de 48,8 mil. Euro către DMI 2.1 unde s-a identificat un progres semnificativ al implementării și un necesar suplimentar de fonduri. În prezent, întreaga alocare a AP 4 – Asistență Tehnică (43,23 mil. Euro) este acoperită de proiecte contractate (51%), aflate în evaluare (8%) și în pregătire (41%).

În cadrul **POS Mediu**, pot fi menționate două contracte relevante de asistență tehnică: „*Sprijin pentru OI în vederea gestionării procesului de evaluare tehnico-financiară și selecție a proiectelor de protecție a naturii finanțate din POS Mediu, Axa Prioritară 4*”, dedicat sprijinului Birourilor de Programare din cadrul OI POS Mediu și implementat în prima parte a anului 2011 și „*Asistență tehnico-economică pentru direcțiile și birourile de implementare din cadrul AM și OI POS Mediu a proiectelor finanțate prin asistență financiară nerambursabilă*”, proiect care se derulează cu începere din Aprilie 2011 pe perioada de 3 ani de zile și care vizează acordarea de sprijin compartimentelor de monitorizare și raportare din AM și OI POS Mediu. Totodată pentru sectorul apă/apă uzată, se află în pregătire termenii de referință pentru un proiect de Asistență tehnică BERD, în vederea întăririi capacității Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitare și a Operatorilor Regionali, extinderea sistemului de benchmarking la nivelul tuturor Operatorului Regional, sub-delegarea/externalizarea serviciilor.

În cadrul **PO AT** a fost pusă la dispoziție o Facilitate de Asistență Tehnică (un acord cadru) prin intermediul căruia pot fi adresate necesități urgente și justificate apărute la nivelul sistemului de implementare a IS prin studii, analize și cercetări, îmbunătățirea cadrului de implementare pentru IS și transfer de know-how. Pe de altă parte prin **PO AT** a fost asigurată instruirea pentru 1.260 de persoane din sistemul de gestiune și control în domenii cum ar fi managementul ciclului de proiect, achiziții publice, control financiar și management financiar, auditul FSC, sistemul de indicatori, monitorizarea și managementul progresului PO, managementul performanței, comunicare. În paralel, 941 de participanți din partea beneficiarilor și a potențialilor beneficiari de IS au fost instruiți în domeniul managementului de proiect și al achizițiilor publice. Începând cu anul 2012 a fost demarată o acțiune de conștientizare. În ceea ce privește sprijinul pentru **ACIS, AM POAT și ACP**, prin intermediul unor proiecte finanțate din **PO AT**, s-a asigurat consultanța necesară sprijinii funcțiilor de implementare a PO AT și coordonare a IS. Prin **PO AT** s-a asigurat sprijin pentru implementarea nevoilor imediate de dezvoltare și mentenanță pentru SMIS –CSNR, instruirea a 1.412 persoane din

cadrul sistemului gestionare și control și sprijin pentru introducerea datelor în SMIS.

În cadrul **POS CCE** alocarea pentru axa 5 -Asistență tehnică este de 52 mil. Euro contribuție UE, pentru perioada 2007-2013, din care 34 mil. Euro (cca 65%) pentru DMI 5.1 care asigură aprijin pentru managementul, implementarea, monitorizarea și controlul POS-CCE. Valoarea proiectelor contractate acoperă 68% din totalul alocat și include sprijin pentru toate activitățile cheie din procesul de implementare de exemplu evaluare proiecte, contractare, monitorizare, verificare cereri de rambursare. Sprijinul acordat prin intermediul asistenței tehnice pentru îmbunătățirea managementului și implementării, **POS CCE**, a avut efecte favorabile asupra proceselor implicate de derularea programului. O serie de exemple sunt edificatoare în acest sens :

- Numărul mare de contracte semnate și aflate în curs de implementare la nivelul OI IMM, a impus promovarea proiectului vizând obținerea de suport extern pentru monitorizarea și controlul la fața locului a modului de implementare a proiectelor. S-a reușit astfel ca în anul 2011 să fie realizate 124 misiuni de monitorizare în echipe mixte și 170 misiuni de control la fața locului în echipe mixte.
- În vederea creșterii capacității administrative necesare realizării unei informări și comunicări eficiente cu beneficiarii, care să asigure conformitatea și calitatea proiectelor acestora, OI Cercetare a promovat un proiect vizând asistarea potențialilor beneficiari până la momentul înregistrării electronice a cererii de finanțare. Pe baza sprijinului acordat, au fost organizate 16 seminarii de instruire, în cadrul cărora au fost instruiți cca. 800 de beneficiari.
- În vederea obținerii sprijinului pentru managementul, implementarea, monitorizarea și controlul proiectelor din cadrul AP 3 POS CCE, OI PSI a promovat un proiect, care pe lângă realizarea activităților principale înscrise în obiectul său, a vizat și decontarea cheltuielilor generate de deplasările personalului OIPSI cu prilejul vizitelor de control și monitorizare a proiectelor gestionate, precum și decontarea cheltuielilor generate de instruirea și perfecționarea corespunzătoare a personalului OIPSI.
- Deși la începutul anului 2011, OI Energie figura cu un număr impresionant de proiecte aflate în faza de evaluare, pe baza proiectului vizând obținerea sprijinului pentru evaluarea propunerilor de proiecte aferente AP 4 din cadrul POS CCE, OI Energie a reușit să finalizeze evaluarea respectivelor proiecte, astfel că în luna ianuarie 2012 toate proiectele depășiseră această fază.

Având responsabilitatea gestionării corecte și eficiente a fondurilor alocate și confruntată și cu problemele de sistem generate de OI IMM, AM **POS CCE** a inițiat proiectul vizând achiziția de servicii externe de management financiar și control, care să se concretizeze în verificarea administrativă a 500 cereri de rambursare și în întocmirea a cca. 100 de rapoarte de expertiză /puncte de vedere de specialitate. În anul 2011, experții externi au efectuat verificarea administrativă a 343 cereri de rambursare, au emis 39 puncte de vedere și au participat la 10 misiuni de control, aducându-și o contribuție efectivă la accelerarea proceselor implicate de managementul financiar al programului.

4. Simplificarea mecanismelor de implementare

a. Ce măsuri au fost luate la nivel național pentru a accelera implementarea PO-urilor? Au fost clarificate/simplificate procedurile? A fost revizuită legislația națională sau instrumentele de implementare?

În perioada 2009 – 2011, la nivelul Autorităților de Management au fost luate o serie de măsuri pentru accelerarea implementării programelor operaționale:

- modificarea ghidurilor solicitantului (asigurarea unei coerențe sporite a cerințelor și informațiilor din conținut);
- simplificarea documentației solicitate beneficiarilor;
- îmbunătățirea Manualului de implementare adresat beneficiarilor;
- organizarea de către AM a unor seminarii și întâlniri de lucru atât cu personalul OI cât și cu beneficiarii proiectelor, pe teme de achiziții publice, aplicarea clauzelor contractuale și gestionarea financiară a proiectelor precum și gestionarea contractelor de lucrări;
- participarea personalului AM/OI la întâlniri de lucru operative cu beneficiarii, în scopul identificării unor soluții imediate la problemele apărute în implementare;

În contextual implementării Planului de Măsuri Prioritare, pe baza analizelor și discuțiilor întreprinse

cu toate instituțiile implicate, în mai 2012, MAEur a supus aprobării Guvernului *Memorandumul pentru aprobarea unor măsuri de simplificare a procesului de verificare a cererilor de rambursare aferente contractelor finanțate din instrumente structurale*. Procesul de simplificare conține un pachet de măsuri cu aplicare imediată, pe termen mediu și pe termen lung. Măsurile cu aplicare imediată aprobate au vizat: simplificarea și reducerea solicitărilor de documente la depunerea cererilor de rambursare, eliminarea verificării administrative a elementelor de cost cu valoare mică, simplificarea procedurilor aplicabile verificării achizițiilor beneficiarilor privați. Prin Ordinul ministrului afacerilor europene nr. 1050/2012 a fost aprobată Procedura de atribuire aplicabilă beneficiarilor privați de proiecte finanțate din instrumente structurale, obiectivul "Convergență".

b. Se consideră necesară simplificarea prevederilor din cadrul programelor aprobate, prin modificări formale, astfel încât să fie accelerate mecanismele de implementare?

În cadrul reuniunii CM a **POS DRU** din data de 25 noiembrie 2011 a fost analizată și aprobată propunerea privind modificarea DCI în sensul delegării către OIR a implementării proiectelor contractate în cadrul DMI 5.2 "Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă" și a DMI 6.1 "Dezvoltarea economiei sociale". Această decizie are ca scop eficientizarea activității de monitorizare a proiectelor care au ca grup țintă persoanele din mediul rural și pe cele defavorizate, iar acest lucru se va realiza mai ușor prin delegarea procesului de implementare la nivelul fiecărei regiuni.

AM **POS DRU** a demarat acțiunea de modificare a DCI și a Acordurilor de delegare de funcții pentru gestionarea implementării DMI 5.2 și 6.1 de către OIR după primirea acordului CE prin adresa ARES nr.323873/20.03.2012. Delegarea efectivă a dosarelor aferente proiectelor din cadrul DMI 5.2 și 6.1 a avut loc începând cu luna iulie 2012.

5. Utilizarea posibilităților stabilite prin Cadrul Temporar privind ajutorul de stat:

Se are în vedere, ca urmare a aprobării de către CE, utilizarea fondurilor din cadrul politicii de coeziune pentru a finanța:

- a. scheme prin care să se implementeze "Ajutorul de minimis compatibil" de până la 500.000€?*
- b. Garanții de stat pentru a asigura obținerea de împrumuturi la costuri reduse?*
- c. Subvenții pentru dobânzile la împrumuturi, în special pentru producția de produse "verzi" (care îndeplinesc standarde de protecția mediului)?*

NU

6. Achiziții Publice

A fost utilizată accelerarea procedurilor de achiziții publice prin reducerea duratei procedurale totale de la 87 zile la 30 zile în cadrul programelor operaționale?

OUG nr. 34/2006 cu modificările și completările ulterioare, permite accelerarea procedurilor de licitație restrânsă și de negociere cu publicare prealabilă a unui anunț de participare, perioada de aplicare reducându-se în acest mod de la 87 la 31 de zile, în cazul licitației restrânse, și la 21 de zile, în cazul negocierii cu publicare prealabilă a unui anunț de participare.

Întrucât procedurile utilizate de către beneficiari în cadrul programelor operaționale au constat, în general, în licitație deschisă, cerere de ofertă sau atribuire directă, situațiile concrete de aplicare a posibilității accelerării procedurii de achiziție publică au fost extrem de limitate.

7.5 Anexa V – Sinteza evaluărilor efectuate în perioada 2009 – 2012 și al modalităților de implementare a recomandărilor propuse

În perioada 2009 – 2012, la nivelul sistemului de gestionare a IS din România și a CSNR, s-au realizat 16 evaluări după cum urmează:

- Evaluări la nivelul Cadrului Strategic Național de Referință
 - Evaluarea formativă a instrumentelor structurale în România, 2010
 - Provocări legate de capacitatea beneficiarilor instrumentelor structurale 2011
 - Examinarea investițiilor în infrastructura de transport și mediu, 2011
 - Raportul sinteză a evaluărilor intermediare din perioada 2009-2010, 2011
- Evaluări la nivelul Programului Operațional Regional
 - Evaluarea implementării priorităților și proiectelor din cadrul POR 2007-2013 adresate mediului de afaceri, 2011
 - Evaluarea capacității administrative a regiunilor în domeniul dezvoltării regionale, 2011
- Evaluări la nivelul Programului Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
 - Evaluarea intermediară, 2010
 - Evaluarea modului de implementare a Planului de Comunicare, 2011
- Evaluări la nivelul POS MEDIU
 - Evaluarea intermediară, 2011
- Evaluări la nivelul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
 - Evaluarea intermediară, 2011
 - Evaluarea ad-hoc a AP 4 Modernizarea Serviciului Public de Ocupare, 2011
 - Evaluarea ad-hoc a DMI 5.2. Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă, 2011
- Evaluări la nivelul Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative
 - Evaluarea intermediară, 2010
- Evaluări la nivelul Programului Operațional Asistență Tehnică
 - Evaluarea intermediară, 2010
 - Evaluarea capacității de absorbție a POAT, 2012
- Evaluări la nivelul Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria
 - Evaluarea intermediară, 2011
- Evaluări la nivelul Programului IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia
 - Evaluarea intermediară, 2011

EVALUĂRI LA NIVELUL CADRULUI STRATEGIC NAȚIONAL DE REFERINȚĂ 2017-2013

O evaluare formativă a instrumentelor structurale în România

Raportul final de evaluare a fost aprobat la data de **11 august 2010**.

Concluziile generale sunt următoarele:

I. Performanța reală a Instrumentelor Structurale în România

La data de 30 iunie 2009, volumul plăților efectuate se ridică la 1,5% din alocarea totală. Luându-se în considerare perioada de timp de la începutul perioadei de programare, nivelul plăților este foarte scăzut. Având în vedere faptul că această rată a crescut până la data de 30 iunie 2010 la doar 3,7%, problema absorbției devine și mai stringentă. De fapt, ritmul actual al efectuării plăților constituie un risc major pentru atingerea țintei de absorbție totală, putându-se anticipa că, în condițiile menținerii acestui ritm, volumul rambursărilor va atinge alocarea inițială abia în anul 2020.

II. Factorii externi și interni care influențează performanța

Sarcinile administrative legate de achizițiile publice și managementul și controlul financiar nu sunt dimensionate în funcție de complexitatea intervențiilor, a proiectelor individuale și riscul de eroare și fraudă aferent acestora.

Există tendința de supra-reglementare (gold-plating), care impune o arie de control de 100%, precum și multe niveluri de verificare.

Beneficiarii întreprinderi mici și mijlocii din România continuă să se confrunte cu dificultăți în accesarea împrumuturilor puncte necesare pentru pre-finanțarea contribuțiilor proprii în cadrul intervențiilor Instrumentelor Structurale, din cauza politicilor de creditare mai stricte ale băncilor comerciale, ca urmare a crizei financiare și ca răspuns la actuala criză economică.

III. Sprijinul oferit de asistența tehnică managementului și implementării Instrumentelor Structurale

Până în prezent, Asistența Tehnică ce este finanțată generos din Instrumentele Structurale, nu a fost utilizată intens, întrucât au fost încă disponibile ultimele fonduri de pre-aderare destinate Asistenței Tehnice. Aceste fonduri sunt pe cale de a fi epuizate și prin urmare, este de așteptat ca Asistența Tehnică finanțată din Instrumentele Structurale în cadrul Programului Operațional Asistență Tehnică și a axelor prioritare ale fiecărui Program Operațional să beneficieze de o cerere mai mare în perioada 2010-2011.

IV. Măsurile de informare și publicitate

Cauza principală a numărului redus de campanii o reprezintă ritmul lent al aprobării și contractării măsurilor de informare și publicitate. În al doilea rând, progresul lent al intervențiilor destinate informării și publicității finanțate în cadrul Instrumentelor Structurale poate fi explicat prin faptul că până la data de referință, activitățile de comunicare au fost susținute în mod substanțial prin asistență Phare, fapt care a redus motivația de a folosi resursele Instrumentelor Structurale.

V. Portofoliile de proiecte și procesul de selecție a proiectelor

Funcția de filtrare a criteriilor de eligibilitate în ceea ce privește selecția proiectelor și structura portofoliilor de proiecte se limitează în general la conformitatea cu regulamentele și la aspectele juridice. Aceasta nu a condus, în general, la filtrarea din punct de vedere tehnic sau financiar a cererilor de finanțare. În schimb, criteriile de selecție a proiectelor tind să pună accentul pe eficacitate și pe eficiență într-o mai mare măsură decât criteriile de eligibilitate. Acest fapt sporește șansele de a obține o gamă mai largă și mai bună de idei de proiecte în faza de selecție, deși exercită o presiune semnificativă asupra entităților responsabile cu înregistrarea, verificarea administrativă și a eligibilității și evaluarea tehnico-financiară a aplicațiilor.

Recomandările generale sunt următoarele:

ACIS și AM-urile să asigure echilibrul între procesele administrative relevante pentru Instrumentele Structurale și riscul potențial al acestor intervenții. În acest scop, se recomandă ACIS și AM-urilor să adopte o clasificare a intervențiilor (de exemplu, în simple, normale și complexe), în funcție de bugetele totale, complexitatea, riscul implementării și sustenabilitatea proiectelor și, de asemenea, să redefină mecanismele de selecție, astfel încât acestea să reflecte noua clasificare. Această abordare ar permite selecția proiectelor din cadrul intervențiilor simple doar în baza criteriilor de eligibilitate; apelurile de proiecte obișnuite s-ar încadra la „intervențiile normale” și ar implica nu doar criterii de eligibilitate, ci și criterii de selecție a proiectelor bazate pe punctaj; evaluările individuale bazate pe criterii stricte, prestabilite, s-ar aplica doar intervențiilor complexe.

ACIS să analizeze, în baza constatărilor evaluărilor intermediare la nivel de program operațional, posibilitățile de realocare a fondurilor pentru a contracara efectele crizei economice actuale, capacitatea existentă și estimată de absorbție, precum și volumul cererii de fonduri nerambursabile solicitate de potențialii beneficiari. Aceste recomandări vizează în mod special problemele legate de alocarea/ concentrarea fondurilor în cadrul diferitelor intervenții, precum și distribuția acestora între sectoarele privat și public.

Se recomandă factorilor politici responsabili și ACIS să revizuiască legislația privind achizițiile publice și cadrul de reglementare în vigoare, pentru a se asigura că legislația și regulamentele nu reprezintă în sine o barieră în calea absorbției Instrumentelor Structurale din România.

Există o nevoie urgentă de instrumente proiectate pentru a ajuta IMM-urile să aibă acces la fondurile Instrumentelor Structurale. Una dintre măsurile recomandate este scutirea IMM-urilor de obligația de a asigura garanții de pre-finanțare, care reduc lichiditățile, în special în cazul intervențiilor cu bugete reduse și risc moderat.

Prin „Planul de Măsură Prioritare pentru consolidarea Capacității de Absorbție a Fondurilor Structurale și de Coeziune” (PMP) au fost implementate o parte dintre aceste recomandări, fiind stabilite o serie de măsuri vizând managementul ciclului de proiect. Obiectivul general al PMP îl constituie abordarea problemelor și deficiențelor care afectează în cea mai mare măsură procesul de implementare a Fondurilor Structurale și de Coeziune, în vederea eliminării sau reducerii semnificative a barierelor din calea absorbției. Prin acest plan au fost stabilite o serie de măsuri orizontale pe 7 direcții de acțiune principale astfel:

- Managementul ciclului de proiect
- Aspecte financiare privind gestionarea PO și a proiectelor
- Procedurile de achiziție și contractele de achiziție
- Abordarea activităților de control și audit
- Influența instituțiilor și procedurilor externe sistemului de gestionare a instrumentelor structurale asupra procesului de evaluare, contractare și implementare a proiectelor
- Asigurarea unei capacități administrative adecvate a structurilor responsabile de implementarea PO
- Capacitatea și responsabilitatea beneficiarilor.

Examinarea investițiilor în infrastructura de transport și mediu

Evaluarea a avut o durată de 6 luni și a fost finalizată în luna martie 2011. Obiectivul general al acestei examinări a fost de a analiza implicațiile crizei economice pentru progresul, eficiența și eficacitatea implementării celor două PO de infrastructură în domeniile transporturi și mediu.

În ceea ce privește **relevanța**, pentru **POS Transport** s-a remarcat faptul că pe termen scurt și mediu, criza economică a afectat traficul și finanțarea disponibilă. Pentru **POS Mediu**, schimbările contextului socio-economic determinate de criza economică nu afectează relevanța intervențiilor din cadrul POS Mediu. Necesitățile identificate în timpul perioadei de elaborare a Programului rămân la fel de relevante comparativ cu estimările inițiale, întrucât cerințele de respectare a standardelor de mediu ale UE convenite prin Tratatul de Aderare nu au legătură cu criza economică.

Coerența implementării **POS Transport** nu era deplină la data realizării examinării, proiectele rutiere fiind mai mature decât cele de transport feroviar, naval și aerian. Proiectele tind să sprijine un transfer modal de la transportul pe cale ferată la rutier, contrar a ceea ce este dorit, adică, de la drumuri la cale ferată. S-a recomandat adoptarea unei abordări integrate a strategiilor naționale și europene de transport pentru a raționaliza cheltuielile și a completa investițiile. De asemenea, s-a recomandat evitarea realocării fondurilor către proiectele sub-sectorului rutier și intensificarea eforturilor de îmbunătățire a capacității CFR de a realiza proiecte și, implicit, de a crește absorbția fondurilor. În urma acestei recomandări, pentru întărirea capacității CFR s-au aprobat 2 proiecte de asistență tehnică: „AT pentru sprijin instituțional pentru CN CFR SA” și „Asistență juridică pentru beneficiarii POST: CN ADN SA și CN CF CFR SA”. Având în vedere efectul stabilizator al POS Transport asupra strategiilor din sectorul transporturilor, s-a recomandat reconsiderarea abordării curente de „absorbție, ca măsură a succesului”. Scopul POS T este de a folosi cel mai bine resursele disponibile, cu accentul pe prioritățile majore și atingerea obiectivelor sectorului, având în vedere faptul că portofoliul de proiecte POS T oferă oportunitatea de a fi abordate proiecte de investiții scumpe, dar mai puțin „vizibile” din punct de vedere politic, precum cele legate de siguranța și monitorizarea traficului, dar și proiecte care prezintă un interes mai mic pentru public, dar care au un impact ridicat pe termen lung (inter- sau co-modalitate, în special). Ca răspuns la această recomandare a început implementarea de proiecte în cadrul DMI 3.1. Promovarea transportului intermodal. În ceea ce privește inter-modalitatea, se recomandă ca, pentru următorul POS Transport, AM să discute cu CE cadrul instituțional necesar pentru o abordare mai largă pentru stabilirea, în câteva orașe mari (București, Timișoara și Constanța), a nodurilor de transport relevante pentru principalele coridoare de transport.

În timpul elaborării **POS Mediu** s-a acordat o mare atenție **coerenței**, proiectele contribuind la dezvoltarea regională și fiind complementare mai multor programe finanțate de UE. Obiectivele POS Mediu sunt integral corelate cu *Strategia națională de gestionare a deșeurilor* și cu *Strategia națională de dezvoltare durabilă. România 2013 – 2020 - 2030*. Totuși, la nivel local, coerența în implementare poate fi redusă din cauza lipsei de asumare a proiectelor de către autoritățile locale, emițându-se recomandarea unei mai mari implicări a agențiilor regionale de protecție a mediului în Comitetele Regionale de Evaluare Strategică și de Corelare, recomandare care a fost luată în considerare.

În ceea ce privește **eficacitatea**, pentru **POS Transport** s-a constatat că există posibilitatea ca începând cu anul 2011 să crească presiunea pe capacitatea de evaluare și aprobare a AM POS T, având în vedere noul val de proiecte, cât și asupra capacității de implementare a beneficiarilor, al căror personal este redus. Pentru evitarea acestei situații s-a recomandat ca finanțarea suplimentară pentru proiectele care nu sunt încă aprobate de CE să fie asigurată uzitând de amendamentul din 2009 al Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului conform căruia CE poate aproba rambursarea cheltuielilor certificate înainte de aprobarea efectivă a proiectelor majore. De asemenea, a fost recomandată introducerea unui sistem eficient de management al riscurilor, recomandare implementată de AM POS Transport prin ședințe de analiză trimestriale. *AM POST, urmare inclusiv a acestei recomandări, realizează trimestrial analiza riscurilor și completează Registrul riscurilor.*

Din punct de vedere al **eficacității**, numărul de proiecte depuse pentru **POS Mediu** este peste cel țintă, în timp **ce plățile sunt în continuare reduse**. S-a recomandat ca AM POS Mediu să sporească controlul asupra implementării la timp a proiectelor pentru a respecta termenele limită stabilite și să utilizeze serviciile de AT în vederea identificării și prioritizării rezolvării problemelor care apar în cursul implementării proiectelor. Având în vedere că ritmul redus de depunere a propunerilor de proiecte pentru DMI 5 *Sector protecția împotriva inundațiilor și reducerea eroziunii costiere*, s-a recomandat ca Administrația Națională Apele Române să propună un plan și să ia măsuri pentru îmbunătățirea capacității sale tehnice de formulare a unor soluții tehnice practice și eficiente din punct de vedere al costurilor, care să fie conforme cu directivele UE. Recomandarea a fost luată în considerare astfel încât la nivelul lunii noiembrie 2012 au fost semnate 13 proiecte în valoare totală de aprox. 122 mil. Euro. Având în vedere că cele mai multe dintre proiectele POS Mediu cu întârzieri în implementare au probleme cu procesul de achiziții publice, s-a recomandat ca ACIS să creeze o abordare practică comună a autorităților contractante, ofertanților și organismelor de reglementare. Recomandarea a fost implementată prin elaborarea documentației de atribuire standardizate pentru sectorul mediu, care au fost aprobate prin ordin comun al Ministerului Mediu și ANRMAR. De asemenea, în vederea sprijinirii beneficiarilor pentru înțelegerea și aplicarea procedurilor legate de achizițiile publice au avut loc cursuri de instruire finanțate din axele de asistență tehnică ale programelor operaționale.

Eficiența POS Transport a fost influențată în mod pozitiv de experiența anterioară dobândită cu proiecte ISPA și Phare și s-a dezvoltat pe baza soluțiilor identificate pentru problemele noi apărute. S-au identificat deficiențe instituționale care trebuie să fie corectate urgent deoarece par să fie sistematice cum ar fi lipsa de claritate cu privire la rolurile MT și ale companiilor subordonate care sunt beneficiari ai POS T și s-a recomandat clarificarea rolurilor și mai ales a relațiilor instituționale dintre MT și beneficiari (CFR și CNADNR). De asemenea s-a recomandat ca atât AM, cât și beneficiarii să se axeze pe un program de implementare realist pentru anul următor, pornind de la presupunerea că bugetul oferit este cel final. Aceasta ar impulsiona AM și beneficiarii să considere integral riscurile pe care le implică acest fapt și să identifice metode de a le reduce prin proceduri coerente de management al riscurilor, care să înlocuiască abordarea curentă bazată pe soluții de circumstanță.

Pentru **POS Mediu** principala problemă apărută care poate greva asupra eficienței programului a fost dată de poziția marginală a unor unități de implementare a proiectelor în cadrul instituțiilor de care aparțin, care face dificilă distribuirea de către managerii de proiect a sarcinilor către membrii echipelor și s-a recomandat ca beneficiarii din administrația publică locală să ia în considerare revizuirea structurii organizaționale prin subordonarea directă a UIP celui mai înalt nivel de management din instituție. În plus, pe baza monitorizării de birou și a vizitelor în teren, se recomandă ca OI să monitorizeze îndeaproape stabilitatea personalului UIP și a sarcinilor acestora în legătură cu fiecare proiect. De asemenea, s-a recomandat ca beneficiarii să folosească bugetul AT pentru a contracta servicii pentru nevoile lor tehnice specifice apărute în timpul implementării proiectelor, precum și pentru a-și îmbunătăți sistemul de management prin re-definirea proceselor pentru a evita suprapunerile, pentru re-procedurarea proceselor operaționale și pentru a stabili proceduri în vederea tratării problemelor apărute împreună cu acțiunile corective și preventive care se impun.

Provocări care afectează capacitatea beneficiarilor publici și privați în implementarea proiectelor finanțate din Instrumentele Structurale

Evaluarea ad-hoc a fost finalizată în luna martie 2011. Aceasta a realizat o analiză a capacității de implementare a beneficiarilor publici și privați în contextul instrumentelor structurale și a oferit recomandări pentru îmbunătățirea acestei capacități.

La nivel societal analiza a cuprins politicile și strategiile naționale, legislația, normele sociale, relațiile ierarhice, aspectele financiare și schimbările la nivelul grupului țintă și cele de la nivelul cererii de servicii.

Evaluarea a subliniat *necesitatea unui sistem de bugetare multi-anuală*, a cărui neaplicare va continua să impună limitări și constrângeri în ceea ce privește co-finanțarea proiectelor din IS, precum și sustenabilitatea și impactul acestora pe termen lung. În acest sens, s-a decis flexibilizarea procedurilor de angajare a cheltuielilor publice pentru implementarea multianuală a proiectelor finanțate din instrumente structurale. Având în vedere prevederile Tratatului fiscal și obligația de transpunere a Directivei 85/2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre, în prezent se reanalizează opțiunile de modificare a Legii 500/2002 privind finanțele publice, pentru a corespunde cerințelor legislației UE.

Recuperarea taxei pe valoarea adăugată (TVA) are o influență majoră asupra capacității beneficiarilor de a mobiliza resursele financiare. Pentru a veni în sprijinul beneficiarilor, s-a recomandat ca ACIS și AM-urile să furnizeze sesiuni de instruire sau de informare dedicate recuperării TVA. Recomandarea a fost implementată prin emiterea unor instrucțiuni (e.g. POS DRU), iar pentru contractele care au fost încheiate după 1 ianuarie 2012, TVA aferentă proiectelor UE a fost declarată drept cheltuială eligibilă și suportată din fonduri comunitare.

S-a constatat, de asemenea, că *procedurile de achiziții publice afectează în mod semnificativ capacitatea beneficiarilor de a gestiona și implementa proiecte* finanțate prin IS și s-a recomandat ca ACIS să coopereze cu AM și OI pentru îmbunătățirea procedurilor relevante în domeniul achizițiilor publice. Pentru implementarea recomandării, s-a contractat o asistență tehnică pentru definirea de categorii de criterii de calificare și factori de evaluare, pe tipuri de contracte de achiziție publică. De asemenea, au fost elaborate documentații de atribuire standardizate pentru sectoarele mediu și transport, care au fost aprobate prin ordine ANRMAP. În plus, în vederea sprijinirii beneficiarilor pentru înțelegerea și aplicarea procedurilor legate de achizițiile publice au avut loc cursuri de instruire finanțate din axele de asistență tehnică ale programelor operaționale.

Schimbarea condițiilor de obținere a unui credit de finanțare reprezintă un factor contextual cu o influență majoră asupra capacității beneficiarilor de a gestiona proiectele finanțate din IS și mai ales asupra capacității lor de a mobiliza resursele financiare. În acest sens, s-a organizat un grup de lucru „Finanțare externă – creșterea gradului de absorbție a fondurilor UE” din care fac parte reprezentanți ai MFP, ACIS și ai unor Autorități de Management precum și reprezentanți ai Asociației Române a Băncilor și ai principalelor bănci cu activitate în acest domeniu.

Studiul a recomandat, de asemenea, *adoptarea măsurilor necesare pentru a asigura respectarea termenelor de rambursare*, așa cum sunt stabilite în contractul de finanțare. O recomandare similară face parte din Planul de măsuri prioritare al ACIS, care monitorizează permanent respectarea de către AM-uri a termenului de 45 de zile lucrătoare pentru procesarea cererilor de rambursare a plăților către beneficiari, precum și a duratelor de certificare de către Autoritatea de Certificare și Plată a declarațiilor de cheltuieli.

La **nivel organizațional** analiza s-a concentrat pe strategiile/politicile instituționale interne ale beneficiarilor, pe măsurile, procedurile și cadrul organizațional.

Evaluarea a subliniat faptul că asumarea proiectelor finanțate din IS este limitată, mai ales printre beneficiarii din administrația publică locală. Sunt necesare acțiuni de conștientizare a faptului că IS reprezintă o oportunitate pentru diversificarea resurselor financiare. În vederea implementării acestei recomandări, au avut loc sesiuni de informare pentru beneficiarii potențiali (prin contractele de finanțare din AT ai căror beneficiari sunt ADR-urile) și conferințe (*“Conferința Internațională privind promovarea POSDRU 2007-2013”*).

Monitorizarea sistematică a proiectelor, împreună cu implicarea constantă a managerilor exercită, în opinia evaluatorilor, o influență substanțială asupra implementării proiectelor. S-a recomandat promovarea culturii managementului de proiect în rândul beneficiarilor și al aplicanților, prin integrarea subiectului în cadrul evenimentelor de informare și a celor de schimb de experiență. În acest sens, subiectele sunt avute în vedere pentru proiectele care vor fi finanțate din POAT în cadrul Facilității de Asistență Tehnică în acordurile cadru pentru 3 loturi: Studii, analize și cercetări, Asistență pentru îmbunătățirea cadrului de implementare a proiectelor finanțate din Instrumente Structurale, Transfer expertiză.

Evaluarea a subliniat faptul că există un nivel redus de cunoștințe practice și experiență în ceea ce privește managementul riscului ca instrument de management și a recomandat diseminarea cunoștințelor din domeniu. Urmare a acestei recomandări, AMPOR a organizat două sesiuni de *training on the job* în domeniul managementului riscului pentru AM și OI cu participarea ofițerilor de risc și s-a decis realizarea de **întâlniri trimestriale** pe problematica riscurilor pentru probleme ce țin de strategie – planificare – feedback. La nivelul AMPOSDRU a fost elaborată *„Metodologia de atribuire inițială a riscului de proiect și de eșantionare pentru verificarea operațiunilor pe baza analizei de risc”*, ca parte din Procedura Operațională Managementul Calității. AM PODCA desfășoară periodic grupuri de lucru tematice pe acest domeniu, iar la nivelul AM POST se realizează trimestrial analiza riscurilor și se întocmește Registrul riscurilor.

La **nivel individual** studiul s-a concentrat pe aptitudinile, experiența și cunoștințele personalului beneficiarilor implicat în implementarea de proiecte finanțate din IS.

Evaluatorii au remarcat că există o diferență evidentă între nivelul de performanță al beneficiarilor cu experiență anterioară și cel al beneficiarilor care implementează proiecte finanțate din IS pentru prima dată și s-a recomandat înființarea unor comunități de practicieni, pentru schimburi de experiență în implementarea practică a proiectelor. Totodată s-a subliniat importanța consultanților ca părți cheie în pregătirea și implementarea proiectelor. Având în vedere necesarul de cunoștințe și abilități specifice pentru managementul de proiect, pentru procedurile de achiziții publice, pentru asigurarea corectitudinii înregistrărilor financiare și, în general, pentru respectarea cerințelor administrative pentru IS, s-a recomandat ca ACIS și AM-urile să ofere sprijin beneficiarilor pentru ca aceștia să își îmbunătățească cunoștințele și abilitățile necesare pentru implementarea proiectului. Aceste recomandări s-au implementat prin îmbunătățirea comunicării, prin formularea unor ghiduri mai clare și mai accesibile, precum și cu ajutorul unor sesiuni de instruire/informative.

Având în vedere faptul că implementarea proiectelor finanțate din fonduri structurale determină beneficiarii să adopte schimbări în stilul de conducere, modificări ale priorităților, angajarea resurselor și gestionarea conflictului, s-a recomandat ca ACIS, AM-urile și OI-urile să sublinieze bunele practici identificate în implementarea proiectelor. Această recomandare a fost pusă în practică prin prezentarea cazurilor de bună practică atât pe site-urile autorităților, cât și în revistele proprii (Regio), prezentări în cadrul Comitetelor de Monitorizare, precum și în diverse conferințe și sesiuni de informare și instruire a beneficiarilor.

Sinteza Evaluărilor Intermediare ale Programelor Operaționale

Raportul final de evaluare a fost aprobat la data de **18 martie 2011**.

Raportul reprezintă o sinteză a rapoartelor de evaluare intermediară realizate în perioada 2009-2011. Acesta a luat în considerare și o serie de alte documente conexe, inclusiv Raportul Strategic Național pentru Implementarea Fondurilor Structurale și de Coeziune 2009, Evaluarea Formativă a Instrumentelor Structurale în România, evaluarea ad-hoc intitulată Provocări Legate de Capacitatea Beneficiarilor Instrumentelor Structurale și Examinarea investițiilor în infrastructura de transport și mediu.

Concluziile generale ale raportului sunt următoarele:

I. Consecințele crizei asupra strategiei și implementării programelor operaționale

În primul rând, deși este importantă, criza nu cere în sine o modificare fundamentală a Cadrelui Strategic Național de Referință sau a strategiilor programelor operaționale. Totuși, aceasta are un efect semnificativ asupra implementării acestora și, în mod special, asupra ritmului de implementare. În al doilea rând, reduce și cererea în rândul unor beneficiari potențiali, creează incertitudine și dăunează perspectivelor de piață ale unor proiecte comerciale. În al treilea rând, în cazul proiectelor din sectorul public, majoritare în cadrul programelor operaționale, criza creează dificultăți în privința disponibilității unor resurse finanțate la nivel național, deși există un angajament guvernamental conform căruia elementul formal de co-finanțare al Cadrelui Strategic Național de Referință la nivel global nu va fi afectat de reducerile cheltuielilor publice. Criza ridică, de asemenea, semne de întrebare referitoare la necesitatea anumitor infrastructuri publice în cadrul cărora cererea, drept urmare a crizei, ar putea fi mai mică decât a fost proiectată inițial. De asemenea, criza face absorbția mai dificilă atât direct, prin reducerea nevoii sau a cererii, cât și indirect, în ceea ce privește accesul la finanțare și încrederea scăzută.

II. Relevanța, eficiența și eficacitatea strategiilor programelor operaționale

În baza evaluărilor intermediare, se poate ajunge la două mari concluzii alternative în ceea ce privește eficiența și eficacitatea implementării programelor operaționale până în prezent:

- perspectiva optimistă – păstrarea abordării curente privind îmbunătățirea incrementală
- perspectiva pesimistă – este necesară o modificare radicală a abordării

Raportul de Sinteza promovează perspectiva conform căreia este necesară o cale de mijloc între cele două extreme prezentate mai sus. O asemenea cale de mijloc înseamnă că este necesară continuarea procesului de îmbunătățiri incrementale, însă acest proces de unul singur este improbabil că va fi suficient pentru a asigura accelerarea absorbției și a implementării. Drept urmare, sunt necesare și alte măsuri. În mod special, este nevoie de realocări financiare considerabile care să fie planificate rapid și puse în aplicare.

III. Relevanța mecanismelor de implementare

Pentru perioada rămasă din perspectiva financiară 2007-2013, nu există altă opțiune realistă decât aceea ca mecanismele existente de implementare a programelor operaționale să fie păstrate și să se ia măsuri pentru ca ele să opereze cât mai eficient și eficace posibil.

Una dintre lecțiile oferite de perioada curentă este că un sistem de implementare „pregătit pentru cheltuieli” la toate nivelurile reprezintă o condiție prealabilă pentru absorbție. Există un tipar clar în cadrul evaluărilor intermediare conform căruia domeniile majore de intervenție și operațiunile care prezintă dificultăți sunt acelea care nu erau pregătite efectiv pentru implementare în momentul lansării Cadrelui Strategic Național de Referință și programului operațional, adică polii de creștere, energia și cooperarea transfrontalieră.

IV. Potențialul de îmbunătățire a impactului investițiilor

În principiu, există sinergii și complementarități între programe și între prioritățile din cadrul programelor. Cu toate acestea, o serie de programe operaționale tratează aspecte similare și în același timp diferite, ale aceluiași sector și probleme și nu este clar în ce măsură există o coordonare practică efectivă și eforturi pentru asigurarea complementarității în această privință.

De exemplu, sectoarele de sănătate și educație sunt susținute atât de PO Regional cât și de PO Competitivitate, în primul caz prin infrastructură, iar în cel de-al doilea prin TIC. O delimitare mai clară a beneficiarilor în cadrul programelor operaționale poate ar fi fost o măsură mai eficientă. De asemenea, un program operațional cu o aplicare largă, așa cum este POR, deși este de dorit din multe motive, riscă în mod inevitabil să ajungă foarte aproape de a duplica ceea ce fac programele operaționale naționale sectoriale.

În ceea ce privește calitatea proiectelor, este esențial să se asigure că sistemul de selecție a acestora lucrează eficient. Niciun tip de evaluare de program sau de supraveghere nu poate înlocui rolul evaluatorilor de proiect, așadar este necesar să se asigure faptul că acestora li se oferă o serie de linii directoare suficient de clare, că ei sunt capabili și informați și că sunt independenți și lucrează în mod profesionist. În această privință rapoartele de evaluare intermediară nu au ridicat vreo problemă specifică.

Recomandările Raportului de Sinteză se concentrează în mod special pe nevoia de a avea un program planificat de realocări financiare, de la axele prioritare și domeniile majore de implementare cu absorbție relativ redusă la cele cu absorbție relativ mare din cadrul CSNR. De asemenea, a fost propusă susținerea în fața Comisiei Europene a posibilității de a trata perioadele 2007-2013 și 2014-2020 ca pe o singură perioadă pentru CSNR din perspectivă strategică.

Având în vedere caracterul orizontal al acestei evaluări, recomandările au avut un caracter general fiind mai dificil de adaptat la nevoile specifice ale fiecărui program operațional. Cu toate acestea mare parte dintre aceste recomandări au fost implementate la nivelul întregului sistem de implementare a Instrumentelor Structurale prin intermediul „Planului de Măsură Prioritare pentru consolidarea Capacității de Absorbție a Fondurilor Structurale și de Coeziune” (PMP). Obiectivul acestui plan fiind acela de a identifica în timp util intervențiile a căror implementare nu se va putea realiza în parametrii inițial prevăzuți, care să asigure absorbția fondurilor alocate, și de a realoca aceste fonduri într-un mod eficace și eficient.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL REGIONAL

Evaluarea internă ad-hoc a aplicării principiului parteneriatului în procesul de implementare a Programului Operațional Regional 2007-2013

Desfășurată în perioada martie-aprilie 2010, evaluarea ad-hoc cu titlul *“Aplicarea principiului parteneriatului în procesul de implementare a POR 2007-2013”* a avut un dublu obiectiv. În primul rând a urmărit analiza principalelor dificultăți și cauze care influențează constituirea și funcționarea parteneriatelor formale din cadrul programului, precum și identificarea măsurilor pentru îmbunătățirea relațiilor interinstituționale și parteneriale în cadrul programului. În egală măsură proiectul a urmărit ca prin desfășurarea internă a unor activități specifice de evaluare să familiarizeze personalul unității de evaluare a POR cu utilizarea metodologiei și a unor instrumente de lucru proprii evaluării.

Structurile parteneriale analizate s-au referit la:

- Comitetul de Monitorizare a POR, sub aspectul percepției principalilor parteneri implicați, asupra măsurii în care structura actuală și funcționarea sa corespund nevoilor acestora legate de gestionarea și implementarea programului;
- asocierile parteneriale “tematice” formale, stabilite în baza unor prevederi specifice ale programului, ale Documentului Cadru de Implementare și Ghidurilor Solicitanților, cum sunt, spre exemplu, cele din cadrul Axei Prioritare 1;
- parteneriatele stabilite între AM POR și OI, precum și între OI-uri.

Concluziile evaluării aplicării principiului parteneriatului au relevat următoarele:

- Este evidentă tendința și interesul, precum și efortul tuturor actorilor implicați de a îmbunătăți și accelera procesul partenerial pentru o mai bună și eficientă implementare a programului.
- Conștientizarea impactului pozitiv produs de parteneriate asupra accesului la finanțare este, de asemenea, evidentă la nivelul tuturor structurilor chestionate. Procesul partenerial, respectiv constituirea parteneriatelor în special în cadrul Axei Prioritare (AP) 1, este considerat ca unul producând efecte pozitive asupra partenerilor prin asigurarea unor resurse financiare, tehnice și umane adecvate implementării și susținerii proiectelor din cadrul Planurilor Integrate de Dezvoltare (PID), asigurând totodată și sustenabilitatea acestora după încetarea finanțării prin POR. În același timp, mai mult de 50% din cei chestionați consideră parteneriatul ca un instrument de facilitare a dialogului, schimbului de informații, opinii și experiență între partenerii regionali și locali.

- Procesul de constituire a parteneriatelor este considerat unanim de cei chestionați, ca nefiind unul simplu și nici rapid, din cauza existenței unor blocaje administrative, legislative sau determinate de absența unui dialog constructiv și a unei cooperări reale între parteneri. Cooperarea este influențată, nu de puține ori, de existența unor opinii și chiar interese divergente, precum și de resursele financiare insuficiente pentru susținerea parteneriatului.
- În afara factorilor negativi comuni care țin de comunicare, capacitatea administrativă și cadrul legislativ, factori care pot fi regăsiți în toate etapele de dezvoltare ale parteneriatelor POR, au fost identificați și factori specifici care influențează negativ procesul de funcționare a parteneriatelor. Absența unei culturi față de munca în parteneriat, nerespectarea termenelor de elaborare a unor documente sau urmărirea unor interese diferite, absența unor structuri executive dedicate și absența obiectivului comun și a unui leadership sunt de asemenea considerați factori care au un impact negativ asupra procesului partenerial.
- Din punctul de vedere al relațiilor interinstituționale stabilite între parteneri, respectiv între OI, Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), Coordonatorii poliilor de creștere pe de o parte și AM POR pe de altă parte, precum și privind schimbul de informații și de bune practici între OI POR, principalele concluzii relevă că AM POR oferă un sprijin permanent și calificat. AM POR implică constant partenerii săi în dezbaterile tuturor problemelor legate de contractarea și implementarea programului, dar opiniile OI-urilor nu sunt întotdeauna luate în considerare, sau sunt considerate parțial; schimbul de informații și bune practici între Organismele Intermediare ale POR sunt facilitate atât de AM POR cât și de OI-uri, dar mai mult de 60% din OI-uri realizează astfel de activități și pe baza unor relații personale stabilite între acestea.

Măsurile propuse pentru **îmbunătățirea relațiilor interinstituționale** și a parteneriatului în cadrul programului pot fi grupate în cadrul a trei mari domenii generale ca măsuri de contracarare a factorilor negativi, astfel:

- Comunicare, diseminarea informațiilor, transfer de expertiză și conștientizare – măsuri privind intensificarea și concentrarea acțiunilor de promovare și diseminare a informațiilor și a exemplurilor de bună practică; organizarea de întâlniri periodice între AM POR și diferiți parteneri; vizite de lucru ale AM POR mai frecvente pe teren; intensificarea acțiunilor de conștientizare a reprezentanților autorităților publice locale (APL) și a unui număr tot mai mare de actori asupra beneficiilor rezultate din parteneriate.
- Întărirea capacității administrative și instituționale a actorilor implicați – elaborarea unui “Ghid orientativ al parteneriatelor” și a unor modele de parteneriate, pe domenii de activitate; implicarea beneficiarilor în procesul de consultare și de luare a deciziilor; realizarea unei proceduri interne de lucru, unitară, între compartimentele de coordonare a poliilor de creștere din cadrul ADR-urilor și a ADI-urilor constituite la nivelul poliilor de creștere; stabilirea de responsabilități clare în cadrul acestor parteneriate; intensificarea training-urilor pentru APL privind parteneriatele, revizuirea criteriilor de eligibilitate a proiectelor în sensul flexibilizării acestora și sprijinirea proiectelor incluse în PID-uri prin identificarea de surse alternative de finanțare; finanțarea parteneriatelor.
- Îmbunătățirea cadrului legislativ: urgentarea apariției legii parteneriatului public-privat, public-ONG-uri, public-mediu academic și public-public și elaborarea unui cadru legislativ care să stimuleze constituirea de parteneriate și să reglementeze criteriile generale de asociere și funcționare; elaborarea legii zonelor metropolitane; recunoașterea zonelor metropolitane ca entități administrativ-teritoriale.

În ceea ce privește măsura în care structura actuală și funcționarea CM POR corespunde nevoilor partenerilor implicați în gestionarea și implementarea programului, răspunsurile celor chestionați au fost în totalitate afirmative.

Evaluarea aplicării principiului parteneriatului va fi reluată în cursul anului 2014 și în funcție de recomandările acesteia, corelate și cu propunerile regulamentelor pentru perioada 2014-2020, vor fi luate măsurile adecvate.

Evaluarea implementării priorităților și proiectelor POR 2007-2013, adresate mediului de afaceri

Studiul privind *"Evaluarea implementării priorităților și proiectelor POR 2007-2013, adresate mediului de afaceri"* a fost finalizat în martie 2011. Pornind de la concluziile evaluării intermediare desfășurate în cursul anului 2009, dar și de la observația privind gradul relativ scăzut de absorbție a fondurilor destinate mediului de afaceri, a urmărit să facă propuneri concrete pentru accelerarea absorbției fondurilor și îndeplinirea obiectivelor programului în acest domeniu. Evaluarea a avut următoarele **obiective specifice**:

- Analiza eficacității implementării priorităților POR destinate dezvoltării mediului de afaceri regional, în scopul atingerii obiectivelor specifice;
- Accelerarea implementării proiectelor finanțate prin POR în domeniile care au ca scop crearea de noi locuri de muncă;
- Identificarea și analizarea unor proiecte de succes pentru a fi prezentate ca exemple de bună practică;
- Formularea unor recomandări pentru facilitarea absorbției fondurilor și realizarea obiectivelor specifice domeniului evaluat, precum și pentru o mai bună programare în perioada post 2013.

Evaluarea a fost realizată pe două paliere distincte, primul fiind la nivelul managementului programului și, al doilea, la nivelul beneficiarilor direcți, respectiv al implementării proiectelor Regio destinate mediului de afaceri.

Concluziile evaluării au evidențiat următorii factori care au influențat absorbția fondurilor alocate mediului de afaceri:

- Cel mai important factor extern a fost criza economică care, prin scăderea cererii, a avut un impact negativ asupra afacerilor. Ca urmare, au apărut rezilieri de contracte sau retrageri de proiecte, prelungiri de termene, modificări în prețurile echipamentelor și utilajelor achiziționate de beneficiari, etc.
- Condițiile specifice regionale au determinat diferențe semnificative în ceea ce privește depunerea proiectelor destinate mediului de afaceri. Astfel, s-a constatat că cele mai multe proiecte au fost depuse în regiunile cu un grad mai mare de dezvoltare. Totodată, autoritățile publice locale (APL), nu au fost foarte interesate să depună proiecte destinate susținerii și promovării mediului de afaceri din diferite motive, dar în special din cauza lipsei actelor de proprietate solicitate în Ghidul aplicantului.
- Lipsa experienței beneficiarilor în scrierea proiectelor i-a determinat pe aceștia să apeleze la consultanți, în special în faza de scriere a proiectului și mai puțin în faza de implementare, fapt ce a condus la o serie de dificultăți și întârzieri.
- Asigurarea cofinanțării proiectelor și a fluxului de numerar necesar implementării acestora, în sensul în care băncile nu au fost interesate să finanțeze proiectele deja aprobate. Ca urmare, mulți dintre beneficiari au decis să se retragă, să rezilieze contractele sau să ceară prelungirea termenelor. Pe parcursul evaluării s-a constatat că accesul greoi la credite pentru cofinanțare și asigurarea fluxului de numerar a fost îmbunătățit prin HG 606/2010, care oferă posibilitatea gajării/ipotecării activelor care fac obiectul proiectului.
- Durata relativ lungă a procesului de evaluare și selecție, în special pentru primele apeluri de proiecte, a determinat întârzieri în implementare.

Cele mai multe proiecte depuse au fost în domeniul serviciilor (cu precădere medicale), obiectul principal constând în achiziția unor echipamente și utilaje. Un interes scăzut s-a înregistrat în sectorul de producție, care ar fi putut avea un impact regional semnificativ în comparație cu cel de servicii.

Procesul de rambursare a mers relativ repede. Beneficiarii nu au așteptat foarte mult să primească banii, în timp ce unele proceduri au fost simplificate, pe parcursul evaluării, reducându-se numărul documentelor solicitate beneficiarului.

Evaluarea a avut ca rezultat și elaborarea unui **set de recomandări pentru o mai bună absorbție a fondurilor și pentru realizarea obiectivelor specifice domeniului evaluat**. Unele dintre aceste recomandări au fost puse în practică imediat, altele fac referire la viitoarea perioadă de programare.

Dintre recomandările pentru perioada actuală se remarcă: realizarea unei analize prin care să se identifice interesul și nevoile reale în ceea ce privește pregătirea de proiecte destinate susținerii mediului de afaceri regional, reformarea sistemului de evaluare a proiectelor prin asigurarea accesului rapid la evaluatori independenți, responsabilizarea suplimentară a Organismelor Intermediare cu privire la întocmirea dosarului contractului de finanțare și o mai bună comunicare între Autoritatea de Management și Organismele Intermediare, cu privire la unele deficiențe constatate, limitarea posibilității de prelungire a contractelor de finanțare. Se consideră utilă și o mai bună informare cu privire la gradul de respingere /ajustare negativă a plăților solicitate prin cererile de rambursare.

În ceea ce privește **perioada următoare de programare**, se recomandă o corelare a necesităților de investiții în structurile de sprijin pentru afaceri cu nevoile regionale, intensificarea eforturilor de informare a potențialilor beneficiari – autorități publice locale – cu privire la oportunitățile de cooperare cu mediul de afaceri și cu cel academic în realizarea de proiecte, menținerea schemei de ajutor de stat pentru reabilitarea siturilor industriale degradate, dar cu realizarea unei liste de potențiale proiecte finanțabile și popularizarea experienței înregistrate în cadrul unor proiecte pilot, precum și utilizarea asistenței tehnice pentru pregătirea proiectelor; s-a propus înlocuirea schemelor clasice de grant cu scheme de finanțare combinate (credit și grant). Se recomandă, de asemenea, implicarea mai activă a sistemului bancar în selectarea și finanțarea proiectelor adresate mediului de afaceri.

Referitor la proiectele destinate dezvoltării turismului, acestea ar trebui diferențiate pentru cele două sectoare, public și privat. Cele depuse de autorități publice locale ar trebui orientate spre investiții de interes public în infrastructura localităților sau zonelor de acțiune, în timp ce resursele private ar trebui orientate spre proiecte cu valoare adăugată mare în zone de acțiune prioritară.

În cazul proiectelor depuse de microîntreprinderi, se propune înlocuirea analizei cost-beneficiu cu analiza cost-eficacitate care este mai simplă, precum și îmbunătățirea Grilei de selecție a proiectelor și eficientizarea procedurilor de comunicare, care ar asigura o selecție mai riguroasă a proiectelor ce vor fi finanțate.

În final, se propune ca Planurile de Dezvoltare Regională să fie utilizate ca „filtru” în promovarea cu prioritate a unor proiecte de interes regional, care să aibă consensul Consiliului pentru Dezvoltare Regională prin aprobarea unor liste regionale de proiecte. Aceste liste de proiecte pot contribui la o mai bună fundamentare a alocărilor regionale și la eliminarea acelor proiecte fără impact local.

Evaluarea capacității administrative a regiunilor în domeniul dezvoltării regionale

Studiul intitulat „**Evaluarea capacității administrative a regiunilor în domeniul dezvoltării regionale**”, finalizat în decembrie 2011, este o evaluare strategică, determinată în principal de necesitatea începerii din timp a pregătirii viitorului POR și efectuării unei analize independente și obiective a capacității administrative și instituționale a regiunilor de a identifica obiective strategice regionale și de a elabora, administra, implementa și monitoriza strategii, planuri și programe regionale de dezvoltare specifice, în scopul pregătirii și stabilirii rolului acestora în perioada de programare post 2013.

Prin obiectivele sale, această evaluare și-a propus asigurarea unei programări și absorbții eficiente a fondurilor europene destinate dezvoltării regionale post 2013, precum și sprijinirea AM POR și ACIS în fundamentarea și formularea strategiei de abordare a programării dezvoltării regionale în perioada de programare post 2013 prin prisma rolului regiunilor în acest proces. Această evaluare și-a propus să identifice mai multe modele care să constituie opțiuni privind cadrul instituțional de elaborare și gestionare a viitorului Program Operațional Regional, inclusiv propuneri de îmbunătățire a capacității administrative la nivel regional.

Principalele concluzii ale studiului au evidențiat următoarele:

- Cadrul legal și instituțional din România a creat baze adecvate pentru o abordare centralizată, de tip *top-down*, a procesului de dezvoltare regională, abordare adecvată într-o etapă de început, când experiența în domeniul dezvoltării regionale era inexistentă în România. Pe măsură ce experiența în domeniul dezvoltării regionale se acumulează la nivel regional și pentru valorificarea potențialului regiunilor de a gestiona programe de dezvoltare legate direct de nevoile specifice, este necesară completarea abordării centralizate cu o abordare descentralizată.

- Unul dintre principalii factori care au avut o influență asupra evoluției politicii de dezvoltare regională a fost politica și liniile directoare ale UE în domeniul coeziunii economice, sociale și teritoriale.
- Capacitatea regională de a identifica obiective și formula planuri de dezvoltare regională există dar nu este suficientă. Procesul partenerial în ceea ce privește elaborarea planurilor de dezvoltare regionale este adecvat, iar capacitatea ADR de a conduce un proces de planificare a dezvoltării regionale este bine dezvoltată. Deși în ansamblul său procesul de planificare la nivel regional a decurs bine, acesta a întâmpinat totuși o serie de constrângeri, cele mai importante fiind tendința planurilor regionale de a include un număr prea ridicat de măsuri, riscând “disiparea” intervențiilor și reducerea impactului acestora; dificultatea coordonării unor acțiuni diverse destinate dezvoltării, inclusiv dificultatea corelării între planurile de dezvoltare regională (PDR) și strategii sectoriale naționale; dificultatea obținerii unui acord, între partenerii implicați, privind viziunea strategică a dezvoltării regiunii; capacitatea încă insuficientă la nivel local privind analizele socio-economice și SWOT necesare pregătirii unei strategii regionale; lipsa sau insuficiența unor date socio-economice; dificultatea formulării de indicatori sau de valori țintă ai acestora, în lipsa unor alocări financiare clare ale PDR.
- În ceea ce privește capacitatea regiunilor de a implementa planuri de dezvoltare regionale, există elemente componente ale acestei capacități – ex. capacitatea de a identifica și implementa proiecte în regiuni, capacitatea de a monitoriza aceste proiecte, practici și sisteme organizaționale în domeniul dezvoltării resurselor umane – în timp ce alte elemente ale acestei capacități sunt deficitare sau lipsesc – ex. sistemul de monitorizare și evaluare a planurilor de dezvoltare regionale și a realizării obiectivelor acestora, respectiv modul de alocare a responsabilității privind realizarea obiectivelor PDR. Un cadru instituțional și legal care conferă o mai mare responsabilitate la nivel regional în ceea ce privește gestionarea propriilor planuri de dezvoltare regionale și alocări financiare directe, ar stimula dezvoltarea capacității regionale în acest sens.
- Pentru a facilita progresul proiectelor, capacitatea beneficiarilor trebuie să se dezvolte rapid și accentuat. Există deja progres în ceea ce privește dezvoltarea de structuri și sisteme necesare managementului proiectelor, precum și dezvoltarea competențelor personalului, însă acest proces de dezvoltare trebuie continuat. Un nivel mai ridicat de nevoi de dezvoltare se înregistrează în special la nivelul primăriilor și consiliilor locale ale localităților relativ mici.
- Capacitatea regiunilor de a încheia parteneriate pentru identificarea și implementarea proiectelor de anvergură regională este într-un proces de dezvoltare accentuat, existând și o serie de alți factori favorizanți în acest sens – ex. programele operaționale au stimulat formarea de parteneriate, activitatea ADR la nivel regional care poate furniza informații importante necesare identificării proiectelor de anvergură regională, sau frecvența relativ ridicată a întâlnirilor de lucru între reprezentanții administrației publice din regiuni.
- Până în prezent, activitatea regiunilor a fost dominată de proiecte de dezvoltare cu caracter local (localități sau județe) finanțate în cadrul unor programe naționale din domeniul dezvoltării regionale. Această caracteristică a fost stimulată semnificativ și de cadrul legal și instituțional care favorizează abordarea centralizată a dezvoltării regionale. Ponderea proiectelor de anvergură regională – de interes regional, cu impact regional – este încă redusă la nivelul tuturor regiunilor. Prin urmare, capacitatea regiunilor de a asigura identificarea, prioritizarea, promovarea și gestionarea unor proiecte sustenabile și cu impact regional este încă în proces de dezvoltare.
- Capacitatea de a asigura resursele financiare necesare implementării proiectelor, capacitatea de a organiza parteneriate regionale pentru managementul unor proiecte de anvergură regională – nu au fost încă suficient testate, dar se apreciază că nivelul acestora este relativ scăzut.

În concluzie, există o capacitate potențială la nivel regional de a realiza și gestiona implementarea unor strategii și programe regionale de dezvoltare cu finanțare europeană, de a implementa și monitoriza proiecte de dezvoltare regională, capacitate care poate fi dezvoltată printr-un program de sprijin adecvat, care trebuie să aibă în vedere aspectele deficitare constatate în cadrul studiului.

Pornind de la aceste observații și analize, precum și de la analiza experienței altor state membre și a tendințelor privind politica UE de coeziune economică, socială și teritorială, opțiunile propuse pentru **viitorul cadru de gestiune a programului operațional regional** din România au fost grupate în trei tipologii, în funcție de plasarea managementului de program la nivel național sau regional/local:

O primă tipologie instituțională este cea cu management la nivel central și organisme intermediare regionale, similară organizării actuale, în cadrul căreia au fost identificate trei variante: a) un singur POR structurat în opt secțiuni, fiecare dintre acestea fiind dedicată unei regiuni de dezvoltare; b) opt POR-uri distincte pentru fiecare regiune; c) un POR comun pentru regiunile 1-7 și un POR distinct pentru regiunea BI.

O a doua tipologie propune management combinat central - regional, fiind identificate două variante pretabile contextului din România: a) un POR comun pentru regiunile 1-7 administrat la nivel central și un POR distinct pentru regiunea BI, administrat la nivel regional; b) șapte POR-uri diferite pentru cele șapte regiuni, cu autorități de management distincte la nivel central și un POR distinct pentru regiunea BI, administrat la nivel regional.

O a treia tipologie prevede stabilirea managementului la nivel regional, singura variantă a acesteia constând în elaborarea câte unui Program Operațional Regional distinct pentru fiecare dintre cele opt regiuni de dezvoltare, administrat(e) cu câte o Autoritate de Management la nivel regional, cu Organisme Intermediare la nivel regional și/sau la nivel central.

Indiferent de forma viitorului cadru instituțional din domeniul dezvoltării regionale, toate regiunile de dezvoltare ale României trebuie să își dezvolte capacitatea de a elabora și implementa planuri și proiecte de dezvoltare regională. Având în vedere concluziile acestui studiu, precum și lecțiile desprinse în cadrul primului exercițiu de planificare regională, se recomandă următoarele:

A. Dezvoltarea capacității de planificare a dezvoltării regionale, prin:

- Elaborarea unui Ghid Metodologic detaliat privind procesul de planificare a dezvoltării regionale și standardele de calitate ale planurilor de dezvoltare regionale și ale unor eventuale viitoare programe operaționale la nivel regional.
- Desfășurarea unor sesiuni de instruire în domeniul planificării strategice a dezvoltării regionale adresate tuturor partenerilor implicați în procesul planificării strategice a dezvoltării regionale.

B. Dezvoltarea capacității de implementare a planurilor și proiectelor de dezvoltare regionale

- În corelație cu arhitectura unui eventual nou cadru instituțional al dezvoltării regionale, alocarea clară a responsabilității privind realizarea obiectivelor planurilor de dezvoltare regionale.
- Promovarea, de către ADR, către partenerii relevanți la nivel regional, a conceptului privind monitorizarea și evaluarea planurilor de dezvoltare regionale. Definirea, în cadrul exercițiului de planificare viitor, a unui astfel de sistem.
- Promovarea, de către ADR, a conceptului de proiecte de interes regional și sprijinirea unităților administrativ teritoriale, de la toate nivelurile administrației, în identificarea și elaborarea unor astfel de proiecte, inclusiv prin seminare, ateliere de lucru și sesiuni de instruire pe această temă.
- Elaborarea la nivelul fiecărei regiuni, de către ADR, a unui proiect și identificarea unor surse de finanțare necesare acestuia, vizând dezvoltarea capacității în domeniul managementului de proiect a tuturor nivelurilor administrației – consilii județene, consilii locale, primării – având ca tematică generală managementul de proiect în ansamblu, iar ca teme specifice principalele domenii în care s-au înregistrat dificultăți în implementarea proiectelor de dezvoltare regionale și locale, precum și teme care anticipează domenii potențial problematice, incluzând procesul achizițiilor publice, managementul financiar al unui proiect, monitorizarea și evaluarea implementării unui proiect de dezvoltare.

C. Dezvoltarea capacității de management la nivel regional

- Arhitectura viitorului cadru instituțional ar putea presupune înființarea de Autorități de Management la nivel regional. Implicit, organismele care ar urma să îndeplinească acest rol la nivel regional trebuie să își dezvolte structura și sistemele organizaționale pentru a îndeplini cerințele necesare autorizării funcționării acestora ca Autorități de Management.

Procesul de dezvoltare a structurilor necesare funcționării unei Autorități de Management presupune acțiuni și resurse cu un volum diferit în funcție de tipul de instituție care, potențial, ar îndeplini acest rol la nivel regional. În orice situație, experiența dobândită în cadrul AM POR până în prezent constituie o sursă foarte valoroasă de informații privind structura și sistemele necesare unui AM și trebuie să constituie punctul de plecare în înființarea de noi Autorități de Management la nivel regional.

Măsurile pentru implementarea recomandărilor rapoartelor de evaluare privind actuala perioadă de programare

- ✓ *Adoptarea unei strategii pe termen mediu de minimizare a riscului pentru Axa Prioritară (AP) 1 (Realizat. Efecte: creșterea gradului de contractare a AP1)*
 - Au fost formate grupuri de lucru pe fiecare pol de creștere, a fost actualizat DCI, Ghidul Solicitantului și Procedura internă;
 - Calendar de aprobare și contractare a proiectelor din cadrul AP1 și monitorizarea lunară a acestuia de către managerii de axa din cadrul DMP;
 - Întâlniri trimestriale pentru luarea măsurilor corective.
- ✓ *Analiza portofoliului la nivelul regiunii BI și propunerea de măsuri pentru problemele întâmpinate (Realizat. Efecte: creșterea contractării și absorbției fondurilor alocate regiunii BI)*
 - Analiza problemelor OI BI cu privire la greutățile întâmpinate în legătură cu criteriile de eligibilitate sau cu privire la alte restricții impuse prin ghiduri, potențialilor beneficiari;
 - Informare și publicitate pentru creșterea accesului la POR: ADR BI a organizat, în anul 2010, 7 seminarii de informare, 7 caravane, adresate potențialilor beneficiari, precum și 4 întâlniri de corelare. La acestea s-au adăugat acțiunile AM POR.
- ✓ *Analiza portofoliului de proiecte privind mediul de afaceri de pe AP 1, poli de creștere (Realizat. Efecte: finanțarea unor proiecte destinate mediului de afaceri care prezintă interes și au susținere din partea beneficiarilor)*
 - Au avut loc întâlniri cu cei 7 poli de creștere pentru analiza stadiului pregătirii proiectelor; situația privind proiectele destinate mediului de afaceri: 9 contracte semnate, 15 proiecte în evaluare.
- ✓ *Identificarea unor soluții pentru scurtarea etapelor de selecție și contractare (Realizat. Efecte: reducerea perioadei de selecție și contractare a proiectelor, simplificarea procedurilor)*
 - Contractarea a trei operatori în același timp pentru asigurarea evaluatorilor independenți;
 - Suplimentarea numărului de posturi alocate prin preluarea în cadrul AM POR a echipei de monitorizare Phare CES;
 - Simplificarea procedurii de evaluare și selecție:
 - Comasarea etapei de verificare a eligibilității cu cea a conformității,
 - Verificarea tehnică și financiară a cererilor de finanțare care intră în limita de 135% din alocarea regională,
 - Contractele de finanțare sunt transmise împreună cu rapoartele de vizită la fața locului, cu recomandarea „pentru finanțare”.
- ✓ *Accesul mai ușor la evaluatori independenți (Efecte: reducerea duratei de evaluare a proiectelor și creșterea calității procesului de evaluare a proiectelor)*
 - Asistență tehnică internațională (JASPERS, Banca Mondială) pentru dezvoltarea unei metodologii de evaluare a proiectelor;
 - Instrucțiunea nr. 79 privind aspecte referitoare la desfășurarea procesului de evaluare tehnică și financiară a proiectelor.
- ✓ *Clauze privind evitarea conflictului de interese:*
 - Instrucțiunea nr. 79.
- ✓ *Mărirea nivelului de supra-contractare în cazul Axei Prioritare 2 (de la 100% la 130%)(Realizat. Efecte: asigurarea absorbției pentru această prioritate)*
 - Ordin intern;
 - Evidențierea săptămânală a economiilor rezultate. Instrucțiunea nr. 50 conform căreia valoarea contractelor de finanțare se diminuează cu valoarea economiilor rezultate urmare a aplicării procedurilor de achiziții publice de lucrări, după rambursarea de către AM POR a 40% din valoarea contractelor de lucrări.

- ✓ *Realocări de fonduri (Realizat. Efecte: creșterea gradului de angajare și absorbție al fondurilor POR, menținând orientările prioritare)*
 - Au fost stabilite sumele și domeniile de intervenție de la și pentru care se vor realoca fonduri suplimentare, împreună cu regiunile;
 - DG Regio a aprobat realocarea și modificarea POR.
- ✓ *Modificarea procedurii de contractare (Realizat. Efecte: reducerea perioadei de contractare și creșterea calității dosarelor contractelor de finanțare)*
 - Procedura a fost modificată, inclusiv termenul de transmitere a documentației de contractare a fost extins de la 8 la 10/15 zile lucrătoare; modificările procedurii au fost discutate cu OI; au fost organizate 3 ateliere de lucru pentru creșterea calității dosarului contractului de finanțare transmis la AM POR, în cadrul cărora s-au discutat inclusiv problemele constatate.
- ✓ *Limitarea numărului de solicitări de prelungire a contractelor pe DMI 4.3 Realizat Efecte: reducerea presiunii asupra sistemului de implementare și reducerea presiunii asupra regulii $n+3/n+2$.*
 - AM POR a propus ca extinderea duratei de implementare a contractelor de finanțare să nu depășească durata din contractul inițial; modificarea de maximum 3 ori a graficelor de rambursare (HG 218/2012).
- ✓ *Îmbunătățirea eficacității monitorizării (Realizat. Efecte: creșterea posibilității de analiză a situației și de adoptare a măsurilor corective necesare)*
 - Elaborarea anexei 18 la procedura de monitorizare - Indicatori de monitorizare (specificați prin Instrucțiunea nr. 43) care a intrat în vigoare la 5.03.2012; va avea loc un atelier de lucru în perioada următoare.
- ✓ *Acces la date socio-economice pentru monitorizarea indicatorilor regionali*
 - ACIS desfășoară un proiect care are în vedere propuneri de îmbunătățire a statisticii regionale;
 - AM POR va lansa în acest an un studiu privind monitorizarea indicatorilor SEA care include și realizarea unei baze de date pentru urmărirea acestora; un studiu privind monitorizarea și înregistrarea indicatorilor de impact din cadrul POR va fi lansat în anul 2013.
- ✓ *Eliminarea duplicării procedurilor în cadrul AM POR și OI la nivelul monitorizării operaționale și al verificării financiare (Realizat. Efecte: simplificarea procedurilor, creșterea eficienței procesului de verificare și plată, reducând riscul unor probleme de flux de numerar la nivelul beneficiarilor)*
 - Noile proceduri de verificare și autorizare revizuite în august-septembrie 2010 au eliminat duplicările dintre monitorizarea operațională și verificarea financiară;
 - Acordarea atribuției de monitorizare unei structuri de sine stătătoare.
- ✓ *Utilizarea unei forme de contract cu Organismele Intermediare (OI) care să conducă la reducerea perioadei de procesare a cererilor de rambursare (Realizat. Efecte: accelerarea procesării cererilor de rambursare ale OI și rezolvarea problemelor de flux de numerar între AM și OI POR)*
 - Un nou format de contract cu OI este aplicat începând perioada 2011-2012, care prevede termene limită pentru depunerea și procesarea cererilor de rambursare. Perioada de procesare a fost diminuată (max. 45 zile) prin introducerea eșantionării verificării cheltuielilor, eliminarea verificării facturilor mai mici de 1000 lei, verificarea achizițiilor publice imediat ce a fost semnat contractul de achiziție.
- ✓ *Asigurarea prin SMIS a unor posibilități diverse de raportare (Realizat. Efecte: realizarea flexibilă de raportări, eliminarea înregistrărilor paralele)*
 - ACIS a realizat o aplicație adițională de raportare SMIS (ART4SMIS) care pune la dispoziția utilizatorilor informații în timp util.
- ✓ *Includerea pe paginile proprii de internet ale Organismelor Intermediare a unor informații pentru beneficiari privind condițiile de aplicare a HG 606/2010 (Realizat.Efecte: informarea mai bună a beneficiarilor cu privire la posibilitățile de finanțare)*
- ✓ *Introducerea unei secțiuni pe pagina Inforegio sau a IS cu informații sintetice asupra rambursărilor (Efecte: creșterea încrederii băncilor în procesul de rambursare și în gradul de disciplină al beneficiarilor POR)*
 - Pe pagina oficială a Instrumentelor Structurale (IS) - www.fonduri-ue.ro - a fost introdusă o secțiune specială, care permite accesul publicului la informații privind proiectele finanțate din IS (inclusiv privind cererile de rambursare).

Recomandări ale rapoartelor de evaluare pentru perioada de programare 2014-2020

A. Măsuri privind programarea fondurilor pentru perioada 2014-2020

- Analiza necesităților de investiții în structuri de afaceri în vederea identificării unor condiții de eligibilitate pentru structurile de sprijin pentru afaceri în legătură cu definiția acestora; Efecte: modernizarea bazei materiale existente; relansarea industrială a zonelor cu probleme
- Înlocuirea schemelor clasice de grant cu scheme de finanțare combinate, prin implicarea sectorului bancar în selectarea și finanțarea proiectelor adresate mediului de afaceri (IMM); Efecte: îmbunătățirea accesului la finanțare; creșterea gradului de antrenare a resurselor private.
- Ținte diferențiate privind menținerea și crearea de locuri de muncă în cadrul schemelor de minimis și criterii diferențiate de selecție în funcție de scopul proiectului: modernizare, extinderea capacității de producție, start-up; Efecte: acuratețe sporită a procesului de evaluare și selecție printr-o apreciere mai obiectivă a beneficiilor așteptate.
- Diferențierea alocărilor pentru DMI5.2. între public și privat; autorităților publice locale (APL) ar trebui orientate spre investiții de interes public în infrastructura zonelor de acțiune; alocările pentru sectorul privat în turism ar trebui crescute și orientate spre proiecte cu valoare adăugată mare; Efecte: creșterea calității turismului în zonele tradiționale.
- APL să fie „orientate” către investiții de interes public, ce nu intră sub incidența regulilor ajutorului de stat; Efecte: creșterea impactului utilizării fondurilor.
- Studii de analiză ex-ante a riscului de apariție a cazurilor de proiecte care reprezintă o măsură de ajutor de stat prin aplicarea celor 4 criterii care definesc ajutorul de stat; presupune existența unei liste cu propuneri de proiecte; utilizarea asistenței tehnice încă din actuala perioadă de programare pentru realizarea studiilor de fezabilitate și a pregătirii acestor proiecte; Efecte: depășirea problemelor existente și reducerea costurilor de finanțare pentru aplicanți.
- Programul viitor ar trebui să aibă în vedere includerea unor Axe Prioritare regionale, cu domenii de intervenție specifice, ținând seama de specificul și nevoile fiecărei regiuni;
- Utilizarea Planurilor de Dezvoltare Regională ca filtru care să ducă la promovarea cu prioritate a unor proiecte de interes regional, care să obțină consensul CDR. Efecte: intervenții care țin cont de nevoile specifice ale regiunilor.

B. Măsuri privind îmbunătățirea ghidurilor pentru solicitanți și a selecției proiectelor

- Îmbunătățirea Ghidurilor și a Grilelor de evaluare pe baza propunerilor venite de la evaluatorii proiectelor, pornind de la problemele cu caracter repetitiv care apar în evaluare; Efecte: creșterea calității ghidurilor și a procesului de evaluare.
- Înlocuirea ACB (analiza cost - beneficiu) cu altă metodă care să furnizeze informații relevante pentru proiect (de ex. analiza cost-eficacitate); Efecte: simplificarea și reducerea barierelor de intrare pentru aplicanți
- Revizuirea metodei de calcul a indicatorilor financiari și a estimării veniturilor investițiilor propuse pentru a elimina includerea unor date de intrare nereale; Efecte: creșterea calității proiectelor finanțate.
- Măsuri de îmbunătățire a Grilelor de evaluare. Efecte: o mai bună selecție a proiectelor.
 - o Pentru DMI 4.3. să fie introduse mai multe criterii de selecție punctate pe baza unor indicatori economici cuantificați corect, care să fie parte din contract și să fie monitorizați;
 - o Măsurarea solvabilității firmelor și posibilitatea de a accesa un împrumut (rata îndatorării globale, rata lichidității generale, incidența de plăți, active deținute etc.)
 - o Bugetul dedicat măsurilor orizontale să fie specificat distinct în cererea de finanțare;
 - o Sporirea importanței relative a criteriilor referitoare la experiența beneficiarului și la capacitatea de implementare a proiectelor;
- Introducerea condiției ca firmele care aplică pe domenii privind mediul de afaceri (altele decât micro) să aibă o cifră de afaceri anuală cel puțin egală cu valoarea proiectului sau să dețină active cu care să garanteze investiția; Efecte: reducerea gradului de reziliere a contractelor de finanțare.
- Eliminarea etapei de solicitare de clarificări în evaluarea tehnică și financiară pentru microîntreprinderi, pentru proiecte cu valoare totală redusă; Efecte: fluidizarea procesului de evaluare, reducerea perioadei de evaluare a proiectelor.

- Includerea unui capitol/anexă la contractul de finanțare (și în cererea de finanțare) care să prezinte sintetic obiectivele proiectului, indicatorii de rezultat și pe cei de output; Efecte: clarificarea rezultatelor unui proiect; simplificarea monitorizării și a evaluării.

C. Măsurile privind informarea și comunicarea

- Informare mai bună a autorităților publice locale cu privire la implicarea mediului de afaceri și a celui academic în realizarea de proiecte – posibilități de concesiune a proiectelor către operatori privați înainte de aplicarea pentru finanțare; Efecte: antrenarea unor resurse private suplimentare.
- Utilizarea mijloacelor electronice pentru facilitarea comunicării cel puțin între AM și OI POR; Efecte: reducerea timpilor de raportare și diminuarea documentației pe suport hârtie.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL SECTORIAL TRANSPORT

Asistență tehnică pentru elaborarea, cuantificarea și organizarea urmăririi indicatorilor POS Transport 2007-2013

În perioada decembrie 2010 - iulie 2011, AM POST a derulat proiectul *Asistență tehnică pentru elaborarea, cuantificarea și organizarea urmăririi indicatorilor POS Transport 2007-2013*.

Obiectivul specific al proiectului a fost crearea unui sistem eficient de indicatori de monitorizare și evaluare a POS-T, inclusiv indicatorii de mediu.

Obiectivul contractului a fost realizat prin următoarele **activități**:

- stabilirea valorilor lipsă (bază și ținte) pentru indicatorii POST, întrucât POST a fost aprobat inițial fără valori de bază și ținte pentru unii indicatori și de asemenea, fiind necesar ca țintele pentru unii indicatori să fie revizuite
- elaborarea unei proceduri interne de colectare, urmărire și raportare a indicatorilor (inclusiv a indicatorilor de mediu),
- asistență acordată AM POST în relația cu alte studii de evaluare.

În cadrul proiectului au fost stabilite **valori de bază** pentru 41 din cei 44 de indicatori și **valori finale** pentru toți cei 44 de indicatori.

Metodologiile de estimare a valorilor indicatorilor au fost stabilite prin analiza comparativă a avantajelor și dezavantajelor pe care le prezintă aplicarea diferitelor metode de estimare, în funcție de tipul indicatorilor și de datele și informațiile disponibile în cadrul fiecărui sector de transport.

Indicatorii de realizare imediată de tip „lungime de drum/cale ferată” și „număr de proiecte”: ținta s-a obținut prin însumarea datelor la nivel de proiect.

Indicatorul de rezultat „valoarea timpului economisit” pentru transportul rutier, s-a estimat cu ajutorul unui model de transport, realizat în cadrul acestui proiect.

Indicatorii de rezultat pentru transportul feroviar și naval au fost estimați prin interpolare, pe baza indicatorilor corespondenți din cadrul proiectului TEN-STAC la care s-a aplicat un coeficient de corecție de 0,75 pentru a estima ținta pentru anul 2015 (orizontul de timp al prognozelor în TEN-STAC fiind anul 2020) și un alt coeficient de corecție corespunzător numărului de km preconizați a fi realizați din totalul de proiecte - în cazul proiectelor de transport naval.

Indicatorii de mediu de tip „emisiile aferente modului de transport rutier” s-au estimat utilizând un model internațional de estimare a emisiilor în cadrul căruia au fost calibrați toți parametrii utilizați în ecuațiile de calcul.

Indicatorii de mediu de tip „emisiile pentru proiectele de cale ferată” au fost estimați prin interpolare, pe baza rezultatelor proiectului TEN-STAC pentru proiectul prioritar P22, aplicându-se un coeficient de corecție de 0,75 pentru a estima valoarea ținta pentru anul 2015 (orizontul de timp al prognozelor în TEN-STAC fiind anul 2020).

Indicatorii de mediu referitori la ariile protejate afectate direct de proiectele POST au fost estimați pe baza datelor existente la nivel de proiect.

Urmare finalizării acestui proiect, AM POST a pus în discuție noua Listă de indicatori POST în cadrul reuniunii CM POST din noiembrie 2011 și apoi a transmis-o Comisiei Europene în vederea aprobării. După aprobarea de către CE, au fost actualizate documentele de programare, noua listă de indicatori fiind introdusă în DCI și de asemenea în versiunea a 2-a POST aprobată în luna august 2012.

AM POST va urmări ca indicatorii estimați în cadrul acestui proiect să fie reactualizați atunci când Modelul Național de Transport va fi disponibil, aceasta fiind și principala recomandare a prezentului proiect. Modelul Național de Transport va fi realizat în cadrul proiectului *Asistență tehnică pentru elaborarea unui Master Plan General de Transport*, proiect aflat, în prezent, în curs de implementare.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL SECTORIAL MEDIU

Evaluarea Planului de comunicare al POS Mediu

În intervalul iulie-decembrie 2011, s-a desfășurat evaluarea independentă a Planului de Comunicare (PC) a POS Mediu. Evaluarea a acoperit analiza activităților de informare și publicitate de la lansarea programului 2007 până la data de 1 septembrie 2011.

În urma analizei relevanței activităților pe fiecare măsură s-a ajuns la concluzia că activitățile de informare și publicitate (IP) derulate (atât activități proprii, cât și acțiuni realizate în parteneriat) și-au adus contribuția la realizarea obiectivelor specifice de comunicare stabilite în PC pentru POS Mediu.

Astfel, concluzia principală se referă la faptul că activitățile de informare și publicitate derulate și-au adus contribuția la realizarea obiectivelor specifice de comunicare stabilite în PC pentru POS Mediu. Acțiunile derulate și canalele alese au avut în vedere asigurarea vizibilității programului și a transparenței în ceea ce privește modul de cheltuire a fondurilor europene și a contribuției statului român, iar eforturile AM POS Mediu de informare și publicitate au avut ca rezultat creșterea interesului în rândul tuturor grupurilor țintă. Totodată, implementarea măsurilor de IP a contribuit în timp la creșterea numărului și calității proiectelor depuse (în special în cadrul Axei Prioritare 4), precum și la mai buna pregătire a beneficiarilor pentru implementarea proiectelor și a crescut gradul de cunoaștere a mass-media referitor la concepte, proceduri și terminologia specifică proiectelor finanțate prin POS Mediu.

Mai sunt însă de realizat în continuare pași pentru atingerea obiectivelor PC, și anume:

- Cadrul de comunicare poate fi îmbunătățit de ex. prin realizarea unui Forum de consultări și discuții, publicarea regulată a unui Buletin de știri, introducerea unui sistem de alerte timpurii atât pentru noutăți, cât și pentru greșeli/ deficiențe, actualizarea portofoliului de fotografii cu realizări ale proiectelor finanțate și lărgirea acestuia cu materiale audio-video etc.
- La asigurarea transparenței în ce privește finanțările obținute prin intermediul POS Mediu poate să contribuie și o listă a proiectelor finanțate ce conține detalii precum obiectivele și principalele rezultate așteptate, durata și locația/ aria proiectului precum și o publicare a stadiului acestora.
- În etapa următoare, accentul activităților de IP trebuie mutat spre media și publicul larg pentru promovarea realizărilor, dar și pe evenimente țintite dedicate beneficiarilor, mult mai specializate, cu o audiență mai omogenă. În promovarea realizărilor trebuie să existe o bună corelare cu promovările ce se fac prin componentele de IP ale proiectelor și trebuie adaptate atât axelor, cât și ariei geografice (național/ regional/ local) și urban/ rural.
- Transmiterea mesajelor cheie este importantă, dar trebuie să aibă la bază o transparență a sistemului și procesului cât și realizările de succes.
- Nu în ultimul rând, este necesar să se stabilească un set minimal de indicatori de impact, care măsoară consecințele activităților de informare și publicitate asupra grupurilor țintă atinse, privind gradul de conștientizare a transparenței („să știi mai mult” despre mijloacele de acces la POS Mediu) și privind gradul de informare („să știi mai mult” despre modul în care acționează Uniunea Europeană prin POS Mediu, dincolo de realizarea efectelor imediate).

Evaluarea a scos în evidență faptul că programarea activităților de comunicare în formatul de campanie se menține de interes și actualitate. În acest sens, evenimentele de comunicare trebuie să se focalizeze pe teme specifice și exemple concrete de progres și bună practică, pentru o mai bună raportare la nevoile din partea Beneficiarilor, precum și o mai mare apropiere de mass media.

S-a constatat necesitatea consecvenței în planificarea activităților și urmărirea obiectivelor, cu scopul de a asigura o bună fundație pentru continuitate. Totodată, se constată că activitățile prin care se propune atingerea obiectivelor sunt adaptate, în mod specific, momentului fiecărei campanii și sunt în măsură să răspundă provocărilor diferite ale stadiilor de implementare a POS Mediu la momentul începerii campaniilor de comunicare. Se propune ca aceste evoluții graduale în programarea activităților din PC să fie puse în evidență în mod corespunzător atât în cuprinsul Rapoartelor anuale de autoevaluare a implementării PC la nivelul OI și AM, cât și în secțiunea dedicată activităților de informare și publicitate din Raportul Anual de Implementarea al POS Mediu supus analizei și aprobării CM. Pentru a realiza acest lucru este necesar ca personalul responsabil cu întocmirea acestor tipuri de rapoarte să fie instruit în mod corespunzător. Ca urmare a unui cumul de factori externi care au introdus elemente de incertitudine în implementarea PC s-a manifestat prudență crescândă în programarea cu mai mare exactitate în timp a activităților prevăzute în PC. Deși programarea a fost corectă, prezentată într-un format de plan de campanie, acțiunea factorilor externi, de natura contestațiilor apărute în procesul de achiziție publică, a condus la acumulare de întârzieri și la necesitatea comprimării unor activități față de calendarul inițial. Întârzierile în achiziția furnizorului de AT, au condus la comprimarea perioadei de derularea a activităților și la planificarea și realizarea activităților de organizare de evenimente într-un interval de timp total necorespunzător. De asemenea, comprimarea activităților a lăsat foarte puțin timp la dispoziția organizatorilor pentru promovarea și pregătirea corespunzătoare a evenimentelor. Prin urmare, întrucât în procesul de achiziție oricâtă prudență ar manifesta AM în organizarea, conform calendarului de activități prevăzute, a selecției furnizorilor, nu se poate anticipa frecvența, natura și, mai ales, durata necesară soluționării contestațiilor diferiților ofertanți, este recomandabilă organizarea achizițiilor publice pentru loturi mai mari/integrate de servicii în baza unor contracte cadru, modalitatea care ar conduce la minimizarea acestui gen de risc prin reducerea incidenței de apariție a contestațiilor.

Evaluarea gradului de îndeplinire a caracteristicii SMART de către indicatorii planificați pentru atingerea obiectivelor campaniilor de comunicare din cadrul Planului de Comunicare al POS Mediu a scos în evidență următoarele aspecte: o listă foarte mare de indicatori, la care se adaugă faptul că cvasitotalitatea este reprezentată de indicatorii cantitativi; absența stabilirii unei unități de timp pentru atingerea obiectivului și stabilirea unui moment critic în care se va face colectarea datelor primare pentru determinarea indicatorilor; absența planificării organizării unor surse de documentare veridice și unitare, precum și inexistența unor ținte de plan prestabilite. Având în vedere concluziile enumerate este nevoie de revizuirea și restrângerea numărului de indicatori de bază care să cuprindă atât indicatori cantitativi, cât și calitativi. Rezultatele analizei indicatorilor pe baza raportărilor face obiectul Raportului de monitorizare anuală a implementării PC la nivelul AM POS Mediu.

În perioada actuală de programare nu se impune o modificare a grupului țintă a PC cu referire la (potențialii) beneficiari, în sensul de modificare a componenței acestuia (inclusiv unora noi sau excluderea unora deja existente), ci mai degrabă o nuanțare a categoriilor deja existente și adaptare a măsurilor de IP în conformitate cu specificul fiecărei categorii.

Activitățile de informare și publicitate derulate au avut o evoluție graduală, canalele și instrumentele de comunicare au fost potrivite scopului și grupurilor țintă vizate, evenimentele și sesiunile de informare/ seminariile au fost în general bine alese ca perioadă de desfășurare, tematică și modalitate de derulare, au venit în întâmpinarea nevoilor informaționale ale beneficiarilor. În schimb, s-a identificat o slabă utilizare a rețelelor de comunicare cu diferite părți interesate în promovarea POS Mediu. În 2011 accentul s-a pus pe aspecte practice în implementarea proiectelor și contractelor. Totodată grupurile țintă au fost informate cu privire la progresul înregistrat în implementarea POS Mediu și asupra rezultatelor proiectelor finanțate prin POS Mediu (dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de mediu în România). În etapa următoare accentul trebuie mutat spre media pentru focalizarea pe publicul larg, inclusiv apropierea de comunități prin mass media locală, pentru promovarea realizărilor, dar și pe evenimente țintite dedicate beneficiarilor, mult mai specializate și cu o audiență omogenă. De asemenea, ar fi recomandabilă dezvoltarea și extinderea rețelei de dialog dincolo de potențialii beneficiari și beneficiari, de exemplu către organizații profesionale, mediul de afaceri și mediul academic și utilizarea ei pentru un flux de știri selectiv, pe arii de interes. Nu în ultimul rând, utilizarea Contractelor Cadru, cu loturi care să acopere diverse nevoi privind IP ar putea eficientiza procesul de achiziții și atât AM, cât și OI POS Mediu ar putea acționa de o manieră mult mai pro-activă.

Mod de punere în practică a concluziilor și recomandărilor din evaluarea PC: Evaluarea PC a POS Mediu s-a finalizat prin propunerea și adoptarea unui Plan de măsuri pentru implementarea recomandărilor formulate în proiectul de evaluare a PC, termene de realizare și responsabilități alocate departamentelor din cadrul sistemului de implementare a POS Mediu. Ca urmare, Procedura Operațională de Informare și Publicitate (POIP) a fost revizuită, indicatorii de rezultat au fost mai bine definiți și ofițerii de comunicare instruiți, au fost introduse instrumente de evaluare calitativă a activității de help desk, s-a introdus, în cuprinsul raportului de implementare al planului anual de comunicare la nivelul fiecărei regiuni, analiza în dinamică a indicatorilor de rezultat ai activității de IP, iar alte măsuri din Plan sunt în proces de implementare.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE

Evaluarea intermediară a POSDRU

Evaluarea a fost emisă în iunie 2011. Principalele constatări și recomandări ale raportului evaluării intermediare au fost următoarele:

Constatări

- Mediul în care POS DRU operează s-a modificat semnificativ de la momentul aprobării PO. Cu toate acestea, axele prioritare își mențin relevanța în contextele actuale și în continuare. Programului îi lipsește o strategie centrală, țintită, de exemplu, unde se va poziționa cu exactitate România ca rezultat al acestor investiții. Orice re-ajustare a priorităților ar trebui să reflecte nevoile identificate, precum și domeniile în care eșecul pieței este cel mai evident și unde există mai multe șanse de atingere a unui maxim de valoare adăugată;
- Pentru a asigura menținerea relevanței investițiilor în resursa umană (și pentru a contribui la asigurarea relevanței priorităților pentru următoarea perioadă de programare) se resimte nevoia:
 - ✓ unei strategii trans-sectoriale integrate (la nivel național și regional) pentru dezvoltarea capitalului uman din România, care să se bazeze pe o cercetare solidă și informații reale referitoare la nevoile pieței muncii;
 - ✓ unor structuri de factori interesați multipli, competente și sprijinite corespunzător, care să încurajeze dezvoltarea capitalului uman la nivel regional;
 - ✓ de previzionare pentru piața muncii și a unei strategii de asigurare a competențelor și a ofertei de formare corespunzătoare acestora.
- În linii mari, indicatorii continuă să fie relevanți față de obiectivele programului stabilite la nivel de DMI. Anumiți indicatori de rezultat, în mod special cei care se referă la procentaje sau proporții dintr-o populație dată sunt definiți necorespunzător și pot genera confuzie în rândul beneficiarilor de proiecte care nu au niciun fel de influență asupra numitorului de bază;

- Din cauza faptului că sistemul de monitorizare utilizat este legat de sistemul de control financiar bazat pe cereri de rambursare, el performează sub nivelul optim, iar acest lucru afectează analiza rezultatelor monitorizării și împiedică evaluarea de o manieră eficientă a realizărilor imediate;
- De-a lungul timpului, o serie întreagă de dificultăți (de exemplu, întârzieri în procesare, lipsa de comunicare cu solicitanții pentru perioade lungi de timp pe parcursul procesului) a avut un impact negativ asupra sistemului. Aceste dificultăți par a fi asociate cu o întreagă gamă de factori (de exemplu, deficiențele de personal la nivelul AM și faptul că cele două OI-uri care urmau a fi înființate prin procedura de achiziție publică nu au mai fost, în cele din urmă, desemnate) dar mai ales cu faptul că AM a preferat să-și asume aproape în întregime luarea tuturor deciziilor și, în anumite cazuri, a duplicat sarcinile deja asumate de către OI-uri;
- Cererea de rambursare și sistemele de monitorizare sunt excesiv de birocratice și excesiv orientate spre control;
- Există un număr de deficiențe tehnice, discrepanțe și lipsă de coerență în sistemul de monitorizare așa cum a funcționat acesta pe parcursul perioadei de referință pentru evaluare ceea ce a dus la o abordare fragmentată, care, împreună cu inadecvarea de ansamblu a sistemului de monitorizare, ne indică lipsa generală a unei abordări strategice care să fie mai mult centrată pe strategii de management al programului operațional;
- Sistemul nu este conceput sau structurat pentru a facilita o prognoză financiară cuprinzătoare;
- Proiectele strategice par a se confrunța cu probleme și întârzieri mai mari în raportarea situației lor financiare față de proiectele de grant, de dimensiuni mai mici – având în vedere ponderea financiară (și din punctul de vedere al strategiilor) pe care ar trebui să o aibă proiectele strategice, concluzionăm că acesta reprezintă un aspect îngrijorător.
- Rata scăzută a cererilor de rambursare prin raportare la valoarea sumelor angajate pune în discuție regula N+ (circa 25% dintre proiecte nu au înaintat o cerere de rambursare).

Recomandări

- Realizarea unei reajustări a echilibrului relativ al priorităților și finanțării asociate acestora la nivelul tuturor AP în baza unor informații și semnale actualizate de pe piața muncii care să ia în considerare nevoile grupurilor țintă cheie, precum și nevoia unei calități și cantități sporite de sprijin și servicii în această privință;
- Realizarea unei strategii de nivel înalt în sensul dezvoltării capitalului uman din România.
- Dezvoltarea și asigurarea la nivel regional a unor structuri de factori interesați multipli care să sprijine dezvoltarea capitalului uman în România;
- Pentru următoarea perioadă de programare, eliminarea listelor de activități eligibile din documentele programatice de bază și ruperea legăturii „absolute” între activitățile eligibile și cheltuielile eligibile care a fost făcută în scopul realizării controlului;
- Revizuirea actualului sistem de indicatori de realizare imediată și de rezultat; Utilizând un sistem dedicat de monitorizare ar trebui să fie pusă la punct o raportare completă, dezagregată (de exemplu, pe vârstă, gen, studii, dizabilități, apartenență etnică etc.) pentru Comitetul de Monitorizare, care să aibă la bază indicatorii de realizare imediată și de rezultat la nivelul întregului program; Renunțarea la practica de a permite beneficiarilor să-și auto-defină indicatori; Asigurarea faptului că personalul relevant este pregătit în mod corespunzător în domeniul elaborării și dezvoltării de indicatori și sisteme asociate menite a asigura dezvoltarea unui sistem robust și integrat de indicatori – care să includă indicatori de impact – pentru următoarea perioadă de programare; Înființarea unui sistem dedicat de monitorizare care să fie separat de procesul de rambursare și care să furnizeze în permanență AM și Comitetului de Monitorizare POS DRU informații precise asupra performanțelor înregistrate;
- Asumarea unei revizuii strategice obiective și organizate extern a rolului pe care îl joacă AMPOSDRU în gestionarea POS DRU;
- Renunțarea la distincția (artificială) făcută între proiecte „strategice” și „de grant” din cadrul tuturor următoarelor cereri de propuneri de proiecte (și în întreaga activitate de monitorizare sau în alte tipuri de procese) prin simpla indicare a unor limite superioare și inferioare pentru propunerile respective de proiecte;
- În paralel cu abordarea bazată pe sistemul de licitații competitive, organizarea unui proces non-competitiv de negociere pentru proiectele de anvergură, de importanță strategică (adică, între AM și agențiile și direcțiile principale de la nivel ministerial);

- Revizuirea și simplificarea sistemului de cereri de rambursare și asigurarea consecvenței în oferirea de îndrumări beneficiarilor de proiect și a consecvenței în modul de interpretare a regulilor și regulamentelor de către diferitele autorități;
- Elaborarea de protocoale stricte referitoare la gestionarea și manipularea datelor și asigurarea unei abordări standardizate precum și eliminarea abordărilor „personalizate”;
- Realizarea unui dosar unic pentru fiecare proiect din sistem care să acopere întregul ciclu de viață al proiectului;
- Introducerea unui responsabil de proiect dedicat care să răspundă pentru un număr specific de proiecte – responsabilul de proiect ar trebui să răspundă pentru îndepărtarea obstacolelor apărute în progresul înregistrat, încurajarea acestui progres și asigurarea atingerii țintelor de activități și cheltuieli. În vederea atingerii obiectivelor strategice, atragerii finanțării disponibile și simplificării procesului, ar trebui introdus un sistem paralel de alocare negociată a finanțării pentru proiectele importante din punct de vedere strategic.

Evaluarea ad-hoc a AP4 „Modernizarea Serviciului Public de Ocupare”

Evaluarea a fost emisă în iunie 2011. Principalele constatări și recomandări ale raportului evaluării ad-hoc au fost următoarele:

Concluzii

- Aproape toate activitățile eligibile din cadrul DCI AP4 rămân relevante, iar multe au devenit chiar și mai relevante pentru nevoile de modernizare ale SPO. Proiectele AP4 POS DRU axate pe măsuri active pentru piața muncii (de exemplu, informare, îndrumare și consiliere) sunt acum mai relevante și mai necesare; Listele de activități eligibile sunt prea detaliate și nu sunt organizate în categorii coerente;
- Schimbările socio-economice au avut un impact masiv și negativ asupra SPO datorită numărului crescut de beneficiari și reducerilor de buget și personal. Focalizarea pe măsuri active pentru piața muncii a scăzut, iar scara la care sunt oferite servicii personalizate și specializate de consiliere s-a redus;
- Gama completă de activități și servicii ale SPO (înregistrare, informare, consiliere, formare profesională, sprijin la angajare) a devenit mai relevantă și mai necesară (mai ales în cazul șomerilor) datorită înrăutățirii situației socio-economice și numărului crescut de șomeri și persoane aflate în căutarea unui loc de muncă;
- Pe lângă acestea, persistă nevoia ca SPO să elaboreze un program de sprijinire a angajării care să-i vizeze pe cei aflați la o distanță mai mare față de piața muncii (de exemplu, persoanele inactive din zonele rurale, persoanele cu dizabilități);
- La ora actuală, serviciile SPO existente nu sunt bine corelate cu nevoile de ocupare ale șomerilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; Serviciile SPO nu sunt bine corelate la ora actuală cu nevoile angajatorilor; acest lucru se datorează lipsei de prognoze pentru piața muncii și problemelor legate de capacitate;
- Formarea continuă și perfecționarea personalului SPO este esențială pentru a putea răspunde cerințelor tot mai mari ca urmare a modificării situației socio-economice. Proiectele contractate în cadrul DMI 4.2 POS DRU reprezintă principala sursă potențială de formare a personalului SPO în condițiile reducerii bugetului SPO de pregătire profesională a personalului propriu; Formarea continuă a personalului AJOFM reprezintă o prioritate, în scopul de a răspunde mai eficace nevoilor beneficiarilor (șomeri, persoane aflate în căutarea unui loc de muncă și angajatori);
- Evaluarea eficienței serviciilor SPO este limitată de absența informațiilor de management intern (de exemplu, referitoare la costurile programelor individuale, la plasarea la locul de muncă). Sunt necesari indicatori și date mai bune pentru măsurarea performanțelor acestora în ceea ce privește ocuparea și serviciile de formare profesională asigurate de către SPO; Pentru măsurarea eficienței, sunt, de asemenea, necesare, date îmbunătățite privind managementul performanțelor personalului (de exemplu, monitorizarea încărcării pe un eșantion de angajați și gradul de încărcare) din agențiile de ocupare;
- Utilizarea mai intensă a furnizorilor privați este benefică pentru SPO și va fi din ce în ce mai necesară pentru a răspunde cererilor de servicii aflate în continuă creștere; Este necesară asigurarea calității și standardelor pentru serviciile SPO externalizate către furnizori privați;

- Contribuția potențială a proiectelor contractate (până la data de 31 decembrie 2009) a fost limitată de rata scăzută de implementare datorită problemelor interne de management al proiectului la nivelul SPO; Personalul din cadrul AJOFM-urilor are nevoie de pregătire profesională în vederea întăririi capacității de elaborare a propunerilor de proiecte;
- Numărul crescut de șomeri înregistrați a pus presiuni semnificative pe bugetele de asigurări de șomaj, ceea ce a dus la o scădere corespunzătoare a finanțării disponibile pentru măsurile active de ocupare pentru piața muncii. Însă, este necesară aplicarea unei game întregi de măsuri active pentru piața muncii care să vină în întâmpinarea nevoilor beneficiarilor actuali și potențiali ai SPO.

Recomandări

- Proiectele legate de elaborarea și dezvoltarea de măsuri active de ocupare (MAO) ar trebui să fie prioritizate în viitoarele cereri de propuneri de proiecte, precum și în evaluarea și selectarea proiectelor în cadrul AP4;
- Lista activităților eligibile din DCI ar trebui să fie regândită; ar trebui să fie dezvoltată o listă redusă de activități care pot fi întreprinse în cadrul unor categorii mai largi;
- AP4 POS DRU trebuie să fie utilizată pentru îmbunătățirea capacității SPO de a furniza sprijin suplimentar în formare profesională și pentru ocupare șomerilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; Utilizarea AP 4 POS DRU la elaborarea, dezvoltarea și pilotarea unui program de sprijinire a ocupării de către SPO care să țintească șomerii, grupurile dezavantajate și vulnerabile și persoanele inactice;
- SPO ar trebui să se implice în anticiparea nevoilor de pe piața muncii pentru a-și putea îndeplini rolul său strategic; SPO ar trebui să se implice, de asemenea, în prognoza pieței muncii pe termen scurt și la nivel regional/ local;
- Prioritizarea formării pentru personalul care lucrează cu publicul din cadrul Agențiilor Județene de Ocupare a Forței de Muncă în contextul unui plan strategic pentru formarea profesională a personalului SPO; Asigurarea implementării tuturor proiectelor contractate în cadrul DMI 4.2 POS DRU pentru *“îmbunătățirea capacității personalului SPO”* și absorbției fondurilor disponibile;
- Elaborarea unor indicatori mai relevanți și a unor date pentru măsurarea performanțelor acestora privind serviciile de ocupare și formare profesională. Armonizarea categoriilor/sub-categoriilor de servicii care să permită monitorizarea intervențiilor, cheltuielilor și rezultatelor; Îmbunătățirea și standardizarea sistemului de monitorizare pentru toate serviciile de ocupare și formare oferite de către furnizori privați;
- SPO trebuie să aibă o atitudine mai pro-activă în dezvoltarea de parteneriate cu agențiile private de recrutare și ONG-uri pentru activitățile de mediere a locurilor de muncă; Creșterea nivelului de externalizare către furnizori specializați de servicii de consiliere pentru acei beneficiari aflați la o depărtare mai mare față de piața muncii (de exemplu, persoanele inactice din zonele rurale);
- Redresarea imediată și rezolvarea oricăror inconsecvențe în cadrul legislativ care stânjesc implementarea proiectelor; Furnizarea de pregătire profesională personalului AJOFM-urilor pentru elaborarea de propuneri de proiecte și pregătirea cererilor de finanțare pentru FSE POS DRU; AT trebuie utilizată pentru facilitarea sprijinului adițional și pregătirea în domeniul managementului de proiect pentru proiectele contractate;
- Elaborarea și dezvoltarea unui program pilot de măsuri active adresat șomerilor în cadrul DMI 4.1 AP4 POS DRU, pe baza lecțiilor deprinse și a bunelor practici preluate din alte state membre ale UE.
- Luarea în considerare a potențialului de corelație cu AP5 și AP6 POS DRU în dezvoltarea programului vizând măsuri active pentru piața muncii.

Evaluarea ad-hoc a DMI 5.2 Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă

Evaluarea a fost emisă în iunie 2011. Principalele constatări și recomandări ale raportului evaluării intermediare au fost următoarele:

Concluzii

- Absorbția scăzută a fondurilor disponibile și nivelul redus de depunere/procesare a rapoartelor tehnice și financiare combinate cu lipsa unor perioade standard de raportare nu a permis echipei de evaluare să realizeze o constatare serioasă a progresului și gradului de realizare specific pentru DMI 5.2 (sau pentru PO în sine) în baza datelor de monitorizare;

- Există o lipsă generală de abordări strategice în rezolvarea problemelor ivite în legătură cu zonele rurale, iar acest lucru este confirmat mai ales dacă sunt luate în considerare proiectele strategice, ce nu au acționat ca un instrument care să ofere un cadru strategic în care proiectele obișnuite de grant să poată fi implementate de o manieră coerentă. Mai mult decât atât și ca o consecință, ele nici nu sunt percepute ca servind vreunui scop strategic specific – nici de către beneficiari, nici de către Organismele Intermediare, ci ca diferențe tehnice din punctul de vedere al “mărimii, numărul de regiuni acoperite și perioadei de desfășurare”.
- Este urgentă nevoie de îmbunătățire a capacității de dezvoltare și implementare a proiectelor din zonele rurale. Un element crucial pentru implementarea cu succes (deci eficace) îl constituie problema coordonării active la nivel regional/județean și nevoia de oferire a unui sprijin dezvoltării capacității mai ales la nivelul comunelor. Acesta include coordonarea între sursele de finanțare în general, nu numai în cadrul POS DRU;
- Actualul sistem de implementare lasă mult loc pentru strategii “exclusiviste” și nu stabilește stimulente clare pentru beneficiarii care abordează în mod activ problemele asociate cu grupurile cele mai vulnerabile – astfel de practici exclusiviste sunt, de asemenea, încurajate prin presiunea la adresa beneficiarilor în ceea ce privește atingerea ratelor de succes, care este, de asemenea, integrată în rambursarea financiară;
- POS DRU este considerat a fi o oportunitate binevenită care oferă beneficiarilor mijloace de bază pentru a soluționa probleme relevante identificate în zonele rurale. Provocarea serioasă o constituie implementarea în ansamblu și orientarea strategică;
- Situația socio-economică din zonele rurale s-a înrăutățit însă, se pare, nu doar ca rezultat al actualei crize globale. Până în prezent, problemele structurale rămân fără soluție. În consecință, nevoile grupurilor țintă își păstrează intensitatea și, în multe cazuri, s-au acutizat, însă nu s-au modificat foarte mult: obținerea unui loc de muncă, cursuri de formare profesională, dacă acestea ajută la găsirea unui loc de muncă, îmbunătățirea competențelor pentru a păstra locul de muncă actual sau un sprijin mai mare în demararea de mici afaceri;
- Gama mare de activități eligibile este considerată a fi suficient de largă pentru a veni în întâmpinarea grupurilor țintă;
- Problema reală o constituie lipsa de implementare, iar aceasta are de a face cu lipsa de capacitate în zonele rurale;
- Este valabilă și situația potrivit căreia un nivel adecvat de concentrare pe grupurile cele mai vulnerabile este periclitat de abordarea foarte deschisă a activităților eligibile fără definirea unor standarde de cost – prin urmare beneficiarii consideră că este mai ușor să-i lase deoparte pe cei mai vulnerabili;
- Orientarea strictă spre completa re-direcționare în afara agriculturii a participanților pare a nu reprezenta cea mai bună alegere sau strategie, având în vedere situația de ansamblu a pieței muncii din zonele rurale și nivelul de calificare al persoanelor care lucrează într-o formă de agricultură de (semi-)subzistență. Pentru unele persoane, ieșirea din agricultura de subzistență ar putea conduce la angajarea permanentă (fie ca angajat sau persoană cu activități independente) în agricultură și activitățile conexe, spre deosebire de perspectiva de a lucra în alte sectoare.
- Înființarea unei infrastructuri de sprijin – de exemplu, crearea de proiecte strategice specifice de către instituții publice – furnizarea respectivelor servicii și facilități către afacerile nou demarate la scară mică (sprijin contabil, sprijin cu TIC, birouri unice pentru probleme administrative precum înregistrarea etc.) – și aici cheltuielile de tip FEDR de maximum 10% ar putea reprezenta o opțiune corespunzătoare, ca și coordonarea cu alte PO;
- Nu există dovezi ale complementarității, adică abordări sinergice implementate de o manieră activă care să integreze proiecte sprijinite în cadrul PNDR și POS DRU DMI 5.2;
- Necesitatea stringentă de politici mai bine integrate care să permită crearea sistematică de proiecte complementare sau sinergice de către ambele părți.

Recomandări

- Îmbunătățirea monitorizării strategice specifice – nu numai pentru DMI 5.2 – prin decuplarea rapoartelor tehnice de fluxul și controlul financiar. Elaborarea, în schimb, a unei raportări distincte asupra realizărilor imediate și rezultatelor care să opereze la perioade pre-stabilite ale anului calendaristic (semestrial și/sau anual) cu o dată limită clară și un termen de predare și raportarea în cifre absolute (nu în cote sau procentaje) pentru a păstra flexibilitatea în utilizarea datelor și pentru a evita furnizarea de date greșit calculate;

- Creșterea valorii proiectelor strategice care privesc zonele rurale, oferindu-le un sens mai specific în direcția proiectării unei strategii explicite și sprijinului pentru zonele rurale;
- Colectarea regulată și oferirea de date socio-economice actualizate legate de zonele rurale și cele urbane ca modalitate de ghidare a procesului de identificare a nevoilor și corelare cu acestea;
- Stabilirea de structuri de sprijin pentru beneficiari la nivel regional/județean care să integreze structurile actuale, precum oficiile AJOFM și primăriile; Această măsură ar trebui îmbinată cu scheme de ocupare și formare pentru absolvenții șomeri care să servească drept bază a capitalului uman pentru întărirea capacității și obținerea unui sprijin durabil;
- Proiectele strategice ar trebui să aibă o focalizare clară asupra aspectelor strategice, iar criteriile de selecție respective ar trebui să fie definite la momentul lansării apelurilor de propuneri de proiecte;
- Strategia regională ar trebui să integreze utilizarea diferitelor fonduri/PO. Aceasta trebuie să fie coordonată în mod activ, deoarece o politică solidă de abordare nu ar trebui să-i facă pe beneficiari responsabili pentru elaborarea de strategii;
- Stabilirea de stimulente pentru beneficiari prin, definirea, de exemplu, a standardelor de cost pentru activități/ oferirea unui "bonus" pentru activități specifice celor mai vulnerabile grupuri. La lansarea cererilor de propuneri de proiecte, respectivele criterii ar trebui evidențiate și să stea la baza criteriilor de selecție pentru evaluarea cererilor de finanțare care orientează solicitanții în privința activităților urmărite și grupurilor țintă avute în vedere;
- Pentru a asigura corelarea cu nevoile existente la o scară suficient de mare, trebuie întărită capacitatea de elaborare și implementare a proiectelor – inclusiv aspecte legate de prognoze și strategii de dezvoltare regională mai bine integrate, precum și o evaluare regulată a nevoilor pe baza unei planificări coordonate care să implice actorii locali relevanți.
- Regândirea abordării cel puțin în cazul celor mai vulnerabile grupuri și integrarea indemnizațiilor de șomaj și formare cu activitățile din sectoare înrudite cu agricultura. Acesta reprezintă, de asemenea, domeniul ideal pentru integrarea cu alte PO-uri și PNDR, incluzând utilizarea facilității de cheltuire a 10% din fonduri de tip FEDR;
- Înființarea unei infrastructuri de sprijin – de exemplu, crearea de proiecte strategice specifice de către instituții publice – furnizarea respectivelor servicii și facilități către afacerile nou demarate la scară mică (sprijin contabil, sprijin cu TIC, birouri unice pentru probleme administrative precum înregistrarea etc.) – și aici cheltuielile de tip FEDR de maximum 10% ar putea reprezenta o opțiune corespunzătoare, ca și coordonarea cu alte PO;
- Elaborarea de strategii la nivelul întregii țări pentru zonele rurale și aplicarea lor în zone specifice, ar putea reprezenta obiectivul perfect pentru proiecte strategice centralizate. O strategie regională ar trebui să integreze utilizarea diferitelor fonduri /PO-uri.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL SECTORIAL CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE

Evaluarea intermediară a Programului Operațional sectorial Creșterea Competitivității Economice

Evaluarea Intermediară a POS CCE a fost realizată în perioada noiembrie 2009 – iunie 2010, în cadrul proiectului "Asistență tehnică pentru AM POS CCE pentru evaluarea intermediară a POS CCE".

Din punct de vedere metodologic, evaluarea s-a realizat pe două paliere: orizontal, la nivel de Program Operațional și vertical, la nivel de Axă Prioritară.

Analiza s-a concentrat în mod special trei problematici, după cum urmează:

- Evaluarea rezultatelor tuturor apelurilor lansate până la data de 30 septembrie 2009;
- Evaluarea eficienței sistemului de management al POS CCE, prin prisma progresului înregistrat în atingerea indicatorilor propuși;
- Analiza posibilelor efecte pe care dificultățile actuale ale situației financiare/economice globale le pot avea asupra implementării POS CCE.

În ceea ce privește **progresul înregistrat**, s-a constatat că acesta variază atât între axele prioritare, cât și în interiorul acestora, între operațiuni. Numărul mare de apeluri și sumele alocate acestora au arătat un progres satisfăcător în etapa de pregătire și lansare; totodată, aceasta a constituit și una dintre cauzele întârzierilor înregistrate în procesarea cererilor de finanțare depuse. Sistemul general de implementare și management al POS CCE și procedurile aferente acestuia sunt similare cu ale celorlalte programe operaționale din cadrul CSNR.

Sistemul de management al POS CCE are o serie de caracteristici care se constituie în provocări pentru managementul și implementarea Programului, cum ar fi: **noutatea sistemului, capacitatea instituțională redusă**, cauzată atât de personalul insuficient cât și de lipsa competențelor necesare, **probleme de reglementare și de politică publică nesoluționate** încă, în special în cazul energiei și a polilor de competitivitate, **legislația și procedurile complexe și greoaie de achiziții publice și control financiar, absența unor contractori cu experiență** pentru furnizarea de sprijin specializat în implementare. Toate aceste elemente au avut o serie de consecințe negative cum ar fi: întârzieri mari în evaluarea proiectelor, un progres lent al implementării dincolo de fazele inițiale și un nivel probabil foarte mare al costurilor. Pentru îmbunătățirea problemelor întâmpinate au fost luate măsuri, inclusiv **flexibilitatea privind eligibilitatea financiară, utilizarea pre-finanțării, simplificarea procedurii administrative** prin extinderea declarațiilor pe proprie răspundere.

În ceea ce privește **consecințele modificării mediului extern**, s-a constatat că în condițiile crizei economice s-au schimbat semnificativ ipotezele economice inițiale ale POS CCE, care, în prezent, trebuie să funcționeze într-un climat economic mai degrabă potrivit pentru dezvoltarea competitivă. Având în vedere faptul că impactul economic și social este unul fără precedent, este dificil de estimat atât durata efectelor cât și măsura în care acestea vor afecta implementarea Programului.

Aceste schimbări semnificative afectează evoluția Programului din mai multe perspective. În primul rând, **evoluția negativă a cererii**, precum și **vulnerabilitatea finanțelor publice** au dus la înrăutățirea perspectivei investiționale, atât în ceea ce privește capitalul autohton, cât și cel străin, multe proiecte de investiție fiind anulate, în timp ce altele au intrat în conservare, în așteptarea depășirii crizei. În al doilea rând, **accesul la finanțare al IMM**, s-a înrăutățit și mai mult, atât din cauza prudenței adiționale a băncilor, cât și din cauza căderii pieței imobiliare și a garanțiilor imobiliare (colaterale) aferente creditării. În al treilea rând, **restrângerea activității economice și scăderea veniturilor populației** au dus la o presiune majoră pe bugetul de stat, fiind necesare constrângeri bugetare și implicit reduceri masive de cheltuieli. Acest fapt a dus la **diminuarea considerabilă a resurselor publice naționale de stimulare a competitivității** și pune în pericol asigurarea principiului complementarității între instrumentele structurale și fondurile naționale. Unul dintre exemplele cele mai elocvente se referă la AP2, unde programarea inițială avea în vedere o creștere substanțială a bugetului național de cercetare-dezvoltare, ceea ce s-a materializat în 2007 și mai ales 2008, după care a avut loc o reducere severă în 2009 și chiar 2010.

Mai mult, presiunea bugetară a dus și la căutarea unor căi de creștere a veniturilor la bugetul de stat, ceea ce s-a transpus printr-o tendință de **creștere a fiscalității**, care a contribuit la **diminuarea veniturilor mediului privat**. Acest fapt a avut implicații directe asupra capacității firmelor, în special IMM, de a asigura resursele necesare implementării proiectelor și a afectat negativ cererea în cadrul unor apeluri POS CCE destinate în special firmelor.

Concluzia globală a Evaluării Intermediare a fost aceea că este necesară accelerarea ritmului de implementare a Programului Operațional, în special în ceea ce privește etapele de selecție, contractare, implementare și plăți. În principal, prioritatea acordată până acum etapelor de lansare și procesare a aplicațiilor trebuie să fie înlocuită cu atenția către efectuarea cheltuielilor, toate celelalte etape fiind în esență elemente pregătitoare pentru absorbție.

Concentrarea pe cheltuirea fondurilor alocate trebuie să vină nu doar din cerințele de reglementare privind regulile N+2/N+3, ci, mai mult decât oricând, din nevoia de a asigura sprijin financiar companiilor în contextul economic actual, POS CCE fiind singurul program operațional destinat cu precădere sectorului privat

Principalele recomandări ale evaluării au fost:

- ✓ **Lansarea apelurilor de propuneri de proiecte** pentru operațiunile nelansate încă, în special cele cu alocări financiare mari. AM/OI-uri trebuie să analizeze cauzele specifice ale amânărilor și perspectivele de a rezolva aceste situații într-o perioadă de timp rezonabilă. În cazul în care nu se pot identifica soluții, se recomandă planificarea realocării fondurilor către operațiuni cu un potențial de absorbție mai mare.
- ✓ **Realocările financiare** să fie efectuate pe baza unor decizii bine fundamentate, atât în ceea ce privește operațiunile "donor", de unde se vor prelua unele fonduri, cât și operațiunile al căror buget urmează a fi suplimentat; nu trebuie să se plece de la premisa că cele două operațiuni să fie în cadrul aceluiași domeniu de intervenție sau axe prioritare;
- ✓ Simplificarea **procedurilor de depunere și selecție** acolo unde este fezabil.
- ✓ Trebuie luate măsuri de îmbunătățire a **accesului la finanțare** pentru beneficiari, inclusiv crearea de instrumente dedicate sau utilizarea fondurilor naționale pentru operațiuni de tip Jeremie;
- ✓ **Creșterea calității aplicațiilor** reprezintă o soluție pentru creșterea nivelului absorbției. Asistența tehnică trebuie utilizată pentru furnizarea de sprijin aplicanților, atât pentru informare, cât și pentru consiliere;
- ✓ **Capacitatea instituțională a sistemului de management și implementare** ar trebui îmbunătățită prin instruirea personalului existent; accesul la expertiză specifică (juridică, achiziții publice, management financiar, audit sau tehnică) trebuie îmbunătățit prin utilizarea de resurse externe, prin asistență tehnică, pentru toate etapele;
- ✓ **Cheltuirea fondurilor:** numărul mare de apeluri și aplicații procesate nu vor contribui la absorbția fondurilor dacă nu sunt dublate de o creștere a nivelului plăților efectuate. În acest sens, este necesară simplificarea procedurilor de control și avizare a plăților, sprijin pro-activ pentru beneficiari (care pot fi considerați "clienți" ai Programului), monitorizarea la nivel de proiect și estimarea plăților ce urmează a fi efectuate;
- ✓ **Asistență tehnică:** Axa prioritară Asistență Tehnică este destinată sprijinirii implementării Programului, prin asigurarea suportului necesar în vederea evitării blocajelor; cu toate acestea, axa în sine se confruntă cu o serie de blocaje, la fel ca celelalte. Depășirea acestora, în ceea ce privește numărul de personal, resursele și expertiza trebuie să fie o prioritate, astfel încât asistența tehnică să fie o soluție și nu o altă problemă.

Recomandările evaluării au fost analizate și luate în considerare în procesul de implementare a POS CCE. Astfel s-au găsit soluții pentru lansarea apelurilor de propuneri de proiecte pentru aproape toate operațiunile, iar în ianuarie 2013 va fi lansat și apelul pentru propuneri de proiecte pentru operațiunea "Susținerea implementării de soluții de e-guvernare și asigurarea conexiunii la broadband, acolo unde este necesar". S-au făcut realocări de fonduri atât în cadrul axelor prioritare, pentru suplimentarea bugetului unor operațiuni foarte populare precum investițiile pentru întreprinderi în cadrul AP1 sau proiecte de producere a energiei din resurse regenerabile (RRE) în cadrul AP4, cât și între axele prioritare, în special în vederea finanțării proiectului ELI - NP în cadrul AP2 - Cercetare. În ceea ce privește creșterea nivelului plăților efectuate, prin Planul de Măsuri prioritare, elaborat de ACIS se monitorizează lunar țintele de plăți semestriale stabilite de Autoritățile de Management în vederea identificării riscului dezangajării automate de fonduri de către Comisia Europeană. În vederea creșterii sprijinului direct acordat beneficiarilor s-au ținut cursuri de instruire pentru beneficiari și s-a înființat serviciul Help desk dedicat implementării proiectelor.

Evaluarea Planului de Comunicare a POSCCE

Evaluarea Planului de Comunicare pentru Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice a avut ca scop analizarea eficienței și eficacității modului de implementare a Planului de Comunicare pentru atingerea obiectivelor propuse. Evaluarea s-a desfășurat în perioada 28 martie 2011 – 28 august 2011 și a acoperit activitățile de comunicare și informare legate de POS CCE desfășurate până la sfârșitul anului 2010.

Pentru a răspunde întrebărilor de evaluare din Termenii de Referință și pentru a putea construi un set complet de recomandări fezabile și ușor de implementat, au fost folosite o serie de instrumente de evaluare, printre care analiza media retroactivă, sondaj on-line în rândul beneficiarilor și potențialilor beneficiari ai POS CCE, interviuri și analiză documentară.

Evaluarea a constatat că **majoritatea indicatorilor prevăzuți în Planul de comunicare** și-au atins țintele stabilite pentru anul 2011. Procesul de colectare, raportare și agregare a indicatorilor este greoi, din cauza mai multor factori: formate care nu permit agregare automată, definiții neclare sau interpretate greșit (la nivel de AM și OI), formate diferite de raportare trimestrială și anuală, fluctuația personalului. S-a recomandat ca să în viitor să se stabilească un număr mai mic de indicatori, corespunzător unor grupe mari de activități/instrumente de comunicare, clasificați în indicatori de output, de rezultat și de impact și să fie asigurată corelarea între indicatorii stabiliți în Documentul Cadru de Implementare și indicatorii Planului de Comunicare. De asemenea, s-a recomandat ca Grupul de Lucru de Comunicare al POS CCE să abordeze o dată sau de două ori pe an problema contribuției celor cinci instituții (AM și OI) la realizarea fiecărui indicator, recomandare deja în implementare.

Activitatea de comunicare întreprinsă la nivelul AM/OI **acoperă toate grupurile țintă** incluse în Planul de Comunicare, concentrându-se, așa cum era de așteptat, pe categoriile beneficiari și potențiali beneficiari POS CCE. Ca urmare, aceste grupuri țintă au un grad de informare ridicat, chiar dacă informațiile furnizate de AM/OI au un grad ridicat de tehnicitate. Cu anumite excepții (jurnaliști specializați), mass media are un grad redus de informare, iar gradul de informare a publicului larg cu privire la POS CCE este foarte redus. De aceea s-a recomandat să fie incluse mai multe mesaje / informații cu caracter general pe site-urile AM/OI și, în special, postarea de rezultate consolidate (statistici, impact) la nivel de Program pe site-ul AM POS CCE, într-un limbaj cu un grad scăzut de tehnicitate. De asemenea, evaluatorii au considerat necesară cooperarea cu presa, presa specializată, radio / TV și alți parteneri de comunicare (Reprezentanța Comisiei Europene, rețeaua de centre EuropeDirect etc.), pentru a îmbunătăți gradul de conștientizare la alte categorii de public decât beneficiarii/potențialii beneficiari.

În urma analizei **materialelor și activităților destinate principalelor grupuri țintă** (beneficiari/potențiali beneficiari) s-a concluzionat că acestea au fost **relevante**, mai ales în condițiile în care comunicarea cu potențialii beneficiari a început să ia locul comunicării cu beneficiarii, ca urmare a momentului în timp în care ne aflăm (există din ce în ce mai mulți beneficiari, pe măsură ce sunt deschise mai multe apeluri). S-a ajuns la concluzia că **mediul online** este cel mai utilizat instrument și cel mai relevant pentru toate grupurile țintă, care însă nu au beneficiat de suficientă atenție în ansamblul activităților de comunicare. **Contactul direct** (evenimente de informare sau helpdesk) este, de asemenea, foarte apreciat de public (în special de beneficiari și potențiali beneficiari). **Abordarea partenerilor de comunicare și relația cu presa** au fost mai puțin dezvoltate. Partenerii de comunicare au fost invitați la evenimentele de informare, însă nu au fost dezvoltate materiale specializate care să se adreseze nevoilor lor specifice. **Materialele tipărite** sunt mai puțin relevante pentru public, iar atenția care le-a fost acordată a fost, în mod corect, diminuată. Ca urmare a fost recomandată concentrarea pe grupele mari de activități de comunicare, recomandare implementată prin îmbunătățirea permanentă a website-ului, publicarea de news-letter on line, înființarea serviciului Help desk dedicat implementării proiectelor, realizarea de întâlniri cu mass-media, cursuri de instruire pentru beneficiari prin proiecte de asistență tehnică.

Pentru a stabili retroactiv dacă **acțiunile de informare au fost întreprinse la momentul optim**, analiza s-a bazat pe o serie de principii: evenimentele au fost organizate pentru a răspunde nevoilor de informare ale anumitor grupuri țintă; popularitatea evenimentelor (numărul participanților) și gradul de satisfacție al participanților la evenimente; proiectele depuse/contractele. **Concluzia** acestei analize este că activitățile de informare și comunicare de până la sfârșitul anului 2010, **au fost realizate la momentul optim**, răspunzând nevoilor grupurilor țintă. La debutul programului, activitățile de informare/comunicare au fost îndreptate mai ales către nevoile publicului de la acel moment (informații de natură generală), iar pe măsură ce au apărut din ce în ce mai mulți beneficiari, cu nevoi de informare specifice, acțiunile de informare au fost adaptate la aceste noi condiții. Evaluarea a recomandat ca lecțiile învățate pe parcursul primilor ani de implementare să fie preluate și aplicate pentru ca informațiile necesare să fie transmise beneficiarilor la timp. Este necesară planificarea și corelarea mai precisă a activităților de comunicare cu celelalte activități derulate la nivelul programului. În acest sens au fost organizate evenimente de informare pentru operațiunile

care nu se bucură de o foarte mare popularitate în rândul potențialilor beneficiari și s-au emis comunicate de presă (postate pe site-urile AM/OI) privind diversele evenimente realizate în sprijinul beneficiarilor (sesiuni de instruire, conferințe, etc) .

Alături de AM și OI-uri, beneficiarii trebuie să respecte **regulile generale și specifice privind identitatea vizuală**. AM și OI au la dispoziție instrumentele necesare pentru monitorizarea respectării de către beneficiari a identității vizuale și pot aplica corecții financiare, dacă este cazul. Regulile și principiile de identitate vizuală a Instrumentelor Structurale în cadrul POS CCE sunt respectate, atât în interacțiunea cu publicul larg, cât și în relația cu beneficiarii. Totuși, detaliile tehnice specificate în Manualul de Identitate Vizuală și în celelalte documente și instrucțiuni sunt uneori aplicate diferit de către AM și Organismele Intermediare, ceea ce poate conduce la confuzie și lipsă de consistență și din partea beneficiarilor. S-a recomandat Includerea în Manualul de Identitate Vizuală a obligativității promovării elementelor online (adresa pagina web și adrese de mail de contact/întrebări) prin toate celelalte instrumente de comunicare.

La întrebarea legată de **gradul de satisfacție față de măsurile de comunicare realizate**, s-a constatat că beneficiarii și potențialii beneficiari sunt mulțumiți de relevanța și claritatea informațiilor legate de POS CCE pe care le-au obținut în diferite ocazii (direct de pe website, evenimente, helpdesk). S-a recomandat ca OI să se concentreze pe comunicarea cu beneficiarii, iar AM să se concentreze pe activitățile orientate către potențialii beneficiari (informații de ordin general în perspectiva pregătirii pentru a solicita finanțare) și pe activitățile de promovare a POS CCE în general către alți parteneri de comunicare. De asemenea s-a considerat necesară standardizarea și **externalizarea** instrumentelor de comunicare, grupate pe activități mari, consolidate, iar în pachetul de activități solicitate contractantului să se introducă și evaluarea activităților respective: **mediul on-line, call-center** la nivel de AM, **helpdesk** la nivel de OI și AM (pentru operațiunile pe care le gestionează direct), **organizarea de evenimente**.

În ceea ce privește **eficiența sistemului de implementare al Planului de Comunicare**, s-a apreciat că la nivelul beneficiarilor/potențialilor beneficiari activitatea a fost eficientă. Dacă s-ar fi externalizat mai devreme anumite activități (help-desk/call centre, instrumente online), eficiența ar fi fost sporită. Eficiența instituțională, reflectată în numărul de aprobări ce trebuie obținute pentru a transmite un mesaj, nivelul acestor aprobări și, în definitiv, timpul necesar și birocrația asociată poate fi îmbunătățită, modul de lucru actual fiind uneori greoi. Mare parte din recomandările evaluatorilor au fost permanent luate în considerare, cum ar fi continuarea tendinței de a participa la evenimentele realizate de terți, creșterea utilizării AT pentru evenimentele de comunicare, mai buna colaborare cu departamentele de presă din ministerele care găzduiesc instituțiile AM și OI.

Evaluarea consideră că acțiunile de comunicare întreprinse la nivelul AM / OI **sunt în continuare relevante și oportune**. Caracterul evolutiv al Programului necesită schimbarea și adaptarea mesajelor și instrumentelor folosite în funcție de stadiul implementării și de evoluția grupurilor țintă. În vederea **optimizării procesului de comunicare al POS CCE**, s-a recomandat realizarea anuală a unor sondaje de opinie, prin care să se furnizeze informații actualizate cu privire la nivelul de informare/ cunoaștere al diferitelor categorii de grup țintă vizavi de POS CCE și definirea de mesaje care să acopere și restul grupurilor țintă (potențiali beneficiari, mass-media și partenerii de comunicare).

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMELOR DE COOPERARE TERITORIALĂ EUROPEANĂ

Prima evaluare intermediară a Programului de Cooperare Transfrontalieră România – Bulgaria 2007 - 2013

Această evaluare s-a desfășurat în perioada noiembrie 2010 – iulie 2011, fiind bazată pe Planul Multianual de Evaluare aprobat de Comitetul Comun de Monitorizare al programului.

Obiectivul general al evaluării este de a contribui la implementarea cu succes a Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013 prin identificarea problemelor care afectează performanța și recomandarea soluțiilor de îmbunătățire.

Exercițiul de evaluare s-a axat pe patru teme generale:

- Eficacitatea Programului (progresul financiar și fizic);
- Eficiența Programului (sistemul de implementare);
- Eficacitatea în atingerea Obiectivelor orizontale;

- Eficacitatea Planului de comunicare al Programului.

Evaluarea a acoperit cele patru AP ale Programului; evoluția Programului în perioada 1 ianuarie 2007 – 1 iunie 2010 și sistemul de implementare din punctul de vedere al planificării și inițierii apelurilor de propuneri de proiecte, calitatea formularelor de aplicare, promptitudinea și eficacitatea procedurilor de selecție, promptitudinea și eficacitatea procedurilor de contractare, eficacitatea procedurilor de monitorizare.

În continuare prezentăm principalele constatări și recomandări ale exercițiului de evaluare pe fiecare Tema de evaluare.

1. Analiza indică faptul că programul identifică cu claritate legătura dintre analiza socio-economică, obiective și indicatori. Recomandare: Este necesar să se acorde atenție complementarității cu alte programe operaționale din Obiectivul Convergență.
2. Distribuția proiectelor selectate este echilibrată din punct de vedere al regiunilor geografice eligibile, atât la nivel național cât și regional. Din punct de vedere al entităților eligibile, ONG-urile și administrația publică a arătat cel mai mare interes pentru astfel de proiecte. Din punct de vedere al intensității de cooperare, 98% din proiectele selectate au obiective și activități care sunt mult mai detaliate decât cerințele necesare cooperării. Recomandare: Deoarece există încă arii eligibile mai puțin reprezentate, se recomandă realizarea unor campanii media mult mai clare, pe acele zone, în următoarea perioadă.
3. Aspecte privind sustenabilitatea în implementarea proiectelor: sunt incluse o serie de aspecte în ghidul aplicantului, dar sunt necesare detalii suplimentare privind asigurarea sustenabilității financiare și instituționale. Recomandare: Acest aspect poate fi abordat prin detalierea suplimentară a elementelor obligatorii de conținut, la nivelul ghidului, din punct de vedere financiar și instituțional. Această recomandare va fi avut în vedere în realizarea ghidului aplicantului pe următoarea perioadă de programare.
4. Evaluarea tehnică și financiară a proiectelor depuse în cadrul acestui program s-a desfășurat mai eficient decât verificarea administrativă, fiind utilizate criteriile relevante pentru selecția proiectelor, prin conformitate cu cerințele programului. Recomandare: Includerea unor scoruri intermediare pentru criteriile astfel încât să se asigure o ghidare viitoare mai bună în pregătirea aplicațiilor și pentru ghidarea evaluatorilor. Această recomandare va fi luată în considerare în următoarea perioadă de programare.
5. Setul de indicatori de monitorizare este bine definit și corelat la nivel de proiect. Indicatorii de proiect, ca urmare a nivelului ridicat de specificitate, nu sunt utili pentru identificarea unor tendințe suplimentare la nivel de program. Recomandare: asigurarea unor indicatori pre-definiți la nivel de fișă de proiect, care să asigure o mai bună corelare cu cerințele programului. Aceasta va fi adoptată în următoarea perioadă de programare.
6. Obiectivul privind rata crescută de absorbție a fondurilor a fost realizat în practică în mod eficient, prin intermediul unor inițiative menite să promoveze programul și apelurile de propuneri proiecte. Recomandare: Creșterea accentului pe acele inițiative care asigură eficientizarea implementării proiectelor, respectiv: dezangajare, monitorizare și pregătirea cererilor de rambursare. Aceasta a fost aplicată pe parcursul actualei perioade de programare.

Evaluarea intermediară a Programului IPA de Cooperare Transfrontalieră România – Serbia 2007 - 2013

Obiectivul general al evaluării a fost de a contribui la implementarea eficientă a Programului IPA România – Republica Serbia de Cooperare Transfrontalieră prin identificarea aspectelor care afectează implementarea și prin recomandarea unor soluții pentru eficientizare.

Accentul în cadrul acestei evaluări va fi pus pe următoarele trei linii generale:

- Stadiul implementării programelor pentru cele patru axe prioritare și identificarea domeniilor de îmbunătățire și a mijloacelor în acest sens;
- Probabilitatea ca obiectivele programului să fie realizate în baza metodelor curente de implementare și formularea de recomandări în acest sens;
- Integrarea temelor orizontale și a valorii adăugate aduse de cooperarea transfrontalieră.

În continuare, se prezintă principalele concluzii și recomandări:

- Zona eligibilă a programului a fost caracterizată de o puternică creștere economică în perioada 2004 – 2008 demonstrată de tendințele pozitive ale principalilor indicatori macro-economici și demografici (PIB, densitatea IMM-urilor, rata de ocupare). Totuși, așa cum a fost acceptat de către factorii responsabili ai programului, cu începere din anul 2009, criza economică și financiară fie a redus, fie a stagnat aceste tendințe pozitive, menținând performanța economică generală a zonei transfrontaliere, sub media din România și Serbia. Strategia programului rămâne consecventă prin comparație cu mediul socio-economic al zonei de frontieră, astfel încât atât logica intervenției cât și necesitățile identificate rămân valabile. Prezumțiile inițiale din cadrul analizei SWOT rămân în linii mari valabile, în condițiile în care acestea au fost afectate de criza economică. Recomandare: pentru viitorul exercițiu de programare, eforturile vor trebui îndreptate către identificarea unor date statistice necesare ariei programului. Resursele asistenței tehnice vor putea fi utilizate în direcția realizării unei cercetări socio-economice extinse sau pentru înființarea unui observator permanent în regiunea de frontieră. Cu privire la pregătirea noii perioade de programare, este necesar un efort de coordonare mai intens la nivel instituțional între administrațiile din zonă și AM în direcția eficientizării utilizării resurselor financiare IPA. Strategiile europene macro-regionale relevante pentru zonele de frontieră pot fi avute în vedere pentru programare.
- Un aspect major se referă la capacitatea financiară a programului, în prezent limitată prin comparație cu interesul deosebit de mare al aplicanților și prin comparație cu investițiile avute în vedere. Dacă această problemă de sub-finanțare va continua, recomandarea pentru a evita supra-aplicarea este următoarea: existența unei grile de evaluare mult mai detaliate și eliminarea unor propuneri de proiect încă din faza de pre-evaluare. Un alt aspect se referă la evaluarea tehnico-financiară a proiectelor de investiții: o ierarhie de prioritizare este necesar a fi avută în vedere pornind de la valoarea adăugată la nivel transfrontalier a investiției și de la nevoile specific și strategice pentru acea investiție transfrontalieră. Aceasta recomandare va face obiectul unei analize pentru următoarea perioadă de programare.
- Din punct de vedere al creșterii eficienței în utilizarea finanțării: se impune identificarea unei mai bune corelări cu programele operaționale care au ca obiectiv dezvoltarea socio-economică astfel încât efectul de optimizare să fie obținut. AM agreează această recomandare, fiind în continuare supusă aprobării Comitetului Comun de Monitorizare.
- Răspunsul la primul apel de proiecte a indicat un interes foarte mare care a condus la o supra-aplicare, ca urmare a unor eforturi deosebite din punct de vedere al activităților promoționale, a unui istoric bun de relații între parteneri în zona transfrontalieră și a unui interes real față de programele de cooperare care nu au fost afectate de existența unor surse alternative de finanțare în zona de frontieră. De aceea, nu este necesară o extindere a zonei eligibile de frontieră. Însă, poate fi avut în vedere un formular de aplicație electronică pentru simplificarea procedurii de depunere. Recomandare: având în vedere aspectele de supra-aplicare și interesul foarte mare, ca și resursele financiare limitate ale programului, se recomandă desfășurarea unor activități de promovare mult mai direct orientate către axele prioritare, tipurile de beneficiari și zonele geografice, considerând că au existat și zone unde s-a înregistrat o participare mai scăzută. Din punct de vedere al aplicației electronice, recomandarea este necesar a primi avizul Autorității de Audit și a Comisiei Europene.
- Există o strategie de asistență tehnică la nivelul programului, utilizarea asistenței tehnice fiind afectată, la începutul perioadei de programare, de existența unor surse de finanțare alternative. În continuare, au existat probleme legate de regulile de achiziție PraG, aspecte de eligibilitate și o reducere generală a numărului de activități desfășurate față de cele planificate. Recomandare: cu privire la prezenta perioadă de programare, este necesară o reevaluare obiectivă a cerințelor privind resursele de asistență tehnică cu luarea în considerare a funcției de monitorizare. Pentru următoarea perioadă de programare, se recomandă realizarea unor studii specific destinate zonei de graniță, cu accent pe: identificarea unor indicatori relevanți pentru măsurarea efectelor implementării proiectelor transfrontaliere, dezvoltarea unor evaluări axate pe măsurarea relevanței obiectivelor programului, a regulilor de dezangajare, a cuantificării generale a indicatorilor.

- Indicatorii de monitorizare la nivelul programului și a axelor prioritare nu au componente specifice pentru monitorizarea egalității de gen și a egalității de șanse dar cuprind aspecte relevante pentru problematica dezvoltării durabile. Există o procedură pusă la punct pentru colectarea informației privind aspectele orizontale la nivel de program și proiect dar indicatorii propuși au un caracter general. Recomandare: în cadrul următoarei perioade de programare, indicatorii de program și de la nivelul axei prioritare pot fi revizuiți pentru a încorpora indicatori care să măsoare aspecte orizontale, pentru a permite cuantificarea și monitorizarea țintelor la nivel de program. De asemenea, o descriere suplimentară a indicatorilor și a rezultatelor așteptate va facilita mai bună înțelegere de către beneficiari a așteptărilor de la implementarea proiectelor.
- La nivel de proiect există dovezi ale valorii adăugate a cooperării transfrontaliere. Partenerii de proiect au o bună înțelegere a conceptului, există un istoric bun al implementării de proiecte comune și sunt create premisele pentru noi activități comune într-un cadru instituțional și informal. Recomandare: Având în vedere caracterul complex al cooperării transfrontaliere, este necesar ca pe viitor să se pună un mai mare accent pe conceptul de valoare adăugată la nivel transfrontalier în cadrul activităților de promovare și diseminare împreună cu implementarea unor aspecte de bună practică pe web site-ul programului. AM a acceptat această recomandare și aceasta a fost parțial implementată din cadrul actualei perioade de programare.

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Evaluarea intermediară a Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative pentru perioada 1 ianuarie 2007 - 30 iunie 2010

În anul 2010, conform Planului multianual de evaluare revizuit, a fost inițiată prima evaluare intermediară a Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative, în scopul de a sprijini procesul de management al Programului Operațional prin analiza problemelor apărute în timpul implementării, cât și de a propune soluții specifice pentru îmbunătățirea funcționării sistemului. Evaluarea intermediară s-a desfășurat în perioada iulie 2010 - februarie 2011, având ca referință în evaluare perioada 1 ianuarie 2007 – 30 iunie 2010.

Obiectivul general al evaluării intermediare a fost acela de a contribui la implementarea eficientă a PO DCA în vederea utilizării eficiente și transparente a fondurilor structurale și a co-finanțării naționale, prin asigurarea coerenței și calității măsurilor privind implementarea și menținerea unui sistem eficient de management și control pentru aceste fonduri. Evaluarea intermediară a PO DCA a fost necesară pentru a furniza Autorității de Management un set de concluzii în privința progresului înregistrat în implementarea PO DCA până la 30 iunie 2010, pentru a realiza o contribuție la Raportarea strategică, cât și pentru îmbunătățirea sistemului de indicatori (valori de referință, țintele stabilite și măsurarea indicatorilor), precum și a sistemului de monitorizare a PO DCA

Raportul de evaluare a fost emis în ianuarie 2011, principalele constatări și recomandări ale acestuia fiind următoarele:

- Participarea ONG-urilor a fost scăzută, recomandarea fiind aceea de a se promova un dialog mai deschis cu ONG-urile relevante, pentru a le informa despre modul în care pot participa la implementarea PODCA și pentru a identifica modalitățile optime de contribuție a acestora la obiectivele PODCA;
- Procesul de selecție, contractare și monitorizare a fost corespunzător, dar o restanță semnificativă în procesul de evaluare a cererilor de finanțare a condus la o încetinire a selecției și contractării, generând un grad ridicat de încărcare a resurselor AM PO DCA; recomandarea evaluării a fost aceea ca în viitor să fie lansate cereri de proiecte cu o valoare minimă mai mare;
- Având în vedere că obiectivele PO DCA nu erau atinse la data de 30 iunie 2010, evaluarea a recomandat Comitetului interministerial, ACIS și Autorităților de Management să găsească o soluție pentru lipsa de capacitate a beneficiarilor din administrația publică de a dezvolta și implementa proiecte relevante pentru finanțare din fondurile structurale;

- În ciuda existenței unor proiecte relevante atât pentru PO DCA, cât și pentru obiectivele majore ale FSE, acestea nu au fost suficiente pentru a genera impactul scontat, recomandarea vizând întocmirea unei evidențe a proiectelor pentru care SGG, MFP și cele trei ministere prioritare intenționează să solicite finanțare PO DCA;
- Având în vedere că PO DCA are nevoie de mai multe proiecte cu rezultate specifice bazate pe indicatorii programului, s-a recomandat efectuarea unor realocări de fonduri de la DMI 1.2 la DMI 1.3 și de la DMI 2.1 la DMI 2.2;
- Având în vedere lipsa de capacitate a organizațiilor beneficiare pentru pregătirea unor cereri de finanțare mai bune, s-a recomandat AM PODCA să furnizeze instruire pentru beneficiarii potențiali.

Concluziile și recomandările raportului de evaluare intermediară au fost dezbătute în cadrul unei sesiuni de debriefing care a fost organizată în ianuarie 2011 și în care s-au stabilit acțiuni și termene precise de implementare a recomandărilor raportului (Planul de acțiune pentru implementarea recomandărilor rezultate în urma evaluării intermediare este atașat la Raportul Anual de Implementare din 2010).

S-au desfășurat o serie de activități pentru a implementa planul de acțiune stabilit, după cum urmează:

- În primul trimestru din 2011, au fost transmise mai multe informări autorităților publice asupra capacității PODCA de a susține proiecte care să răspundă obiectivelor majore ale reformei în administrația publică.
- Au fost organizate sesiuni de formare/training cu beneficiari din regiunea Centru (feb. 2011) și din zona Moldova (martie 2011).
- Au fost solicitate informări din partea sectoarelor prioritare pe întreaga durată a anului 2010. Fundamentarea realocării între 2.1 și 2.2 atestă inițiativele AM PO DCA în acest sens.
- A fost implementată procedura de realocare între DMI 2.1 și DMI 2.2, prin diminuarea bugetului alocat DMI 2.1 și majorarea bugetului alocat DMI 2.2.
- A fost asigurat un feedback constant pentru beneficiari prin prezentarea greșelilor frecvente și furnizarea soluțiilor corespunzătoare, în cadrul rubricii de „Instrucțiuni/Greșeli frecvente” de pe site-ul AM PO DCA. De asemenea, a fost introdusă secțiunea „Bune practici”, în scopul de a oferi exemple concrete de proiecte de succes implementate în cadrul PO DCA.
- Au fost încheiate un acord-cadru și o serie de contracte subsecvente pentru evaluarea de proiecte /cereri de finanțare.
- Promovarea unui dialog mai deschis cu ONG-urile relevante - La momentul redactării versiunii preliminare a raportului evaluării intermediare (noiembrie 2010), s-a considerat necesară identificarea unor modalități de contribuție a ONG-urilor la obiectivele PO DCA, prin lansarea unei cereri de proiecte destinate acestora. Astfel, în decembrie 2010, a fost lansată cererea de Proiecte nr. 1/2010, cu titlul „Creșterea capacității proprii a ONG-urilor de a colabora cu instituțiile administrației publice din România”.
- Lansarea unor cereri de proiecte de tip „umbrelă” - Având în vedere că PO DCA nu va mai lansa alte cereri de proiecte, această recomandare nu va mai fi implementată, dar rămâne o opțiune viabilă și utilă pentru următoarea perioadă de programare.
- Organizarea unor sesiuni de informare/workshop-uri pentru beneficiarii potențiali. Această acțiune urma a fi organizată dintr-un proiect de asistență tehnică („Suport pentru realizarea activităților de comunicare și promovare a PO DCA”), în cursul anului 2012.

În ceea ce privește contribuția la obiectivele strategice, s-au analizat și identificat principalele provocări și dificultăți cu care se confruntă AM PO DCA în perspectiva viitoarei perioade de programare și de asemenea, s-a efectuat o analiză comparativă a contribuției diverselor Programe Operaționale pentru dezvoltarea capacității administrative pentru implementarea politicilor care vizează obiectivele de coeziune.

În cadrul analizei efectuate, s-a constatat că oportunitățile pentru PODCA rezultă din noile priorități ale reformei administrației publice și din capacitatea de a reacționa rapid și eficace la efectele crizei economice. Prin urmare, PODCA ar trebui folosit ca soluție de finanțare pentru acoperirea multiplelor necesități apărute pe fondul crizei și al reformei administrației publice. În ceea ce privește analiza comparativă a contribuției PO DCA, multe dintre domeniile majore de intervenție ale PODCA din România se regăsesc și între prioritățile altor programe operaționale de dezvoltare a capacității administrative din alte state membre. Acestea includ sprijinul pentru agenda privind buna reglementare, schemele de formare și sprijinul pentru managementul calității. Principalele zone în care practicile altor state membre ar putea ajuta AM PODCA să-și îmbunătățească contribuția strategică a programului sunt: a) coordonarea cu un program complementar finanțat din FEDR; b) includerea sectorului justiție ca sector prioritar în vederea atingerii obiectivului de susținere mai puternică a mediului de afaceri; c) contribuția parteneriatelor și a sectorului ONG; d) sprijin pentru o mai bună utilizare a tehnologiei informației în furnizarea serviciilor publice.

Pentru studiul indicatorilor, activitatea de bază a constat în examinarea indicatorilor de realizare imediată și de rezultat ai PO DCA, efectuarea unei propuneri privind standardele de comparare ale indicatorilor, cât și în emiterea unor recomandări pentru îmbunătățirea situației actuale a indicatorilor stabiliți în această perioadă de programare. Studiul cu privire la indicatorii PO DCA și analiza nevoilor de instruire au fost realizate în vederea îmbunătățirii modului de definire și utilizare a indicatorilor, cât și pentru a crește eficiența sistemului de monitorizare a PO DCA.

Activitățile de analiză au fost următoarele: a) identificarea potențialelor surse de informare pentru valorile de bază ale indicatorilor; b) stabilirea caracteristicilor indicatorilor; c) colectarea valorilor de bază inițiale necesare și adăugarea lor, după caz; d) realizarea unei analize care să demonstreze fezabilitatea valorilor propuse (proof of concept); e) realizarea unei analize a nevoilor de instruire pentru a sprijini eficiența sistemului de monitorizare.

În ceea ce privește aria de acoperire a studiului indicatorilor, au fost vizați în special indicatorii de realizare imediată și indicatorii de rezultat care au fost elaborați și sunt utilizați în cadrul PODCA. De asemenea, a fost analizat și indicatorul de impact al PODCA. Fiecare indicator de realizare imediată și rezultat a fost examinat în mod separat, cu privire la: claritatea definiției; relevanța față de obiectivul specific al DMI; valorile de bază; oportunitatea de utilizare a valorilor standardelor de comparare (benchmarks) pentru indicatori; agregarea pe verticală și orizontală a indicatorilor; utilizarea țintelor dinamice ale indicatorilor.

În ceea ce privește analiza nevoilor de instruire, aceasta a fost axată pe cerințele de a îmbunătăți funcționarea sistemului de monitorizare. Aceasta a constat în consultarea beneficiarilor și a ofițerilor de proiect din cadrul AM PODCA (prin intermediul a două chestionare). Interviuurile cu beneficiarii au cuprins, de asemenea, aspecte privind nevoile de instruire ale beneficiarilor în domeniul indicatorilor PODCA. Rezultatele studiului privind revizuirea indicatorilor au contribuit la emiterea concluziilor și recomandărilor privind nevoile de instruire viitoare (pentru concluzii și recomandări, a se consulta RAI 2010).

EVALUĂRI LA NIVELUL PROGRAMULUI OPERAȚIONAL ASISTENȚĂ TEHNICĂ 2007-2013

Evaluarea intermediară a Programului Operațional Asistență Tehnică

Evaluarea intermediară s-a desfășurat în perioada octombrie 2009 – august 2010. Evaluarea a vizat perioada de până la 31 decembrie 2009, cu excepția cazurilor în care au existat mențiuni specifice în raportul de evaluare. Obiectivul general al evaluării intermediare POAT a fost acela de a contribui la implementarea cu succes a POAT. Prin caietul de sarcini s-a cerut să se formuleze concluzii și recomandări pentru 21 de întrebări de evaluare. Aceste întrebări au fost grupate în funcție de cinci criterii principale: *“relevanță”, “consistență”, “eficiență”, “eficacitate” și “impact”*.

Concluzii

- Recesiunea economică a invalidat predicțiile și indicatorii definiți la nivel macroeconomic în momentul programării POAT (2007).

- Continuarea asistenței de pre-aderare și în perioada 2007-2008 a scăzut nivelul cererii de resurse POAT.
- Sprijinul acordat pentru acoperirea bonusului de 75% este relevant în vederea asigurării unui nivel critic de expertiză și motivare, astfel încât implementarea IS să fie una eficientă.
- Sprijinul POAT pentru evaluarea intervențiilor finanțate din fonduri publice rămâne relevant. În acest caz, UCE/ACIS a rămas singurul factor interesat de dezvoltarea unei culturi de evaluare, focalizată pe segmentul IS.
- Mecanismul de furnizare a formării, UDCF și GLT, necesită îmbunătățiri în vederea asigurării unui cadru coerent și a unor instrumente comune specifice nevoilor de instruire în domeniul IS. Trecerea de la instruirea de bază la instruirea specializată va necesita dezvoltarea unor noi instrumente adaptate unor grupuri mai restrânse de experți. Nu a existat deloc formare destinată beneficiarilor, deși majoritatea problemelor de implementare sunt la nivelul acestora.
- Dezvoltarea pe termen lung a SMIS implică: (i) asigurarea compatibilității totale cu aplicațiile terților; (ii) îmbunătățirea nivelului de securitate a informațiilor; (iii) introducerea posibilității de personalizare a meniurilor sistemului pentru beneficiarii finali și (iv) asigurarea de formare continuă.
- Rețeaua de coordonare SMIS este critică pentru funcționarea sistemului și necesită susținere POAT. Același lucru este valabil și pentru funcția de help-desk pentru SMIS. Recrutarea personalului contractual, deși binevenită în principiu, este îngreunată de reglementările existente. Desfășurarea de sesiuni de formare specifice SMIS, precum și elaborarea de manuale facile sunt aspecte importante pentru reducerea numărului erorilor din sistem, beneficiind în acest sens de sprijin POAT. Cererea de echipamente specifice SMIS a fost supraevaluată în etapa de programare, cel puțin pentru perioada 2007-2011, din cauza faptului că finanțarea disponibilă prin programele de pre-aderare nu a fost luată în considerare în mod adecvat.
- Un număr de Grupuri de Lucru (GL) tematice pot funcționa ca un “sistem de avertizare rapidă” pentru eventualele suprapuneri dintre POAT și AT specifică altor PO. Cele mai importante GL pentru coordonarea AT sunt cele responsabile de evaluare, formare, comunicare și SMIS.
- Există nevoia unei implicări pro-active a AM POAT în ceea ce privește relația cu beneficiarii actuali sau potențiali în vederea consilierii acestora pe probleme legate de achiziții publice și implementare, precum și în vederea dezvoltării proiectelor pentru o absorbție eficientă și eficace a resurselor POAT.
- Unul dintre factorii importanți care limitează eficiența rămâne inexistența unei delimitări clare între personalul DAT cu funcții de AM și cel cu funcții legate de ACIS.
- Proiectul Facilitatea de Asistență Tehnică (FAT), gândit ca pilon central al unei modalități noi de management al achizițiilor (prin intermediul unor contracte cadru), a fost vag definit și amânat foarte mult.
- Obiectivele de comunicare și informare sunt departe de a fi atinse, progresul la nivel de implementare fiind, la momentul evaluării, unul foarte scăzut. Motivele neatingerii acestor obiective sunt legate de probleme interne (funcționarea Direcției Coordonare de Sistem - DCS), precum și de probleme externe (personal neadecvat, procedura de achiziții publice complicată). Instrumentele privind comunicarea și informarea care au fost deja dezvoltate, fie nu au fost folosite deloc (spot-uri media), fie nu au fost folosite cu maximă eficiență (site-urile www.fonduri-ue.ro și www.poaat.ro).

Recomandări

- AM POAT trebuie să includă pe lista beneficiarilor autoritățile publice responsabile de componenta orizontală a managementului achizițiilor publice (UCVAP, ANRMAP).
- Se recomandă ca AM POAT să sprijine structurile locale implicate în managementul planurilor integrate de dezvoltare, de tipul ADI.
- ACIS și direcțiile din cadrul acesteia responsabile de GL, trebuie să extindă criteriile acordării statutului de membru în cadrul GL tematice, astfel încât acestea să permită accesul ca observatori și altor actori cheie relevanți.
- ACIS, AM POAT și AM PO DCA trebuie să îmbunătățească coordonarea dintre POAT și PO DCA prin organizarea de întâlniri trimestriale comune în vederea monitorizării dezvoltării de ansamblu a capacității administrației publice. Unul dintre subiectele comune trebuie să vizeze evaluarea.
- ACIS trebuie să se asigure de faptul că, în ceea ce privește rolul AM POAT, funcțiile DAT sunt separate clar de funcțiile ACIS, prin reorganizarea serviciilor subordonate.

- Se recomandă ca AM POAT să dezvolte, cât mai repede posibil, un ghid al beneficiarului care să detalieze toate obligațiile acestuia, precum și pașii specifici fiecărei etape de implementare a proiectului.
- ACIS trebuie să îmbunătățească capacitatea de a dezvolta sisteme bazate pe contracte cadru (precum FAT) în vederea implementării proiectelor POAT printr-o mai bună direcționare, prioritizare clară și separare judicioasă în loturi.
- ACIS și AM POAT trebuie să-și întărească cooperarea cu ACP și AA prin susținerea capacității instituționale pentru implementarea proiectelor la nivelul acestor beneficiari.
- ACIS și Unitatea Centrală SMIS (UC SMIS) vor trebui să îmbunătățească procedurile de corectare a erorilor prin optimizarea sistemului de securitate și a drepturilor de acces, prin scăderea nivelului de autoritate pentru trimiterea și primirea cererilor de corectare, permițând astfel coordonatorilor SMIS corectarea directă a unor greșeli uzuale. Ca și alternativă, ACIS poate externaliza corectarea erorilor către un contractor, în paralel cu dezvoltarea ulterioară a SMIS.
- ACIS și DCS ar trebui să integreze funcția de help-desk SMIS într-un cadru mai larg pentru a organiza comunitatea de utilizatori. Se recomandă crearea unui portal care să conțină toate informațiile necesare legate de aplicația SMIS: proceduri, manuale, instrucțiuni, buletine informative, un forum pentru comunitatea de utilizatori SMIS și un help desk structurat pe cel puțin două nivele: unul dedicat tuturor utilizatorilor și celălalt pentru întrebări legate de PO.
- ACIS, AM POAT și UC SMIS ar trebui să încurajeze utilizatorii SMIS de la toate nivelurile să achiziționeze sau să își actualizeze echipamentul TIC prin intermediul POAT, accesând fondurile disponibile ce au fost dedicate acestui scop. În cazul în care cererea este scăzută, atunci resursele ar putea fi realocate unor DMI mai active.
- ACIS trebuie să folosească instrumentele de comunicare deja dezvoltate, prin difuzarea de urgență a spot-urilor publicitare, construirea unei interfețe prietenoase pentru utilizatori pentru www.fonduri-ue.ro care să aibă în vedere toate grupurile țintă, inclusiv societatea civilă și îmbunătățirea website-ului www.poa.ro, în sensul creșterii transparenței.

Modul de implementării recomandărilor

Dintre recomandările formulate de evaluatori au fost implementate recomandările care au vizat: actualizarea listei beneficiarilor cu autoritățile publice responsabile de componenta orizontală a managementului achizițiilor publice (UCVAP, ANRMAP); întărirea rolului membrilor CCAT; constituirea/întărirea secretariatelor grupurilor de lucru; schimbul de practici între grupurile de lucru; dezbateri publice privind alternative cheie ce rezultă din exercițiile de evaluare; acoperirea mass-media cu privire la rezultatele evaluării; instruire, inclusiv în domeniul achizițiilor publice; întărirea funcției help-desk pentru Serviciul de Implementare; consolidarea capacității DM și DAP pentru elaborarea și managementul proiectelor.

Evaluarea capacității de absorbție a Programului Operațional Asistență Tehnică

Evaluarea a fost realizată în perioada ianuarie – iunie 2012.

Obiectivul acestei evaluări a urmărit să îmbunătățească calitatea, eficacitatea și coerența asistenței prin furnizarea unei analize riguroase a potențialului de absorbție a POAT, precum și a riscului neutilizării fondurilor alocate programului, prin evaluarea pericolului dezangajării automate a fondurilor în anii următori și prin realizarea unor propuneri de opțiuni adecvate de realocare a posibilelor fonduri neutilizate în cadrul programului sau către alte programe.

Concluzii

În baza proiectelor contractate, alocările pentru AP2 și AP3 nu vor fi folosite în întregime dacă nu sunt introduse măsuri suplimentare până la sfârșitul perioadei de programare. Pentru ambele axe prioritare, contractarea, plățile și certificarea sunt chiar mult în urma nivelurilor relevante de alocări. Rata de contractare pentru AP1 este bună și, în cazul în care accelerarea suplimentară, identificată în perioada ianuarie – mai 2012, se va menține, până în data de 31.12.2013, se așteaptă să fie contractate aprox. 186% din fonduri, în scenariul cu portofoliul+ de proiecte. Diferitele DMI din AP1 urmează căi diferite, DMI1.1 depășind celelalte 3 DMI-uri în ceea ce privește contractarea, plățile și certificarea. Conform scenariului de bază, numai pentru DMI1.1 nu există pericolul dezangajării, în timp ce celelalte 3 DMI sunt în pericol încă din acest an. Cu toate acestea, este de așteptat ca DMI 1.2 să nu contribuie, după 2012, la intensificarea pericolului de dezangajare.

Cei doi beneficiari principali ai AP2 și AP3 au în prezent o capacitate insuficientă în privința personalului de a absorbi mai multe proiecte decât cele deja contractate. Sarcinile curente la care se adaugă sarcinile legate de implementarea proiectelor necesită întreaga capacitate a oamenilor deja angajați. De aceea, fără măsuri suplimentare, beneficiarii nu vor putea să absoarbă (complet) proiectele din portofoliu.

Atât pentru Compartimentul de Informare, cât și pentru Serviciul Coordonare SMIS, capacitatea ar putea fi generată prin internalizarea și externalizarea activităților. Pentru ambele structuri este necesară angajarea de personal suplimentar. Pe lângă aceasta, posturile blocate și libere trebuie să fie ocupate.

În ceea ce privește opțiunile de implementare a mai multor proiecte prin adăugarea proiectelor din portofoliu, se poate concluziona că:

Pentru AP2, lista activităților din portofoliu este destul de completă. Singurele aspecte care ar putea fi adăugate sunt activitățile care pot fi externalizate de Unitatea SMIS

AP 3 oferă deja destule posibilități și nu există schimbări generale necesare legate de costurile eligibile, activități, solicitanți și grupuri țintă.

Chiar dacă portofoliul și proiectele convenite în timpul focus grupurilor sunt luate în considerare (scenariul portofoliului+), atât AP2, cât și AP3 nu și-ar îndeplini alocările pentru 2007 la rata curentă de certificare. Pentru AP2, scenariul care ia în calcul portofoliul curent de proiecte indică niveluri de contractare chiar sub alocările din 2010, adică mai puțin de jumătate din alocări se așteaptă să fie contractate. Previziunile de contractare pentru AP3 indică de asemenea că nu se așteaptă ca alocările să fie contractate cu și fără proiectele din portofoliul de proiecte. Chiar dacă proiectele din portofoliu sunt incluse în previziune, contractarea ar fi aproximativ jumătate din alocări.

Este clar că AP1 este „motorul” POAT. Inventarul noilor idei de proiecte bazate pe experiența internațională și pe nevoile beneficiarilor implicați indică faptul că nu este necesară amendarea în mare măsură a eligibilității costurilor sau activităților. În ceea ce privește solicitanții, sunt necesare unele modificări

Analizând creșterea absorbției, este de notat că scenariul care ia în calcul portofoliul+ este mai optimist pentru AP1 în comparație cu AP2 și AP3. Rezultatele scenariilor LOTHAR + sugerează ca nivelul de contractare prevăzut în portofoliul+ va schimba valorile certificate cu 93 mil RON, dacă se iau în considerare și cele mai recente informații până la mai 2012.

Recomandări

- Îmbunătățirea capacității de absorbție prin dezvoltarea capacității la nivelul beneficiarului (pregătirea și implementarea proiectelor) și simplificarea procedurilor de autorizare a plăților. Este necesar un timp mai scurt de finalizare a certificării;
- Luarea în considerație a extinderii listei de activități și beneficiari din AP1 în baza proiectelor identificate;
- Luarea în considerare a opțiunilor de realocare prezentate;
- Urmărirea implementării ideilor de proiecte identificate;
- Îmbunătățirea mecanismelor și procedurilor interne de achiziții;
- Urmărirea recomandărilor analizei gradului de încărcare cu sarcini a personalului.

Opțiuni de realocare

Deoarece este nevoie de timp înainte ca proiectele prevăzute în scenariile cu portofoliul de proiecte și portofoliul+ să genereze plăți, nu există diferențe majore între concluziile scenariilor de bază și cu portofoliul+ de proiecte, pentru 2012. Astfel, în baza scenariului cu portofoliul+ de proiecte, au fost identificate următoarele opțiuni:

Realocarea de la AP2 și AP3 la DMI1.1 și DMI1.2 pentru a acoperi toată finanțarea insuficientă;

Realocarea din AP2 și AP3 numai către DMI1.1. Conform scenariului care ia în calcul portofoliul curent de proiecte și luându-se în considerare creșterea ratei contractării și a certificării în perioada ianuarie – mai 2012, s-ar putea realoca rezonabil un total de 118 mil. RON, presupunând că se păstrează ritmul curent de certificare. Această estimare se bazează pe diferența calculată dintre alocări și certificare în cadrul DMI 1.1. la sfârșitul anului 2015. În scenariul cu portofoliul+ de proiecte, această sumă ajunge la 132 mil RON;

Realocarea de la alte PO către POAT pentru a răspunde ritmului de contractare al AP1 - nu poate fi considerată o opțiune viabilă având în vedere pericolul general al dezangajării pentru program; Realocarea din POAT către alte PO - o opțiune viabilă, dar suma depinde de mai mulți factori, de exemplu, contractarea din 2012 și rata de certificare.

Modul de implementare a recomandărilor

Dintre recomandările formulate de evaluatori și incluse în planul de acțiune, redăm în continuare recomandările care au fost implementate:

- Noi beneficiari au fost deja introduși prin ultima modificare a Documentului Cadru de Implementare și a Ghidului Solicitantului din septembrie 2012;
- Ideile noi de proiecte sunt încă în discuție. O realocare între DMIurile din Axa Prioritară 1 a avut loc în luna septembrie 2012. Pentru a introduce noi proiecte pe Axa Prioritară 1 a fost necesară realocarea între axe prioritare, acceptată în cadrul Comitetului de Monitorizare organizat în luna noiembrie 2012;
- Propunerea de realocare între axele POAT a reflectat și afectarea indicatorilor de program.

7.6 Anexa VI – Exemple de bune practici

1. Creștere durabilă

Tara	România
Regiunea	SUD - MUNTENIA
Proiect	„Reabilitarea Sitului Poluat Istoric - Batal de depozitare reziduuri petroliere Strada Lacul Peștelui (Municipiul Câmpina)”
Program Operațional	Programul Operațional Sectorial de Mediu
Axă Prioritară	AP 2 „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate
Domeniu major de intervenție	DMI 2.2. „Reabilitarea siturilor contaminate istoric”
Durăță	2011-2013
Obiectiv	Convergență
Beneficiar	Consiliul Local al Municipiului Câmpina
Finanțare	Cost Total (Euro) 2.393.999,95 80 % FEDR: 1.915.200 Euro 18 % Buget de Stat: 430.919,92 Euro 2% Buget Local: 47.880,01 Euro
Contact	Nume: BARBU GABRIELA, Manager Proiect Organizație: Consiliul Local al Municipiului Câmpina Adresă: Bd. Culturii, nr. 18, Câmpina, jud. Prahova Email: integrare@primariacampina.ro Internet: http://www.primariacampina.ro/
Proiect / descrierea intervenției:	Obiectivul principal al lucrărilor de remediere este reducerea masei/mobilizarea contaminanților prezenți în sit pentru a aduce terenul la un standard adecvat folosirii ca zonă verde pentru public precum și reducerea impactului asupra mediului rezultat din activitățile anterioare. Activități principale: - tratarea nămolului de reziduuri petroliere din lagună și acoperirea întregului sit - validarea și monitorizarea lucrărilor de remediere
Contextul strategic:	Proiectul contribuie la îndeplinirea angajamentelor României, conform Tratatului de Aderare și este în conformitate cu strategia POS Mediu cu privire la realizarea de investiții în vederea soluționării problemelor legate de poluarea istorică.
Proiect / descrierea politicii / implementarea:	Rezultate așteptate: - Aprox. 5.000 mc (șlam) nămoluri reziduale tratate. - Circa 30 mc hidrocarburi petroliere din sol colectate și evacuate. - O suprafață de aproximativ 8.175 mc acoperită cu pământ curat și pământ de înierbare - Rețea formată din 7 puțuri de monitorizare a apei subterane instalată post remediere - Circa 25 de probe prelevate la fiecare 200 mc ale șlamului tratat (monitorizarea periodică). În implementare proiectul s-a confruntat cu unele probleme și provocări la care a trebuit să găsească un răspuns adecvat.

Țara	România
Regiunea	Centru
Proiect	„Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată în județul Covasna”

Program Operațional	Programul Operațional Sectorial de Mediu
Axă Prioritară	AP 1 „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”
Domeniu major de intervenție	DMI 1.1. „Extinderea/modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”
Durată	2011-2014
Obiectiv	Convergență
Beneficiar	SC Gospodărie Comunală SA Sfântu Gheorghe
Finanțare	Cost Total (Euro) : 86.531.920 Euro 85 % Fond de coeziune: 67.057.478 Euro 13 % Buget de Stat: 10.255.850 Euro 2% Buget Local: 1.577.823 Euro Contribuția beneficiarului: 7.640.769 Euro
Contact	Nume: ing. FEJÉR Alexandru Organizație: SC Gospodărie Comunală SA Sfântu Gheorghe Adresă: str. Bánki Donát nr. 27, Sfântu Gheorghe, jud. Covasna Email: secretariat@apacov.ro Internet: www.apacov.ro
Proiect / descrierea intervenției:	Proiectul reprezintă primul pas în cadrul reabilitării generale a infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare din județul Covasna. Proiectul urmărește reabilitarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în următoarele aglomerări situate în județul Covasna: <ul style="list-style-type: none"> - Sfântu Gheorghe - Târgu Secuiesc - Covasna - Întorsura Buzăului Activități principale: <ul style="list-style-type: none"> - Reabilitare și extindere rețele de apă și canal (Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Covasna, Întorsura Buzăului); - Reabilitare stație de epurare Sfântu Gheorghe; - Reabilitare stație de epurare Târgu Secuiesc; - Reabilitare stație de epurare Întorsura Buzăului; - Reabilitare și extindere stații de tratare (Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc), reabilitare captare de suprafață (Covasna), reabilitare aducțiuni (Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Covasna) Rezultatele așteptate ale proiectului: 100% din populația acestor aglomerări va fi conectată la rețeaua de apă potabilă și va avea acces la surse de apă în condiții de siguranță. Rata de conectare la sistemul de canalizare va atinge 100% în aglomerările în cauză, conform capacității instituționale locale de implementare a proiectelor.
Contextul strategic:	Proiectul propus contribuie la îndeplinirea angajamentelor României, conform Tratatului de Aderare, și este în conformitate cu strategia POS Mediu, de promovare a sistemelor integrate de apă și apă uzată într-o abordare regională.
Proiect / descrierea politicii / implementarea:	Elemente de buna practică: Operatorul Regional SC Gospodarie Comunală SA Sfântu Gheorghe s-a înființat în 2009, a semnat Contractul de finanțare POS Mediu în 2011; cele 3 contracte de servicii și 6 contracte de lucrări au fost atribuite și sunt în faza de implementare; un singur contract de lucrări nu este încă în faza de implementare, procesul de atribuire fiind contestat; în cazul Operatorului Regional SC Gospodărie Comunală SA Sfântu Gheorghe se poate aprecia faptul că în condițiile unui operator nou format, fără experiența programelor anterioare (MUDP, ISPA, SAMTID), printr-o foarte bună organizare la nivelul companiei și a Unității de Implementare a proiectului până în Decembrie 2012 proiectul POS Mediu se implementează în bune condiții, neexistând nici o corecție

	financiară iar lucrările aflându-se în grafic. Probleme și provocări întâmpinate în cadrul implementării proiectului: <ul style="list-style-type: none"> - Cadrul legislativ existent se modifică în continuu; - Procedurile de achiziție publice sunt foarte greoaie și de foarte multe ori interpretările date unor prevederi legale diferă de la o instituție la alta.
--	--

Tara	România
Regiunea	NORD-EST
Proiect	Îmbunătățirea statutului de conservare a speciei zimbru în Parcul Natural Vânători Neamț
Program Operațional	Programul Operational Sectorial de Mediu
Axă Prioritară	AP 4 Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protejarea naturii
Domeniu major de intervenție	DMI 4.1. „Dezvoltarea infrastructurii și a planurilor de management în vederea protejării biodiversității și Natura 2000”
Durată	24 luni, 17 luni (prelungit la 26 luni)
Obiectiv	Convergență
Beneficiar	R.N.P. Romsilva – Administrația Parcului Natural Vânători Neamț
Finanțare	Cost Total (RON) 2.979.216 FEDR (RON): 1.793.517 Buget de Stat (RON): 448.380 Buget Local (RON): 0
Contact	Nume: Sebastian Cătănoiu Organizație: Administrația Parcului Natural Vânători Neamț . RNP RomSilva Adresă: str. Zimbrului no.2, Vanatori Neamt,617500 Email: catanoius@yahoo.com Internet: http://www.vanatoripark.ro/
Proiect / descrierea intervenției:	Activități principale: <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea populației de zimbruri cu 10 exemplare și transferul acestora în cadrul facilităților (Centrul de management al zimbrilor) în care aceștia trăiesc într-un regim semi-sălbatic; - Studii și cercetări privind inventarierea tipurilor de habitate în vederea declarării ca SCI/Sit Natura 2000, a zonelor unde vor fi eliberate drept exemplarele de zimbru - Menținerea strictă a sănătății populației de zimbruri, prin aplicarea tratamentelor sanitar-veterinare adecvate; - Facilități educaționale/ de observare a zimbrului - Elaborare de materiale promoționale Rezultate așteptate: <ul style="list-style-type: none"> - Efective corespunzătoare din punct de vedere genetic și numeric; - Stare de sănătate corespunzătoare pentru populația de zimbruri; - Baza materială pentru punerea în libertate a zimbrilor funcțională (3 zimbruri cu colare GPS, 2 camere video cu senzori de mișcare pentru monitorizarea zimbrilor, 4 înregistratoare de teren GPS). - Studii științifice - suport pentru declararea ulterioară ca sit Natura 2000 a zone în care zimbrii se află în libertate; - Constientizare publică și educație
Contextul strategic:	Proiectul propus contribuie la îndeplinirea angajamentelor României în domeniul Acquisului Comunitar pentru conservarea naturii, constând în cunoașterea și asigurarea stării de conservare favorabilă a unei specii de interes comunitar, listată în Anexa II și Anexa IV a Directivei Habitats 92/43/CEE (specii de animale și plante de interes comunitar, care au nevoie de protecție strictă). În același timp, se asigură condițiile reintroducerii în habitatul său natural a unei specii emblematice, după

	ce aceasta a fost exterminată de pe teritoriul țării în decursul ultimelor 2 secole.
Proiect / descrierea politicii / implementarea:	<p>Elemente de bună practică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Capacitatea instituțională a Administrației Parcului Natural Vânători Neamț se datorează impactul asistenței tehnice internaționale – primite în cadrul proiectului GEF Biodiversity Conservation Management Project, derulat între 1999-2006 și care în cadrul Componentei 2 Dezvoltarea Modelelor pentru managementul Parcurilor forestiere și a ariilor protejate, (6.2 milioane USD) a contribuit la înființarea și dotarea a 3 Administrații de Parcuri, inclusiv a Parcului Natural Vânători Neamț. Există astfel un istoric al eforturilor de conservare a speciei țintă început în 2006 cu înființarea Centrului de Management al Zimbrului; - În cadrul celor 2 proiecte POS Mediu s-a reușit creșterea populației cu 10 exemplare cu structura genetică diferită de cea a populației existente – condiție de bază pentru asigurarea unei stări de conservare favorabilă; - Studiile științifice sunt reluate în fiecare an, pe parcursul a trei ani, care vor avea astfel posibilitatea să evalueze și impactul zimbriilor în libertate asupra habitatelor (indici de diversitate, estimarea biomasei păturii erbacee și a frunzișului, eventualele pagube produse puietilor); - Parteneriatul cu școlile locale (Școlile de arte și meserii Vânători Neamț nr 1 și 2, Colegiul Tehnic Ion Creanga Tg. Neamț); - Traseele educative vor fi cunoscute și utilizate atât de către grupuri cât și individual, beneficiarii provenind din rândul comunităților locale precum și al turiștilor din afara acestora. Pe trasee sunt amplasate: 2 pavilioane, 2 observatoare, 1 amfiteatru, 3 locuri de popas, 2 toalete ecologice, se amenajează Muzeul zimbrului; - Existența unor obiective pe termen lung pentru conservarea speciei, în cadrul Planului de management al APNVN, constând în înstituirea de zone adecvate de protecție – SCI; în baza studiilor efectuate cu privire la preferința habitatelor, cele mai potrivite coridoare de migrație către nord (granița cu Ucraina) vor fi identificate și propuse pentru a face parte din rețeaua națională ecologică Natura 2000. Noua populație de zimbri va fi monitorizată din punct de vedere genetic și treptat suplimentată cu noi exemplare, pentru a se evita consangvinizarea.

2. Creștere inteligentă

Țara:	România										
Regiunea:	Nord Est										
Proiect/Politică:	Politica privind polii de creștere - PLANUL INTEGRAT DE DEZVOLTARE AL MUNICIPIULUI IAȘI										
Program Operațional:	Programul Operațional Regional										
Axă Prioritară:	Axa Prioritară 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere"										
Domeniul Major de Intervenție:	Domeniul Major de Intervenție 1.1 "Planuri integrate de dezvoltare urbană"										
Durata:	2007-2013										
Obiectivul:	Convergență										
Finanțare:	<table> <tr> <td>Cost Total:</td> <td>106,552,099.31€</td> </tr> <tr> <td>Contribuția UE :</td> <td>67,636,454.42 €</td> </tr> <tr> <td>Contribuția Națională Centrală:</td> <td>14,857,106.76 €</td> </tr> <tr> <td>Contribuția Locală:</td> <td>1,471,35 €</td> </tr> <tr> <td>Contribuția Privată:</td> <td>- €</td> </tr> </table>	Cost Total:	106,552,099.31€	Contribuția UE :	67,636,454.42 €	Contribuția Națională Centrală:	14,857,106.76 €	Contribuția Locală:	1,471,35 €	Contribuția Privată:	- €
Cost Total:	106,552,099.31€										
Contribuția UE :	67,636,454.42 €										
Contribuția Națională Centrală:	14,857,106.76 €										
Contribuția Locală:	1,471,35 €										
Contribuția Privată:	- €										
Contact:	<p>Nume: Cătălin Surdeanu, Director General, AM POR</p> <p>Organizație: Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului</p> <p>Adresa: București, Str. Apolodor (Latura Nord), nr. 17, sector 5</p> <p>E-mail: catalin.surdeanu@mdrl.ro</p>										
Proiect/ descrierea intervenției:	<p>Obiective generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea teritorială echilibrată a polului de creștere Iași în vederea creșterii calității vieții locuitorilor din Zona Metropolitană Iași; - Creșterea competitivității economice prin crearea și dezvoltarea unor structuri de sprijin a afacerilor, transferului tehnologic și promovării industriilor noi, creative; - Dezvoltarea conectivității teritoriale prin asigurarea accesibilității, îmbunătățirea mobilității spre și dinspre polul de creștere și a fluidizării traficului în interiorul acestuia; - Îmbunătățirea serviciilor sociale prin crearea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii aferente, în vederea asigurării unui standard de viață sporit al populației; - Valorificarea patrimoniului cultural – istoric și natural în vederea dezvoltării potențialului turistic al polului de creștere; - Asigurarea protecției și calitatii mediului în vederea creșterii standardului de viață al locuitorilor și sporirea atractivității investiționale; - Promovarea cooperării teritoriale și rezolvarea unor probleme de interes comun prin crearea și dezvoltarea de structuri parteneriale între entități publice și private transfrontaliere/ transnaționale/ interregionale; <p>Descrierea activităților:</p> <p>Polul de creștere va urmări să își dezvolte, pe baza estimării impactului social și economic, accesul la resursele interne și potențialul pe care îl deține și să se poată afirma și relaționa la nivel regional conform scopurilor sale strategice. Competitivitatea va fi una din axele dezvoltării sistemelor integrate de infrastructură de transport; relaționarea integrată a poliilor competitivi în domenii cheie, relaționarea zonelor urbane cu cele rurale competitive în domenii agroindustriale, accesibilizarea structurată a zonelor turistice cu patrimoniu natural și construit valoros sunt în egală măsură importante pentru dezvoltarea Polului de Creștere.</p> <p>Se vizează crearea premiselor necesare pentru asigurarea populației cu servicii esențiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului european al</p>										

	<p>coeziunii economice și sociale, prin îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educație, sociale.</p> <p>Turismul creează oportunități de creștere economică regională și locală și contribuie la crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural și natural, inclusiv din zonele marginale ale Polului de Creștere, dezavantajate din punct de vedere economic și social. De asemenea, o parte importantă din noile locuri de muncă create constituie o oportunitate locală. Dezvoltarea turismului va ține cont de principiile dezvoltării durabile, în sensul conservării și protejării patrimoniului natural și cultural, dar și al reducerii presiunii antropice asupra mediului, inerentă în condițiile practicării turismului pe scară largă. Se dorește protejarea și îmbunătățirea calității mediului, în conformitate cu nevoile economice și sociale ale Polului de Creștere și în conformitate cu Directivele relevante ale Uniunii Europene pentru acest domeniu. Prin Planul Integrat de Dezvoltare se promovează acțiuni în domeniul cooperării transfrontaliere, transnaționale și interregionale prin dezvoltarea cooperării transfrontaliere, susținerea cooperării transnaționale și stimularea cooperării interregionale.</p> <p>Se preconizează ca proiectele ca aducă valoarea adăugată prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - decongestionarea urbană - contribuie la ameliorarea aspectelor de mediu prin fluidizarea dar și prin reducerea traficului și orientarea preferințelor locuitorilor înspre factorul pietonal și de promenada ca urmare a minimizării efectelor congestiei urbane; - reabilitarea infrastructurii de acces - contribuie la asigurarea accesibilității și îmbunătățirea mobilității în centrul istoric al Municipiului Iași; - valorificarea potențialului turistic; - creșterea atractivității pentru investiții a Municipiului Iași prin îmbunătățirea accesibilității agenților economici la funcțiunile extinse sau la cele care se vor dezvolta ulterior. - transformarea zonei Metropolitane Iași - centru economic, universitar și academic de tradiție - într-o zonă metropolitană dezvoltată policentric, un pol regional al cunoașterii și competitivității - articulație importantă a Uniunii Europene cu spațiul extracomunitar. <p>Rezultate așteptate: Străzi urbane reabilite 40539 m; Spații verzi amenajate 7826 mp; Indicatoare rutiere amenajate 2020; trotuare reabilite 178543 mp; Locuri de munca temporare create 1415; Căi de rulare tramvaie reabilite 7826 mp; Suprafață construită pentru structuri de afaceri 4785 mp.</p>
Contextul strategic:	<p>Prin CSNR, România a stabilit ca direcție strategică de dezvoltare pentru perioada 2007-2013, sprijinirea dezvoltării poliilor de creștere, astfel încât concentrarea activităților economice în acești poli poate impulsiona și stimula dezvoltarea economiilor regionale, precum și dezvoltarea unei economii naționale moderne, capabilă să facă față competiției impuse de globalizarea economiei mondiale.</p> <p>În România, dezvoltarea unor poli de creștere în jurul marilor orașe este necesară și ca o contrapondere la dezvoltarea hipertrofică a Capitalei, pentru a reduce presiunea socio-economică asupra Bucureștiului.</p> <p>Pe baza unor criterii de selecție rigurose stabilite, au fost identificate în fiecare regiune de dezvoltare, cu excepția Regiunii București-Ilfov, orașele în jurul cărora se pot dezvolta prin concentrarea investițiilor adevărați poli de creștere: Iași (Nord-Est), Constanța (Sud-Est), Ploiești (Sud Muntenia), Craiova (Sud-Vest), Timișoara (Vest), Cluj-Napoca (Nord-Vest), Brașov (Centru).</p> <p>Zona metropolitană Iași presupune abordarea în parteneriat a dezvoltării pe termen mediu și lung. Acest parteneriat vizează o nouă ofertă de posibilități de locuire, recreere și relaxare pentru toți cetățenii regiunii, oportunități de</p>

	afaceri, investiții mult mai consistente decât poate oferi un oraș, amplasamente pentru instituțiile academice și de cercetare cele mai avansate în sprijinul dezvoltării, este singurul nivel capabil să abordeze și să rezolve la o scară eficientă problemele de mediu, poate mobiliza și atrage fonduri pentru o rețea de infrastructură care să favorizeze o dezvoltare teritorială durabilă pentru o constelație de localități.
Proiect/ descrierea politicii/ implementarea:	Lista proiectelor prin care se va implementa Planul Integrat de Dezvoltare al polului de creștere Iași a fost avizată prin Decizia Comitetului de Management pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (CMC) din 7 mai 2010. Conform listei de proiecte avizate, au fost propuse spre finanțare 16 proiecte, a căror valoare nerambursabilă solicitată este aproximativ 154,6 milioane de euro, din care: 13 proiecte ce au drept obiectiv reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii urbane, 1 proiect ce are drept obiectiv dezvoltarea infrastructurii de afaceri, 2 proiecte ce au drept obiectiv reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii sociale. Dintre cele 16 proiecte depuse, până la data prezentului raport s-au contractat 7 proiecte în valoare totală de 106,6 milioane euro, din care 82,5 milioane euro valoarea nerambursabilă solicitată, ceea ce reprezintă 74,2% din fondurile alocate. Patru proiecte se află în lista de rezervă.

Țara:	România
Regiunea:	Centru
Proiect:	"Creșterea competitivității economice prin dezvoltarea infrastructurii de CD a întreprinderilor"
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
Operațiunea, schema, politica	Domeniul Major de Intervenție 2.3. - Accesul întreprinderilor la activități de cercetare-dezvoltare și inovare, Operațiunea O.2.3.2-Dezvoltarea infrastructurii de CD a întreprinderilor
Durată	34 luni
Obiectiv:	Convergență
Finanțare:	Cost total (Euro) - 15.932.502,44
	Contribuția UE (Euro) - 7.377.188,48
	Contribuția Națională Centrală (Euro) 1.510.990,41
	Contribuția locală: -
	Contribuția privată (Euro) 3.987.964,44
Contact:	Beneficiar: SC POLIPHARMA INDUSTRIES SRL Adresa: Șoseaua Alba Iulia nr. 156, Sibiu, Județul Sibiu cod poștal 550052 Contact: Tudor Iureș E-mail: tudor.iures@polipharma.ro Internet: www.polipharma.ro
Descrierea operațiunii/politicii	Proiectul definește măsuri concrete de dezvoltare a infrastructurii de CD a întreprinderilor prin crearea, în cazul de față, a <i>Platformei de Cercetare Farmaceutică Avansată</i> , compusă din 7 laboratoare de CD. Rezultatele preconizate a fi obținute la finalul proiectului contribuie la realizarea obiectivului general al POS CCE Axa II creșterea competitivității economice prin cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare precum și a obiectivului domeniului de intervenție D. 2.3 Accesul întreprinderilor la activități de cercetare-dezvoltare și inovare.
Contextul strategic:	Proiectul se încadrează în obiectivele politicii naționale și europene în domeniul farmaceutic prin dezvoltarea de noi medicamente cu eficiență terapeutică ridicată. Obiectivele proiectului sunt în concordanță cu obiectivele POS CCE, pentru că se urmărește dezvoltarea capacității de cercetare a unei întreprinderi mici, așa cum este încadrată SC POLIPHARMA INDUSTRIES SRL, prin crearea de noi facilități de cercetare în domeniul farmaceutic, achiziționarea de instrumente, echipamente complexe de laborator, care să conducă la

	<p>crearea de noi locuri de muncă pentru activitatea de cercetare.</p> <p>SC POLIPHARMA INDUSTRIES SRL va fi prima companie din Romania care va beneficia de o platforma farmaceutică care va cuprinde echipamente care permit cercetarea dezvoltarea la cel mai înalt nivel a produselor injectabile conditonate în seringi preumplute, care datorită lipsei tehnologiei necesare, nu sunt dezvoltate la nivelul țării noastre.</p> <p>Această infrastructură, realizată conform ultimelor norme în vigoare impuse de Uniunea Europeană prin EMEA (European Agency for the Evaluation of Medicinal Products), și dotată cu cea mai modernă aparatură existentă pe piață la ora actuală îi va permite S.C.POLIPHARMA INDUSTRIES SRL să dispună de o bază de cercetare similară cu ce a producătorilor de medicamente din Europa de Vest sau SUA și respectiv să dezvolte și să pună pe piață formulări inovatoare și medicamente generice similare cu cele ale producătorilor din Europa de Vest sau SUA.</p> <p>Platforma de cercetare farmaceutica avansata va reprezenta o infrastructură de cercetare-dezvoltare de vârf la nivel regional, (regiunea CENTRU) și la nivel național, cu impact economic și social semnificativ și previzibil. Acest proiect va contribui la reducerea decalajului tehnologic și de competitivitate al întreprinderilor mici și mijloci din regiunea de dezvoltare CENTRU (zona SIBIU), prin creșterea capacității proprii de cercetare – dezvoltare și inovare tehnologică a companiei POLIPHARMA INDUSTRIES SRL.</p>
Operațiunea/elaborarea politicii/implementare	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii de cercetare-dezvoltare a întreprinderilor și crearea de noi locuri de muncă pentru CD <p>Măsuri adaptate obiectivelor urmărite:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finanțarea proiectelor care urmăresc dezvoltarea capacității și infrastructurii CDI. • Susținerea formării și dezvoltării firmelor bazate pe înalte tehnologii. • Stimularea cererii de inovare a întreprinderilor

3. Creștere incluzivă

Tara	Romania												
Regiunea	București-Ilfov												
Proiect	„Stagii de practică geriatrică valorizate într-un context transnațional modern”												
Operațiunea, schema, politica	Domeniul Major de Intervenție 2.1 – Tranziția de la școală la viața activă												
Program Operațional:	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane												
Durăță	36 (în luni)												
Obiectiv	Cresterea competentei și ocupării viitorilor asistenți medicali absolvenți ai școlilor sanitare post-liceale. Acesta va conduce la îmbunătățirea stării de sănătate și a calității vieții populației, factor determinant al prelungirii speranței de viață. Proiectul revalorizează actul medical, pune accent pe îngrijirile acordate persoanelor vârstnice și optimizează atitudinea față de finalitatea profesiei medicale: promovarea stării de sănătate și creșterea duratei de viață a populației. Obiectivul general este instrumentat prin două obiective operaționale: crearea de parteneriate naționale și transnaționale stabile în vederea îmbunătățirii educației și formării profesionale inițiale și creșterea inserției absolvenților respectivi pe piața europeană a muncii.												
Finanțare	<table> <tr> <td>Cost Total (Euro)</td> <td>4.141.014</td> </tr> <tr> <td>Cost Total Eligibil (Euro)</td> <td>3.851.081</td> </tr> <tr> <td>Contribuție UE (Euro)</td> <td>3.315.889</td> </tr> <tr> <td> Națională (Euro)</td> <td>458.170</td> </tr> <tr> <td> Regională (Euro)</td> <td>NA</td> </tr> <tr> <td> Privată (Euro) Contribuția Beneficiarului</td> <td>77.022</td> </tr> </table>	Cost Total (Euro)	4.141.014	Cost Total Eligibil (Euro)	3.851.081	Contribuție UE (Euro)	3.315.889	Națională (Euro)	458.170	Regională (Euro)	NA	Privată (Euro) Contribuția Beneficiarului	77.022
Cost Total (Euro)	4.141.014												
Cost Total Eligibil (Euro)	3.851.081												
Contribuție UE (Euro)	3.315.889												
Națională (Euro)	458.170												
Regională (Euro)	NA												
Privată (Euro) Contribuția Beneficiarului	77.022												
Contact	Beneficiar: „ASOCIATIA FILANTROPICA MEDICAL-CRESTINA CHRISTIANA” Adresă: Str.Theodor Sperantia, nr. 104, bl. S26, apart. 66 sector 3, București, Romania Contact: Tache Nestor Email: editurachristiana@yahoo.com Internet: http://www.editurachristiana.ro												
Descrierea operațiunii/politicii	Proiectul definește măsuri concrete de adaptare a competențelor profesionale la exigențele și dinamica pieții muncii și la noile realități demografice europene. Paralel sunt prevăzute și activități de consiliere profesională a elevilor, specifice sectorului medical general și geriatric în particular precum și activități de instruire și creștere a calității activității educaționale a tutorilor, viitori formatori de asistenți medicali de nivel european. Pe durata proiectului, elevii școlilor sanitare postliceale și tutorii lor vor dobândi cunoștințe și abilități practice medicale generale și geriatrie de ultimă generație în organizații belgiene reprezentative pentru standardele de calitate europene și cele mai bune practici în domeniu. Proiectul va produce în școlile sanitare și în bazele de practică naționale - spitale și camine - o constientizare a oportunității de implementare a bunelor practici europene și o participare activă la transferul lor. Proiectul va deveni motor de sustenabilitate și model de transfer către gestionarii publici ai domeniilor vizate de proiect: educația, munca și sănătatea. Rezultatele proiectului contribuie la realizarea obiectivului general al axei prioritare 2 de creștere a ocupabilității, subsumat obiectivului POS DRU: dezvoltarea capitalului uman din domeniul medical.												
Context strategic	Actuala revoluție demografică caracterizată prin ponderea progresivă a seniorilor în „piramida vârstelor” necesită familiarizarea tuturor asistenților medicali cu particularitățile de îngrijire igienice și terapeutice ale pacienților de peste 65 de ani. Efectele actualei penurii												

de asistenti medicali sunt cunoscute si dramatice: suprasolicitare practicienilor si transformarea relatiilor de munca in relatii de forta cauzatoare de frustrare si demotivare, scaderea calitatii actului medical cu punerea in pericol a sanatatii si viatii pacientilor, insitutii medicale disfunctionale si prin consecinta discreditate, management incoerent al acestora prin deplasarea atentiei de la pacienti catre personalul in deficit. Aceasta situatie impune actiuni socio-medice si educationale urgente si structurale. Elaborarea si implementarea unor masuri de imbunatatire a competentelor geriatrice ale asistentilor medicali si de crestere a ocupabilitatii lor devin astfel prioritati ale sistemelor de sanatate nationale si europene. Pregatirea asistentilor medicali va trebui sa imbine modernizarea si perfectionarea cunostintelor teoretice cu dobandirea unor deprinderi practice specifice nursingului geriatric. Este de preferat ca aceste deprinderi sa fie insusite in unitati cu experienta in domeniu, care sa ofere modele de urmat. Monitorizarea celor 2 proiecte pilot dezvoltate ex-ante intre partenerii nazionali si transnationali ai proiectului au pus in evidenta necesitati specifice ale grupurilor tinta, sintetice formulate in „Contextul proiectului”. Analiza lor cauzala a evidentiat la nivelul stagiilor practice geriatrice nationale, un abord insuficient a tehnicilor de ingrijiri igienice si terapeutice si mai ales neadaptat la actualele cunostinte si tehnologii. Insusi elevii si tutorii participanti la proiectele pilot, au semnalat valoarea adaugata a stagiilor de practica geriatrica transnationala ca si reale oportunitati de insusire de competente si abilitati profesionale moderne si performante. Insusirea acestor competente si abilitati se va face intr-un ambient socio-profesional de referinta in ceea ce priveste : calitatea de viata - calitate conferita atat de nivelul inalt al serviciilor medicale si de cazare, nivelul cunostintelor medicale si mai ales o atitudine profesionala si umana cu profunde rezonante axiologice si deontologice. Aceasta atitudine poate fi rezumata in respectul neconditionat adresat starii de bine, sanatatii si vietii seniorilor, persoane fragilizate de boala si de varsta. Complexul de factori susmentionat este inca insuficient reprezentat in actualele baze de stagii practice nationale, fapt ce influenteaza negativ nivelul de pregatire profesionala a asistentilor medicali cu repercursiuni directe si negative asupra ocupabilitatii lor. Proiectul reprezinta o noutate absoluta in domeniul medical geriatric romanesc iar prin abordarea sa transnationala – este un model inovator chiar la nivel european. Prin amploarea si varietatea activitatilor propuse, prin abordul multi-regional, prin beneficiile aduse grupurilor tinta - imbunatatirea competentelor profesionale si cresterea ocupabilitatii viitorilor asistenti medicali respectiv ameliorarea calitatii activitatii educationale a tutorilor lor - proiectul nu poate fi conceput in absenta unei finantari tip FSE. Valoarea adaugata a proiectului rezida si in contactul elevilor si tutorilor cu modul de organizare si functionare a unuiu din cei mai importanti operatori europeni in domeniul medical geriatric, caracterizat prin valori ce inca nu fac parte constanta din cotidianul institutiilor medicale nationale: atasamentul la o misiune si viziune orientate catre starea de bine a seniorului, respectul neconditionat adresat fiecarei persoane, ambianta conviviala, deschidere la noi tehnologii si bune practici in domeniu geriatric, politica de grup axata pe principiile economiei de piata si pe internationalizare, constituirea intr-o marca de calitate europeana. Este important de mentionat ca partenerul transnational de practica este o insitutie reprezentativa a unui stat fondator al UE si initiator al sistemului de securitate sociala. Insusirea in cadrul acestor unitati de cunostinte si competente moderne, precum si a unui stil de munca

	<p>sustinut si structurat constituie factorul motrice incontestabil al cresterii ocupabilitatii viitorilor asistenti medicali. Proiectul prezinta si particularitatea practicii in unitati medicale geriatrice pluridisciplinare (case de batrani medicalizate) ce nu sunt inca bine reprezentate nici cantitativ nici calitativ la nivel national. El poate constitui un punct de plecare pentru dezvoltarea in Romania a unui sistem de structuri moderne si umane de primire si ingrijire a persoanelor varstnice.</p>
<p>Operațiunea/elaborarea politicii/implementare</p>	<p>Aspecte privind implementarea proiectului</p> <p>Constientizarea challenge-urilor profesionale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alteritatea - fundament axiologic si deontologic • Sănătatea – component major al conceptului « calitate de viață » • Asistentul medical – « coloana vertebrala » a sistemului de sănătate european <p>Masuri educationale adaptate challenge-urilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corelarea practicii cu pogresele stiintei medicale • Imbunatatirea activității educaționale a maiștrilor instructori • Perfecționarea profesională continuă • Studiul informaticii medicale • Invatarea limbilor straine <p>Insusirea de concepte si implementarea de bune practici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • abord holistic și uman al nevoilor bolnavilor (ființa fragilizată de vârsta și boală) • respect necondiționat și acompaniament permanent al pacienților • aplicare riguroasă a procedurilor medicale și administrative <p>Ameliorarea tehnicilor de ingrijire igienice si terapeutice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentari de tehnologii de avangarda: • dosarul medical electronic • domotica medicală • distribuire informatizată a medicamentelor • proceduri igienice și terapeutice automatizate • sistemele de securitate pentru persoane dezorientate <p>Principii instituționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planning riguros • Organizare previzională • Comunicare empatică • Atitudine pro activă • Lucrul în echipă • Informare ierarhică • Respectul strict al procedurilor • Atitudine pozitivă față de muncă

4. Dimensiunea teritorială a politicii de coeziune

Țara	România - Bulgaria
Regiunea	Județele din aria de eligibilitate a Programului de pe ambele maluri ale fluviului Dunărea (Mehedinți, Dolj, Olt, Teleorman, Giurgiu, Călărași, Constanța, București, Vidin, Vratsa, Montana, Veliko Tarnovo, Pleven, Ruse, Dobrich și Silistra; Razgrad
Proiect	„ Dunărea - Sistem de alertă în caz de cutremur pentru regiunea transfrontalieră România-Bulgaria (DACEA) ”
Program Operațional	Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013
Axă prioritară	2. Mediu
Domeniu Major de Intervenție	DM 2.2 „Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor comune de prevenire a dezastrelor naturale sau a celor tehnologice, inclusiv a serviciilor comune de intervenție în caz de urgență”
Durată	30 de luni (data de începere 12.08.2010 – data de finalizare 11.02.2013)
Obiectiv	Convergență/Competitivitate/Coeziune Teritorială
Finanțare	Cost Total (Euro): 5.706.096,00 Contribuție UE (Euro): 4.839.910,63 Națională (Euro): 741.792,48 Privată (Euro): 124.392,89
Contact	Nume: Constantin Ionescu Organizație: Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare pentru Fizica Pământului Adresă: Strada Călugăreni, nr. 12, Măgurele, Ilfov, România. Email: viorel@infp.ro Internet: http://www.infp.ro
Proiect / descrierea intervenției:	<p>Obiectiv general: Prevenirea dezastrelor provocate de cutremure prin dezvoltarea unui sistem integrat de alarmare timpurie, a unei rețele de comunicații și a capacității de intervenție rapidă la nivel local</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea gradului de risc seismic și al efectelor acestora în zonă, - Dezvoltarea unor rețele integrate de detectare seismică comune cu ajutorul IT&C, - Creșterea capacității de intervenție în situații de urgență. <p>Beneficiari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizica Pământului, România, lider de proiect - Institutul de Geofizică al Academiei de Științe, Bulgaria - Inspectoratul pentru Situații de Urgență “Oltenia” al județului Dolj, România - Asociația Municipalityților Dunărene “Danube”, Bulgaria - Fundația pentru Democrație, Cultură și Libertate, filiala Călărași, România <p>Prin sistemul de alertă în caz de cutremur informația privind un cutremur produs în zona Vrancea va ajunge la autoritățile publice locale și la specialiștii din domeniul de intervenție în situații de urgență din zona transfrontalieră cu circa 40 de secunde înainte de sesizarea unei seismice în plan local. Astfel, pot fi aduse în stare de alertă forțele de intervenție și poate fi oprită funcționarea unor instalații cu pericol de explozie.</p> <p>De asemenea, pe baza caracteristicilor cutremurelor, a zonei transversale și a construcțiilor existente în zona transfrontalieră, specialiștii de la Institutul pentru Fizica Pământului din Măgurele și omologii lor bulgari de la Institutul de Geofizică, Geodezie și Geologie din Sofia, pot adună și interpreta datele de teren necesare, pe baza</p>

	<p>căroră, la scurt timp după un cutremur major, forțele pentru situații de urgență pot fi direcționate spre zonele cele mai afectate.</p> <p>Rezultate așteptate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studii de seismicitate, de hazard și de impact social, - Echipament pentru detecție seismică, rețea de detecție seismică, software pentru scenariile de dezastre, - Proceduri pentru situații de urgență, - Plan de comunicare interinstituțională, - Ghiduri de reacție în caz de cutremur, - Portal web.
Context strategic	<p>Prevenirea dezastrelor naturale și îndeplinirea managementului reacțiilor la criză sunt problemele analizate în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013. De asemenea, inundațiile sunt în principal menționate ca un potențial tip de dezastru, alături de alte categorii de dezastre, cum ar fi cutremurele, care ar putea afecta ireversibil zona de graniță. Inundațiile pot apărea frecvent cu efecte vizibile, în timp ce cutremurele apar rar, dar cu pagube umane și economice dramatice. Regiunea transfrontalieră România-Bulgaria este afectată în mod semnificativ de cutremurele care au loc în ambele teritorii: pe de o parte, Vrancea, o sursă seismică, cu evenimente aprofundate (3 șocuri/secol cu o magnitudine mai mare de 7), iar pe de altă parte, seismicitatea crustei, înregistrată în partea de nord a Bulgariei (Shabla, Dulovo, Gorna Orjahovitza). Atât în România cât și în Bulgaria, instituțiile responsabile pentru criză și dezastre naturale și instituțiile de cercetare care lucrează pe astfel de teme sunt stabilite.</p>
Proiect / descrierea politicii / implementarea:	<p>Radiația seismică specifică evenimentelor din Vrancea este puternic asimetrică, cu o răspândire foarte eficientă spre direcția NE-SV, fiind puternic resimțită pe arii geografice foarte mari. Deși granița dintre România și Bulgaria este situată la o distanță mare de zona epicentrală Vrancea, intensitățile macroseismice și accelerațiile înregistrate pot atinge valori de alertă pentru oameni și pentru infrastructură.</p> <p>Interesul special pentru implementare unui sistem de avertizare timpurie în zona Vrancei este dublu - (1) cutremurele vrâncene sunt dominante la nivel de hazard seismic pentru cea mai mare parte a zonei transfrontaliere dunăreană (cu excepția regiunii Dobrogea de sud) (2) din cauza distanței epicentrale mari, câteva zeci de secunde sunt disponibile pentru a acționa în cazul unor evenimente periculoase înainte ca unda seismică să apară.</p> <p>În prezent, în România există un sistem timpuriu de avertizare, conceput în special pentru a alerta obiective importante în municipiul București. Dezvoltarea sistemului de alertare a obiectivelor civile și industriale situate în zona Dunării un obiectiv important pentru aria eligibilă, în vederea reducerii pierderilor cauzate de cutremure.</p> <p>Proiectul DACEA oferă cadrul necesar cooperării dintre factorii locali și institutele de cercetare, atât din România cât și din Bulgaria, cu scopul de a oferi servicii mai bune cetățenilor.</p>

**7.7 Anexa VII - Stadiul îndeplinirii indicatorilor programelor operaționale
30 iunie 2012**

POS	Indicator, inclusiv indicatori cheie	Unitate de măsură	Țintă	Realizat (valoare cumulată)	Contractat
POS CCE	Număr de proiecte de sprijinire a investițiilor directe în IMM	număr	2.000	375	952
	Locuri de muncă nou create	număr	23.000	3.149	-
	Proiecte realizate în parteneriat de instituții de C&D și întreprinderi	număr	200	-	32
	Proiecte de C&D	număr	600	50	341
	Întreprinderi start-up dezvoltate	număr	30	46	-
	Locuri de muncă nou create –proiecte de C&D	număr	500	755	-
	Proiecte TIC	număr	1.400	78	494
	Populația adițională care are acces la rețele de broadband - infrastructura de comunicații electronice	număr	300.000	0	-
	Proiecte pentru valorificarea resurselor regenerabile de energie	număr	30	6	22
	Proiecte pentru îmbunătățirea calității aerului	număr	5	-	8
	Capacitatea energetică suplimentară instalată - sector RRE	MW	200	177,3	-
POS Transport	Număr proiecte în domeniul transportului	număr		53	210
	Lungime de drum nou construit	km	487,112	86,55	352,881
	Lungime de drum nou construit TEN-T	km	372,945	86,55	301,706
	Lungime de drum reabilitat/modernizat	km	302,796	55,26	192,928
	Lungime de cale ferată TEN-T	km	209,185	0	115,616
	Lungime de cale ferată reabilitată/modernizată	km	209,185	0	0
	Valoarea timpului economisit pentru pasagerii și mărfurile transportate pe drumurile nou construite și reabilite	Euro/ an	810.480.000	0	0
	Valoarea timpului economisit pentru pasagerii și mărfurile transportate pe căile ferate reabilite	Euro/ an	86.925.000	0	0
POR	Crearea de noi locuri de muncă	număr	15.000	3.063	17.694
	Prevenirea creșterii disparităților interregionale în termeni de PIB/ locuitor	-	1:3	0	0
POS Mediu	Localități ce beneficiază de facilități de apă noi/reabilite în sistem regional	număr	240	4	-
	Stații de epurare noi/reabilite	număr	170	4	-
	Număr de proiecte de deșeuri	număr	30	0	20
	Număr de proiecte de îmbunătățire a calității aerului	număr	13	0	8
	Număr de proiecte de prevenire a riscurilor	număr	10	0	14
PO DCA	Număr de ghiduri și alte documente metodologice	număr	44	253	1.454
	Număr de zile participant la instruire	număr	424.950	676.397	806.107
	Număr de module de formare elaborate	număr	136	103	-
	Număr de participanți la instruire certificați	număr	75.000	40.498	49.320

POS	Indicator, inclusiv indicatori cheie	Unitate de măsură	Țintă	Realizat (valoare cumulată)	Contractat
POS DRU	Numărul unităților școlare sprijinite	număr	6.500	1.564	-
	Număr de universități sprijinite	număr	70	52	-
	Personal din educație și formare instruit/perfecționat	număr	75.000	17.203	301.786
	Numărul de studenți sprijiniți în tranziția de la școală la viața activă	număr	150.000	42.269	135.102
	Numărul beneficiarilor serviciilor de consiliere în carieră	număr	400.000	19.227	77.265
	Număr de participanți la programe de tipul educație „de a doua șansă”	număr	35.000	2.706	12.900
	Numărul participanți la programe de FPC (calificare și recalificare)	număr	360.000	14.733	67.515
	Număr de cursanți pregătiți pentru inițierea unei afaceri	număr	30.000	25.145	48.929
	Număr de cursanți în managementul și organizarea muncii	număr	15.000	17.599	44.306
	Numărul cursanților pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor	număr	280.000	50.288	149.115
	Numărul partenerilor sociali și al ONG-urilor sprijinite	număr	500	1.131	7.049
	Număr de analize și prognoze privind piața muncii	număr	36	45	65
	Numărul somerilor de lungă durată participanți la programe integrate	număr	65.000	42.225	71.556
	Numărul participanților din zonele rurale la programe integrate	număr	150.000	24.745	150.398
	Numărul structurilor economiei sociale înființate	număr	830	261	458
	Numărul de participanți la programele de calificare /recalificare destinate grupurilor vulnerabile	număr	13.000	12.383	54.498
Numărul participanților la programele de formare dedicate specialiștilor în domeniul incluziunii sociale	număr	10.000	5.441	11.141	

7.8 Anexa VIII - Stadiul indicatorilor la nivelul temelor prioritare CSNR 2007-2013

Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene

Transporturi	
Lungime de drum nou construit TEN T – autostrăzi (km)	86,55
Lungime de drum național TEN T reabilitat (km)	55,26
Lungimea drumurilor județene reabilitate/ modernizate (km)	556
Lungimea străzilor orașenești reabilitate/ modernizate (km)	69
Lungimea șoselelor de centură reabilitate/ construite (km)	10
Mediu	
Stații de epurare noi/reabilitate (nr.)	4
Sisteme integrate de management al deșeurilor nou create la nivel județean/regional	1
Proiecte pentru valorificarea resurselor regenerabile de energie	22
Capacitatea adițională a producției de energie regenerabile (MW)	177,3
Numărul de proiecte de CTE pentru încurajarea și îmbunătățirea protecției și gestionării comune a mediului	12
Infrastructura socială	
Unități medicale reabilitate/ modernizate/ echipate (nr.)	13
Centre sociale reabilitate/ modernizate/extinse/ echipate (nr.)	32
Persoane care beneficiază de infrastructura pentru servicii sociale reabilitată/ modernizată/ extinsă/ echipată (nr.)	4.190
Unități mobile echipate pentru intervenții de urgență (Nr.)	40
Unități de învățământ reabilitate/ modernizate/ echipate - infrastructura pentru educație preuniversitară (nr.)	58
Elevi, studenți, persoane care beneficiază de infrastructura de învățământ preuniversitar reabilitată/ modernizată/ extinsă/ echipată (nr.)	21.867
Elevi, studenți, persoane care beneficiază de infrastructura de învățământ preuniversitar reabilitată/ modernizată/ extinsă/ echipată (nr.)	21.417

Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești

IMM asistate (nr.)	1.053
Întreprinderi mari asistate (nr.)	139
Microîntreprinderi sprijinite (nr.)	527
Întreprinderi start-up dezvoltate (nr.)	46
Întreprinderi spin-off dezvoltate (nr.)	19
IMM certificate - implementare standarde (nr.)	308
Structuri de sprijinire a afacerilor asistate (nr.)	4
Proiecte în turism contractate (nr.)	160
Turiști sosiți în structurile de cazare reabilitate / modernizate / echipate (nr.)	96.688
Laboratoare IMM de încercări și etalonări certificate – implementare standarde (nr.)	42
Proiecte realizate în parteneriat de instituții de C&D și întreprinderi contractate (nr.)	32
Proiecte de C&D contractate (nr.)	341
Centre C&D racordate la structuri GRID (nr.)	11
Laboratoare/ centre de cercetare nou create (nr.)	70
Laboratoare/ centre de cercetare modernizate (nr.)	90
Cereri de brevete rezultate (nr.)	58
Număr de proiecte TIC contractate (nr.)	494
Sisteme informatice implementate/ extinse (nr.)	76
Instituții publice conectate la rețele broadband - infrastructura de comunicații electronice (nr.)	14
Numărul de proiecte care încurajează dezvoltarea de comerț transfrontalier	50

Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România

Locuri de munca nou create (nr.) ⁵²	6.523
Numărul unităților școlare sprijinite	1.564
Număr de universități sprijinite	52
Personal din educație și formare instruit/perfecționat (nr.)	17.203
Numărul de doctoranzi sprijiniți	3.438
Număr de furnizori de FPC sprijiniți pentru introducerea standardelor de asigurare a calității	25
Număr de calificări profesionale dezvoltate în FPC	45
Numărul de studenți sprijiniți în tranziția de la școală la viața activă	42.269
Numărul beneficiarilor serviciilor de consiliere în carieră	19.227
Număr de participanți la programe de tipul educație „de a doua șansă”	2.706
Numărul participanți la programe de FPC (calificare și recalificare)	14.733
Număr de cursanți pregătiți pentru inițierea unei afaceri	25.145
Număr de cursanți în managementul și organizarea muncii	17.599
Numărul cursanților pentru actualizarea și îmbunătățirea competențelor	50.288
Numărul partenerilor sociali și al ONG-urilor sprijinite	1.131
Număr de analize și prognoze privind piața muncii	45
Numărul șomerilor de lungă durată participanți la programe integrate	42.225
Numărul participanților din zonele rurale la programe integrate	24.475
Numărul structurilor economiei sociale înființate	261
Numărul de participanți la programele de calificare /recalificare destinate grupurilor vulnerabile	12.383
Numărul de persoane dependente sprijinite	911

Consolidarea unei capacități administrative eficiente

Număr de revizuri structurale	11
Număr de structuri nou-create și reorganizate operaționale	52
Număr de participanți la instruire certificați	136.402
Număr de structuri nou descentralizate operaționale	72
Număr de analize de simplificare administrativă	53
Studii, analize, rapoarte, strategii (nr.)	519
Zile participant la instruire – beneficiari (nr.)	6.519
Zile participant la instruire – structuri de gestionare (nr.)	15.317
Solicitări de informații primite la Centrul de Informare (nr.)	136.910

Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate

Planuri integrate de dezvoltare urbană acceptate (nr.)	95
Proiecte contractate care asigură îmbunătățirea infrastructurii urbane și serviciilor urbane, inclusiv transportul urban (nr.)	245
Proiecte contractate care asigură reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv locuințe sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale (nr.)	99
Locuitori care beneficiază de implementarea proiectelor din planurile integrate de dezvoltare urbană (nr.)	349.117
Numărul de proiecte CTE finalizate care reduc izolarea prin îmbunătățirea accesului la transport, rețele și servicii TIC	20

⁵² Include POS CCE, POR și POS DRU